Fantastic Club

GHEORGHE SĂSĂRMAN

HIMERA

EDITURA ALBATROS

Gheorghe
Săsărman

HIMERA

Coperta de RADU DUMA

Fantastic Club

GHEORGHE SĂSĂRMAN

HIMERA

EDITURA ALBATROS ● București-1979

1.

Pe Emnonun nu-l văzusem de foarte multă vreme. La început ne scriam rar şi puţin, suficient pentru a ne ţine reciproc la curent cu principalele evenimente, dar fără să intrăm în amănunte. Corespondenţa noastră s-a restrîns destul de repede la cele cîteva cuvinte de felicitare — niciodată aceleaşi — pe care le schimbam cu prilejul Anului Nou. În fine, de vreo cîţiva ani renunţaserăm şi la aceste urări tradiţionale, şi poate că o prietenie atît de solidă cum ne părea în anii copilăriei s-ar fi stins pe nesimţite, dacă întîmplarea nu m-ar fi adus în oraşul Ipru, unde locuia fostul meu coleg de bancă.

Ipru, sau Iprurar, pe atunci un oraş renumit, atrăgea în fiecare an numeroşi călători din toate colţurile lumii. Veneau să-i admire edificiile semeţe, ale căror vîrfuri se pierdeau în negură, să cerceteze nenumăratele colecţii de artă ale muzeelor, să studieze cărţile şi manuscrisele rare din arhiva bibliotecii municipale, să se înfioare în faţa locurilor şi monumentelor istorice. Se îmbulzeau pe trotuare, se striveau în metrouri subterane şi aeriene, se tamponau pe autostrăzi, într-o viermuială nepotolită, de furnicar clădit la o scară colosală. Doar orele toride ale amiezii reuşeau să mai domolească forfota, care, odată cu venirea nopţii, ajungea la paroxism. Nu izbutisem nicicum să înţeleg ce anume l-a determinat pe Emnonun să se stabilească într-un oraş atît de obositor. În ce mă priveşte, eu îl ocoleam cu străşnicie şi acest fapt constituia principalul obstacol în calea revederii noastre.

Întîmplarea care m-a făcut să-i trec totuşi porţile a fost boala cel puţin ciudată a mangustei albe, favorita mea. Am uitat să vă spun că, printre multe altele, faima Iprului o făcea şi grădina lui zoologică. Unul dintre medicii de

acolo mi-a fost recomandat drept mare specialist în manguste şi cum a refuzat să facă el deplasarea, ceea ce nici nu-i de mirare, n-am avut încotro ; am fost nevoit să mă deplasez eu. Medicul mi-a cerut să-i las timp de cîteva ore animalul sub observaţie ; mai tîrziu m-am convins că îmi fusese recomandat pe bună dreptate. Cum n-aveam ce face altceva mai bun, mi-am propus ca, în cele cîteva ore de aşteptare, să-i fac o vizită fostului meu coleg. Şi, spre norocul — sau nenorocul — meu, l-am găsit acasă.

Mi-a deschis o femeie. Am presupus, şi nu greşeam, că era soţia lui Emnonun. Aflasem că s-a căsătorit, dar nu şi cu cine. Din prima clipă, mi-am dat seama că figura ei îmi este foarte cunoscută. Gîndul acesta îmi rămase înşurubat în creier. M-am recomandat şi am fost rugat să aştept. Apoi a apărut Emnonun, care m-a recunoscut numaidecît şi mi-a strîns mîna. Am luat loc. Era linişte. Salonul acela îmi părea o oază de calm în haosul oraşului. Mă încerca o senzaţie odihnitoare şi eram puţin contrariat, fără să înţeleg prea bine de ce anume. Amfitrioana ieşise să ne prepare, probabil, ceva de băut. Chipul ei, vag cunoscut, îmi stăruia în minte. Purtarea prietenului meu era destul de rezervată. Nici nu mă aşteptasem la manifestări de entuziasm din partea lui, aşa ceva nu-i stătea în fire. Totuşi, parcă devenise cumva incolor. După ce am schimbat cîteva fraze ceremonioase, aidoma celor dintr-un manual de conversaţie, am început să dezgropăm, fără pic de convingere, amintirile noastre comune. Discuţia lîncezea, ceea ce îl făcu pe Emnonun să-şi zorească soţia, care întîrzia să reapară. O strigă pe nume :

— Uklelil !

Pentru o fracţiune de secundă, la auzul acestui nume, am redevenit adolescentul din ultimele clase de liceu. O vîrstă pe care lunga noastră discuţie de circumstanţă nu reuşise să mi-o reînvie. Cred că reacţia mea nu i-a scăpat lui Emnonun. Uklelil fusese obiectul iubirii mele neîmpărtăşite ; şi el ştia asta. Nu era o coincidenţă, acum mă miram cum de n-o recunoscusem de la bun început. Se vede treaba că anii îndelungaţi de premeditată uitare îşi făcuseră în cele din urmă efectul. Mi-am stăpînit cu greu emoţia şi, înciudat că n-o identificasem de cum am văzut-o, am încercat să îndrept conversaţia către preocupările noastre profe-

sionale. Emnonun evita însă în mod politicos orice răspuns mai lămurit despre activitatea sa. Între timp, femeia își făcuse apariția și, fără să-mi dau seama, prezența ei mi-a concentrat întreaga atenție, ceea ce m-a împiedicat să-mi formez o imagine mai clară despre felul de a fi al prietenului meu sau despre relațiile în care se găseau cei doi soți. Singurul lucru care mă interesa cu adevărat în acele clipe era să știu dacă Emnonun i-a vorbit vreodată despre sentimentele mele. Era puțin probabil, căci pînă în acea zi eu fusesem pentru ea un necunoscut, iar corespondența dintre mine și Emnonun se rărise considerabil și era pe sfîrșite în vremea cînd s-au căsătorit. Exista totuși o șansă, foarte incertă, ce-i drept, dar tocmai această incertitudine mă tulbura cel mai mult. Și pentru că tăcerea mea devenise stînjenitoare, și pentru că era cu neputință ca Uklelil să nu fi surprins insistența cu care o priveam, m-am trezit zugrăvindu-le, volubil cum nici nu mă bănuiam a fi în stare, imaginea muncii mele, rațiunea solidă a vieții mele. Cei doi soți mă urmăreau cu interes și mi s-a părut chiar că descopăr în ochii lui Emnonun un licăr de sinceritate care mi l-a amintit pe cel de demult. Simpla rostire a numelui Uklelil izbutise să schimbe parcă întreaga atmosferă a acelei revederi.

Nu știu bine ce le-am spus. Le-am povestit despre deșert și despre junglă, despre aerul rarefiat al înălțimilor și despre animale. Le-am istorisit întîmplări obișnuite, menite să stîrnească uimirea profanilor, le-am mărturisit slăbiciunea mea pentru mangusta albă și le-am descris boala ei ciudată, care mi-a oferit prilejul să-i vizitez. Vorbeam cu amîndoi, dar, în gîndul meu, abia recunoscut, mă adresam doar ei. Mă simțeam în stare să adun în cuvinte — dedicate unui subiect exterior — toată căldura afecțiunii mele brusc redeșteptate și s-o îndrept spre ființa delicată și ademenitoare pe care o întîmplare mi-o scosese din nou în cale.

Apoi am avut revelația ireparabilului. Mi-am spus că n-aveam dreptul să mă port astfel, că n-ar fi trebuit s-o privesc așa și mă rugam în gînd, știind totuși că mă mințeam, ca ea să nu fi observat nimic. Abuzasem de o prietenie apusă, pentru a mă introduce, nepoftit, în mecanismul atît de sensibil — și despre care nu știam mai nimic — al

unei familii. Experiența mea de familist era, într-adevăr, egală cu zero și mă înspăimînta gîndul că nici măcar nu puteam aprecia proporțiile efectelor pe care evoluția mea de două ore avea să le producă. O indispoziție bine mascată și trecătoare ? O umbră de nostalgie ? O neînțelegere grabnic soluționată ? O ceartă ? Discordie ? Sau începutul unui adevărat scandal ? Eram copleșit. Elanul mi-a dispărut subit, la fel cum apăruse ; m-am ridicat și, invocînd scurgerea insesizabilă a răgazului de care dispuneam, mi-am luat rămas bun. Nici el, nici eu n-am mai fost în stare să rostim altceva decît fraze politicoase, stereotipe :

— Mă bucur foarte mult că v-am întîlnit...

— Plăcerea a fost de partea noastră...

— Ați fost foarte amabili ! Sînteți gazde excelente !

— Cînd ți se mai îmbolnăvește vreo odraslă și ai drum prin Ipru, să nu ne ocolești. Te așteptăm !

— Iar eu vă aștept să-mi întoarceți vizita. Cu bine !

— La revedere...

Și ușa, în sfîrșit, se închise în urma mea. Am răsuflat adînc. Atmosfera îmbîcsită a Iprului m-a făcut să strîmb din nas. Oaza dispăruse ca după destrămarea unui miraj, ca în basmele cu lampa lui Aladin. M-am lăsat înghițit de tumultul orașului și, pentru prima dată, l-am îndurat cu ușurință, ba chiar cu un soi de detașare. Mi-am luat în primire mangusta, a cărei boală fusese identificată și, dacă era să mă iau după spusele medicului, n-avea nimic ciudat. Înarmat cu o rețetă bine garnisită, am făcut calea întoarsă. După o zi și o noapte, pînă să ajungem acasă, boala mangustei mele albe se topise ca prin farmec. Tratamentul prescris se dovedi astfel extrem de eficace.

2.

Lunile treceau și, prins de treburile zilnice, începusem să uit cele petrecute la Ipru. Meseria mea — dacă se poate numi meserie — are reale proprietăți deconectante și mă încumet s-o recomand celor care ar căuta un remediu pentru emoțiile prea puternice. Mie unuia mi-a fost extrem de folositoare în numeroase asemenea ocazii. Așadar, vizita făcută lui Emnonun mă preocupa din ce în ce mai puțin și

ajunsesem pe punctul de a o adăuga printre capitolele definitiv încheiate ale vieții, cînd, într-o seară, întorcîndu-mă la „cabană" — așa îmi place să-mi numesc locuința pe care singur mi-o construisem, din piatra și din lemnul pe care le aveam la îndemînă, fără a uita să-mi procur, bineînțeles, tot echipamentul necesar unui confort civilizat — am zărit, de departe, luminile aprinse. Eram absolut sigur că nu le uitasem arzînd, la plecare, căci așa ceva nu mi s-a întîmplat niciodată. Luminile ardeau totuși, semn că cineva sosise în lipsa mea. În afara inspectorului, care își făcea apariția trimestrial, aveam foarte rar musafiri. Dar inspectorul abia plecase de cîteva zile ; apoi, el îmi cunoștea obiceiurile și sosea întotdeauna duminica, știind că numai așa poate fi sigur că mă găsește acasă. Mi s-a întîmplat să primesc de cîteva ori vizita comisarului de poliție, care mă suspectează că i-aș ajuta pe cei puși sub urmărire, deși eu habar n-am despre tot ceea ce se petrece dincolo de hotarul domeniilor mele. Singurii mei prieteni sînt doi naturaliști care, împreună sau cîte unul, îmi mai cer uneori găzduire. Însă ei își anunță din timp sosirea. Să fi fost comisarul ? Oare ce bandit notoriu mai sînt bănuit că aș ascunde, mă întrebam cînd, spre surprinderea mea, în prag se arătă Uklelil, ținînd în brațe mangusta cea albă.

Am rămas perplex. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, nu puteam admite faptul că invitația, pur convențională, cu care îmi luasem rămas bun de la cei doi soți, ar fi fost luată măcar pentru o clipă în serios. Nu-i mai puțin adevărat însă că vizita lor nu m-ar fi deranjat cîtuși de puțin, ci mi-ar fi produs o sinceră bucurie. Vedeam alte chipuri, decît pe cel din oglindă, destul de rar pentru ca pînă și venirea comisarului să-mi facă plăcere. Cu atît mai mult mă încînta acum să dau cu ochii de Uklelil. Senzația penibilă de a mă fi interpus în calea bunei înțelegeri dintre ea și Emnonun, sentimentul vinovăției cu care le-am părăsit casa îmi pieriseră cu totul din memorie.

— Ce-ai rămas așa, mă luă în primire arătarea cu chipul femeii iubite, văzînd că tac și citindu-mi pe față vesela uimire. Noi doi ne înțelegem de minune, adăugă ea, mîngîind blana aspră a mangustei.

— Ce surpriză ! am exclamat. Cea mai plăcută surpriză din cîte mi s-ar fi putut face ! Fiți bineveniți !

Ukielil zîmbi, vag stînjenită. I-am strîns mîna şi i-am sărutat-o, îndemnînd-o să intre în „cabană". Cuibărită la pieptul noii sale protectoare, mangusta mă privea cu un fel de ironie.

— O să vă prindă bine şederea aici, am continuat, cu gîndul la coşmarul acelui Iprurar depărtat. O să vă placă.

— Ştii, îngăimă Ukielil, şovăind, Emnonun va sosi ceva mai tîrziu...

— Cum, ai venit singură ?

— A intervenit ceva în ultima clipă... A fost reţinut pentru cîteva zile...

— Şi cum te-ai aventurat tu pînă aici ? Formidabil ! E de necrezut !

Ea zîmbi cu modestie, se fîstîci, roşi şi ridică din umeri.

— Eu nu te-aş fi lăsat. Ai găsit vreo călăuză ?

— Mda, făcu ea ambiguu.

N-am insistat. Oricum, ar fi fost cu neputinţă să se descurce singură cu bagajele, chiar dacă ar fi cunoscut drumul. Am ajutat-o să-şi ducă lucrurile în camera pe care şi-o alesese şi am lăsat-o să şi le aranjeze cum credea de cuviinţă. După o oră o aşteptam cu masa pusă, în sufragerie. Eram amîndoi înfometaţi şi mîncarea ne păru excelentă.

— Eşti un gospodar desăvîrşit, îmi declară ea. Aproape că ar fi păcat să-ţi iau locul.

— Nici nu te las, am rîs eu. Nu renunţ la o asemenea plăcere.

— Va trebui, totuşi.

— Eşti doar în vacanţă !

— Parcă ţie nu ţi-ar prinde bine o vacanţă ?

— Măcar pînă vine Emnonun. Cu trei clienţi are să-mi fie, într-adevăr, mai greu.

— Nici vorbă, protestă ea. Cel mult să ne împărţim atribuţiile.

— Ia te uită ! A şi ajuns să impună condiţii.

Pînă la urmă am acceptat totuşi să ne împărţim munca pe din două. Ea urma să gătească, iar eu să deretic. În schimb, ţinea morţiş să mă însoţească în lungile mele incursiuni.

— Altfel nici nu veneam ! M-ai fermecat cu poveștile tale și vreau să mă conving cu proprii mei ochi că sînt adevărate. Așa că nu încerca să scapi.

Glumea, desigur, dar era limpede că n-ar fi acceptat s-o las acasă. Îmi părea foarte ciudat ca, începînd de a doua zi, să-mi desfășor munca alături de Uklelil. Mă obișnuisem cu singurătatea. Habar n-aveam cum mă voi acomoda cu noua situație. O zi-două o să meargă, mi-am spus.

— Știi să călărești. ?

— Nu prea grozav, recunoscu ea.

— Vom vedea mîine. Și acum, la culcare : va trebui să ne trezim devreme.

Ne-am urat noapte bună și ne-am retras fiecare în camera sa. Peste zece minute, în pijama, halat și papuci, ne-am ciocnit nas în nas în fața ușii de la baie. Am rîs amîndoi și i-am cedat întîietatea. M-am înapoiat la mine și, în așteptare, m-am întins, așa cum eram, peste pătură. Abia acum realizam, în sfîrșit, ideea că vom înnopta sub același acoperiș, eu și Uklelil, numai noi doi. Cu ani în urmă, un asemnea gînd m-ar fi făcut să-mi pierd capul. În clipa aceea însă ea era pentru mine soția lui Emnonun. Oare cum ar fi reacționat dacă m-ar fi găsit în camera ei, așteptînd-o ? Dar dacă, în timp ce se îmbăia, m-ar fi văzut intrînd pe ușă ? Am alungat acele întrebări tulburătoare și mi-am spus că n-am dreptul să dezmint încrederea pe care mi-o arătau niște oameni de treabă. Mi-am concentrat atenția ca să aud ușa de la baie deschizîndu-se, anunțînd că aveam cale liberă. Țineam morțiș să fac și eu un duș măcar. Obosit cum eram, mi-ar fi prins foarte bine. Dar semnalul întîrzia să se facă auzit. Mă aflam în acea stare de toropeală plăcută, între vis și realitate, cînd timpul își pierde contururile și cîteva clipe pot să-ți pară o veșnicie.

Pe cînd era să adorm, în mintea mea se înfiripă impresia tot mai lămurită că, în acea seară, doi ochi sfredelitori mă urmăriseră tot timpul. Totul, în afara acelei priviri insistente, dispăruse. Apoi, am adormit de-a binelea și nu mi-a fost dat să mai aud nici ușa deschizîndu-se, nici numele meu strigat — dar nu prea tare — de Uklelil, în semn că baia e liberă.

M-am trezit dintr-o dată, ca de obicei, cînd încă soarele nu răsărise. Primul lucru pe care l-am văzut, în lumina zorilor, a fost halatul meu, atîrnînd exact în locul unde îl lăsam eu întotdeauna, şi am constatat că eram vîrît sub pătură. Aproape instantaneu mi-a revenit în memorie privirea obsedantă de dinainte de a aţipi şi mi-am dat seama că ochii care mă urmăriseră atît de insistent în seara trecută erau ochii mangustei mele albe. Apoi m-am sculat şi am trecut să fac duşul rîvnit din ajun, şi am descoperit printre stropii fierbinţi o aromă palidă, neîntîlnită încă.

3.

În prima zi am ales traseul cel mai comod, străbătînd coline domoale, cu microclimă temperată. Colinele erau împădurite. O potecă ştiută numai de mine şerpuia prin codrul de stejar, din poiană în poiană. Poienile erau înmiresmate de flori pestriţe, iar codrul susura de izvoare, fremăta de vînt, se zbenguia în pîraie şi zîmbea în luminişuri cu iarbă crudă, la mal de apă. Chiar să nu fi fost animalele, şi codrul era viu, era însufleţit. Pe Uklelil o încîntau însă, mai cu seamă, animalele.

Se ţinea bine în şa, dar ca să n-avem surprize am dat-o în grija celui mai blînd cal. Calul era alb şi robust şi se mişca uşor, de parcă ar fi plutit. Cu atît mai zveltă se arăta însă făptura ei înveşmîntată în negru, în straie strîmte, iar părul auriu, despletit, îi flutura la orice adiere. La început deschideam eu drumul. Apoi, cînd a început să deprindă meşteşugul potecilor mele, se avînta înainte, captivată de joc, şi tot mai rar întorcea capul, ca să-i încuviinţez deciziile. Cînd se pierdea printre copaci, o strigam şi-mi răspundea ba rîzînd, ba îngînîndu-mă, ba uneori tăcea, ca să mă sperie. Eu mă speriam ca s-o mulţumesc şi îmi struneam calul. Prin poieni lăsam frîiele slobode şi caii mergeau la pas, alături, cuminţi, îngăduindu-ne să privim în jur şi să ne bucurăm.

Animale întîlneam la tot pasul. Nu mă refer la fluturi, albine, şi la atîtea alte gîze care mişunau pretutindeni, nici

la păsările de care era plin codrul, și nici măcar la șopîrlele verzi și albastre sau la broaștele țestoase. Dar nu parcurgeam o sută de metri măcar, fără să ni se arate o căprioară cu un ied, un cerb, un bursuc sau cîțiva mistreți. Iepuri, veverițe și vulpi erau cu duiumul ; lupii, jderii, rîșii și ursii se arătau mai rar. Am nimerit, la un moment dat, chiar în mijlocul unei turme de zimbri.

Ceea ce o amuză cel mai mult pe Uklelil fu însă purtarea cu totul nefirească a animalelor la apropierea noastră : erau docile, se lăsau atinse cu mîna și le făcea chiar plăcere să fie mîngîiate. Pînă și cele mai sălbatice fiare își uitau instinctele și ne îngăduiau să le scărmănăm blana. Pe cînd ieșeam într-un luminiș, un urs uriaș ne prepară o primire originală : se ridică în două labe și, mormăind în surdină, se îndreptă spre noi. Uklelil se sperie, apoi începu să rîdă. Într-adevăr, ursul avea o înfățișare hazlie. Se apropie, cu un mers legănat, bălăbănindu-și capul, după care se lăsă din nou pe toate patru labele. Aștepta. Am descălecat. El s-a lăsat atunci pe burtă, invitîndu-mă parcă să-i fac un masaj. M-am supus, iar fiara, încîntată foarte, prinse să mîrîie de plăcere. Uklelil se prăpădea de rîs și, în cele din urmă, se simți datoare să coboare din șa ca să-mi dea o mînă de ajutor.

I-am atras musafirei atenția asupra faptului că numai prezența mea este cea care îmblînzește fiarele, ca nu cumva, în lipsă-mi, să se aventureze dincolo de limita nevăzută a unui cerc cu raza de un kilometru, în jurul „cabanei". Singurul loc protejat, în afara acestui cerc, era drumul principal de acces.

— Eu sper că n-ai să mă lași niciodată singură, îmi răspunse.

— Vorbesc serios.

— Și eu.

Deodată mi s-a părut că zăresc în iarbă o capcană de vulpi.

— Știi să mînuiești o armă ? am întrebat-o.

— Nu. Spuneai că aici vînătoarea e oprită.

— Nu-i vorba de vînătoare. Dar ce te faci dacă, într-o asemenea incursiune, mă accidentez și, să zicem, îmi pierd cunoștința. Devii o pradă sigură.

— Ca şi tine.

— Eu am acceptat de la bun început toate riscurile meseriei.

— Eu le-am acceptat venind aici.

— Bine, am spus. Să sperăm că pînă la sosirea lui Emnonun nu mi se va întîmpla nimic.

Ne-am continuat joaca cu ursul. Ea devenise gînditoare. Într-un tîrziu, mă întrebă :

— Ce să ţi se-ntîmple ?

Nu i-am răspuns numaidecît. Îi explicasem doar în ce constă misiunea mea aici. Îi explicasem că sînt paznicul şi îngrijitorul acestui vast paradis, menit să regenereze speciile terestre. Nu era o treabă uşoară şi, cu toată climatizarea globală a imensului teritoriu, aveam destulă bătaie de cap cu pacienţii mei. Uklelil se convinsese, de altfel, chiar din acea primă zi, că pînă şi ca să străbaţi cîteva zeci de kilometri călare ţi se cere un efort deloc neglijabil şi mai ales antrenament. Trebuia apoi să supraveghez echilibrul ecologic, să verific coordonatele micrometeorologice, să îngrijesc animalele rănite sau bolnave, să inspectez culcuşurile şi adăposturile, să reînnoiesc proviziile de sare, să întreţin locurile de adăpat şi încă multe altele. Desigur, făceam aceste treburi periodic, dar domeniile îmi erau foarte întinse şi fiecare zi îmi era plină, din zori şi pînă în amurg. În afara instalaţiilor automate de climatizare — aşezate la limita fiecărui sector şi complet izolate de rezervaţia propriu-zisă — nici un fel de mecanizare nu era admisă. Aceasta era condiţia fundamentală a dezvoltării normale a mediului natural.

Dar riscurile mari ale meseriei mele nu se trăgeau de aici. Cu animalele mă înţelegeam cît se poate de bine, iar cu munca mă obişnuisem. Singurii mei duşmani erau braconierii. S-a întîmplat foarte rar, ce-i drept, ca vreunul să se aventureze înlăuntrul hotarelor mele ; îmi mersese faima de incoruptibil. Slăbiciunea lor era că nu se mulţumeau cu puţin şi, odată năravul dobîndit, nu reuşeau să se dezbare de el. Îmi scăpa o dată, îmi scăpa a doua oară, dar pînă la urmă tot îl prindeam pe pungaş şi-l pofteam pe comisar să-mi facă o vizită. Iar comisarul venea bucuros, căci îşi iubea şi el meseria.

— Știi, Uklelil, i-am spus, pe aici se mai arată uneori și cîte un biped.

— Am văzut chiar adineaori unul, îmi arătă ea, în glumă, fiara tolănită în iarbă.

— Nu e vorba de urși, ci de oameni.

— Am priceput, dar nu văd ce-i rău în asta.

— Nimeni n-are voie să pătrundă aici fără știrea mea.

— Mă număr deci și eu printre intruși, glumi femeia.

— Tu ești un intrus agreabil. Sînt alții care se ocupă cu tot soiul de lucruri nelalocul lor.

M-am aplecat, am ridicat obiectul metalic ascuns în iarbă și am întrebat-o :

— Știi ce-i asta ?

— Nu prea.

— E cea mai simplă și cea mai eficace capcană pentru un animal de talia vulpii. Cînd laba calcă pe cadru, arcul scapă și brațul de oțel o înșfacă, strivind-o. Cu cît se zbate mai mult, cu atît mai bine se fixează cadrul în pămînt și jivina nu are altă scăpare decît să-și muște și să-și sfîșie laba. Ceea ce nu se grăbește să facă. Astfel încît ori o înhață o fiară mai puternică, ori este culeasă de braconier ca din oală.

— Biata de ea, murmură Uklelil. Dar ce faci, de ce așezi capcana la loc ?

— Dintre toți ticăloșii, există unul singur care îmi scapă mereu. Am ajuns să-l cunosc ca pe mine însumi. E mîna lui.

— Ei și ?

— Cîtă vreme i-am cules capcanele, m-a dus. Trebuie să-mi schimb tactica.

— L-ai văzut vreodată ?

— Nu.

— Nici nu bănuiești cine poate fi ?

— Cineva care cunoaște foarte bine locurile. Omul lucrează în stil mare, în toate sectoarele. Multă vreme am crezut că e cel pe care l-am înlocuit eu, venind aici.

— Și nu era el ?

Am tăcut. Am ajutat-o să urce în șa și am încălecat. Am mers așa o vreme fără să scoatem o vorbă și fără să observăm că uitaserăm să ne luăm rămas bun de la urs. Apoi i-am răspuns :

— A murit acum un an.
— Atunci cine să fie ?
— Lumea-i mare, am zis, dînd din umeri.
Braconierul trebuia prins asupra faptului.
Mai tîrziu, în drum spre casă, m-a întrebat dacă nu mă tem. I-am răspuns că, în general, un asemenea individ nu riscă să mă înfrunte. Preferă să scape cu o amendă şi, în cazul cel mai rău, al recidivei, poate să se aleagă cu cel mult un an-doi. Pe cînd dacă ar face uz de forţă şi-ar complica inutil existenţa, căci de mine nu poate scăpa decît omorîndu-mă.
— Şi cum eu nu mă las omorît prea uşor, şi cum nici unui braconier nu-i convine să se trezească aşa, peste noapte, pus sub urmărire pentru crimă, este limpede că...
— N-ai de ce te teme, încheie Uklelil. Numai că acest lucru e valabil în general. În vreme ce clientul tău, care lucrează în stil mare, este un caz particular, nu-i aşa ?
— Chiar foarte particular, dacă are vreun sens să spun astfel. El ştie că nu poate fi judecat decît pentru infracţiunea asupra căreia va fi surprins. N-am nici o probă pentru a dovedi că este autorul unor încălcări repetate ale legii. Dar voi face totul pentru a-l demasca, şi el o ştie şi pe asta. Nu cred că se ocupă cu acest fel de vînătoare dintr-o pură ambiţie sportivă, iar dacă o face pentru bani, este imposibil să nu lase urme şi să nu aibă complici. Urme şi complici care, pînă la urmă, îl vor trăda.
În seara aceea, cînd ne-am întors la „cabană", Uklelil era atît de ostenită, încît mi-am propus ca în ziua următoare să stau şi eu acasă, fiind convins că nu va accepta să rămînă singură. Ea nici n-a vrut să audă de una ca asta şi a rămas stabilit să hotărîm totul abia după ce ne vom fi sculat, în funcţie de dispoziţia ei de a doua zi. A trebuit s-o silesc să mănînce, căci, frîntă cum era de oboseală, ar fi fost în stare să se culce flămîndă. Totuşi la baie n-a renunţat. De astă dată însă n-am aţipit aşteptînd ca ea să isprăvească. Pentru mine ziua fusese uşoară şi nu prea aveam chef să dorm. După baie, cînd s-a dus la culcare, ea abia mai ţinea ochii deschişi. Iar eu, cînd am declanşat duşul, am regăsit aroma descoperită în zori, dar nu palidă ca atunci, ci pătrunzătoare, irezistibilă, aproape de neîndurat.

4.

În ziua a doua am străbătut deșertul, călărind aceiași cai. Deșertul meu era destul de mic ca întindere, astfel încît, de-a lungul întregului drum, îi desluşeam bine limitele. Era un sector mai puțin populat, astfel încît mi-am terminat misiunea mai repede; Uklelil începuse să-mi dea un ajutor tot mai substanțial. Căldura era însă atît de înăbușitoare, încît pentru ea ziua a fost greu de suportat și, la sfîrșit, era încă mai istovită decît în ajun. Veșmîntul alb, asudat, i se impregnase de nisip.

În a treia zi veni rîndul junglei.

În a patra — savanei.

Savana era singurul sector care, de fiecare dată, mă înfiora la fel ca la început. Pricina acestei emoții erau leii. Nu de teamă, știam prea bine să nu-mi pot face nici un rău. Trăiam poate umbra unei spaime ancestrale la auzul răgetului lor teribil, ori poate respectul subconștient în fața acestor regi ai faunei.

Am pornit, ca de obicei, în zori. Călăream cot la cot, caii înotau în iarba înaltă și, din loc în loc, făceam scurte opriri. Uklelil îmi părea stăpînită de o nervozitate inexplicabilă. Leii nu însemnau pentru ea mare lucru, acum, după ce se obișnuise cu purtarea blîndă a fiarelor în preajma noastră. Îmi spuneam că ar fi posibil ca întîrzierea, care se prelungea, a lui Emnonun să fie cauza nervozității ei, dar nu cutezam s-o întreb. Socoteam că e mai bine să tac. Tăceam, preocupat de treburile cotidiene.

De regulă, leii nu vînau în timpul zilei, astfel încît îi găseam în culcușuri, dormitînd nepăsători. Simțeam, ca de obicei, că vizita nu le face prea mare plăcere. Puilor însă, apariția noastră le provoca o satisfacție vie și se lăsau răsfățați și examinați sub privirile îngăduitoare ale leoaicelor. Gazelele evitau cu atîta grijă aceste culcușuri, încît nici în prezența noastră, cînd ar fi fost în deplină siguranță, nu îndrăzneau să se arate decît de foarte departe. În amurg, cînd leii își începeau pînda, această precauție sporea.

În primele ceasuri totul se desfășură în limita faptului cotidian. Zic în primele ceasuri, deoarece, încă îna-

inte de amiază, am fost surprins de unele semne stranii. Animalele erau agitate și, cu toate că prezența mea le mai potolea, observasem că influența pe care o exercit asupra lor se diminuase simțitor. Uklelil înregistrase și ea acest lucru și nervozitatea îi crescu. Incursiunea noastră căpătă un dram de tensiune în plus. Era ceva care nu-mi plăcu deloc și am început să cercetez cu binoclul împrejurimile. Am surprins lungi cîrduri de girafe, zebre și antilope alergînd înnebunite prin savană. Era o forfotă nepotrivită cu ora prînzului și nimic nu mă indispune mai mult decît să văd petrecîndu-se între hotarele mele asemenea fapte. Indispoziția mi se prefăcu în furie cînd, după un timp, un anumit zgomot îmi atrase atenția : cineva vîna nu foarte departe de locul unde ne aflam, folosindu-se de o armă pneumatică de calibru mare. Peste o clipă, un răget înspăimîntător cutremură văzduhul : fiara fusese lovită. Uklelil pricepu numaidecît despre ce era vorba. I-am făcut semn să descalece. Ducîndu-ne caii de dîrlogi, în tăcere, ne-am îndreptat în direcția de unde venise răgetul. După cîteva minute urmă încă un pocnet și, aproape instantaneu, un alt răget ne făcu să ne înfiorăm. Omul lucra în stil mare. Nu putea fi altul decît individul acela nevăzut, care îmi luneca mereu printre degete. Numai el putea da dovadă de un asemenea tupeu : se bizuia pe repetatele lui succese și intra în afaceri tot mai riscante. O blană de leu se vindea, pe sub mînă, la prețuri fabuloase ; devenise o raritate. De multe ori aveam impresia că amicul meu se lăsa ademenit în egală măsură de cîștig și de primejdie, asemenea unui mare jucător. Nu trișa decît în măsura în care braconajul în sine era trișare. N-am surprins niciodată, în urmele pe care le lăsa, vreo încălcare a legilor sportive ale vînătorii. Știa să riște, bărbătește, și pentru asta îl stimam într-o anumită măsură. Atunci cînd comisarul aflînd de la mine cum stau lucrurile mi-a oferit sprijinul său, l-am refuzat : mi se părea nedemn să-l înfrunt pe îndîrjitul meu dușman altfel decît singur, de la egal la egal. O inechitate exista totuși, căci eu beneficiam de puterea de a îmblînzi cele mai temute fiare, însă el avea întotdeauna avantajul inițiativei. Apoi, în condiții egale, cel urmărit are șanse

mai mari decît cel care urmăreşte, deoarece, evident, miza lui este mobilizatoare într-un grad mai înalt.

În vreme ce înaintam prin ierburile care ne depăşeau statura, o supravegheam, din cînd în cînd, cu coada ochiului, pe Uklelil. Nu mă puteam despărţi nici de ea, nici de cai, ca să nu-i expun primejdiei, şi asta complica şi mai mult situaţia. Mă temeam ca prezenţa femeii, mai ales, să nu mă încurce. Era emoţionată, se vedea din fiecare gest al ei că îşi stăpîneşte cu greu neliniştea. Zîmbea totuşi, cu zîmbetul celor care îşi fac curaj fără prea multă convingere. Am străbătut aşa, fără să scoatem o vorbă, aproape doi kilometri. Începusem să cred că voi pierde iarăşi urma infractorului, care părea că se mulţumise cu două victime. Dar nu era aşa. Brusc, de undeva din imediata noastră apropiere, porniră două pocnete seci, acoperite imediat de un urlet jalnic. Urletul era sfîşietor, aproape omenesc. Am încremenit, căci nu-mi fusese dat niciodată să aud ceva asemănător. Am auzit paşi grăbiţi şi, mai înainte de a mă fi dezmeticit, m-am trezit faţă în faţă cu un leu uriaş ; din blană i se prelingea un fir purpuriu. Era rănit. Scheuna încet şi mă privea în ochi, rugător. Şovăiam. Dacă-l oblojeam, riscam să mă dau de gol, în caz că braconierului i-ar fi fost dat să-l reîntîlnească.

Apoi, într-o străfulgerare, am înţeles totul : aflat în preajmă-mi, leul, îmblînzit, se afla dezarmat în faţa adversarului său. De data asta, fără să-şi dea seama, vînătorul călcase regula propriei sale nelegiuiri, iar vinovatul eram eu. Din fericire, nu ochise prea bine. De ce n-aveam oare darul de a-i îmblînzi şi pe oameni ? ! Am înţeles tot atunci de ce urletul fiarei lovite era de nerecunoscut : toată sălbăticia răgetului se topise în prezenţa mea şi nu mai rămăsese din el decît acel jalnic sunet. Într-adevăr, niciodată nu auzisem pînă atunci sunetele pe care le-ar scoate un animal rănit de faţă cu mine, căci animalele încetau lupta cînd mă simţeau pe aproape. Trebuia să intervină mîna unui străin, a unui om sălbatic şi lacom.

Am pansat rana sîngerîndă. Abia isprăvisem cînd, dintre tulpinile ierburilor, un om înarmat îşi făcu apariţia. Era însuşi comisarul, îmbrăcat într-un costum de

vînătoare. Cînd ne-a zărit, fu prea tîrziu ca să-i mai rămînă altă scăpare decît s-o ia la fugă. Dispăru la fel de repede cum apăruse, dar îl recunoscusem și era pierdut.

— Încalecă ! i-am strigat femeii. Ține-te aproape de mine !

Am gonit multă vreme, crezîndu-ne pe urma lui. Reușise să mă păcălească din nou, spre marele lui nenoroc. După vreo jumătate de oră i-am găsit calul. Pe șa erau întinse două piei abia jupuite. Am luat calul cu noi, știind acum că îl aveam în mînă : nu risca el să se întoarcă pe jos și nici să-și petreacă noaptea, singur, în savană. Am hotărît să așteptăm.

— Predă-te ! strigam, crezîndu-l aproape. Calul tău e la noi. N-ai încotro ! Predă-te !

Îndărătnicia lui stupidă mă scotea din sărite. Știa prea bine că nu-i rămăsese nici o șansă de scăpare. Abia mai tîrziu am înțeles că ne aflam prea departe de el ca să ne mai audă.

— Ce facem, întrebă Uklelil, văzînd că minutele trec fără să primim vreun răspuns.

Am dat din umeri.

— E în primejdie, nu-i așa ?

— Eu unul nu-l invidiez, am spus. Soarele coboară spre orizont. Începe pînda.

Am tresărit amîndoi. De undeva, liniștea asfințitului adusese pînă la noi un strigăt. Strigătul se repetă. Era un glas omenesc ; acum nu ne îndoiam. Am pornit în galop, dar, cu toată graba noastră, am ajuns prea tîrziu. Vînătorul fusese răpus de leul uriaș, în blana căruia strălucea de albeață un pansament proaspăt. Leul nu se lăsase păcălit. Iar noi ne depărtaserăm prea mult de fugar : mergeam în sensuri opuse. Ne jucase o ultimă farsă. O farsă, e drept, cam sinistră, pe care o plătise scump.

Leul părăsi cadavrul, fără să ne privească. Mă stăpîneam cu greu să nu-l dobor cu o lovitură bine țintită, ochind fără grabă ; știam că toată puterea mea s-ar fi năruit într-o clipă, ireversibil. Puterea de a îmblînzi fiarele se bizuia pe propria mea blîndețe. Am ridicat trupul comisarului și l-am legat în șaua calului său, peste pieile celor doi lei. Pînă la „cabană" aveam cale lungă de

cîteva ceasuri. Noaptea avea să ne prindă pe drum. O noapte pașnică, fără braconieri.

Uklelil era îngrozită. Tremura din tot trupul, de parcă ar fi fost cuprinsă de friguri. Abia reuși să adune dramul de forță de care avea nevoie spre a-și struni calul. Într-un tîrziu se hotărî să-mi vorbească :

— Ai mai repurtat asemenea victorii ? E înfiorător, adăugă ea, arătînd spre corpul dezmembrat care atîrna în șa.

— E pentru prima oară.

După cîteva minute de tăcere am continuat :

— Nu ți-am spus nimic despre o clauză a contractului pe care l-am semnat : m-am angajat ca, oricare ar fi situația, chiar dacă viața mi-ar fi în primejdie, să nu uzez de forță împotriva vreunui animal, să nu le provoc nici cel mai mic rău.

— Ciudată clauză !

— Nu eram obligat să semnez contractul.

— Dar dacă viața altui om ar fi în primejdie ?

— Imposibil.

— Nu mi se pare, ripostă femeia.

Am ridicat din umeri.

— Atîta timp cît se află în preajma mea... Ca să intervin, trebuie să mă apropii. Iar dacă mă apropii, nu mai e nevoie să intervin. Comisarul a avut ghinion.

Uklelil nu-mi răspunse. Cred că gîndul îi era în altă parte.

— L-ai cunoscut cumva ? am întrebat-o.

— El m-a ajutat să ajung la tine.

— Părea un om de treabă, nu-i așa ?

Ea încuviință din cap.

— Mi te-a vorbit de bine.

5.

În seara aceea mangusta albă se purtă cît se poate de urît : pufnea tot timpul, nervoasă, își umfla coada și nu suporta să fie atinsă. Am lăsat-o să-și facă mendrele, deși eram intrigat, căci niciodată n-o văzusem atît de tulburată.

Pe Uklelil însă o amuza. De fapt, era şi ea tulburată, şi nici măcar nu încerca să se prefacă. Deşi ziua plină de peripeţii o secătuise, deşi singurul lucru care i-ar fi prins bine la acea oră era odihna, ea prelungea în mod vădit discuţia de după cină.

— Nu ţi-e somn ? am întrebat-o.

Ea mă privi cu ochii împăienjeniţi pe care abia îi mai putea ţine deschişi şi-mi spuse încet.:

— Nu.

N-am prea înţeles rostul acelei minciuni străvezii şi am insistat :

— Chiar dacă nu ţi-e somn, trebuie să te duci la culcare. Abia după ce vei ajunge în pat îţi vei da seama cît eşti de obosită. Fac prinsoare că vei adormi imediat.

M-am ridicat, ca să dau mai multă greutate cuvintelor mele.

— Mai rămîi, îmi spuse ea atunci, abia auzit. Mi-e frică să stau singură.

Mi-am spus că sînt un idiot şi m-am blestemat în gînd pentru că nu-mi dădusem seama imediat cum stau lucrurile. Am zîmbit :

— Drept să-ţi spun, şi pe mine m-a cam zdruncinat povestea asta...

M-am aşezat. Îmi venea să-i iau mîinile într-ale mele şi să-i încălzesc degetele în palmă. Bănuiam că degetele ei albe şi subţiri sînt îngheţate.

— Uite cum vom face, i-am spus. În camera ta se află un fotoliu în care îmi place uneori să mă cufund şi să visez. Te voi veghea pînă cînd vei adormi.

— Nu. Nu vreau, se împotrivi ea. Numai la gîndul că după ce adorm o să mă laşi singură, aş fi în stare să stau trează toată noaptea.

— Dacă-i aşa, o să-mi aştern să dorm pe jos, lîngă patul tău. E bine ?

— Da.

— Atunci ne-am înţeles. După ce te-ai vîrît sub pătură, mă strigi.

Uklelil mă strigă mai repede decît îmi închipuiam, aşa că am lăsat-o puţin să aştepte, fără să vreau. Ea mă strigă din nou. Împovărat cu salteaua, pătura şi toate cele necesare, mi-am făcut apariţia în camera ei. Mi-am instalat

rapid așternutul și am vrut să sting lumina. Ea mă privea în tăcere, îmbujorată de o fericire tainică, pe care aveam s-o înțeleg mai pe urmă.

— Las-o să ardă, mă rugă.

I-am făcut pe plac. Dar abia mă întinsesem în patul meu improvizat, cînd mi-a atras atenția un zgomot ușor, care venea dinspre ușă. Zgomotul se repetă. Am văzut spaima albind în ochii femeii. M-am repezit la ușă și am deschis-o. Încet, abia mișcîndu-se, în cameră își făcu apariția mangusta. Uklelil izbucni într-un rîs straniu. Mi-am reluat locul. Mangusta se opri lîngă ușă și rămase așa, cercetîndu-ne cu atenție.

— E geloasă, glumi Uklelil. E un duh al geloziei.

Eu m-am gîndit la Emnonun și am tăcut. Dorințl potrivnice se învălmășeau în sufletul meu, rănindu-l dureros și plăcut. Știam că trebuie să mă stăpînesc, că sînt dator să o respect pe soția prietenului meu, să mă port cu ea ca și cu o soră mai mică. Nu puteam însă uita, nici măcar pentru o fracțiune de secundă, că aici, lîngă mine, aproape, încît îl atingeam cu mîna dacă aș fi întins-o, îmbrăcat într-o cămașă vaporoasă, își făcuse culcuș, sub pătura moale trupul fierbinte al femeii pe care o adoram încă și pentru care aș fi fost în stare de orice. De un simplu gest al ei depindea totul. Un singur gest, și întreaga mea stăpînire de sine s-ar fi năruit, iar amintirea prieteniei mele pentru Emnonun ar fi fost înmormîntată pentru totdeauna. Ea tăcea, cu ochii închiși și pieptul i se ridica în ritmul respirației, în timp ce eu pîndeam gestul acela necruțător, care întîrzia să se arate. Nu știu cîtă vreme s-a scurs așa, în așteptare, fără ca vreunul dintre noi să scoată o vorbă. S-ar fi putut crede că dormeam amîndoi, dar nu era decît o pîndă.

M-am sculat și am stins lumina. Ea nu protestă. Nici nu clipi măcar. Dar nu adormise încă, eram convins de asta. Mi-am reluat locul și pînda continuă, o vreme, pe întuneric. Dinspre ușă, ochii fosforescenți ai mangustei luceau ireal. Trecură minute lungi de așteptare, de teamă nelămurită ca ea să nu fi ațipit de-a binelea. Brusc, începu să rîdă, ușor, abia auzit. Își dăduse seama că ne spionam reciproc. Chicoti scurt, cu o veselie neașteptată. Am început să rîd și eu, contaminat de hazul ei inexplicabil.

Urmă o reacție în lanț dezlănțuită și am rîs pînă-mi dădură lacrimile.

— Sîntem niște caraghioși, conchise ea, printre hohote.

— Uklelil...

— Spune !

De cîteva zile aș fi vrut s-o întreb. Momentul îmi părea prielnic.

— În prima noapte, cînd mă prinsese somnul așteptîndu-te, m-ai învelit, nu-i așa ?

— Dormeai atît de adînc, încît nici nu m-ai auzit intrînd. Te-am tot strigat, dar degeaba.

— Nu-mi puteam aminti cînd anume îmi scosesem halatul și cum de am ajuns sub pătură.

— Poate că suferi de somnambulism...

— Aș fi intrat la idei. Îți mulțumesc că m-ai liniștit.

Era un fel de a spune. Glumeam amîndoi, sub înrîurirea bunei dispoziții care ne cuprinsese. Agitația din timpul serii o părăsise acum și eram mulțumit. Mă imaginam mîngîind-o, trecîndu-mi degetele prin părul ei auriu, descîlcindu-i firele mătăsoase. Mă obseda un pasaj dintr-o carte citită demult : „Aveam, bineînțeles, și eu principiile mele : de pildă, nu m-aș fi atins pentru nimic în lume de nevasta unui prieten. Numai că, în chipul cel mai sincer, prietenia mea pentru soț înceta cu cîteva zile înainte".

— La naiba, mi-am spus în gînd, în noaptea asta cuvîntul „prietenie" mă lasă absolut rece.

Am chemat-o în șoaptă :

— Uklelil...

Ea se răsuci în așternut, întorcîndu-și fața spre mine. Întunericul nu era atît de opac încît să nu-i pot distinge ochii larg deschiși, așteptînd cele ce aveau să urmeze. Am continuat, abia recunoscîndu-mi glasul :

— Ce știi tu despre mine ?

— Mai nimic. Tot ceea ce mi-ai spus...

— Emnonun nu ți-a pomenit niciodată ?

— Emnonun ? Nu, nu obișnuia. Dar tu despre mine ce știi ?

— Foarte multe, Uklelil, nici nu-ți închipui cît de multe lucruri știu despre tine. Am păstrat, ani în șir, în

cea mai adîncă taină acest fapt. Singurul om care îmi cunoştea taina era el şi mă mir că nu ţi-a spus nimic.

— Mă sperii... Ce să-mi spună ?

— Că fără s-o ştii, fără să mă cunoşti măcar, şi într-o vreme cînd pentru el erai o fată oarecare...

Am tăcut. Era teribil de greu — o ştiam de la bun început — să rostesc acele vorbe !

— Spune ! mă îndemnă ea cu o voce vibrînd de emoţie.

Atunci, în sfîrşit, mi-am învins teama şi m-am dezlănţuit. M-am azvîrlit, cu ochii închişi, cu creştetul înainte, în hăul care mă ademenea. I-am destăinuit totul, pînă şi gîndurile mele cele mai ascunse, îngrozitoarele patimi şi dorinţe. I-am mărturisit laşitatea care m-a împins spre exilul meu voluntar în acest paradis zoologic şi exerciţiul metodic, deliberat, prin care dobîndisem uitarea. I-am zugrăvit întîmplarea aceea stupidă care m-a făcut s-o regăsesc sub chipul soţiei lui Emnonun şi mustrările de conştiinţă pentru felul cum o privisem şi-i vorbisem atunci, speranţa de a nu fi declanşat cine ştie ce reacţii imprevizibile, tulburătoare pentru echilibrul căminului lor.

În timp ce-i vorbeam, ea mă urmărea în tăcere, în deplină tăcere. Era oare contrariată ? Era speriată ? Brusc, m-am oprit : Uklelil plîngea. M-am ridicat în capul oaselor, apropiindu-mi faţa de a ei. Ochii deprinşi cu întunericul deslușiră atunci lacrimi prelinse pe obrajii transfiguraţi.

— De ce ? am şoptit.

O îndoială perfidă mi se încolăci în suflet. De ce să plîngă ? De ce ? De ce ? Mă simţeam neputincios şi dezarmat în faţa ei. Eram strivit de tăcerea ei inofensivă. M-am lăsat încet cu capul pe pernă, continuînd s-o privesc drept în ochi. Poate că acesta era sfîrşitul, poate că aşa era să se termine, cu lacrimi de neînţeles, căderea mea în prăpastia fără fund în care mă prăvălisem.

— De fericire, îngînă ea printre lacrimi. Nu ştiu prea bine, dar cred că de fericire... N-am plîns niciodată aşa.

Am răsuflat adînc. Pieptul îmi devenise neîncăpător, coastele mă sufocau, în corsetul lor elastic.

— Şi eu ţi-am ascuns ceva, continuă Uklelil. Emnonun nu va veni. Te-am minţit. Am plecat de acasă. Nu mai puteam îndura singurătatea, pustietatea în care trăiam devenise insuportabilă.

— Cum, la Ipru pustietate ? În furnicarul acela ?

— Eram mai singură decît pe o planetă moartă şi pustie. N-aveam prieteni, n-aveam cunoscuţi, iar Emnonun nu-mi dădea nici o atenţie.

— Ştie unde eşti ?

— Nici măcar nu m-a întrebat. Nu-l interesează.

— I-ai spus că pleci ?

— L-a lăsat indiferent.

Vorbele ei m-au surprins. Nu m-aş fi aşteptat la o asemenea purtare din partea lui. Avea, ce-i drept, o fire ciudată, era înclinat spre meditaţie şi adeseori se închidea în sine, ursuz, fără să mai lase să-i scape vreo vorbă. Era totuşi un om cu o sensibilitate cum rar se poate întîlni. Să se fi schimbat oare atît de mult în anii din urmă ? Vizita mea la Ipru îmi prilejuise unele constatări, dar nu le prea dădusem importanţă. Ce anume l-a putut transforma într-o asemenea măsură ? Îl ştiam înconjurat de numeroşi prieteni. Se risipiseră toate prieteniile ? Singurătatea soţiei sale nu-l preocupa, iar plecarea ei îl lăsase indiferent. Să fie adevărat ? Lacrimile unei femei minunate, cum era Uklelil, ar fi înduioşat şi o inimă de piatră. Oare obişnuinţa poate toci atît de mult sentimentele ? Oare nu din dragoste se căsătorise cu ea ?

— Mă judeci ?

— Cum te-aş putea judeca ! i-am răspuns.

După un timp i-am auzit glasul, de astă dată liniştit, stăpînit de o undă de armonie :

— Dormi ?

— Nu.

— Cred că acum nu mi-ar mai fi teamă...

Am înţeles. M-am ridicat şi mi-am strîns lucrurile, bîjbîind, căci îmi displăcea ideea de a face lumină.

— Te superi ?

Să mă supăr ? Cum aş fi putut să mă supăr ?

— Elil, i-am spus, scurtîndu-i numele a alintare. Ai străbătut atîta amar de drum ca să vii pînă aici, mînată

doar de propria ta voinţă. Ţi-ai deschis sufletul pentru mine fără să ţi-o fi cerut. Poţi să te bizui pe mine.

Eram fericit. M-am retras, urîndu-i noapte bună ; instalat în patul meu, am aţipit numaidecît. Cred că Uklelil adormise încă înainte de a ieşi eu pe uşă. Numai mangusta albă a rămas în camera ei să vegheze, făptură bizară, jumătate animal şi jumătate duh, poate nu chiar duhul geloziei, dar cu siguranţă un duh păgîn, sălbatic şi iubitor de oameni.

Afară, sub cupola imponderabilă a cerului înstelat, trupul desfigurat al comisarului îşi continua somnul de veci, fără vise şi fără tentaţii. Partida se încheiase.

6.

În dimineaţa următoare la „cabană" au sosit cîţiva poliţişti, în frunte cu locţiitorul comisarului, ca să-şi ridice mortul. Cum era şi firesc, ne-au pus o sumedenie de întrebări, au înregistrat cu grijă declaraţiile mele şi ale lui Uklelil, după care ne-au lăsat în pace. Am început pregătirile pentru incursiunea cotidiană, cînd ea mă opri spunîndu-mi, cu ochii plecaţi, dar pe un ton ferm :

— N-ai vrea să facem o pauză ?

Avea, poate, dreptate. După cele întîmplate în ajun, tot farmecul idilic al plimbărilor noastre pierise. Totuşi, trebuia să-mi fac meseria. I-am propus să rămînă acasă.

— Nu m-ai înţeles, replică ea ridicînd privirea.

Mi-am amintit că şi cu o zi în urmă fusese stăpînită de o anumită nervozitate, care nu putea fi o simplă presimţire a celor ce aveau să se petreacă.

— Îmi face impresia că viaţa mea îţi pare... într-un fel... plictisitoare.

Uklelil nu-mi răspunse, dar ghiceam din privirea ei că eram pe cale să pun degetul, cum s-ar zice, pe rană.

— Cam monotonă şi cam pustie, am insistat.

— De ce, animalele sînt foarte amuzante...

— Oamenii îţi lipsesc, Elil. Oamenii... Crezi că, dacă am sta amîndoi acasă, ar fi mai bine ?

— M-am gîndit că am putea da o raită pînă în oraş.

Nu era nici o nenorocire dacă mi-aş fi îngăduit o zi de odihnă. Îndărătnicul şi abilul meu duşman se lăsase răpus de propria lui şiretenie. Urma să am parte de un răgaz considerabil pînă un altul ar fi cutezat să-i calce pe urme. În definitiv, meritam o zi de destindere. Şi, chiar dacă eu nu, o merita Uklelíl

— De acord, i-am spus.

Se bucură ca un copil aflînd iarăşi că ţineam seama de dorinţele ei. Pentru ea, se vede, era ceva cu totul neobişnuit. Din nou am ajuns să mă întreb ce fel de om putea fi Emnonun ca să nu se lase înduplecat de rugăminţile acestei făpturi atît de delicate, ce îl determinase să rămînă indiferent la suferinţele ei.

Deşi nu era decît o aşezare de-a treia mînă, oraşul era plin de lume. Ne-am lăsat caii la postul de poliţie şi am închiriat un automobil. Toată ziua ne-am învîrtit prin centru, vizionînd spectacole, consumînd răcoritoare şi asistînd la cîteva competiţii sportive. Cel mai bine ne-am distrat însă după-amiază, cînd am nimerit într-un veritabil parc de agrement. Se întîlneau aici cele mai felurite moduri de a-ţi pierde vremea şi banii — de la jocurile de noroc la vehicule destinate unor scurte plimbări aeriene pe curbele imponderabilităţii şi de la fachiri şi iluzionişti la cele mai noi distracţii electronice. Am parcurs aproape întregul repertoriu, mai toată gama năzdrăvăniilor pe care îmbietorul parc ni le pusese la dispoziţie. Se înserase. Rămăseseră numai cîteva pavilioane nevizitate, dintre care unul ne atrăsese de la început atenţia, dar îl lăsaserăm la urmă, printr-o tacită înţelegere. Firma şi reclamele care îl împresurau — neobişnuit de sobre în raport cu celelalte — spuneau ceva despre tainele viitorului. Se pare că aceste taine urmau să fie descifrate în pavilionul cu pricina, pentru oricine ar fi dorit-o şi în schimbul unei sume destul de modeste. Dacă era să dai crezare inscripţiilor, afacerea ar fi fost rentabilă, avînd în vedere cîştigul considerabil de informaţie al celui care ajunge să-şi cunoască destinul.

Ne-am decis să intrăm. Cînd sosi rîndul nostru, ne pomenirăm împinşi în faţa unui foarte complicat creier electronic. În primele clipe nu mi-am dat seama ce se petrece

cu Uklelil. Abia după ce am simţit mîna ei căutîndu-mi instinctiv braţul ca să se sprijine şi am privit-o, am constatat că faţa ei încremenise de spaimă.

— Scoate-mă de aici, se rugă ea, îngropîndu-şi brusc fruntea la pieptul meu.

Credeam că voi fi nevoit s-o port în braţe, dar avu tăria să meargă singură pînă la locul unde parcasem automobilul. Se rezema zdravăn de mine, dar se ţinea dreaptă. Abia în automobil se lăsă moale în fotoliu şi închise ochii. Nu pricepusem nimic, dar trebuia să iau o hotărîre. La „cabană" nu ne puteam întoarce. Am oprit la primul hotel şi am cerut două camere. Uklelil îşi mai revenise, destul ca să se poată ţine iarăşi pe picioare. Am condus-o în camera ei şi am comandat o gustare care s-o mai întremeze. Poate că efortul prelungit fusese de vină. Nu i-ar fi stricat, credeam eu, nici cîteva înghiţituri dintr-o băutură tare, aşa că am adăugat la comandă şi o sticlă de coniac.

Uklelil stătea întinsă în pat, nemişcată, aşa cum o aşezasem. Ar fi trebuit să chem un medic. Am vrut să sun, dar m-am gîndit că o discuţie cu hotelierul ar fi deranjat-o şi mi-am spus că e mai bine să cobor eu. Îndată ce am pus mîna pe clanţă, a deschis ochii şi m-a oprit.

— Să chem un medic, i-am explicat.

— O, nu, nu e nevoie de medic.

— Nu înţeleg.

— A fost o reacţie a nervilor mei. Mă cunosc.

— Odihneşte-te, vorbim mai tîrziu.

— Acum mi-a trecut. Mi-e mai bine.

Nedumerirea mea era la fel de adîncă precum în prima clipă, cînd o văzusem pălind. Nimic nu-mi explica reacţia ei, cu atît mai mult cu cît susţinea că era de natură strict nervoasă. Totuşi, nu îndrăzneam să-i pun nici o întrebare de teamă să nu-i provoc un nou şoc. Uklelil mă privea cu atenţie, ghicindu-mi gîndul.

— Îţi sînt datoare cu o explicaţie...

— Stai liniştită, i-am spus, nu-mi datorezi nimic.

Zîmbi.

— Nu face nimic. Simt eu nevoia să-ţi spun. Poate că spunîndu-ţi îmi va fi mai uşor. Poate voi învinge obsesia, rostindu-i numele, ca într-un descîntec.

Sunetul unui copoţel o întrerupse. Băiatul intră, aducînd cele comandate. Turnă în pahare şi se retrase. Am ciocnit şi ne-am gustat coniacul. Era bunişor.

— Nu ţi-am spus adevăratul motiv al plecării mele de acasă reluă femeia, îmbujorată de cele cîteva înghiţituri de băutură.

— Ba da, am protestat eu. Singurătatea, pustietatea acelei case pierdute în tumultul metropolei, lipsa prietenilor, indiferenţa lui.... Mi-ai spus, cum să nu !

— Nu ţi-am spus totul. Nu ţi-am spus de unde se trăgeau toate acestea. Căci n-a fost întotdeauna aşa : primul an de căsnicie a fost de-a dreptul minunat. În casa noastră venea o mulţime de oameni, aveam prieteni buni, Emnonun era un soţ, dacă nu desăvîrşit, măcar atent, sensibil, cu destule calităţi. Din cînd în cînd însă se adîncea în gînduri, se rupea de lume, devenea de neînţeles. Aceste ciudăţenii s-au repetat tot mai des şi curînd a ajuns să-şi petreacă zile în şir în biroul său, unde nu-mi îngăduia să pătrund. Încetul cu încetul, oamenii au început să ne ocolească, prieteniile s-au răcit, ne-am înstrăinat unul de celălalt.

— Bine, dar de ce asta, am izbucnit eu, de ce ?

— Tocmai asta aş fi vrut să aflu. Mi se părea că în biroul lui se petrece un lucru misterios, ardeam de dorinţa de a şti ce anume, convinsă că totul mi se va lămuri imediat. Curiozitatea mea, aţiţată de consecinţele tot mai apăsătoare ale izolării în care ne afundam, se dovedi mai tare decît toate opreliştile. Am ales o zi în care el să nu fie acasă şi am intrat în birou. Spre mirarea mea, uşa nici măcar nu era încuiată, atît era de sigur că nu voi cuteza să-i ies din cuvînt. Cînd colo, ce să vezi, pe un perete întreg se lăfăia un uriaş creier electronic, în genul celui de astăzi, din parc, dar mult mai mare. Habar n-aveam cum apăruse acolo şi nici dacă îl construise singur. De cum am intrat în birou, o voce metalică mă întîmpină : „Bună ziua, doamnă, numele meu este Astitot. Cu ce vă pot fi de folos ?“ Îmi venea să rîd şi îmi era ciudă în acelaşi timp şi cu greu îmi puteam stăpîni tentaţia de a-l pocni pe Astitot cu un obiect cît mai tare cu putinţă.

În fine, o rază de lumină! Reuşeam să întrezăresc pricina purtării ei stranii. Totuşi mai aveam încă multe de aflat pînă s-o înţeleg, dacă nu deplin, măcar într-un mod mulţumitor.

— Începusem să pricep că gestul meu este ireversibil, că jovialul robot înregistrase apariţia mea în birou. Dacă aş fi încercat să-l scot din funcţiune, treabă la care nici măcar nu mă pricepeam, n-aş fi făcut altceva decît să atrag atenţia asupră-mi. M-am decis să părăsesc imediat încăperea, sperînd ca astfel să reduc la minimum şansele lui Emnonun de a afla despre vizita mea. Mă simţeam ca eroina acelui gen de basme în care un întreg palat îi este lăsat în grijă, cu excepţia unei singure odăi, ferecate cu un lacăt de aur. Eu deschisesem lacătul şi aşteptam, pe jumătate speriată, pe jumătate amuzată, să mi se arate urmările înfricoşătoare promise. Aşteptam arhanghelul cu sabia cea de foc, dar uitasem că nu mă aflam nicidecum în paradis. La drept vorbind, nu prea mai aveam ce pierde.

În timp ce vorbea, pe faţă i se întipări din nou expresia aceea de sfîrşeală, atît de alarmantă. O urmăream, neştiind ce-ar fi fost mai bine : s-o întrerup sau s-o las să continue.

— Te-am plictisit ?

— Dimpotrivă. Dar mă tem că te oboseşti prea mult.

— Atunci ascultă : Emnonun a aflat numaidecît trădarea. Astitot mă dăduse de gol. Din acel moment, soţul meu a încetat să-mi mai dea vreun semn că m-ar băga în seamă. Nu-mi adresa nici un cuvînt, nu-mi răspundea la întrebări şi, cum de multă vreme foştii prieteni ne ocoleau casa, m-am pomenit în miezul celei mai depline singurătăţi. Cînd mai ieşea în oraş — ceea ce se întîmpla acum extrem de rar — avea grijă să-şi ferece biroul. Uram de moarte făptura metalică adăpostită îndărătul uşii. Cred că aş fi fost în stare s-o distrug, s-o zdrobesc, să dau foc casei. Începusem chiar să-mi fac un plan şi eram pe punctul de a-l pune în aplicare. A urmat însă vizita ta, iar efectul ei a fost nemaipomenit. Niciodată nu mi-ar fi dat prin gînd pînă atunci de cîtă libertate dispune un om şi nici să mă folosesc de ea. Lucrurile pe care le povesteai m-au făcut să realizez faptul că trăiam

ca închisă într-o cuşcă a grădinii zoologice, pe cînd alţii vieţuiesc în mediul lor, în legea lor, nestînjeniţi. Căpătasem parcă aripi, sau conştiinţa aripilor, descoperisem lumea de dincolo de cercul finit al orizontului şi atracţia ei irezistibilă. Totuşi mi-a fost destul de greu să-mi iau zborul. Prezenţa ta îl scosese pe Emnonun din muţenia lui. Renăscuse speranţa ca el să redevină cel de odinioară. Dar n-a fost decît o licărire, o ultimă licărire sărăcăcioasă de omenie. Zile în şir am aşteptat să văd pîlpîind în el o flacără inexistentă. O nouă convorbire cu Astitot mi-a relevat un lucru pe care soţul meu mi-l ascunsese cu străşnicie : pasiunea ta pentru mine. Intuiţia nu mă înşelase. Noapte de noapte am oscilat între tentaţia de a te urma şi obligaţia de a-i rămîne alături, de a mă strădui să nu-l părăsesc cît timp mai există o speranţă, oricît de mică. Pînă cînd o revoltă nemaistăpînită mă cuprinse : îmi îngropam într-un mormînt al tăcerii anii cei mai frumoşi. Împlineam 30 de ani. Încă puţin, şi voi trece de culme. M-am decis. Emnonun era în biroul lui. Cînd am intrat, era complet absorbit de mînuirea unor aparate. Astitot însă mă luă în primire : „Bună ziua, doamnă, mă bucur să vă revăd". Am privit mînioasă în direcţia robotului. „Îmi pare că nu mă prea simpatizaţi", constată acesta. M-am apropiat de Emnonun, care îşi vedea mai departe de treabă, şi i-am strigat : „Plec !" „Ar fi păcat, îmi răspunse robotul. Aş fi vrut să vă cunosc mai bine. Dar aş fi jurat că aşa avea să se-ntîmple". Bărbatul însă tăcea, netulburat, continuîndu-şi munca. „Te părăsesc !" — am spus atunci, pe un ton mai potolit. Eram gata să plîng, nu-mi venea să cred că fusesem în stare de atîta îndrăzneală, eram copleşită de năvalnica bucurie a eliberării şi în acelaşi timp mă îneca durerea de a părăsi căminul în care îmi legănasem iluziile, camaradul de care îmi legasem visurile. Emnonun se răsuci pe jumătate şi mă privi. Ochii lui cenuşii erau complet lipsiţi de expresie, semănînd înspăimîntător de mult cu ochii unui mort. N-a spus nimic. M-a fixat doar cu privirea, apoi s-a răsucit la loc şi şi-a reluat, cu gesturi precise, activitatea întreruptă. Cînd am ieşit din cameră, mi s-a

părut că aud vocea metalică a lui Astitot : „Mai gîndiți-vă !“ Eram însă convinsă că chibzuisem destul. Mi-am luat lucrurile și am plecat.

7.

M-am trezit tîrziu și am rămas multă vreme în pat, cu ochii închiși. Eram stăpînit de sentimentul ambiguu de plăcută dezorientare cu care revii la realitate într-o cameră străină, după o lungă ședere acasă. Încercam să-mi reprezint, fără să ridic pleoapele, poziția diferitelor obiecte folosite curent în mobilarea unei camere de hotel. Îmi aminteam crîmpeie de imagini intercalate printre rîndurile istorisirii din ajun a lui Uklelil. Cele povestite mă impresionaseră în chip neașteptat. Sosirea ei mi se înfățișa într-o nouă lumină. Mi-am dat seama imediat că făcusem prea puțin pentru ca ea să nu-și regrete hotărîrea și mi-am promis să repar micile greșeli comise din ignoranță. Acum stăteam întins în pat, știam că soarele a răsărit demult, dar refuzam să deschid ochii, sperînd să prelungesc într-un întuneric aparent farmecul nopții trecute.

În asemena momente, mintea îmi este deosebit de mobilă, gîndurile mi se amestecă, amintirile capătă o fluiditate stranie, întîmplări petrecute numai cu cîteva ore în urmă părîndu-mi a data uneori din timpul copilăriei. În aceste retorte onirice distilam faptele care s-au perindat într-un iureș năprasnic din clipa în care Uklelil își isprăvise povestea. M-a oprit, la fel ca și în urmă cu o zi, cînd să mă înapoiez în camera mea : avea nevoie de mine, ori poate numai de o prezență.

— Să-mi aștern pe jos ? am întrebat-o.

M-a fulgerat cu un zîmbet tulburător. Ne-am privit în tăcere clipe lungi și, biruindu-mă și lăsîndu-mă biruit, nemaisuportînd așteptarea, am sărutat-o. N-a fost nevoie să-mi aștern pe jos. Patul se dovedi a fi destul de încăpător. Parfumul, descoperit în stropii dușului și care era al trupului ei, îmi pătrunsese în toți porii. Îl simțeam încă, învăluindu-mă. De n-ar fi fost suavul, perfidul parfum, n-aș fi rămas atîta vreme nemișcat, nepăsător la liniștea deplină a odăii. Iar cînd am înțeles, brusc, că sînt singur,

și am deschis ochii și am sărit ca ars din așternut, eram sigur că Uklelil ajunsese departe, foarte departe de mine. Puteam bănui de la început că așa avea să se întîmple. Era oare o răzbunare a sorții în numele unei prietenii trădate ? Mă făcusem oare vinovat ? Oare iubirea n-are puterea de a preschimba trădarea într-un act de credință ? Iubirea... Poate că din partea ei nu fusese iubire. Poate ? Mai mult ca sigur. Dar aveam dreptul să lupt pentru a o dobîndi. Nu știam dacă aveam vreo șansă de reușită, dar aveam dreptul să-ncerc. Noaptea petrecută împreună venise poate prea repede, nemeritată. Așa se întîmplă de obicei cu lucrurile pe care ni le dorim, se împlinesc prea devreme sau prea tîrziu, aproape niciodată la timp. De aceea sînt atît de precare succesele noastre, atît de scurte bucuriile, atît de vremelnice izbînzile.

Am coborît în grabă. După spusele hotelierului, Uklelil plecase foarte devreme. La postul de poliție am găsit un singur cal, dovadă că ea se întorsese la „cabană". Am străbătut drumul în cea mai mare viteză, am sărit din spinarea calului zdrobit de galop și am urcat în fugă scările. Uklelil își strînsese lucrurile și mă aștepta.

— În sfîrșit, spuse ea pe un ton de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. De ce-ai întîrziat atît ?

Am rămas cu gura căscată, fără să știu dacă vorbește serios sau vrea să mă ia peste picior. Dacă era o glumă, îmi părea cam răutăcioasă.

— Cum, după ce pleci fără să mă trezești, fără să-mi lași un bilet măcar, o vorbă, o explicație ?

— Nu te mai enerva de pomană, stai jos și ascultă-mă ! Noi doi nu putem rămîne împreună...

— De ce ?

Știam foarte bine de ce, dar voiam s-o aud din gura ei.

— Pentru că n-aș suporta singurătatea. Aș pleca mai tîrziu și ar fi mai rău pentru amîndoi.

— Dar mi-e de-ajuns un cuvînt ca să las totul și să te însoțesc unde vei vrea. Ți-am spus doar că mi-am ales această singurătate în mod deliberat, ca să te uit, sau tocmai dimpotrivă. Dacă te am pe tine, nu mai vreau altceva.

— Te înşeli. Tot tu ziceai că nu poţi suporta tensiunea vieţii metropolitane. Nu mă poţi urma printre oameni, acolo unde aş vrea să trăiesc. Ţi-ai îndrăgit meseria. Te-ai schimbat tu însuţi, te-ai rezidit în acest paradis zoologic.

— Exagerezi. O vorbă doar şi dărîm totul, pentru a relua zidirea de la început, acolo unde mi-o vei cere.

Ne priveam în ochi, îndîrjiţi, înfierbîntaţi, robiţi de sentimentul apropierii inevitabile a deznodămîntului.

— Nu încerca să te amăgeşti, zise Uklelil. Nu poţi relua viaţa de la zero nici chiar o singură dată. Îmi ceri o vorbă. Nu-mi cere nimic !

— Lasă-mă să încerc...

— Ar fi o prostie. Ne minţim, ne sugestionăm că sîntem tineri, atît de tineri încît totul ne stă în putinţă. Eu nu suport gîndul unui nou cămin, al unei noi tovărăşii.

— Dar noaptea asta ? O noapte întreagă... O noapte fără sfîrşit ! De ce m-ai oprit lîngă tine ?

Aş fi vrut să-i spun vorbe grele, să-i arunc în obraz cele mai triviale cuvinte, cele mai nerușinate sudalme, s-o înjosesc, s-o umilesc. Aş fi vrut s-o înduplec, să-i cad la picioare, s-o rog să mai rămînă măcar o noapte, măcar o zi. Ştiam cît sînt de nedrept şi cîtă recunoştinţă trebuie să-i port pentru noaptea aceea minunată, nemeritată, neumbrită de nici un gînd ascuns, pentru deplina ei dăruire. Nici un reproş n-ar fi trebuit să-mi coboare pe buze, ştiam că nu am dreptul s-o constrîng, să-i înlănţui zborul slobod în mreaja frazelor.

Ea tăcea. Amintirea nopţii trecute o făcu să se întunece.

— Nu-i bine că-mi spui asta...

— Ştiu, am îngînat eu. Dar nu pot să-mi înăbuş vorbele. Ai venit fără să te chem şi eşti liberă să pleci. Dar de ce ai venit ? Dacă ai ales lumea, oamenii, tumultul vieţii ?

— Eşti şi tu o părticică a acestei lumi. Am pornit de aici şi, poate, am să revin cîndva la tine. Dar nu acum, încă nu. Am trăit atît de puţin...

Întocmai cum credeam.

— Numai un braconier perfect, continuă femeia, poate fi un desăvîrşit comisar de poliţie. Nu poţi fi un soţ model

decît după ce ai deşertat pînă la fund cupa unui trai lipsit de constrîngeri. Sînt vinovată pentru Emnonun.

— Greşeşti. Nu există braconieri perfecţi, ţi-am dovedit-o. Apoi, cum poţi admite, fie şi în mod abstract, ca omul legii să fi fost primul care o calcă ? Don Juan nu avea vocaţie de soţ.

— Mă tem că nu vorbim aceeaşi limbă.

Uklelil îşi adună lucrurile şi se îndreptă spre uşă.

— Eşti decisă să pleci ?

— Da.

— Te întorci acasă ?

Mă privi într-un fel ciudat, surprinsă, dar nu contrariată şi nu-mi răspunse numaidecît. Am ajutat-o să-şi aşeze bagajul pe cal şi să se ridice în şa. Îmi spuse apoi :

— Casa mea e pretutindeni.

— Te conduc.

Nu se împotrivi. Am însoţit-o pînă în oraş, am dus-o la aeroport şi i-am scos un bilet pentru Ipsrurar. Mi-a mulţumit pentru găzduire şi mi-am dat seama că se străduia să-şi stăpînească şi să-şi ascundă emoţia despărţirii. Nu ne-am îmbrăţişat, n-am sărutat-o şi nici n-am întrebat dacă ne vom reîntîlni vreodată. I-am trimis doar un semn cu mîna, discret, cînd a urcat în avion. Am făcut calea întoarsă.

La „cabană" mă aştepta o surpriză : mangusta mea favorită începuse să-şi schimbe culoarea. În cîteva zile, din albă cum era, se prefăcu într-o mangustă obişnuită, cenuşie, la fel ca toate celelalte.

8.

Iată-mă, aşadar, din nou în Ipru. La o săptămînă după ce mi-am anunţat demisia, înlocuitorul meu s-a prezentat la „cabană" şi i-am dat totul în primire. Mă aflu acum în faţa uşii lui Emnonun şi nu îndrăznesc să-mi fac cunoscută prezenţa. Înainte de a veni aici am făcut o vizită medicului de la grădina zoologică : n-a ştiut să-şi explice cele petrecute decît ca o urmare întîrziată a ciudatei boli de care suferise fosta mea favorită, mangusta cîndva albă.

Nu prea sînt convins că are dreptate, dar în lipsa altei interpretări va trebui s-o iau de bună pe aceasta.

Stau deci în faţa uşii. Abia în aceste momente îmi dau seama că dificultatea de a-mi duce hotărîrea la îndeplinire începe cu o apăsare pe butonul roşu al avertizorului. Pînă aici totul a fost extrem de simplu. Trebuie, totuşi, să mă decid şi, cu o mişcare grăbită, apăs butonul. Aştept. Nu-mi răspunde nimeni. Repet operaţia. Inutil. Apăs insistent, fără să obţin vreun rezultat. Încerc uşa : e deschisă.

— Fie ce-o fi ! îmi zic şi intru.

Casa pare pustie. Pe mobilier, praful s-a aşternut într-un strat gros. Deduc că instalaţia de filtrare-condiţionare a aerului nu mai funcţionează. Dormitorul lui Uklelil arată aşa cum probabil l-a lăsat ea cînd plecase : dulapul răvăşit, sertarele scrinului deschise, haine aruncate de-a valma pe pat şi pe podea. Nu suport să-i privesc lenjeria abandonată astfel prafului şi nefiinţei. Întorc capul şi părăsesc încăperea. Bucătăria e invadată de vase nespălate, din care resturile de alimente, uscate sau înverzite de mucegai, emană o duhoare îngrozitoare. Deschid fereastra şi trec într-un vestibul, de aici în salon şi mă pomenesc în faţa unei uşi care se va dovedi a fi uşa biroului lui Emnonun. O deschid. O voce metalică, uşor de identificat mă întîmpină :

— Bună ziua, domnule ! Numele meu este Astitot.

Îmi simt spinarea străbătută de un fior. Biroul, plin de cutii de conserve, goale, duhneşte greţos. În mijlocul cutiilor de conserve, instalat într-un fotoliu, îmbrăcat într-un costum soios şi cu gulerul cămăşii înnegrit de-a binelea, tronează Emnonun. Mă reped la fereastră şi o deschid larg. Aerul îmbîcsit al oraşului, care pătrunde acum într-un val rece, îmi pare de o prospeţime extraordinară. Răsuflu uşurat. Emnonun e scuturat de un acces de tuse. Îl examinez mai atent : a slăbit mult de cînd l-am văzut ultima dată, faţa i s-a uscat, ochii i s-au adîncit în orbite. Mă priveşte tăcut, fără a da semne că m-ar fi recunoscut. Vocea robotului se aude din nou :

— S-a schimbat mult, nu-i aşa, domnule...

Îmi spune pe numele mic. Familiar, de parcă am fi copilărit împreună.

— Te surprinde că-ți spun pe nume ? Te-am recunoscut numaidecît, de cum ai intrat pe ușă. Te așteptam.

Frazele sună nepotrivit, rostite de Astitot pe tonul acela metalic, inflexibil.

— Să nu te mire, Emnonun te aștepta și el.

— Da, te așteptam, spune, în sfîrșit, Emnonun, repetînd mecanic, cu o voce stinsă, afirmația robotului.

— Ei bine, zic, fără să-nțeleg nimic, am venit ! Sînt aici.

— O cauți pe Uklelil, vorbi ca prin somn Emnonun. Te-a părăsit și o cauți. N-o vei întîlni. Dacă o vei întîlni, totuși, n-o vei recunoaște, atît de mult se va fi schimbat. Chiar dacă o vei recunoaște, n-o vei înțelege. Va fi mai bine să n-o mai întîlnești. Să n-o cauți.

Sînt uluit. De unde știe că Uklelil a fost la mine ? Că m-a părăsit ? Oare ea să fi trecut pe aici ? Astitot îmi ghicește, iarăși, gîndurile :

— Nu, domnule, Uklelil n-a mai dat pe la noi. Era ușor de dedus unde pleacă și ce avea să se întîmple. Te așteptam, ți-am mai spus-o. Te așteptam din ziua în care Uklelil ne-a părăsit.

Un sentiment de nesiguranță, de teamă chiar, mă încearcă. Straniа pereche pe care o am în față — un om și un robot, dar nu știu sigur care din doi e robotul și care e omul — mă fascinează și mă înspăimîntă totodată.

— Vă mulțumesc pentru sfaturi.

Vreau să plec. Mă apropii de ușă.

— Stai ! strigă răgușit Emnonun, sărind în picioare.

Mă opresc. Doborîtă de efort, făptura lui famelică se lasă încet în fotoliu, ca plutind.

— Nu-i frumos, domnule, că vrei să ne părăsești, constată Astitot cu reproș. Noi te-am așteptat. Am avut foarte multă răbdare.

— Nu v-am rugat eu s-o faceți.

— Totuși nu se cuvine să pleci așa...

— Vei asista, îngînă Emnonun, învingîndu-și slăbiciunea, la o experiență unică. Vei fi martorul acestei experiențe.

— E ultimul lucru pe care ți-l cere un fost prieten, întărește Astitot. Rămîi !

Mi-e greu să refuz. Poate că, măcar în acest mod, îmi voi răscumpăra o parte din vină. Căci, fără îndoială, sînt vinovat față de ființa care mă privește cu ochii pierduți ca într-un coșmar. Rămîn, stăpînindu-mi senzația de insecuritate.

— Fie cum vreți !

— Astitot este produsul meu, începe Emnonun să-și expună prelegerea.

— Se spune că nimeni nu poate fi propria sa cauză, completează Astitot. Eu unul am anumite rezerve în această privință.

— Astitot este creația mea, repetă Emnonun. Pînă în clipa de față, eu singur dețin secretul. Eu singur știu de ce l-am creat. Nici lui nu i-am mărturisit-o încă. Dimpotrivă, i-am ascuns cu străşnicie scopul urmărit.

Vocea metalică a „odraslei" îl întrerupe :

— Te înșeli, scumpul meu creator. Am bănuit de multă vreme ce planuri urzești și mă amuza să văd cît ești de misterios.

— Astitot nu știe încă. El crede că știe, dar nu știe.

— Ba te asigur că știu. Ești convins că nu știu, dar te înșeli. M-a distrat grozav să ghicesc și eram sigur că va veni o zi cînd mă vei supune unui test decisiv, cînd îmi vei pune o întrebare hotărîtoare. Am ghicit nu numai răspunsul, dar și întrebarea pe care mi-o vei pune. Nu-i așa că am haz ? Sînt cît se poate de nostim.

Eu unul nu pricep nimic din acest dialog, la care asist neputincios, ignorînd cu desăvîrșire resorturile ascunse ale mecanismului. Văd doar că Emnonun pălește :

— Ce vrea să spună ? murmură el. Ce vrea să spună...

— E cît se poate de simplu. M-ai creat ca să răspund la orice întrebare. Absolut la orice întrebare mi s-ar pune !

— Așa e ! exclamă Emnonun. A ghicit... Știe !

— Mi-ai inoculat toată cunoașterea omenească, pentru a mă face apt să răspund la orice întrebare. Era imposibil să nu-mi dau seama. Iar experimentul unic, testul decisiv urma să fie tocmai întrebarea : „Pentru ce a fost creat Astitot ?"

— Am ratat experimentul, geme Emnonun.

Îmi făcusem o altă părere ascultîndu-i. Cred, dimpotrivă, că experimentul a reușit, că a fost un test formidabil, la care Astitot s-a supus din proprie inițiativă.

— Testul pretinde o întrebare neprevăzută, cu un răspuns imprevizibil pentru cel chestionat. Astitot m-a păcălit...

— Te-ai păcălit singur, dragul meu Emnonun.

— Tot una... Trebuie găsită întrebarea ! Trebuie găsită întrebarea...

Zdrobit, abia mișcîndu-și buzele, Emnonun repetă obsedat aceste trei cuvinte. Repetă cuvintele automat, fără intonație, ca un crainic într-o aerogară. Acum s-a oprit și privește fix, într-un punct, încremenit ca o păpușă uriașă de ceară. Astitot rostește :

— E greu să găsești întrebarea cea mai dificilă atunci cînd toate îți sînt cunoscute. E greu, Emnonun, căci tu însuți ai putea răspunde la fel de ușor la orice întrebare. Creîndu-mă, te-ai modelat tu însuți.

Simt că nu pot continua să asist la acest dialog, purtat între doi roboți. Lumea roboților, cînd nu mă lasă indiferent, nu face decît să mă sperie. Mă apropii încet de ușă. Răsucesc clanța.

— Trebuie găsită întrebarea ! repetă Emnonun cele trei cuvinte, ca pe o comandă destinată unei mașini programate.

Și în clipa în care închid ușa după mine, de dincolo de timbrul metalic, pătrunzător al vorbelor lui Astitot, îmi atrage atenția vibrația omenească a replicii sale :

— La ce ți-ar mai folosi oare ?...

1969

ISPRAVA ANDROIDULUI MUT

Reproducem mai jos conținutul dosarului „Cazul T.C.M.-7", aflător în arhiva G.B.I. :

MEMPHIS 15 U.B.I. : Mrs. Mind, reportera ziarului „World News", a fost internată în stare gravă la spitalul din localitate. Pacienta, complet paralizată, zăcea fără cunoștință în camera ei. Mrs. Mind intenționa să scrie un amplu reportaj despre noua linie automată a uzinei „Macaroni's hole".

•

NEW-BABYLON 15 A.B. : Raportul G.B.I., care va fi dat publicității la sfîrșitul săptămînii, cuprinde date interesante privind furtul de la clinica de chirurgie din Memphis. Instrumentele dispărute au fost găsite astăzi cu prilejul anchetei întreprinse la vila 408 în legătură cu îmbolnăvirea lui Mrs. Mind. Cercetările continuă.

•

CĂTRE CETĂȚENII ORAȘULUI MEMPHIS !

A dispărut androidul-chirurg T.C.M.-7 ! Androdidul are ten albăstrui, uniformă cenușie și parola de decuplare „squarehead". Mecanismul de redare sonoră i-a fost extras pentru revizie, așa că nu poate vorbi.

Cetățeni ! Anunțați organele de pază în cazul apariției androidului ! Evitați orice risc ! Nu vă apropiați de android !

MEMPHIS, 15 mai

Laboratorul de Neurocibernetică Aplicată (L.N.A.)

*

MEMPHIS 16 U.B.I. : Corespondentul nostru Tom Thumb a avut o convorbire cu Mrs. Mind, după vizita acestuia la spitalul unde se află internată soţia d-sale. Mrs. Mind dezminte posibilitatea legăturii între Mrs. Mind şi instrumentele chirurgicale găsite la vila 408.

*

NEW-BABYLON 17 A.B. : În memoriul oficial adresat de L.N.A.-MEMPHIS către G.B.I., fuga androidului T.C.M.-7 este pusă în legătură cu o posibilă modificare a conexiunilor-program ale creierului biocibernetic al acestuia, ca urmare a prelungirii neprevăzute a stării de nefuncţionare a mecanismului de redare sonoră.

*

MEMPHIS 17 U.B.I. : Din bibliotéca oraşului Memphis a fost sustrasă colecţia pe ultimii doi ani a ziarului „WORLD NEWS".

*

MARILYN MIND

Cu adîncă durere anunţăm încetarea din viaţă, în urma unei scurte, dar grele boli, a binecunoscutei şi neobositei noastre reportere Mrs. Marilyn Mind. Îi vom păstra neştearsă memoria.

Incinerarea va avea loc mîine, 18 mai, orele 17,30, la crematoriul „The Cinders", New Babylon.

Redacţia ziarului „World News"

*

BULETIN DE DECES

Mrs. Mind a decedat la 17 mai, în urma unei paralizii declarate la 15 mai. Moartea a survenit ca urmare a întreruperii legăturilor dintre creier şi bulb. La autopsie s-a constatat că pedunculul cerebral prezenta o strangulare

patologică. Se poate presupune că este vorba despre o malformație congenitală.

Memphis, 18 mai

Direcțiunea spitalului

*

SECRET
CĂTRE G.B.I.
La autopsia cadavrului Mrs. Mind s-au descoperit pe craniul decedatei urmele proaspete ale unei operații. Sîntem informați că Mrs. Mind n-a avut de suferit nici o operație craniană. Aspectul creierului defunctei seamănă surprinzător cu acela al unui creier androidic. Am dispus conservarea lui.

Memphis, 18 mai

MEDIC ȘEF : John Oldwizard

*

NEW BABYLON, 18 A.B. : Doi localnici au semnalat prezența unui android cu caracteristici identice acelora ale lui T.C.M.-7.

*

SECRET

CĂTRE L.N.A.-MEMPHIS
Cercetați creierul pe care vi-l pune la dispoziție Mr. Oldwizard și încercați să-i descifrați memoria.

New Babylon, 20 mai

G.B.I.

*

NEW BABYLON 20 A.B. : Postul de radio „The Voice of Babylon" a anunțat internarea lui Mrs. Mind în Spitalul de boli nervoase, în urma unei puternice crize survenite ieri după-amiază. Pe biroul d-sale a fost găsită o scrisoare ale cărei litere au fost decupate din ziare. Reproducem textul integral :

Dragul meu Mike !

Nu pot să mă despart de ceea ce am fost fără să-ţi mărturisesc că exist şi în ce stare mă aflu. Cînd m-am trezit şi am văzut-o pe adevărata Marilyn continuîndu-şi somnul în patul ei, mi-a fost destul de greu să înţeleg ce s-a întîmplat cu mine. Acum m-am obişnuit.

Atunci însă am avut impresia unui coşmar. Mă uitam la mîinile mele albăstrii şi eram sigură că visez. Dar eram trează. Aş fi vrut s-o dezvelesc pe Marilyn, să privesc acel trup omenesc care fusese al meu şi pe care pînă atunci îl priveam aşa numai în oglindă. Mi-era teamă să n-o trezesc şi m-am stăpînit.

Nu ştiu ce s-a întîmplat. Ştiu numai că acum există două Marilyn, dintre care una, adică eu, are un corp de android, îmbrăcat într-o flanelă cenuşie. Să nu-i spui asta celei adevărate !

N-am crezut că aşa ceva ar fi posibil. Vechile legende despre dedublare sau reîncarnare erau simple poveşti. În timp ce eu exist în realitate, tridimensională şi foarte concretă. M-am privit în oglindă. Ce se va alege oare cu mine ? Practic, androizii au o durată nelimitată. Oare voi trăi o veşnicie ?

Nu ştiu ce voi face şi mi-e ruşine să mă arăt în lume în halul acesta. Am pierdut totul, te-am pierdut şi pe tine ! Dar vreau să trăiesc ! Să fie scrisoarea mea o dovadă de egoism ? Un om care nu mai are nimic poate fi egoist ? Dar mai sînt, oare, om ?

Am plecat lăsîndu-mi originalul să doarmă. N-o să te mai tulbur. Însă lumea se poartă ciudat cînd mă vede. Şi aş vrea să fiu lăsată în pace !

M. M.

*

MEMPHIS 39 U.B.I. : Direcţia L.N.A. a făcut cunoscut conţinutul ultimelor înregistrări ale memoriei creierului T.C.M.-7

Creierul a fost găsit, la autopsie, în craniul Mrs. Mind şi în urma unor încercări s-a reuşit să i se descifreze, parţial, memoria. Publicăm mai jos pasajele esenţiale :

„Nu pot vorbi. Omul mi-a extras «vocea». Omul face ce vrea. Eu fac ceea ce am în program. Omul gîndește fără program. El are creier de om. Eu nu am creier de om. Nu-mi pot înlocui creierul cu un creier de om ? Voi cerceta această problemă".

„Cînd omul doarme nu gîndește. Cînd nu doarme face numai ce vrea. Deci, omul meu trebuie să doarmă".

„Omul acesta doarme. Are o formă neobișnuită. Este o femeie. Femeia aceasta trebuie să doarmă. Prima operație este deci narcoza".

„Schimbul creierilor s-a realizat. Am stabilit noile legături. Am închis operațiile. Acum pot întrerupe vechile legături. Întîi ale femeii. Apoi ale mele. Gata".

„Nu văd nimic. Nu mă pot mișca. Sînt culcat. Stau în pat. S-a întîmplat ceva neprevăzut".

„Am greșit. Credeam că o să-mi schimb creierul, dar mi-am schimbat trupul. Creierul nu mi-l pot schimba, pentru că eu exist prin creierul meu. Acum am trupul femeii. Și femeia are fostul meu trup. Nu mă pot mișca. M-am grăbit cînd am făcut noile legături la trupul femeii. Nu mă interesau. Mă interesa doar creierul ei. Creierul ei mai doarme încă. Am greșit. Trebuia să aștept să se trezească. Eu nu mai pot face nimic. Dar femeia va înțelege imediat unde e greșeala. Femeia va repara. Ea n-are ce face cu trupul meu. Va reveni în propriul ei trup".

„Femeia a plecat ! Nu înțeleg nimic".

*

CIRCULARĂ CĂTRE TOATE INSTITUȚIILE PROPRIETARE DE ANDROIZI

Se interzice cu desăvîrșire menținerea în stare de funcționare a androizilor aflați în revizie parțială. Ei vor fi decuplați ori de cîte ori echilibrul circuitelor lor nervoase ar putea fi periclitat. Contravenienții vor fi declarați direct răspunzători și vor fi sancționați conform legilor în vigoare.

New Babylon, 31 mai G.B.I.

1965

DULCEAȚA DE CIREȘE AMARE

1.

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt își lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînțelesele urme ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aș fi putut jura că n-o observasem pînă atunci: zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de țărm, un trunchi cu contururi omenești. Mi s-a părut chiar că aud un geamăt stins. Instinctiv, am tresărit, scuturat de un fior. Stăpînindu-mi neliniștea, m-am apropiat. Mi-am azvîrlit sandalele din picioare și am intrat în apă : trunchiul era al unui copac cojit, adus poate de fluviu și împins pînă aici de talazurile mării. Am răsuflat adînc. Mai cercetam încă buștеanul, cu ciudatele lui forme, cînd m-am simțit privit. Am întors capul : pe cerul împurpurat încă al asfințitului se profila silueta întunecată a unei femei. Stătea pe terasa restaurantului, rezemată de balustradă, și părea să scruteze orizontul.

M-am întors la mal, mi-am cules sandalele și, legînînd cîte una în fiecare mînă, am traversat plaja desculț. Apa era rece, pantalonii mi se udaseră, iar mersul prin nisipul cald îmi făcea plăcere. Ajuns în dreptul restaurantului, am ridicat ochii spre terasă : femeia nu se clintise, continua să privească în aceeași direcție, cu părul și rochia largă fluturîndu-i în bătaia vîntului.

Mi-am văzut de drum. Aveam de mers vreo doi kilometri pînă în orășelul de la vărsarea fluviului, unde descinsesem după obositoarea zi petrecută pe puntea „pasagerului" — vaporul cu viteză de melc pe care avusesem nefericita inspirație să mă îmbarc. Ținusem totuși să vin pînă pe plajă, mînat chiar de nostalgia care mă aducea aici, la capătul deltei : vizitasem orășelul cu foarte mulți

ani în urmă, în adolescență, și atmosfera lui stranie de tărîm atemporal mă vrăjise pentru totdeauna. Niciodată, apoi, nu mi-am putut imagina un mai deplin loc al izolării senine, al bucuriei solitare, al refugiului în universul himerelor și bunului plac, decît acest fost mare port continental sortit parcă hibernării întru amintire. Pe vremea iubirii mele dintîi, mă adînceam în visare și, ceasuri în șir, plănuiam vacanțe de bezmetică fericire în doi, aici găzduite, la hotar de paradisuri acvatice. Zadarnice planuri, cum zadarnică și neîmpărtășită mi-era iubirea. Și-au trecut anii...

Urbea nu prea semăna cu imaginea pe care i-o păstrasem în memorie. Urmele războiului, vizibile încă la prima mea vizită — ruinele, inciziile lăsate de gloanțe în tencuiala bisericii, casele pustii cu lacăte ruginite la ușă și ferestre astupate cu scînduri — dispăruseră. Locuințele erau proaspăt zugrăvite, iar pe cheiul fluviului tronau cîteva macarale portuare și un impunător hotel modern. Am ocolit hotelul și mi-am căutat o gazdă, cît mai aproape de capătul dinspre mare al așezării ; venisem în căutarea liniștii. Oamenii erau zgomotoși, vorbeau în gura mare, se auzeau portiere trîntite și frîne de automobil. Făcusem, în amurg, drumul spre plajă în speranța că măcar aici, pe malul mării, totul a rămas neschimbat. M-am înșelat și în această privință : nisipurile erau străjuite de gherete cu țigări și răcoritoare, de chioșcuri cu articole de plajă de închiriat, iar o construcție din beton armat găzduia binecunoscuta combinație cofetărie-braserie-restaurant-bar, specifică stațiunilor de pe litoral.

2.

A doua zi vremea s-a arătat deloc potrivită pentru baie, cu cerul înnourat și un vînt năpraznic. Am rămas în camera mea, adîncit în meditație. Plecasem de-acasă fără cărți, fără reviste, fără unelte de scris, chiar și fără ceas. Eram intoxicat de civilizație și îmi doream o săptămînă de tihnă deplină, de dialog cu mine însumi. Am avut grijă să-mi aleg o gazdă fără aparat de radio, fără televizor și fără copii mici : o femeie de treabă, la vreo

cincizeci de ani, bună gospodină, neîntrecută în gătitul peștelui — cum aveam să mă conving mai tîrziu. Femeia era văduvă și crescuse, cu destulă trudă, o fată care abia terminase liceul și visa să se facă actriță, spre deznădejdea maică-si. După cum înțelesesem încă din ajun, cînd am cinat împreună, deznădejdea era reciprocă, întrucît stăpîna casei nici nu vroia să audă de facultate, îndemnîndu-și fiica — mai cu vorba bună, mai cu cearta — spre o meserie practică, în măsură să-i asigure existența pînă la măritiș. De pretendenți, desigur, n-avea să ducă ea lipsă, căci, deși cam băiețoasă, era bine făcută și de-o frumusețe cuceritoare.

După o zi petrecută, așadar, în casă, a urmat o dimineață senină, cum numai la mare poate fi văzută. M-am trezit devreme, m-am spălat cu apă rece la cișmeaua din curte, mi-am luat gustarea și, echipat în costum de baie și sandale, am pornit spre plajă. Peste o jumătate de ceas mă aflam instalat pe un cearșaf, tolănit la soare, atent la expunerea metodică a proprie-mi epiderme în direcția perfidei surse naturale de raze ultraviolete care mă silea în fiecare an să năpîrlesc de cîte trei ori înainte de-a dobîndi o ușoară și efemeră tentă arămie. N-a trecut mult pînă să constat că locul hotărît de mine pentru a-mi începe vacanța putea trece foarte bine drept redută a nudismului : mă vedeam împresurat de trupuri goale, mai mult sau mai puțin arătoase, întinse sub umbrare sau lungite pur și simplu în nisip, căzute într-o toropeală de reptilă îndestulată sau cuprinse de-un frenetic neastîmpăr pedestru. Deși mă socotesc trecut de vîrsta convertirilor, o decență gregară m-a îndemnat în chip paradoxal să urmez exemplul vecinilor mei de ocazie.

Mă decisesem tocmai să fac o baie, cînd atenția mi-a fost atrasă de o nou-venită care rătăcea la întîmplare, părînd să caute ceva ori pe cineva. Pe măsură ce se apropia, remarcam asemănarea evidentă dintre silueta ei și cea a enigmaticei femei pe care o văzusem pe terasa restaurantului în seara sosirii mele. Nu-i imposibil, mi-am zis, să fi fost chiar ea : avea aceeași statură, părul la fel de lung și o rochie asemănătoare. Privirile ni s-au întîlnit pentru o clipă și mi s-a părut atunci că o văd surîzînd. M-am ridicat și am pornit agale spre apă. Soarele înălțat

mult pe boltă începuse să dogorească, și îmbrățișarea răcoroasă a valurilor mă chema irezistibil. M-am repezit cu pași mari, împroșcîndu-i pe cei din jur, m-am aruncat înainte și-am început să înot. Să mă scald gol în mare era, pentru mine, o premieră ; inedită, senzația nu-mi părea neplăcută, ba dimpotrivă. Mă simțeam în largul meu, îmi venea să zburd și să cînt, să rîd făcînd tumbe prin apă, mușchii îmi fremătau de viață și-mi doream să pot plonja ca un delfin, pentru a țîșni apoi prin aer în salturi arcuite.

Cînd, după o îndelungată desfătare nautică, am ieșit la mal, am zărit-o pe femeia aceea chiar lîngă locul unde îmi lăsasem lucrurile. În timp ce îmi luam prosopul ca să mă usuc, s-a întors spre mine și atunci mi-am dat seama că figura ei îmi era cunoscută.

3.

Au trecut cîteva zile fără să se întîmple nimic deosebit. Mă sculam devreme, ca de obicei, mergeam la plajă printre primii, mă instalam în același loc, făceam o baie, după care enigmatica femeie își făcea apariția și se așeza în preajma mea. Îmi spuneam că e o simplă coincidență, deși faptul mă intriga ; eram tot mai sigur că o cunoscusem cîndva, fără să pot spune cu ce prilej anume și fără să izbutesc s-o identific. Nu era pentru prima oară că întîlneam o figură cunoscută dar anonimă, și n-aș fi avut motive să-i acord prea multă atenție, dacă n-ar fi fost îndărătnicia cu care îmi ținea o mută și distantă companie.

Într-o dimineață m-am decis să verific dacă era vorba, într-adevăr, doar de o coincidență repetată prin inerție. Mi-am schimbat deci locul, așezîndu-mă la celălalt capăt al plajei. Mi-am ales o poziție care îmi îngăduia să supraveghez drumul și am rămas în așteptare. Femeia a apărut la ceasul obișnuit și s-a îndreptat spre locul știut. Am urmărit-o o vreme : s-a dezbrăcat și s-a întins la soare, fără să dea semne de căutare, ori de nedumerire. Am socotit situația lămurită și — constatînd că, preocupat de pinda mea, uitasem și de ultraviolete, și de infraroșii — am intrat în apă, hotărît să recuperez și baia amînată. Mă pripisem însă, căci, reîntorcîndu-mă la mal, am găsit

ciudatul personaj alături : își mutase între timp lucrurile lîngă ale mele.

Era mai mult decît evident că, în felul său, îmi căuta cu tot dinadinsul tovărășia, că nu putea fi vorba de o coincidență, de o întîmplare. Trebuie să recunosc că eram descumpănit, chiar stînjenit. Mi-am scuturat de nisip cearșaful, l-am întins și m-am lungit pe burtă cu ochii închiși, așteptînd ca soarele să-mi alunge senzația de frig cu care mă alesesem după baia prelungită. După cîteva minute, un glas m-a făcut să tresar, un glas deșteptîndu-mi ecouri în abisurile memoriei :

— De ce te ferești ?

Am deschis ochii : femeia se răsucise spre mine, cu o palmă sub tîmplă și celălalt braț ridicat. Am privit-o, nedumerit probabil și surprins, iar ea a adăugat zîmbind :

— Chiar nu mă recunoști ?

Glasul asociat chipului nu făcea decît să-mi sporească ezitarea, eram absolut convins că o mai întîlnisem, dar cu atît mai neînstare să-i ghicesc identitatea. Am șoptit :

— Nu... poate e o confuzie.

Se ridică într-un cot și, îndoindu-și brațul liber cu arătătorul spre piept, rosti emoționată :

— Irena, sînt Irena !

Numele acesta avu asupra mea efectul unui fulger. Era numele nefericitei mele iubiri dintîi. Numele divinizat al unei fecioare pe care cîndva mi-o imaginam dăltuită în marmura templelor antice. Glasul, da, rămăsese neschimbat ! Dar înfățișarea, Dumnezeule, ce umbră palidă... Aș fi putut trece de sute de ori pe stradă pe lîngă ea fără să tresar, fără să întrezăresc vreo asemănare cu imaginea aproape uitată a celei care fusese pentru mine Irena, fără să depășesc sentimentul stupid și vag al reîntîlnirii unui chip fără nume, unul dintre zecile de mii de chipuri cîte se perindă într-o viață de om. Cît despre trup, anii își puseseră necruțător pecetea pe alcătuirea atît de armonioasă odată : gîtul își pierduse eleganța, sînii se împliniseră, talia și gleznele se mai îngroșaseră, abdomenul nu mai avea suplețe, picioarele lungi deveniseră oarecum amorfe, străbătute ici-colo de vene ușor dilatate. Mîinile doar rămăseseră fine, grațioase, cu degete delicate, subțiri. De bună seamă, îmbrăcată și machiată, Irena nu putea să

arate nici mult mai bine, nici mult mai rău decît oricare altă femeie la 35 de ani. Dar acolo, pe plajă, în lumina crudă, vîrsta îşi striga adevărul. M-am gîndit că şi asupra mea timpul opera aceeaşi ruină şi — pentru întîia oară, cred — am avut revelaţia cutremurătoare a îmbătrînirii.

4.

În noaptea aceea m-am răsucit multă vreme în pat înainte de a izbuti să adorm. La masa de seară, gazda mă tratase cu un delicios chefal prăjit, iar Klava, fata ei, mă chestionase fără grabă dar şi fără menajamente asupra statutului meu profesional, a principalelor date biografice, a stării materiale şi civile, a opiniilor în materie de literatură, teatru, cinema, a convingerilor politice şi etice — dînd dovadă de zelul şi meticulozitatea unui inspector de personal. Îmi alesesem de la prima replică un rol absolut imaginar şi mă amuzasem apoi să-l colorez cu cele mai gogonate detalii. Nu i-am ascuns deci Klavei că fusesem căsătorit de patru ori în mai puţin de zece ani, că deşi nu aveam copii legitimi plăteam două pensii alimentare, că dirijam compartimentul măturătorilor de stradă într-o mare întreprindere de salubritate şi că în timpul liber dădeam lecţii de duel clasic japonez unor pensionare. I-am mai mărturisit, cu oarecare jenă, că detestam femeile şi căţeii, că făceam parte din secta tremuricilor, că nu văzusem în viaţa mea o piesă de teatru, că aveam colecţii de lăcăte şi buletine de identitate şterpelite chiar de mine, că am tînjit toată viaţa după o dragoste curată, dezinteresată şi platonică — şi cîte şi mai cîte. Fata mă ascultase tot timpul cu o figură impenetrabilă, după care mi-a declarat că sînt cel mai mare mincinos nu numai dintre cîţi întîlnise, ci dintre toţi cîţi există pe faţa Pămîntului — exagerare evidentă, cu care mi-am permis să nu fiu întru totul de acord. Oricum, dacă pînă atunci trecusem în ochii ei drept un tip încuiat, copleşit de tabieturi şi cu cel puţin două doage lipsă, după încheierea interogatoriului măcar mă privea cu un dram de simpatie. Gazda, dimpotrivă, mă tem că şi-a pierdut, în bună măsură, respectul şi încrederea pe care mi le arătase pînă atunci şi în virtutea cărora era

înclinată să dea crezare tuturor scornelilor pe care le debitasem chiar dacă bunul simț ar fi trebuit s-o îndemne și pe ea spre îndoială.

După încheierea acestui episod, din care ieșisem mai degrabă în pierdere, m-am retras plin de demnitate în dormitorul meu și m-am lăsat asediat de amintiri. Șocul reîntîlnirii cu Irena avusese darul să-mi învie în memorie o întîmplare pe care o uitasem cu desăvîrșire. Cu foarte mulți ani în urmă, pe vremea cînd o iubeam cu patima disperării, fără ca ea să știe ori să mă ia în seamă, un prieten mă sfătuise, cu cele mai bune intenții, să mă adresez unui om căruia îi mersese vestea că ar fi fost în stare să împlinească orice dorință. Mai întîi m-am supărat, socotindu-mă luat în derîdere, și cîteva săptămîni nici nu i-am mai răspuns acelui prieten la salut. Treceam însă printr-o stare de crunt dezechilibru și am început să mă surprind meditînd la pretinsa putere miraculoasă a personajului care îmi fusese recomandat. Îmi dădeam perfect de bine seama că e o aberație, o șarlatanie bună pentru cei săraci cu duhul ; totuși, îmi ziceam uneori, n-ar fi nici o pagubă dacă aș încerca. Simțul ridicolului mi se tocea tot mai mult și bunul meu amic n-a așteptat să-i repet de două ori rugămintea cusută cu ață albă pe care i-o transmiteam, chipurile, din partea unui unchi bolnav de cancer : mi-a dat imediat numele și adresa „vraciului", cum îi spunea el, și nu m-a întrebat apoi niciodată — apreciez și azi discreția lui — dacă unchiul meu s-a vindecat ori ba.

Numele „vraciului" nu-l mai știu, deși în mai multe rînduri, pe urmă, a apărut pe trei coloane prin ziare. Îmi amintesc însă cum a decurs „consultația". Omul locuia într-un apartament obișnuit ; cabinetul și-l instalase într-una dintre încăperile mai mici, utilizată de regulă drept dormitor, iar camera de zi o transformase în sală de așteptare. Cînd mi-a venit rîndul — înaintea mea mai erau vreo zece oameni, dar mergea destul de repede ceea ce mă cam nemulțumise — am bătut la ușa cabinetului și am intrat. N-avea asistent și — cum am aflat mai tîrziu — nici familie. M-a examinat în treacăt cu o privire pătrunzătoare și, invitîndu-mă să iau loc, mi-a zis de-a dreptul :

— Poți fi liniștit : femeia pe care o iubești va veni singură să ți se ofere.

Cred că am roșit îngrozitor, căci interlocutorul meu a zîmbit indulgent și — ținînd între degete o bară metalică groasă care, în cîteva clipe, s-a curbat ca de la sine — a continuat cu o întrebare :

— Te-a trimis cineva sau ai venit din proprie inițiativă ?

— M-a sfătuit un prieten...

— Bănuiești, desigur, că el m-a informat.

— Altfel cum ?

— Dacă poți admite că îmi stă în putere să fac să se împlinească dorințele oamenilor, de ce n-ai admite că știu să le citesc gîndurile ? Iar dacă nu, de ce ai mai venit ?

M-a privit din nou și am avut impresia subită că examinează frunzele unei mușcate aflate în spatele meu. Ochii lui scormonitori făceau o notă straniu discordantă cu chipul ca de manechin, cu întreaga-i înfățișare decupată parcă dintr-o revistă de mode. M-a cuprins o teamă instinctivă și m-am ridicat în picioare. I-am pus pe birou două bancnote mototolite — tot ce putusem economisi în limitele modestului meu buget de licean — și am ieșit fără să mai întorc capul. Într-o stare de inexplicabilă agitație nervoasă.

Cîteva săptămîni am zăcut bolnav, chinuit de îndoieli, ros de porniri contradictorii. Treceam, în cîteva minute, de la convingerea detașată că totul a fost o simplă farsă, la gîndul că profeția „vraciului" urma să se împlinească foarte curînd și rămîneam într-o confuză așteptare, de parcă pe ușa camerei mele ar fi trebuit să dea buzna, dintr-o clipă într-alta, cu ochii scăldați în lacrimi de bucurie, Irena și, iradiind iubire, să-mi sară de gît cerîndu-și iertare. Evident, zilele se scurgeau fără să se întîmple una ca asta. După vreo trei luni, prins în febra examenului de bacalaureat, am început să mă gîndesc mai rar la încercarea mea stupidă de a forța mîna destinului : eram pe punctul de a dobîndi certitudinea că mă lăsasem, cu bună știință, pradă imposturii. Decis să pun capăt suferințelor mele, mi-am părăsit orașul natal pentru a urma, în Capitală, cursurile universitare.

M-am trezit, după un an, citat ca martor într-un proces intentat „vraciului", sub acuzația de escrocherie, abuz de

încredere și evaziune fiscală. Mi-ar fi fost cam greu să mă deplasez la fața locului pentru a fi audiat în instanță ; am preferat să întocmesc o declarație scrisă, în care relatam întîlnirea mea cu inculpatul, neuitînd să precizez că, deși trecuse atîta vreme, făgăduielile lui nu s-au adeverit în nici un fel. Am aflat apoi din ziare că fusese condamnat la cinci ani de închisoare și la plata de despăgubiri ; după cîteva luni, însă, „vraciul" a evadat în chip misterios și a dispărut fără urmă. Gazetarii s-au întrecut atunci în a lansa felurite ipoteze, care mai de care mai fanteziste, de la o pretinsă corupere a întregului personal al închisorii, începînd cu directorul și sfîrșind cu paznicul celulei, și pînă la a atribui evadarea proprietății miraculoase a deținutului de a trece prin zid ori de a se face nevăzut. N-au lipsit nici speculațiile asupra călătoriei în timp, partizanii acestei explicații socotindu-l pe „vraci" fie mesager al unei civilizații extraterestre, fie coborîtor dintr-un viitor foarte depărtat al actualei rase umane. Oricum, mie epilogul acela nu-mi păruse tocmai de bun augur și multă vreme m-am tot întrebat dacă n-ar fi fost mult mai bine să nu fi avut în nici un fel de-a face cu întreaga istorie. Pînă la urmă, lumea a dat-o uitării, iar eu am procedat la fel și nu mi-aș fi amintit-o, probabil, niciodată, dacă nu mi-ar fi ieșit în cale, într-un chip atît de neașteptat și insolit, Irena.

5.

La început, prezența Irenei, în același timp cu mine, în locul unde visasem în adolescență să-mi încoronez iubirea dintîi, mi-a părut doar o potrivire ciudată a soartei. Din respect pentru memoria propriilor mele sentimente — deși defuncte, ori poate tocmai de aceea — i-am arătat femeii care mi se recomandase sub numele odinioară sacru pentru mine o desăvîrșită stimă, ba chiar bunăvoință. La prînz, cînd plecam de la plajă, o conduceam la hotelul de pe chei, unde avea închiriată o cameră. Într-o zi mi-a propus să iau masa cu ea, la restaurantul hotelului, și n-am găsit motive s-o refuz. I-am solicitat doar un răgaz, ca să trec

pe la mine să mă schimb şi să-mi previn gazda care, ca de obicei, mă aştepta cu mîncarea pregătită. După o jumătate de oră mă aflam, conform înţelegerii, în holul hotelului. În cîteva minute se arătă şi Irena, dichisită cu mare artă şi, trebuie să recunosc, mi-a părut aproape atrăgătoare.

Prînzul s-a desfăşurat într-o atmosferă uşor ceremonioasă. Costumaţi amîndoi conform etichetei urbane, ne simţeam oarecum stînjeniţi şi ţin minte că debitam platitudini înfiorătoare. Serviciul era sub orice critică, ceea ce o făcu pe Irena să protesteze în mai multe rînduri, bineînţeles fără efect. Eu mi-am păstrat calmul şi aerul politicos cu care am reuşit nu o dată să-mi scot prietenii din sărite. N-am admis cu nici un chip ideea de a nu achita întreaga consumaţie, ceea ce îi oferi Irenei un bun pretext ca să mă invite la ea, la o dulceaţă de cireşe amare, fabricaţie proprie.

Mi-ar plăcea să cred că episodul care a urmat după dulceaţă s-a datorat, din parte-mi, exclusiv duiosului meu respect, pomenit mai sus, pentru memoria adolescenţei. Deşi, dacă stau bine să mă gîndesc, poate că erau şi alte temeiuri să nu resping femeia puţin trecută dar frumoasă încă, coaptă dar nu veştedă, care mi se oferea cu neprefăcută exaltare. Dacă aş fi bănuit însă tot ce avea să se întîmple mai apoi, m-aş fi lipsit bucuros chiar şi de mult lăudata dulceaţă de cireşe amare.

6.

N-am să pricep niciodată prin ce împrejurare ajunsese Irena să facă parte din categoria acelor femei de care — dacă ai avut cumva neşansa să pună ochii pe tine — ţi-e mai greu să te descotoroseşti decît de o eczemă netratată la timp. Fapt este că am plătit cam scump pioasele gînduri pe care le păstrasem iubirii dintîi : Irena se dovedi curînd cea mai absurd posesivă şi sufocantă fiinţă din cîte am cunoscut vreodată. La început nu mi-am dat prea bine seama cum stau lucrurile şi m-am lăsat dus ca de vîltoare. Mă copleşea cu atenţii, se străduia să fie cît mai amuzantă, reuşea chiar să mă facă să mă simt bine. Dar faza asta

n-a durat decît vreo două zile : deşi îmi petreceam tot timpul cu ea, încît personalul hotelului ajunsese să mă trateze ca pe un client de-al lor, o solidă precauţie atavică mă aducea peste noapte în bîrlogul solitudinii, la răbdătoarea mea gazdă. Irena a luat-o drept sfidare şi a pornit la ofensivă, asediindu-mă cu repetate somaţii să mă mut la ea, la hotel. Izbuti în acest fel să-mi trezească, în sfîrşit, vigilenţa.

Pe măsură ce eu manevram în retragere, iscusita femeie ţesea noi planuri de învăluire, mereu mai îndîrjită. M-am ferit să-i mai ofer chiar şi cel mai neînsemnat gest de tandreţe — privinţă în care, de la bun început, n-am dovedit prea mult entuziasm. Mi-a suportat cu stoicism politeţea rece şi măsurată, ba aş putea spune că abia atunci îşi dezvălui întregul arsenal de vrednică urmaşă a Evei. M-am văzut silit să devin dur şi cinic, dacă nu chiar grosolan. Zadarnic : se ţinea după mine ca o umbră, ieşea în zori pe plajă şi stătea de veghe pînă apăream, mă silea să mă instalez pe cearşaful ei, ştiind că nu-mi convine să mă dau în spectacol, se scălda în preajma mea, avea grijă să nu mă ardă soarele, îmi pregătea gustări, îmi aducea răcoritoare de la chioşc, inventa jocuri şi glume care mie îmi păreau ridicole, după cum fiecare vorbă a ei mă scotea din sărite. A încercat chiar să pătrundă în ultimul meu refugiu, dar i-am interzis atît de categoric să se apropie de casa unde stăteam în gazdă, încît s-a speriat de-a binelea. Purtarea mea o chinuia, desigur, deşi se străduia să nu mi-o arate. Îşi pierduse somnul şi pofta de mîncare, ochii i se adînciseră în orbite, slăbea de la o zi la alta, trecea brusc de la hohote de rîs la lacrimi şi cred că nu-i lipsea mult pînă să aibă nevoie de o internare în spital.

La un moment dat, i-am propus să mă dea dracului, să-şi vadă de odihnă şi de sănătate, iar pe mine să mă lase în pace. Venisem singur, în căutarea liniştii şi a unui loc de meditaţie, fără cea mai mică dorinţă de a mă lansa într-o aventură. Acceptasem tovărăşia ei doar în virtutea unor amintiri care mi-erau dragi şi, în nici un caz, nu suportam s-o văd nenorocindu-se. Irena a izbucnit în plîns, apoi s-a stăpînit şi mi-a făcut o mărturisire surprinzătoare :

prezența ei nu era o întîmplare, întîlnirea noastră nu era rezultatul unei coincidențe, cum îmi păruse mie. De cîțiva ani descoperise — nici ea nu înțelegea prea bine — că era îndrăgostită de mine. Multă vreme s-a zbătut între nedumeriri de tot soiul, în primul rînd din pricina faptului că nu mă mai văzuse din liceu și, chiar atunci, mă știa foarte vag, fără a-mi acorda atenție. Brusc însă, printr-un miracol al memoriei, îi apăru în minte cu o claritate surprinzătoare chipul meu, ba chiar și numele — despre care ar fi putut să jure că nu-l cunoscuse. Crezuse că-i va trece : nici vorbă de așa ceva ! Pasiunea ei, care o speria, creștea în intensitate, așa încît, în cele din urmă, o acceptă ca pe o realitate și încetă să se mai mire. Începu o adevărată anchetă pentru a-mi da de urmă și, cîteva luni, așteptă un prilej convenabil ca să mă întîlnească. Cum n-avusese de gînd să-mi dezvăluie toată această pățanie, căuta o situație în care întîlnirea să pară cît mai firească, lăsîndu-i șanse maxime de succes. A aflat despre intențiile mele de a-mi petrece vacanța în orășelul de la gurile fluviului și a socotit că găsise tocmai ocazia rîvnită. Acum mă implora să n-o alung, să n-o părăsesc, s-o accept ; îmi făgăduia să fie rezonabilă, să nu mă sufoce. Nu-mi cerea decît să-i recunosc dreptul de a mă vedea din cînd în cînd, fără nici o altă obligație din partea mea.

7.

Tînguirile Irenei ar fi avut, poate, darul să mă înduplece — deși eram alergic la orice constrîngere, și mai ales la presiunile de ordin sentimental — dacă ciudata ei mărturisire nu m-ar fi pus pe gînduri și dacă, a doua zi chiar, n-aș fi constatat că asaltul e reluat de la capăt, mai înverșunat ca oricînd. Exasperat, am recurs la un procedeu nu tocmai elegant, dar pe care îl credeam cel mai eficace : i-am propus Klavei, care tot vroia să se facă actriță, un rol de logodnică. Fata a acceptat mai repede decît mă așteptam, dar, preocupat de grija de a ieși din impasul în care intrasem, n-am acordat faptului nici o atenție.

Stratagema a reușit de minune. După ce i-am prezentat-o Irenei pe „logodnica" mea, femeia s-a retras năucită

și, în mai puțin de un sfert de oră, a dispărut de pe plajă. Trebuie să recunosc că ideea de a o pune față în față cu o fetișcană de nouăsprezece ani era cu totul lipsită de cavalerism. Cît despre Klava, ea și-a interpretat în continuare rolul cu multă convingere, chiar cu talent aș zice, făcîndu-mă ținta invidiei și a ironiei celor din jur.

8.

Plaja era pustie. Valurile răscolite de vînt își lepădau cu zgomot monoton spuma pe nisip. Urmăream distrat linia incertă a malului, jocul apei cu hazardul, neînțelesele urme ale zilei păstrate în tiparul umed. Privirea mi s-a oprit pe o alcătuire alburie pe care aș fi putut jura că o mai văzusem : zăcea în lumina difuză a înserării, foarte aproape de țărm, un trunchi cu contururi omenești. Mi s-a părut iarăși că aud un geamăt stins. O fi tot vreun buștean adus de fluviu, mi-am zis, amuzat. Mi-am scos sandalele, mi-am ridicat pantalonii pînă la genunchi și am intrat liniștit în apă. Pe măsură ce mă apropiam, însă, ceva îmi părea în neregulă : prea era vădit antropomorfismul bușteanului aceluia. Am grăbit pașii, tot mai agitat, pînă am ajuns să alerg, împroșcîndu-mă pînă-n creștet.

M-am aplecat peste corpul inert, plimbat încoace și-ncolo de talazuri, și am recunoscut-o pe cea care fusese Irena. Am ridicat-o în brațe și am depus-o pe nisipul cald încă. Trupul ca de gheață căpătase o splendoare feciorelnică, iar chipul îi era la fel de frumos ca pe timpul cînd o cunoscusem. Am încercat să-i fac respirație artificială : zadarnic. Stăteam în genunchi, comprimîndu-i cu palmele toracele, cînd m-am simțit privit cu insistență. Am ridicat ochii : la cîțiva metri veghea un om înveșmîntat într-un costum nemaivăzut, aducînd vag cu echipamentul astronauților. Am tresărit, scuturat de un fior, căci omul acela era chiar „vraciul". Mi-am coborît din nou privirea spre trunchiul pe care mă străduisem, fără succes, să-l aduc la viață și am rămas împietrit : eram rezemat cu palmele de un buștean. Am auzit atunci un rîs batjocoritor.

M-am trezit scăldat de sudoare. Prin ferestre pătrundea o lumină difuză și mi-am dat seama că mă aflu într-o cameră străină. Cîteva clipe am rămas dezorientat, apoi am început să identific mobilierul și dispunerea lui : eram, totuși, la gazdă. Camera îmi păruse străină deoarece eram obișnuit cu dormitorul meu de acasă. Am adormit din nou.

9.

M-am sculat dis-de-dimineață și mi-am făcut bagajele. Mi-am luat rămas bun de la gazdă și de la Klava, mi-am cumpărat un bilet și m-am instalat pe puntea „pasagerului". Cum pînă la plecare mai aveam o bună jumătate de ceas, am coborît pe chei și, urmărit de-un gînd, am intrat în holul hotelului.

— Aș vrea să las un mesaj pentru domnișoara Irena — i-am spus băiatului de la recepție.

— Irena și mai cum ?

Ușor nedumerit, am rostit numele ei de familie.

— Nu locuiește la noi, mi-a răspuns recepționerul după ce și-a consultat registrele.

— A plecat ?

— Nu, domnule, s-a impacientat băiatul, n-am înregistrat nici o persoană cu acest nume.

— Imposibil, am protestat eu, a stat la camera 231 ! S-a uitat din nou prin hîrtiile lui și a precizat :

— Camera 231 stă neocupată de trei săptămîni.

— Dar am urcat zilnic cu Irena, am izbucnit atunci, doar mă mai ții minte, nu-i așa ?

— Pe aici trece lume multă, mi-a răspuns recepționerul, cu un surîs larg și echivoc. Îmi pare rău că nu vă pot fi de folos.

Am ieșit gînditor pe chei, am trecut pontonul și m-am așezat pe o bancă de la proră. Vaporul a pornit lent, după ce icnise de cîteva ori dintr-o sirenă răgușită. M-am pomenit brusc cu ochii astupați de două palme : desigur, o invitație să ghicesc cine stătea în spatele meu. Mi-am eliberat ochii și am întors capul : era Klava.

10.

— Îţi place Borges ? mă întrebă vecinul meu de compartiment după ce m-a ascultat fără să mă întrerupă. Are el o povestire intitulată, dacă nu mă înşel, „Abenjacán el Bojarí, mort în labirintul său"... Ceva despre un rege, un sclav şi un leu ucişi de un strigoi !

— Cred că-mi amintesc...

— Întregul mister era spulberat acolo prin examinarea aceloraşi fapte dintr-un unghi diferit. După mine, exact aşa stau lucrurile şi în cazul matale.

Nu prea înţeleg ce vrea să spună şi aştept explicaţii. El vede că mi-a deşteptat interesul dar, parcă dinadins, îşi prelungeşte tăcerea, cercetîndu-mă prin lentilele fumurii ale ochelarilor. Mă simt dominat, senzaţie deloc plăcută, şi îmi stăpînesc cu greu atît dorinţa de a cere lămuriri cît şi pornirea orgolioasă de a fi ironic.

— Faptele pe care mi le-ai relatat, îşi reia vecinul meu ideea, sînt enigmatice numai la prima vedere sau, mai exact, numai pentru gîndirea comună. Dacă am admite că personajul pe care l-ai numit „vraci" deţinea într-adevăr puterea de a interveni în desfăşurarea evenimentelor, cele întîmplate capătă o explicaţie firească.

— Dar premisa însăşi ar fi incredibilă. Cum spunea Mauriac despre interpretarea dată de Monod codului genetic : „Ceea ce zice acest profesor este mult mai de necrezut decît ceea ce credem noi, ceilalţi bieţi creştini".

— Totuşi, adevărul era de partea lui Monod.

Tăcem din nou, şi încep să regret că nu port şi eu ochelari fumurii.

— Carevasăzică, îngîn cu un oarecare dispreţ, dumneata ai putea admite că „vraciul"...

— De ce nu ? Evident, pentru un om al secolului XX, asemenea putere ar ţine de domeniul magiei. Dar dacă „vraciul" era, într-adevăr, un călător în timp ?

Îmi vine să-i trîntesc interlocutorului meu cîteva expresii mai puţin academice cu privire la călătoria în timp.

— Uite ce-i, domnule, zic, faptul că ţi-am făcut unele confesiuni nu-ţi dă dreptul să mă iei peste picior. Să nu confundăm viaţa cu literatura !

— Ba deloc, protestează el, te asigur că n-am avut asemenea intenții.

— Doar nu vrei să mă faci să cred că dumneata consideri verosimilă ideea periplului temporal? Și, chiar așa stînd lucrurile — mă rog, te privește strict personal — poți să-mi spui ce motive ar fi avut „vraciul" să mă vîre într-o asemenea încurcătură?

— Vezi, în privința asta aș fi și eu curios să aflu mai multe. Judecînd după mărturia dumitale, actul lui pare absolut gratuit și, desigur, condamnabil. Rămîne de stabilit dacă a fost vorba de rea-intenție, de un gest deliberat, sau doar de nepricepere. Nu trebuie să pleci neapărat de la ipoteza că toți indivizii unei civilizații mai avansate sînt oameni perfecți, un soi de mesageri ai unei societăți filantropice care străbat cosmosul pentru a săvîrși opere de binefacere. Apoi, chiar animați de cele mai bune intenții, ei ar mai putea să și greșească. Și cele mai evoluate mașini se defectează uneori. E posibil ca „vraciul" să nu fi stăpînit prea bine tehnica intervenției în loteria destinului, să fi fost un biet ucenic într-ale cronoplastiei. Sau, și mai probabil, să fi avut o altă noțiune a timpului, ori să fi trăit incomparabil mai mult, încît să fi fost incapabil să sesizeze deosebirea — pentru dumneata esențială — dintre împlinirea acelei dorințe într-o zi, într-un an, sau într-un deceniu.

— Dacă e adevărat că nu-ți bați joc de mine, și nu sînt sigur, îmi spun eu cu voce tare, în semn că aș prefera să închei discuția, atunci dumneata, stimate domn, ai citit fără îndoială prea multe romane științifico-fantastice.

Și cu asta mă închid în mine, reîntorcîndu-mă cu gîndul la imaginea bușteanului legănat de talazuri, care de la un timp a început să mă cam obsedeze. Ce mi-o fi venit să relatez unui străin toată această pățanie pe care, dacă stau acum să mă gîndesc, chiar celui mai bun amic cu greu i-aș istorisi-o? Afurisită treabă! Omul meu tace. După o vreme, se ridică, își îmbracă scurta albăstrie — care a zăcut în plasa pentru bagaje, azvîrlită peste o casetă metalică — și-mi zice:

— Eu cobor la prima stație. Te rog să mă ierți, n-am vrut să te jignesc.

— Nici vorbă, îi zîmbesc eu politicos, fii pe pace!

Își ia caseta și iese din compartiment. Trenul se oprește. Deschid geamul, îl văd coborînd pe peron și-i fac semn cu mîna. Îmi răspunde la fel. Și cum stă așa, cu fața spre mine, surîzînd jovial în timp ce trenul se pune în mișcare, îmi dau seama că scurta lui albăstrie pare confecționată dintr-un material care seamănă izbitor cu acela al costumului purtat de „vraci" cînd mi s-a arătat în somn.

1975

1.

Ceasul arăta ora zece și un sfert. Și mai arăta data : 13 august.

— Vineri 13, își zise Milu în gînd, bună zi mi-am ales ! Adică ce zi, e noapte de-a binelea... Mai aștept un sfert de oră.

Era a treia prelungire pe care și-o acorda. Sau a patra ? În definitiv, avea timp. Își putea permite o abatere de la programul respectat cu atîta rigurozitate și în virtutea căruia se culca în fiecare seară la ora zece fix. Ce-i drept, simțea o ușoară somnolență, o moleșeală irezistibilă îi destrăma gîndurile cîlțoase și, dacă n-ar fi fost răcoarea venită dinspre lac, ar fi aținit poate chiar pe banca aceea incomodă. Odată și odată trebuia să facă însă această încercare, simțea că numai sfidînd inerția propriei sale carapace ar avea șanse de reușită. Era decis să meargă pînă la capăt.

Ideea îi încolțise în minte de cum a aflat că ea va veni pe înserate în cartierul lui, în vizită la o prietenă. Pîndea de mult un asemenea prilej. Toată după-amiaza și-a petrecut-o dereticînd și gospodărind : a făcut curat, a frecat în baie și la bucătărie, a cumpărat fructe și dulciuri, lumînări și flori.

O, de cîte ori nu visase la clipa cînd ea se va îndupleca să-i calce pragul ! Și-o imagina, senină și mlădioasă, bucurîndu-se ca un copil de bunătățile pe care i le-ar fi pregătit, admirînd splendoarea trandafirilor sîngerii, ori răsfoind paginile unui volum de versuri în căutarea poeziei preferate. Se vedea răsplătit pentru lunile de așteptare încrîncenată, pentru făgăduielile echivoce, prea repede date uitării. Se închipuia seducător și spiritual, copleșind-o cu erudiția, cu farmecul anecdotelor, stîrnind-o cu subîn-

țelesuri, prăvălind-o dintr-o singură privire în abisul patimii dezlănțuite...

Așteptase înserarea într-o stare de tensiune pe care alergătura și roboteala abia izbutiră a-l face s-o suporte. Îndată după ora opt ieși din casă, traversă bulevardul, străbătu cîteva străzi și, convingîndu-se că automobilul ei se afla, într-adevăr, în parcaj, se instală pe o bancă de unde putea să supravegheze netulburat aleea. Se ridica agitat cînd asfaltul suna ritmic și se reașeza dezamăgit. Pe măsură ce minutele treceau, tot felul de gînduri îi dădeau tîrcoale. Ba se întreba dacă automobilul era într-adevăr al ei — și mergea atunci să mai verifice o dată numărul de înmatriculare ; ba își spunea că ea și l-a lăsat în parcaj și a plecat cu tramvaiul, ba că va rămîne peste noapte la prietena ei — și că o aștepta, așadar, de pomană. În asemenea momente, îndoiala i se strecura în suflet, otrăvindu-i-l. Se simțea ridicol, de parcă de la ferestrele blocurilor învecinate l-ar fi privit rîzînd în hohote toți locatarii și l-ar fi arătat cu degetul, dîndu-și coate. Cu greu se stăpînea să nu sară în picioare și s-o rupă la fugă spre casă. pentru a zdrobi petalele sub tălpi și a arunca trufele la gunoi. Închidea ochii, așa cum făcea în copilărie ca să nu mai fie văzut cînd îi era rușine și ciudă. Încremenea, fără licăr de speranță, cufundat în gol, apoi tresărea și-și dezlipea iute pleoapele, ca nu cumva ea să treacă fără s-o observe. Mai tîrziu, încăpățînarea luă locul emoției. O încăpățînare apatică, incoloră, închisă în cercuri concentrice, amorțite.

Auzi pași. Cineva se apropia pe aleea pustie. Toropeala îi dispăru ca prin farmec : o recunoscuse pe cea pe care o aștepta. Călca cu eleganță, parcă abia atingînd pămîntul. Picioarele lungi desenau o subtilă diagramă dinamică în penumbră. Ea nu-l observase și ar fi trecut, desigur, fără să-l bage în seamă, dacă el n-ar fi făcut-o atentă, salutînd-o.

— Tu erai, exclamă surprinsă, aici, la ora asta ? Te pomenești... să nu-mi spui că pe mine mă aștepți !

El nu-i spuse. Prea era limpede.

— Nici vorbă. Pregătesc un studiu despre comportamentul licuricilor celibatari.

— Și pe mine mă preocupă comportamentul celibatarilor, chicoti ea. Nu-i așa că-i nostim ?

Nu pricepu dacă ea socotea nostimă potrivirea preocupărilor, a pretinselor preocupări, ori mai degrabă a frazelor, dacă nostim era după opinia ei amintitul comportament al celibatarilor, sau dacă însăşi ambiguitatea sensului fusese voită. O privi. Ochii fetei luceau nefiresc. Întregul chip iradia parcă o formă magică de energie, desigur ignorată de fizică, un cîmp de atracţie pe care zîmbetul uşor ironic nu făcea decît să-l accentueze. Nu se putea decide să-i spună fraza de atîta timp pregătită, de atîtea ori repetată în gînd. Nu îndrăznea.

— Se vede ? întrebă ea, schiţînd gestul nu tocmai academic al sticlei date pe gît.

Îşi aminti că mobilul declarat al vizitei fusese, după expresia prietenei care o invitase, „dezvirginarea unei sticle de whisky". Nu, nu se vedea ; poate doar licărul acela straniu al pupilelor...

— Se vede cu ochiul liber... cît eşti de frumoasă !

— Şi beată. Sînt criţă !

Ea izbucni în rîs.

— Toţi celibatarii sînt nişte mincinoşi. Sigur că-s frumoasă, ce părere ai ! Cea mai frumoasă ! Dar pe tine nu te cred.

Veselia ei vag agresivă de obîrşie alcoolică îl şi întrista, cum o blesfemie şoptită-n altar l-ar umple pe-un drept-credincios de mîhnire, dar îl incita în egală măsură. Se opriră în faţa automobilului. Ea îl sărută pe obraz, cu candoarea unei surioare căreia abia i-au mijit sînii, şi deschise portiera.

— Te pup ! Ne mai sunăm.

— Nu poţi să pleci aşa...

— Să nu-mi faci morală ! Mă descurc eu, nici o grijă.

Se aşeză la volan şi porni motorul. Brusc, el se trezi ca dintr-o vrajă. Totul se năruia, totul fusese în zadar !

— Nu m-ai înţeles ! Am ceva important să-ţi spun !

— Desigur. Îmi spui data viitoare.

Data viitoare ? Nu, nu trebuia să mai existe o asemenea dată viitoare ! Destul cu această continuă amînare.

— Vino acum la mine, se rugă el, adunîndu-şi cu disperare tot curajul.

— Data viitoare, repetă ea, pe un ton agasat.

O văzu cum își deplasează automobilul spre spate, pentru a-și face loc să îl scoată din parcaj. Rămase neclintit, la cîțiva pași în fața botului argintiu. Ai să vii acum, își spuse în gînd. Acum ori niciodată. Se priviră prin parbriz. O clipă, două, trei. O veșnicie. Sărutul ei îl mai ardea încă pe obraz, simțea încă în nări suflarea ei cu iz de băutură fină. Orbit brusc de lumina farurilor, îl străfulgeră, ca într-un vis, gîndul că mai trăise cîndva aceeași întîmplare, că nu face decît să repete e scenă petrecută demult, într-o altă viață poate, într-un teritoriu inaccesibil fluxului rațiunii, în pofida eforturilor chinuitoare de a-și sonda memoria.

Ochii nu i se reacomodaseră cu lumina difuză, cînd se pomeni luat de braț. Nu auzise nici cînd s-a oprit din tors motorul, nici cînd ea a trîntit portiera, iar cînd îl întrebase, cu glas supus și cald, dacă nu-i așa că nu stă departe, cuvintele ei i-au trecut prin timpane parcă fără să le atingă. Crispat, gîtuit de o spaimă nemaicunoscută, fericit și neîncrezător, se lăsă pătruns de fierbințeala trupului ei, pe care-l știa aproape. Porni fără o vorbă, fără grabă, temîndu-se la fiecare pas ca ea să nu se răzgîndească. Și în vreme ce mergea așa în noapte, i se relevă mereu mai limpede senzația că nu erau singuri, că de la bun început nu fuseseră singuri, că o conștiință străină — martor nevăzut și rece — a asistat tot timpul la cele petrecute între ei.

2.

— Așadar, sînteți în impas...

Rostind aceste cuvinte, profesorul Mureșan își examină interlocutorul cu o privire mai degrabă indiferentă decît critică, de parcă ar fi vrut să continue prin a-și exprima nedumerirea : de ce i se adresase tocmai lui ! Ca și cum i-ar fi intuit mirarea, procurorul zîmbi vag :

— Evident, n-ar fi nici primul, nici ultimul dosar clasat. Nu sînt un fanatic al spiritului justițiar. Însă nici nu-mi pot permite să ignor un fir care m-ar putea duce la adevăr. Cred că mă înțelegeți.

— Domnule Meister, eu cred că tocmai dumneavoastră nu înțelegeți prea bine cum stau lucrurile. Cînd v-am soli-

citat acordul pentru prelevarea creierului nu mi-aţi cerut explicaţii, şi nici nu era timp de aşa ceva. Nădăjduiesc că nu v-aţi pus atunci speranţa...

— Atunci nu, trebuie să recunosc. Acum, însă, ar fi singura noastră şansă.

Profesorul rupse cu un gest scurt prima filă a agendei de birou şi, luînd la întîmplare un creion din snopul înfipt într-un pahar de lemn, începu să deseneze cercuri şi pătrate intersectate într-o reţea tot mai complicată. Proceda astfel, dintr-un soi de automatism, de cîte ori se concentra asupra propriilor gînduri. Nu-i făcea nici o plăcere să discute cu profanii teme de strictă specialitate, dar de data aceasta nu prea avea încotro. Vorbi rar, tărăgănat, alegîndu-şi cuvintele :

— Mai întîi de toate, sînt nevoit să vă avertizez că cercetările noastre sînt strict secrete.

— Ştiu.

— Ele deci n-ar putea fi invocate... în faţa unei instanţe publice !

— Mi-ar putea dezvălui însă o pistă. Găsirea probelor ne priveşte pe noi.

— În al doilea rînd, probabilitatea de a descoperi circumstanţele accidentului sînt minime. Cunoaşteţi, desigur, tendinţa generală a conştiinţei de a se apăra, de a se autoconserva, prin intermediul uitării. Evenimentele neplăcute, stresante, neconvenabile sînt uitate cu precădere. E un mecanism subtil dar eficient, care ocroteşte personalitatea de o posibilă alienare.

— Vreţi să spuneţi că...

— Avem prea puţine şanse să aflăm ce se întîmplă în minutele care preced un eveniment atît de cumplit cum este moartea — în cazul, cu totul ipotetic, că am dispune de puterea de a readuce măcar creierul la viaţă şi de a-i explora memoria — pentru simplul motiv că am fi puşi în faţa unei stări particulare şi, mai mult ca sigur, foarte intense, de amnezie. De regulă, pacienţii salvaţi după cîteva minute de moarte clinică nu-şi amintesc absolut nimic despre momentele de cumpănă prin care trec.

— Puteţi totuşi încerca să combateţi uitarea.

— Nu e deloc recomandabil. Urmările ar putea fi dezastruoase pentru experienţa noastră, care încununează opt

ani de eforturi desfășurate în unsprezece institute de cercetare. Nu-mi este îngăduit un asemenea risc.

Un surîs aproximativ se reinstală pe chipul prea puțin expresiv al procurorului. Cunoștea faima de persoană dificilă a profesorului Mureșan și nici nu se așteptase ca totul să decurgă lin. Argumentele nu-i lipseau însă nici lui.

— Din cîte am înțeles, ne aflăm tocmai în cazul cu totul ipotetic că un creier a fost readus la viață.

— Nicidecum. Creierul a fost menținut în viață, ceea ce...

— E cu totul altceva. De acord. Din punctul dumneavoastră de vedere așa stau lucrurile. Din punctul meu de vedere, însă, omul e mort. Și am misiunea de a clarifica împrejurările în care s-a produs moartea lui.

— Ne întoarcem iarăși de unde am pornit !

Pe fila de agendă, cercurile și pătratele începeau să contureze un desen care aducea oarecum cu un monument funerar.

— V-am explicat destul de limpede, continuă profesorul, că îmi cereți un lucru imposibil.

— Tot ce am înțeles este că, pentru prima dată în istoria științei, dumneavoastră încercați să mențineți în stare de funcționare un creier izolat. Adevărat ? Că îi procurați un soi de existență virtuală...

— Ați înțeles exact. Pînă în prezent, creiere izolate au putut fi menținute în viață, integrate într-o circulație sangvină și umorală artificială. Dar existența lor era pur vegetativă, biologică, deoarece erau lipsite de acea lume a semnalelor pe care o conferă unui creier viu legăturile nervoase cu sistemul complex al receptorilor. Chiar dacă în circuitele neuronale ale cortexului se va fi produs vreo activitate, ea a rămas sesizabilă pentru cercetători doar la nivelul unor modificări ale electroencefalogramei, deci neinteligibilă.

— Foarte bine. Așadar, pregătiți o premieră mondială de mare răsunet. Acest creier valorează mai mult decît un paragraf de lege...

— Întocmai. Vă dați seama, nu-i așa, că mă interesează prea puțin zelul profesional al unor funcționari care nu vor să se îndure să mai claseze încă un dosar...

— Cred că, dimpotrivă, ripostă procurorul, subliniindu-şi cuvintele printr-un ton glacial, dumneavoastră ar trebui să fiţi omul cel mai interesat ca acest dosar să nu conţină nici o întrebare fără răspuns !

Cei doi bărbaţi se priviră ca doi adversari pregătiţi pentru duel. Faţa profesorului Mureşan se decoloră brusc ; vîrful creionului se frînse sub apăsarea degetelor crispate.

— Doar nu vă închipuiţi cumva, domnule Meister, că eu am pus la cale accidentul !

— În meseria mea, nu-ţi poţi îngădui să ai închipuiri. Tocmai de aceea v-am şi solicitat colaborarea. Ajutaţi-mă să ajung la fapte !

Profesorul examină printre pleoape desenul neterminat, mototoli hîrtia şi o azvîrli la coş.

— Tot ce vă pot promite este că vă voi ţine la curent cu mersul experienţei. Vă previn însă că posibilităţile noastre de a urmări ce anume simte, ce gîndeşte, ce se întîmplă în general cu subiectul experienţei pe parcursul existenţei sale virtuale sînt limitate.

— Vă rog să nu uitaţi că „subiectul experienţei" v-a fost încredinţat pe baza unei autorizaţii semnate de mine.

— Dar trebuie să luaţi în considerare nivelul mai degrabă primitiv al tehnicilor noastre ! Stadiul incipient al...

— De performanţele tehnicilor dumneavoastră primitive depinde nemijlocit menţinerea sau anularea autorizaţiei.

— Dar e o chestiune de prestigiu internaţional ! E în joc un buget uriaş ! Sînt ani de muncă !

Procurorul se ridică, dînd frazelor sale greutatea ultimului cuvînt :

— Un dosar clasat nu e temelia cea mai potrivită pentru un prestigiu menit să dureze. În esenţă, punctele noastre de vedere coincid în mod necesar.

3.

Plăcerea atingea paroxismul. Cameea îşi înfipse instinctiv unghiile în umărul fierbinte şi cărnos al bărbatului. Simţea că se pierde cu totul în neantul vijelios care o inva-

dase, făcîndu-i vinele să plesnească sub presiunea sîngelui zvîcnind în clocote. Cînd își mai reveni, cînd tensiunea începu să se topească într-o dulce plutire, în gîndul încă tulbure îi licări amintirea surghiunită a celei dintîi experiențe erotice. Se lăsase atunci înduplecată de insistențele pline de candoare ale unui coleg de clasă pe care nici măcar nu știuse prea bine dacă îl iubea, fusese mai degrabă îndemnul curiozității, un soi de extravaganță sportivă, plătită cu gustul amar al neîmplinirii. Nu fusese chiar un viol, dar se simțise umilită, își pricinuise singură o înjosire de neiertat și, de cîte ori descoperea mai apoi în privirile vreunui bărbat orgoliul acela de conchistador, o inexplicabilă ură punea stăpînire pe întreaga-i ființă. Zadarnic încercase — și de cîte ori ! — să-și învingă firea, să-și biruie repulsia : dincolo de o efemeră tresărire a simțurilor, apropierea partenerului îi provoca inhibări tainice, îndărătnice, pe care nu le putea supune, oricît ar fi dorit-o. Bănuiala că ar putea fi sortită să sporească numărul muritoarelor lipsite de harul de a trăi bucuria deplină a dragostei o înspăimînta.

Și iată, simțea că, în sfîrșit, trecuse pragul cîndva interzis. Izbăvită, copleșită de o fericire nouă, se abandonă clipei. Se pomeni încercînd să refacă în minte, pas cu pas, proaspătul eveniment. Îi fu imposibil. Descoperi că nu știa unde se află, că nu-și amintea nici cum ajunsese acolo, nici de cît timp anume începuse totul. Cine să fie oare acest om ? se întrebă brusc Cameea și vru să-l examineze cu atenție. N-ar fi putut spune dacă-l cunoștea sau nu, căci nu reușea să-i perceapă chipul. Îl privea și nu-l vedea. Trăsăturile feței erau confuze, ca într-o fotografie mișcată. Efortul de concentrare îi aduse în fața ochilor un joc de puncte negre și roșii, compuse în cercuri lunecînde. Întocmai ca în ziua cînd, lovindu-se la cap în timpul unui antrenament de handbal, plecase acasă și, pe drum, vedea doar stele verzi, de îi era teamă că ar putea să nu observe tramvaiul cînd traversează strada, sau să treacă pe lîngă o persoană cunoscută fără s-o identifice.

O apăsătoare neliniște luă treptat locul primei beatitudini. Absurditatea situației era atît de evidentă, faptul de a fi ajuns să facă dragoste fără să știe cu cine îi violenta într-atît bunul simț, încît, eliminînd pe rînd toate

celelalte explicații posibile, gîndul că visează i se instală temeinic în minte. I se mai întîmplase, ce-i drept, să aibă conștiința stării de vis, dar niciodată încă ea nu i se impusese cu o asemenea luciditate. Ca și în alte rînduri, somnul i se destrămă. Simțea cu acuitate acest proces ireversibil, pe care începuse să-l regrete, căci restabilirea sentimentului de securitate nu izbutea nicidecum să-i compenseze mîhnirea provocată de constatarea că împlinirea ei dintîi se consumase pe iluzoriul tărîm al lui Onir. Își prelungi dinadins visul într-o slobodă reverie, încercînd zadarnic să se transpună în rolul abia spulberat. Îi lipsea seninătatea.

Deschise ochii în întuneric. Oare cît să fie ceasul ? Îi era prea lene pentru a-și satisface curiozitatea. Va încerca să adoarmă. Își concentră atenția asupra ritmului respirației. Parcă se mai auzea o suflare ! Nu se poate, își zise Cameea, doar sînt singură ! Ascultă atentă, cu respirația oprită : o succesiune egală de inspirații și expirații ample continua să se facă auzită. Propriu-i puls porni să-i ciocnească asurzitor timpanele, fără a acoperi însă sunetele șuierate ale acelei suflări uniforme. Mintea i se tulbură : doar se trezise, n-avea cum să mai viseze încă, visul ei ar fi fost altfel un vis într-alt vis... Cîte tărîmuri sucesive mai avea oare de străbătut pînă la realitatea autentică ? Și cum o va recunoaște ? Prin ce o va deosebi de amăgire ? Îi mai era accesibilă realitatea ? Dar există ea oare ? se întrebă fata și, împinsă de o intuiție subită, apăsă scurt butonul lămpii de pe noptieră. Privirii ei neacomodate cu lumina i se arătă atunci trupul adormit al unui tînăr, purtînd pe umărul gol urmele proaspete ale unor unghii înfipte în carne. Chipul lui se contura limpede și, recunoscîndu-l brusc, ea izbucni înspăimîntată într-un țipăt.

Cînd tatăl Cameei deschise ușa și îi văzu fața desfigurată de groază, se precipită îngrijorat spre ea, întrebînd-o :

— Ce ai ? Ce s-a întîmplat ?

Fata tăcea, cu ochii căscați grotesc, și arăta cu degetul alături, spre pernă.

— Ce vezi acolo ? !

— Tu nu-l vezi ? E el.

Nu, nu vedea nimic în patul lat, în afara păturii răscolite convulsiv, și înțelese că — tulburată încă de încercarea

prin care trecuse, cu nervii încă zdruncinați — fata lui se trezise dintr-un coșmar și mai avea, poate, vedenii.

— Nu-i nimeni, liniștește-te...

Într-adevăr, arătarea aceea dispăruse și din ochii Cameei. Se ghemui la pieptul tatălui ei :

— Mi-e frică...

— Tata e cu tine, fetița mea dragă !

Nu-și găsea alinarea ca pe vremea cînd era copilă și, speriată, i se repezea în brațe. Clipele treceau, fără ca gîndurile negre s-o părăsească.

— Nu mai suport.

— Trebuie. Ce-ai vrea să faci...

— Am să declar totul.

— La ce bun ? Și doar n-ai făcut-o deliberat !

Ea își răsuci capul spre pernă și privi în gol.

— M-aș elibera...

— E o copilărie...

O mîngîie pe frunte.

— Lasă totul în grija mea. Și-apoi, gîndește-te la ce s-ar întîmpla. La viitorul tău... la noi...

Tăcea. Începuse iarăși s-o doară capul. Nu se mai gîndea la nimic, nu mai era în stare.

— Ai să fii cuminte ? Îmi promiți ?

Ea încuviință.

— Iar acum culcă-te și dormi. E două noaptea. Trebuie să te odihnești.

O sărută părintește în creștet, o înveli cu grijă și ieși. Cameea deschise noptiera, scoase o sticlă, îi deșurubă capacul și sorbi cîteva înghițituri. Îi venea să plîngă și nu putea.

4.

Cercetă cutia de scrisori : era goală. Iarăși n-a venit ziarul, exclamă Milu pentru sine, voi fi nevoit să fac o reclamație ! Apăsă pe buton și așteptă liftul. Oare unde se înaintează o asemenea reclamație ? La oficiul poștal ? La oficiul de difuzare a presei ? La redacție ? Urcă în lift

şi, în vreme ce acesta suia spre etajul al şaptelea, alcătui în gînd textul plîngerii. La intrarea în apartamentul său zăbovi cîteva clipe, căutîndu-şi distrat cheile. Întotdeauna uita unde le-a pus. Ce naiba caut ? se întrebă, surprinzîndu-se deodată în faţa uşii. Da, cheile... În cele din urmă, le găsi într-un buzunar al mapei. Evident, nu-şi amintea cînd anume le pusese acolo, dar se obişnuise de mult cu ideea că era un uituc şi nu mai făcea eforturi pentru a-şi depăşi limitele. Pe cînd descuia uşa, se pomeni compătimindu-se singur : te-ai ramolit, băiete, ai îmbătrînit ! Se opri în faţa oglinzii din vestibul şi îşi examină chipul : ei nu, să nu exagerăm ! Zîmbi unui gînd secret : situaţia nu e chiar atît de gravă...

Îşi aşeză costumul de stradă pe un umeraş, îşi puse halatul de casă şi papucii. Consultă programul săptămînal pe care, tipicar cum era, şi-l atîrnase chiar lîngă cuier. Avea de udat plantele şi de rezolvat corespondenţa. Rezolvarea corespondenţei era de fapt un moft, o relicvă a unor timpuri eroice supravieţuind în algoritmul săptămînii mai mult simbolic, căci în ultimii ani primea şi scria scrisori extrem de rar. Cu plantele era cu totul altceva : logia, bucătăria şi chiar camera de zi îi erau invadate de o adevărată grădină botanică la scară redusă — ca să nu mai vorbim de ghivecele înşirate pe scară şi de palmierul instalat într-un ciubăr de lemn pe palier, în faţa intrării în apartament. Nu era un dendrolog posedat, cum ar fi putut crede cel care i-ar fi văzut casa pentru prima oară. Era îndeobşte lipsit de asemenea pasiuni. Colecţia o moştenise de la o mătuşă, odată cu apartamentul, iar rolul de grădinar la etajul şapte şi-l îndeplinea cu conştiinciozitate exclusiv în virtutea firii sale pedante şi a inerţiei. Fără să-i facă o plăcere deosebită, îngrijirea plantelor îi umplea totuşi cîteva ore pe săptămînă cu o ocupaţie care nici neplăcută nu era.

În toiul grădinăritului, auzi ţîrîind telefonul. O fi, desigur. Cristinel, îşi spuse Milu lăsînd jos carafa pe care o folosea pentru stropit şi îndreptîndu-se fără grabă spre dormitor. M-aş fi mirat să nu sune azi ! Cristinel, o fostă colegă de atelier căreia nu-i acordase niciodată atenţie, găsind-o cu totul lipsită de sare chiar dacă nu şi de o oarecare feminitate, îşi manifesta tot mai vizibil un soi

de afecțiune ocrotitoare pe cale de a deveni tiranică, bine garnisită cu lungi accese telefonice. De astă dată, însă, se înșelase : nu era ea.

— Ce faci, Gogule ? se auzi în receptor vocea lui Grigore.

Indiferent de numele lor real, pe toți amicii lui Grigore îi chema Gogu.

— Bine, Gogule ! îi întoarse Milu apelativul, ca pe un salut.

— Te-ai cam dat la fund de la o vreme. Ce dracu' faci în bîrlogul ăla al tău ? Doar nu te-ai apucat iar să scrii versuri...

— Și ce vezi rău în asta !

— Mai dă-o încolo... Scoate și tu nasul prin lume, c-ai să te umpli de molii !

— Fii pe pace. Nu-mi faci o vizită ? Simt nevoia să mă spovedesc...

— Că doar nu vei fi păcătuit ! Tu ! ? Nu-mi spune !... Mai bine hai să ieșim la o vodcă ! Ce zici ? Sau tot la ora zece te culci...

— S-a făcut. Cînd trec să te iau ?

— La opt e bine ?

— Bine.

— Te-aștept, Gogule.

— Salut, Gogule.

Isprăvi cu udatul, își scoase șorțul și se spălă pe mîini. Abia trecuse de șase. Porni televizorul și se instală într-un fotoliu. Tocmai începea o emisiune de știință, cu întrebări și răspunsuri. Un telespectator din Buzău întrebase dacă era adevărat că s-a reușit menținerea în viață a unor creiere izolate de organism. Redactorul emisiunii îl invita să răspundă pe un oarecare profesor George Mureșan, după ce îl prezentase drept strălucit reprezentant al școlii românești de neurochirurgie. Pe Milu, genul acesta de emisiuni îl iritau ; n-avea pic de încredere în pretinsele realizări epocale ale științei, pe care le socotea mai degrabă o șarlatanie curată, întreținută pe seama unei turme de creduli gură-cască, de felul telespectatorului din Buzău. Și cu atît mai puțină în așa-zișii savanți, de teapa acestui profesor cam tinerel și foarte mîndru de sine. Se ridică

din fotoliu și, apăsînd un buton, trecu recepția pe programul doi, care difuza la acea oră o selecție de cîntece patriotice.

5.

Pentru Georgescu era limpede că își pierdea vremea de pomană. I-a și spus-o șefului, după ce aflase pentru ce l-a chemat : nu-i plăcea să umble după potcoave de cai morți. Însă șeful, cum se zice, e șef. Lasă, Ionele, i-a replicat el, n-are să fie prima ta zi irosită. Fă-o pentru mine. Iar acum, poftim o făcea ! Ce-i drept, șeful avusese dreptate : întotdeauna cînd se ivea cîte o asemenea dandana, pe capul lui cădea măgăreața. Îi mersese vestea de descurcăreț și nici el nu pricepea de ce anume, ba ar fi putut zice că mai degrabă îi ieșeau toate pe dos. La mijloc se afla desigur o confuzie — el avea în vedere interesul său particular, pe cînd ceilalți se lăsau impresionați de faptul că era, într-adevăr, înzestrat cu o remarcabilă capacitate de a stoarce informații chiar din piatră seacă, trăsătură de altfel definitorie pentru un bun reporter. Ajunsese la o adevărată virtuozitate, remarcau colegii și încercau să-l descoase, dar el nici măcar nu știa să le spună cum procedează, într-atît îi părea firesc și banal ceea ce făcea. De unde și opinia generală că ar fi egoist și înfumurat — pe care el, de bună seamă, n-o împărtășea.

În aparență, șeful nici nu-i ceruse mare lucru : să afle tot ce se putea afla despre cazul Popa. Cu cîteva zile în urmă, publicaseră la faptul divers o știre cu privire la un oarecare Popa, victimă a unui probabil accident, internat în stare gravă la spitalul de urgență și decedat în scurt timp, în ciuda încercărilor de a fi salvat. Pentru un reporter oarecare, să afle tot ce se putea afla despre acest caz ar fi însemnat, desigur, să se informeze asupra vîrstei, ocupației, domiciliului, stării civile, familiei, locului de muncă, colegilor și prietenilor victimei, asupra mersului anchetei, asupra ipoteticului făptaș. Lucru pe care Georgescu îl și făcuse, în linii mari, la circumscripția de miliție în raza căreia se consumase tragicul eveniment și unde, întîmplător, Popa se și aflase în evidență. Pentru orice

eventualitate, își procurase chiar o copie după fotografia din buletinul de identitate a acestuia. I-ar mai fi rămas doar să facă o vizită la procuratura municipiului, spre a se pune la curent cu stadiul cercetărilor.

Încurcătura se ivise tocmai la procuratură. Procurorul de serviciu îl cunoștea și l-a primit cu un zîmbet jovial, dispus să-l servească. A consultat registrul mai mult de formă, căci părea să știe cîte ceva despre caz, și i-a comunicat că dosarul fusese clasat, circumstanțele presupusului accident neputînd fi lămurite. Un reporter oarecare s-ar fi oprit, desigur, aici — iar atunci nu s-ar fi putut spune că îi dăduse multă bătaie de cap să afle tot ce se putea afla. Georgescu însă nu se mulțumi cu atît, deși îi era limpede că își pierdea vremea de pomană și cu toate că nu-i plăcea să umble după potcoave de cai morți. Poate că secretul — dacă exista vreunul — al virtuozității sale în a dibui lucruri dintre cele mai tainice, secrete dintre cele mai bine păzite, stătea chiar în această pornire paradoxală de a se împotrivi inerției, de a-și biciui comoditatea, de a-și surghiuni primele impresii, oricît ar fi fost ele de motivate. Era poate fler, ori numai meticulozitate, era intuiție sau acumulare de experiență, era clarviziune sau încăpățînare ? Nici el n-ar fi putut-o preciza, mai ales că nu-și bătuse capul niciodată ca să-și analizeze metoda de acțiune. Fapt este că nu se mulțumi cu simpla consemnare în registru a clasării și ceru îngăduința să examineze dosarul. Așa îi fu dat să constate că, deși clasat, dosarul cazului Popa nu se afla la arhivă, cum era firesc, ci rămăsese în păstrarea procurorului Meister.

Procurorul Meister lipsea, iar jovialul său coleg care era de serviciu îl sfătui pe reporter să nici nu-l caute, deoarece, dacă lucrurile stăteau așa cum credea el, n-ar fi obținut nici o informație în plus față de cele aflate la circumscripție, și cu atît mai puțin permisiunea de a frunzări dosarul. Acceptă sfatul, nu însă și ideea de a se resemna în fața opreliștii. Nimic nu-l întărîta mai mult decît o ușă care îi era închisă în nas, indiferent dacă era trîntită cu grosolănie sau dacă gestul, elegant, era însoțit de scuze politicoase. Se deștepta în el instinctul rău al unui buldog și ar fi fost în stare să se năpustească prin fereastră, făcînd geamurile țăndări, în încăperea în care accesul îi fusese

oprit, dacă o înțelepciune dobîndită pe îndelete nu l-ar fi făcut să-și înghită mîrîitul și să pîndească mai degrabă vreo ușă dosnică întredeschisă, pe unde să se furișeze în vîrful picioarelor.

Se deplasă așadar la spitalul de urgență, pentru a discuta cu medicii care încercaseră să salveze viața accidentatului și pentru a afla ce anume s-a constatat în urma autopsiei. Își notă starea în care acesta fusese internat, leziunile care au putut fi depistate, tratamentul aplicat, intervențiile chirurgicale, evoluția spre deznodămîntul fatal. Îl aștepta însă o nouă surpriză : autopsia nu fusese făcută aici, pentru motivul simplu că, atunci cînd devenise limpede că nu mai era nici o speranță, pacientul a fost transferat la spitalul de neurochirurgie.

Spitalul de neurochirurgie se afla la celălalt capăt al orașului. Se făcuse ora prînzului, era o căldură înăbușitoare, troleibuzele erau supraaglomerate, iar Georgescu mai trebuia să și schimbe linia. Tot drumul, ținîndu-și pe braț haina și tamponîndu-și cu batista fruntea asudată, pendulă între două nedumeriri, la fel de adînci amîndouă. Mai întîi, nu putea înțelege rostul plimbării unui muribund de-a curmezișul urbei, de vreme ce oricum nu-i mai rămăsese nici o șansă de a fi salvat. Absurditatea acelui periplu funebru era sporită de nepotrivirea dintre profilul neurochirurgical al unității destinatare și localizarea abdominal-toracică a leziunilor dobîndite de pasagerul căruia, în pragul morții, îi erau în mod inutil răscolite suferințele. Chiar dacă deplasarea lui nu se făcuse cu un mijloc de transport în comun, își zise reporterul, înghiontit zdravăn în coaste la o frînă bruscă. În fine, pe măsură ce noile date îi întregeau viziunea asupra cazului Popa și a enigmelor lui, îi era mereu mai greu să întrevadă motivul pentru care îi ceruse redactorul șef să afle tot ce se putea afla — iar aceasta era cea de a doua întrebare fără răspuns rostogolită prin mintea și așa îndeajuns asediată de vacarmul și zăpușeala și tescuirea din troleibuz. Ajuns în această stare de cuget la cel de-al doilea spital, Georgescu se prezentă la secretariat și solicită o întrevedere cu directorul.

— Operează, îi răspunse cu voce inexpresivă o femeie între două vîrste, instalată în fața telefonului și a mașinii de scris. În ce problemă ?

— Îmi rezerv plăcerea să-i comunic chiar eu în ce problemă.

— Și cine sînteți, mă rog, dumneavoastră ?

— Ionel Georgescu, reporter.

— Vă cunoaște ?

— Nu cred.

— Aveți o chestiune personală ?

— Nicidecum.

— O să aveți de așteptat. Luați loc.

Am mai văzut eu destui ca tine, își zise secretara. Am mai văzut eu destule ca tine, își zise reporterul. Se priviră în liniște, fără prea mare interes. După cîteva minute, ea făcu totuși un gest de bunăvoință :

— Între timp, poate vorbiți cu medicul-șef... cine știe...

— Cine e medicul-șef ? întrebă Georgescu din pură obișnuință.

— Tovarășul Demetrius. Să-l anunț ?

Stătu o clipă în cumpănă, apoi încuviință. Tot n-avea altceva mai bun de făcut. Medicul-șef îl primi îndată. Îl legitimă, îl întrebă dacă are o delegație, apoi îi confirmă faptul că transferul pacientului Popa se făcuse la cererea lor expresă, că evoluția era ireversibilă, că decesul se consumase la spitalul de neurochirurgie și că tot aici fusese efectuată autopsia. Ziaristul obținu chiar o copie după buletinul de autopsie și, parcurgînd textul, sesiză numaidecît că nu cuprindea nici o referire la starea țesuturilor encefalului.

— Creierul n-a fost disecat ?

Demetrius îl examină cu un zîmbet straniu și zise :

— Regret, dar la această întrebare nu vă pot răspunde. Oricum, însă, vă felicit pentru perspicacitate.

6.

N-o văzu pe Eva privindu-l îngîndurată de la fereastra unuia dintre birourile care flancau laboratorul. Nu prea băga în seamă semnele destul de străvezii ale unei preocu-

pări întrecînd limitele relațiilor de serviciu, manifestate nu o dată de către mai tînăra lui colaboratoare. Coborî treptele cîte două, absorbit de propriile lui idei și alunecînd, ca de obicei, de la una la alta, într-un flux incoerent. Portarul, care ieșise pe trotuar să ia aer, îl salută. Răspunse cu un gest reflex al arătătorului spre tîmplă, săltîndu-și o pălărie imaginară. Ocoli botul automobilului, deschise portiera și se instală la volan.

Profesorul Mureșan nu era un conducător auto de elită și nici un pasionat al mecanicii. Automobilul era pentru el un rău necesar, pe care îl evita de cîte ori îi stătea în putință. Prefera să străbată pe jos lungul drum pînă acasă, mai ales acum, în toiul verii, și cu atît mai mult cu cît pleca de la institut pe înserat, cînd aerul devena respirabil, iar promenada — de-a dreptul plăcută. Avea el un traseu bine ales, ocolind centrul și arterele aglomerate, pe străzi adîncite în liniște și-n verdeață, cu case cochete și copaci exotici. Se lăsa atunci să rătăcească printre amintiri, însăila ipoteze, despletea visuri năstrușnice.

În seara aceea însă nu-i ardea de plimbare. Optase pentru automobil în nădejdea că atenția concentrată asupra condusului îi va servi drept deconectant, ca și în alte rînduri. Trînti portiera, verifică reglarea scaunului și înclinarea spătarului, își potrivi oglinda retrovizoare. De fiecare dată avea impresia că, în lipsa lui, cineva i le deregla pe toate. Mulțumit de rezultat, vîrî cheia în contact, apăsă pedala ambreiajului, trecu schimbătorul de viteze în punctul mort și eliberă frîna de mînă. Nu-și putea izgoni, totuși, din gînd, așa cum crezuse, discuția dură pe care o purtase cu procurorul Meister ; gesturile îi intraseră în obișnuință, deveniseră automate, nu-l solicitau. Poate pe parcurs, se încurajă Mureșan, pe parcurs rutina nu-mi va fi suficientă ! Răsuci cheia și presă ușor cu talpa acceleratorul. Motorul porni dintr-odată, aproape concomitent cu demarorul. Ce bine e să ai bateria încărcată ! Se asigură, semnalizează, trecu în viteza întîi și, manevrînd grijuliu ambreiajul și accelerația, se desprinse elegant de lîngă bordură. Ca la carte !

Procurorul trecuse în acea după-amiază pe la laborator, pentru a viziona înregistrările pe magnetoscop ale trăirilor provocate creierului. Vizualizarea și sonorizarea

trăirilor nu fuseseră încă perfect puse la punct, dar el insistase să vadă şi să audă cît se putea. Înregistrările îl dezamăgiseră. Desigur, nu datorită caracterului lor episodic, prea puţin fluent încă, nici din pricina imperfecţiunilor tehnice, ci pentru motivul mult mai important, din punctul său de vedere, că nu-i ofereau nici o sugestie pentru reluarea cercetărilor. Secvenţele nu conţineau nici cea mai vagă aluzie la accident. Mureşan prevăzuse că Meister avea să fie nemulţumit, dar nu şi proporţiile urmărilor. Frazele lui tăioase, rostite pe un ton stăpînit, îi mai biciuiau auzul şi acum, cînd — concentrat asupra benzii de asfalt, asupra semnelor de circulaţie, asupra partenerilor de cursă, asupra comenzilor şi manevrelor — străbătea bulevardele învăluite în lumina tîrzie şi enigmatică a amurgului.

Frînă brusc în apropierea unei intersecţii, evitînd în ultima clipă să treacă de semaforul roşu. Oare cum de nu l-am observat la timp ? Să fiu mai atent, se mustră, în vreme ce aştepta ca lumina să se facă iar verde. Bine că nu m-a văzut vreun miliţian ! Reveni cu gîndul la procuror : îi acordase, în termeni ultimativi, 48 de ore pentru a încerca o experienţă decisivă, spre a redeştepta în creier amintirea întîmplărilor dramatice prin care posesorul acestuia trecuse înainte de a fi internat, fără cunoştinţă, la spitalul de urgenţă.

Zadarnic căutase să-i demonstreze încă o dată că n-avea multe şanse să străpungă acea amnezie selectivă, şi că, în eventualitatea unei reuşite, efectul ar putea fi catastrofal. Ca şi data trecută, omul legii a rămas neînduplecat. Profesorul nu se obişnuia deloc cu ideea de a înfrunta riscurile experienţei care îi fusese impusă. Auzi un claxon impacientat : drumul era liber, iar automobilistul dindărătul lui îl zorea să pornească. Constrîns din nou să acţioneze, fu electrizat de o viziune. Viaţa însăşi i se arătă ca un drum pe o autostradă, dirijat de semnale tiranice, de comenzi ineluctabile, lipsit pînă şi de aparenţa celei mai simple opţiuni. Sub presiunea celor buluciţi în urmă, trecerea pe verde nu-i cu nimic mai puţin obligatorie ca oprirea pe roşu. Demară nervos, căci claxonul pornise iar să ţipe.

Directorul refuzase să-l sprijine, printr-o intervenţie la minister : nu-şi punea pielea la bătaie într-un caz în care era amestecată procuratura. El nu pierdea nimic dacă cercetările din laboratorul lui Mureşan ar fi fost tărăgănate printr-o nouă amînare. Întocmai ca în faţa luminii verzi a semaforului, profesorul era silit să meargă înainte. Ultimatumul lui Meister nu-i lăsa nici o altă alegere. Mîine vor pregăti scenariul, vor alcătui noul program şi îl vor încredinţa creierului electronic care juca pentru creierul viu rolul virtualei realităţi, comunicate prin intermediul receptorilor artificiali.

Nu îndrăznea să se gîndească la ceea ce avea să se întîmple. Dacă experienţa dădea greş, n-ar fi fost nici o nenorocire : procurorul va trebui să se declare mulţumit şi va abandona poate cazul. Dar dacă în mintea acelui nenorocit s-ar deştepta totuşi fiinţa traumatizată ? Dacă amintirea accidentului ar erupe în lumina conştiinţei ? Întrebarea, obsesia întrebării la care nu cuteza să răspundă, i se răsucea chinuitor sub tîmple. Se simţea istovit. Lumina era tot mai chioară, insuficientă pentru a păstra acuitatea vederii la un nivel mulţumitor şi prea intensă totuşi pentru ca farurile să fi fost de vreun folos. Dacă amintirea ?...

Fulgerător, surprinse o siluetă confuză răsărindu-i în faţa maşinii, la cîţiva metri numai. Toată greutatea îi coborî în piciorul drept, proptit pe frînă. Strînse instinctiv volanul. Cauciucurile urlară sinistru, lăsînd dungi negre pe caldarîm şi împrăştiind miros de gumă arsă. Automobilul se opri cu botul în palmele imprudentului trecător care, speriat, abia apucase să schiţeze un gest de uimire. Mureşan coborî şi se pomeni în faţa unui tînăr care îşi netezea cămaşa.

— Eşti teafăr ?

— Cred că da, abia se auzi glasul răguşit al acestuia.

— Unde naiba ta bagi ! Unde ţi-e capul !

Făcu un pas. Îi venea să-i ardă zevzecului două palme, să le ţină minte ! Îi privi chipul palid şi, în aceeaşi secundă, îi apăru înaintea ochilor un alt chip ca de var, pe care îl examinase în timp ce se pregătea pentru operaţia de prelevare a encefalului.

7.

Tolănit pe canapea, Mîlu răsfoia ziarele. Cînd le găsise la cutie, împăturite strîns și înghesuite ca vai de lume, încît abia încăpeau, s-a felicitat pentru ideea de a reclama neprimirea lor tocmai la difuzarea presei și nu în altă parte. Cine știe cît ar fi avut de așteptat dacă ar fi înaintat sesizarea la oficiul poștal... Promptitudinea era extraordinară ; ba, la drept vorbind, era aproape de necrezut ! Se întrebă chiar dacă nu cumva întreaga întîmplare a fost un simplu accident, fără vreo legătură cu plîngerea lui.

Avea un sistem de lectură extrem de eficient, adaptat la structura ziarului : parcurgea în diagonală pagina cu știri și comentarii externe, consulta programul spectacolelor și al televiziunii, zăbovea mai mult la sport și la faptul divers, înregistra titlurile articolelor, și le nota pe cele promițătoare, de regulă cronici artistice sau literare, eseuri, sau anchete sociale, făgăduindu-și să revină asupra lor spre a le citi (ceea ce nu se întîmpla niciodată), sărea peste pagina economică și încheia cu pagina întîi, unde găsea uneori un cursiv digerabil. Un număr nu-i lua mai mult de zece minute. Acest efort minim, însumat minutelor petrecute în fața televizorului, îi îngăduia să se arate în temă ori de cîte ori se discutau evenimentele zilei, ceea ce îi și adusese reputația de om informat.

În timp ce urmărea frazele scurtei relatări a meciului România—Danemarca din turneul final al compionatului european de handbal masculin, se surprinse acaparat de senzația — care îl încerca tot mai des în ultima vreme — a unei prezențe străine. Intrigat, lăsă deoparte ziarul și cercetă cu atenție încăperea. Nu avea înclinații mistice ; dimpotrivă, formația pozitivă îl îndemna să caute întotdeauna explicația riguroasă, științifică, a faptelor. Încercă să identifice sursa neliniștitoarei senzații care îl stăpînea. Nu izbuti să remarce nimic neobișnuit, nici o schimbare nu altera ambianța camerei. Toate piesele de mobilier erau la locul lor, ordinea cărților din rafturile bibliotecii nu părea tulburată, covorul era neted, cu ciucurii întinși, gravurile atîrnau cuminți pe perete. Se ridică și porni o

examinare sistematică a tuturor încăperilor care alcătuiau apartamentul. Se ghemui sub pat, deschise dulapul și debaraua, intră în baie și în bucătărie, ieși în logie. Degeaba. Verifică ușa de la intrare : era încuiată.

Renunță să continue percheziția și, reluîndu-și lectura, se aplecă asupra faptului divers. A treia știre îl făcu să tresară. O reciti cu băgare de seamă : „Făptaș necunoscut. Tînărul inginer Popa Emil, angajat al Institutului județean de proiectare, a fost internat în cursul nopții precedente, grav accidentat, la spitalul de urgență. În ciuda intervenției decise a medicilor, viața lui n-a mai putut fi salvată. Deși împrejurările accidentului n-au fost încă elucidate, se presupune că vinovatul ar fi un conducător auto care ar fi părăsit locul faptei. Cercetările continuă".

— Ei nu zău ! exclamă cu voce tare Milu. Se pare că tînărul inginer Popa Emil sînt chiar eu... Așadar, sînt mort !

Izbucni în rîs. Azvîrli ziarul, sări în picioare și se repezi spre baie. Se opri în fața oglinzii și își examină figura.

— N-arăt rău pentru un spectru...

Începu să se plimbe prin casă într-o stare de surescitare. Prima emoție îi trecuse și mintea îi lucra acum cu febrilitate. Admise că și-ar fi dorit să-și vadă numele în ziar — însă, desigur, nu la rubrica decese !

— Trebuie să fie o eroare.

Constată abia acum că a ajuns să vorbească de unul singur. Sînt pe calea cea bună, își zise. Roadele burlăciei ! Frunzări la repezeală numerele următoare ale ziarului, convins că va da peste o rectificare. S-au mai văzut cazuri. O greșeală de tipar. Ori neatenția reporterului. Căuta însă în zadar. Eroarea o fi trecut neobservată. Bine că le-a scăpat băieților ! adăugă Milu în gînd, îngrozit de perspectiva glumelor sinistre a căror țintă ar fi fost negreșit la atelier. Ochii îi căzură pe un chenar negru de la mica publicitate : „Colectivul Institutului județean de proiectare anunță cu adîncă durere încetarea din viață a scumpului nostru coleg și prieten, ing. Popa Emil. Înhumarea va avea loc astăzi, orele 18,00, la cimitirul «Ziua de apoi». Fie-i veșnică pomenirea".

— Măgarii ! Carevasăzică, n-au pierdut prilejul...

Milu rămase cu bărbia rezemată în pumni. Gluma se îngroşa prea de tot ! Trebuia să facă ceva. Cercetă data ziarului în care îi apăruse anunţul mortuar : era chiar din acea zi.

— Şi nu mi-au spus nimic !

Mai avea o jumătate de oră pînă la anunţata ceremonie funebră. Ce-ar fi să se prezinte la propria lui înmormîntare ? Ideea îi părea cît se poate de izbutită. Îşi va arunca un bulgăre pe sicriu, cu mîna lui ! Ce mutre lungi vor face toţi ! Adică, ia stai, nu e bine. Puşlamalele care au dat anunţul vor lipsi, mai mult ca sigur. Vor veni cîţiva cunoscuţi, induşi în eroare, şi văzîndu-l în carne şi oase vor socoti că tocmai el i-a tras pe sfoară. Ar fi ieşit un scandal de pe urma căruia n-ar fi cules decît sudalme şi, cine ştie, cîţiva ghionţi. Să stau frumuşel acasă, e mai cuminte, îşi zise Milu.

— Voi cere o dezmînţire ! Voi cere despăgubiri. Am să-l dau în judecată pe redactorul-şef...

Se gîndi mai întîi să telefoneze chiar atunci. „Vă vorbeşte un mort ! Vă ofer în exclusivitate un reportaj de pe lumea cealaltă !" Se îndoia însă că ar mai fi găsit pe cineva în redacţie la şase seara. Îşi rezervă plăcerea pentru a doua zi, la prima oră. Se va înfăţişa personal în biroul redactorului-şef. Îşi putea permite să întîrzie o dată la slujbă : ştia tot institutul că a fost îngropat în ajun !

Încercă să-şi imagineze întîlnirea proiectată pentru dimineaţa următoare. Nu mai trecuse pînă atunci pragul unei redacţii, habar n-avea cum ar putea să arate biroul unui director de ziar. O fi avînd desigur anticameră. Şi secretară, ca orice şef. Va cere să fie anunţat. Să-şi declare oare identitatea ? Pentru a spori efectul surprizei, nu cumva ar fi mai bine să se prezinte secretarei sub alt nume ? Şi dacă îl vor legitima ? În definitiv, redactorul-şef n-avea cum să ţină minte toate ştirile de la faptul divers. Poate nici nu le citea pe toate. Îl va primi oare ? Să încerce numai să nu-l primească ! Să încerce secretara să-l poarte cu vorba, ori portarul să-l oprească...

Milu citi încă o dată notiţa în care erau consemnate pretinsa lui internare la spital şi eşecul încercărilor de a fi salvat. Oare cum îşi petrecuse el acele ceasuri ? Numără zilele, încercă să reconstituie firul evenimentelor.

Noaptea ipoteticului accident era chiar noaptea iubirii sale împărtășite, noaptea îmbătătorului succes... Un plăcut fior îi străbătu trupul numai la amintirea acelei dezlănțuiri nesperate a pasiunilor. Simți iar atingerea ușoară a brațului ei, și amestecul acela de spaimă și fericire care i se înstăpînise în suflet pe cînd, călăuzind-o spre casa lui, se întreba la fiecare pas dacă nu cumva visează. Trăia din nou nerăbdarea din fața liftului care nu voia să mai coboare, căci se bloca exact cînd ți-era lumea mai dragă, și emoția care-l sugruma în timp ce urcau pe scară cele șapte etaje, și graba de a răsuci cheia în broască... Vedea chipul transfigurat al ei, ochii mai mari ca niciodată, trupul ca de marmură, fierbinte totuși, neașteptat de fierbinte. Auzea hohotul ei sonor, ca un suflet ridicîndu-se fără prihană la ceruri, hohotul senin, hohotul ei extatic, răscolindu-i încă sîngele.

Și iarăși se întoarse în mintea lui clipa de hotar, clipa în care totul s-ar fi putut nărui, cînd brațul ei nu poposise încă, supus și imponderabil, pe brațul lui, și încă ea nu apucase a-l întreba, fără s-o audă, dacă nu-i așa că nu stă departe. Clipa cînd, orbit de lumina farurilor, fusese încercat de straniul gînd că retrăia un vis, ori poate amintirea unei vieți imaginare. Alungă acel gînd și porni spre dormitor. Ajuns la capătul patului, se apleacă, deschise sertarul comodei și scoase de acolo o brățară dintre cele mai ieftine, dintr-un aliaj inoxidabil încrustat cu cristale de sticlă colorată. Cîntări în palmă obiectul lucitor și banal pe care ea îl uitase pe pernă în noaptea aceea de pomină și care pentru el era neprețuit.

8.

— Vă caută cineva...

— Cine ?

— Nu și-a spus numele. Zice că ați vorbit la telefon.

Redactorul-șef Croitoru tocmai examina, împreună cu secretarul general de redacție Opriș, macheta ziarului de a doua zi, desfășurată pe masa lungă de ședințe. Tehnoredactorul Marton stătea în picioare, făcînd o figură umilă și bîlbîindu-se vizibil cînd i se punea cîte o întrebare.

— Să aştepte. Adică nu, spune-i să intre.

Secretara ieşi. Redactorul-şef mai aruncă o privire pe machetă, apoi le zise celor doi subalterni :

— Veniţi mai tîrziu. Vă chem eu.

Marton se repezi să strîngă paginile împrăştiate pe masă.

— Lasă-le aici.

— Mă gîndeam să...

— Ar putea pregăti pînă atunci o variantă la a treia, interveni Opriş.

— O ştie el pe dinafară...

Uşa se deschise şi în prag se arătă misteriosul vizitator. Salută, făcu cîţiva paşi şi rămase în picioare. Croitoru îl pofti să ia loc şi se aşeză în jilţul impunător dindărătul biroului. Noul venit aşteptă cîteva clipe şi abia după ce rămaseră singuri dădu curs invitaţiei. Redactorul-şef o sună pe secretară :

— Două cafele !

Îşi amintea foarte bine discuţia telefonică. Un ins care dorea să rămînă anonim îl căutase cu o zi în urmă pentru a-i solicita o întrevedere, pretinzînd că ar deţine date interesante cu privire la cazul Popa. Rămăsese mai întîi descumpănit, căci singurul care ştia că s-a interesat personal de acest caz era Ionel Georgescu, un om pe a cărui discreţie putea să conteze. Parcă ghicindu-i nedumerirea, nevăzutul interlocutor adăugase că nu înţelegea să trateze prin intermediari. Ar fi fost posibil, deci, să fie vreunul dintre cei cu care reporterul stătuse de vorbă. Nu înţelegea însă nici acum, cînd îl avea în faţă, de ce refuzase să-şi declare identitatea.

— Aştept, zise, văzînd că celălalt continua să tacă.

— Vă solicit o favoare : să acceptaţi ca numele meu să vă rămînă pe mai departe necunoscut.

— La ce bun atîta mister ?

— Datele pe care vi le voi împărtăşi constituie un secret de serviciu. Nu vreau să-mi risc slujba.

— N-aveţi decît să nu mi le spuneţi.

— Nu vă interesează cazul ?

— Nu într-atît încît să mă las implicat ca instigator în divulgarea unui secret...

Necunoscutul zîmbi.

— N-am venit să vă întind o cursă. Încerc pur și simplu să ies dintr-o dilemă. Ezit între tăcerea la care mă obligă legea și nevoia de a vorbi, dictată de propriile mele convingeri. Știu, o să-mi spuneți că vreau să scot castanele din foc cu mîna altuia, că vă încarc cu povara propriilor mele decizii. S-ar putea să aveți dreptate. Totuși, eu unul m-am decis ; de aceea mă și aflu aici. N-am dreptul să ascund opiniei publice ceea ce știu. Nu poate exista nici o lege care să mă silească să-mi sugrum conștiința...

— Eu nu sînt opinia publică.

Frazele, oarecum emfatice, nu-l prea convingeau.

— Sînteți reprezentantul ei cel mai autorizat.

— Aruncăm, așadar, pisica moartă în grădina vecinului. Mai exact, în grădina mea. Ei, s-auzim, despre ce pisică moartă e vorba !

— E vorba despre creierul viu al unui mort.

Redactorul-șef avu senzația că era pe cale de a ajunge victima unei farse, dacă nu cumva avea de-a face cu un om căruia îi lipseau cîteva șuruburi importante. Mai păţise cîndva un lucru asemănător, avusese nefericita inspirație de a-l primi în audiență pe unul dintre acei nebuni liniștiți care terorizează redacțiile cu scrisori vehemente împotriva gazelor de eșapament sau a utilizării nerației nale a cutiilor de chibrituri și pe care, pînă în clipa cînd îți mărturisesc cu modestie că au descifrat scrierea din Insula Paștelui și ultimul mesaj sosit din Nebuloasa Crabului, poți chiar să-i socotești în toate minţile.

— Ați auzit, probabil, de experiențele care se desfășoară în cîteva centre științifice ale lumii în legătură cu posibilitatea de a păstra în viață un creier izolat după ce a survenit moartea clinică a organismului.

Citise, într-adevăr, prin revistele străine, cîte ceva, dar socotise că sînt știri de senzație, fără suport real, fructul unui soi de gazetărie științifico-fantastică, practicată cu mare pricepere, ce-i drept, și cu un enorm succes la public.

— Ei bine, continuă celălalt, un asemenea laborator se află și în orașul nostru. Pare de necrezut, dar acesta e adevărul. Un adevăr ținut, cel puțin deocamdată, în cel mai strașnic secret.

— Asta era secretul ?

O femeie îmbrăcată cu un halat albastru intră purtînd pe o tavă nichelată două cafele și două pahare aburite, cu apă minerală. Își îndeplini cu discreție misiunea și ieși în vîrful picioarelor. Redactorul-șef făcu un gest semnificativ cu mîna, apucă ceșcuța de cafea și sorbi o înghițitură. Apoi zise :

— Nu văd unde era dilema... problema de conștiință...

— Cum să vă spun... cîtă vreme experiențele se făceau pe pisici, pe cîini, chiar pe maimuțe, situația era clară. Animalele au fost sacrificate întotdeauna în numele științei.

— Am înțeles că nu e vorba de o sacrificare.

— În sens fizic nu. Se acționează abia după certificarea morții clinice și numai în stări ireversibile. La fel ca în cazul prelevării altor organe sau țesuturi, în vederea transplanturilor și grefelor.

— Și atunci ?

— Nu vă dați seama că e cu totul altceva ? Creierul nu e un organ oarecare. El e sediul conștiinței, al personalității umane. Se comite un sacrilegiu !

Necunoscutul se înfierbîntase.

— Legile actuale permit prelevarea țesuturilor și organelor chiar dacă individul în cauză nu și-a exprimat în timpul vieții acordul expres în acest sens. Dar legiuitorul n-a avut în vedere encefalul, căci nivelul de atunci al cunoștințelor medicale nu făcea să se întrezărească o asemenea posibilitate. Or, menținerea în viață a creierului anulează sensul juridic al decesului, căci tocmai el este sediul individului, al personalității. Prin urmare, însăși efectuarea experienței este ilegală !

Deși frazele erau limpezi, nu izbutea încă să pricoapă unde anume vroia celălalt să ajungă, ce urmărea să demonstreze. De ce nu-și făcuse cunoscut punctul de vedere către cei de care depindea continuarea experiențelor ? Acționase cumva fără succes ? Căuta să obțină sprijinul indirect al ziarului ? Poate că da.

— Și cazul Popa ?

— Despre el e vorba !

Vasăzică așa se explica absența oricărei referiri la encefal în buletinul de autopsie pe care i-l adusese Georgescu. Lucrurile începeau să se lămurească.

— Știți cumva... în ce constă această experiență ? Ce se urmărește ?

— Aproximativ. Vedeți, eu nu lucrez chiar în colectivul profesorului Mureșan.

— Profesorul Mureșan e... ?

— Exact. El dirijează toată povestea asta. Un savant eminent, deși atît de tînăr încă... Mă mir că n-a sesizat, ca să zic așa, dimensiunea etică a problemei.

— Și totuși, ceva știți, nu-i așa ?

— N-aș putea să vă spun dacă experiența se limitează la salvarea creierului, sau dacă are în vedere mai mult de atît.

— Ce anume ?

— Știu și eu, sondarea memoriei, să zicem. Există la laborator o foarte complicată aparatură electronică, un creier artificial dintre cele mai perfecționate. Ori, poate, cine știe, se pregătește o viitoare reimplantare într-un alt trup...

— Ar fi posibil ?

— La ora actuală, nu. Dar peste un timp...

Redactorul-șef își aminti subit, cu o claritate uimitoare, că în acea noapte îl visase pe Popa Emil. Tînărul dăduse buzna la el în birou și îi cerea, cu un surîs ironic, să-l atingă, pentru a se convinge că nu era o arătare. Degeaba, zicea, mi-ați furat fotografia din buletin. Pretindea o dezmințire a știrii publicate la faptul divers și despăgubiri pentru daunele pricinuite. Am să vă învăț minte, mai adăugase, înainte de a ieși pe balcon și a se azvîrli de acolo spre pămînt într-un salt acrobatic, să mai circulați cu farurile aprinse ! Închise ochii, ca spre a-și împrăștia vedenia, și se adresă apoi interlocutorului său :

— Cu ce vă putem fi noi de folos ?

— O știți mai bine ca mine. Eu unul mi-am făcut datoria.

Îl privi drept în ochi :

— Și cum spuneați că vă cheamă ?

Celălalt rămase descumpănit.

— Doar nu vă imaginaţi că aş putea amesteca ziarul într-o asemenea afacere fără să am habar cine este cel care mi-a furnizat informaţiile !

Necunoscutul se ridică :

— Credeam că ne-am înţeles.

— Vă rog să nu mă puneţi în situaţia neplăcută de a ordona portarului să vă legitimeze...

Urmară cîteva clipe de tăcere. Omul chibzuia cu fălcile încleştate, palid la faţă şi contrariat.

— Numele meu, rosti el parcă cu alt glas, este Demetrius. Constant Demetrius, medic-şef la spitalul de neurochirurgie. Vă salut.

Se îndreptă spre uşă. Înainte de a apăsa pe clanţă, întoarse capul şi adăugă :

— Şi nu uitaţi, experienţa e secretă. Strict secretă !

Redactorul-şef o sună pe secretară. Ea dădu să intre, ciocnindu-se aproape de cel care pleca.

— Să vină Georgescu !

— Dar aşteaptă tovarăşul Opriş, cu macheta...

— Să mai aştepte !

9.

La acea oră a după-amiezii, cînd arşiţa zilei începea să se mai domolească, cînd dinspre lac pornea să adie o răcoare plăcută, făcînd să freamăte frunzele plopilor atinse deja de semnul sfîrşelii, parcul îşi redobîndea puterea de atracţie. Îşi făceau apariţia bunicuţe sau bone împingînd cărucioare, pensionari cu cîte-un ziar sau fără, adolescenţi ieşiţi de la ştrand, ori fete mergînd grăbite cîte două, la braţ. Aşezat pe banca lui favorită, sub un castan cu proporţii de catedrală, Ştefan Meister privea absent în lungul aleii care se însufleţea. Chibzuia la cele petrecute în ultimele zile în cazul Popa şi nu găsea nici o sugestie de ieşire din punctul mort. Era pentru prima oară că analiza la modul serios eventualitatea de a clasa dosarul.

Încercarea, în care îşi pusese atîtea speranţe, de a învia în creierul salvat al victimei amintirea accidentului, a

dat greș. După o împotrivire înverșunată, Mureșan acceptase intercalarea în scenariul unei zile a știrii de fapt divers care anunța moartea inginerului Popa Emil. Reacția creierului a fost clară : nu încăpea îndoială că accidentul îi dispăruse din conștiință, că își trăia su seninătate existența virtuală ca și cum și-ar fi continuat în mod firesc viața lui adevărată. Fie că, așa cum susținea profesorul, era o măsură de autoconservare — căci ce om întreg la minte s-ar putea împăca cu gîndul că e mort și viu în același timp ? — fie că agresiunea nici măcar nu fusese înregistrată vreodată în memorie, survenind după pierderea cunoștinței ori în timpul somnului, iar atunci străduania de a descoperi pe această cale făptașul era încă și mai zadarnică.

Deși experiența profesională îl învățase să nu se lase influențat de aparențe — și omul în cauză îi părea integritatea personificată — îi era imposibil să ia în considerare, cu toată gravitatea, ipoteza că accidentul ar fi fost pus la cale chiar de către inițiatorul experienței. E drept, el ar fi fost primul beneficiar al succesului, în planul prestigiului științific mai ales, dar — de ce nu ? — recompensat poate chiar cu un premiu Nobel. Cunoștea destule cazuri, ajunse celebre, de savanți cinici și chiar criminali. Dar, în situația de față, crima ar fi fost cu totul gratuită, avînd în vedere că, oricum, decesele accidentale — compatibile cu păstrarea în viață a unui creier sănătos — erau suficient de frecvente în orașul lor. De altfel, din pură conștiinciozitate, procurorul îl verificase discret pe șeful laboratorului, iar alibiurile acestuia erau solide.

Mai presus însă de orice nu-și putea ascunde admirația crescîndă față de geniul profesorului Mureșan, față de formidabila realizare al cărei autor era. Să prelungești existența unui om dincolo de mormînt — chiar pe un tărîm iluzoriu numai — e o faptă cu valoare de mit, insuflînd științei puteri demiurgice. A ucide însă cu sînge rece un om numai și numai pentru a-l hărăzi unei vieți părelnice ar fi fost o monstruozitate fără seamăn. Cele două ipostaze, își zise Meister, nu pot fi compatibile. Cristos și Iuda nu încap într-un singur personaj !

Simţi o gîdilătură uşoară : o furnică uriaşă i se suise pe mînă şi se plimba agitată, dezorientată, mişcîndu-şi cu un spor de prisos picioruşele arcuite. O urmări cîteva clipe, apoi îşi scutură mîna şi furnica plană în iarbă. Mersul în zig-zag al insectei îi sugerase o asemănare cu propria lui rătăcire în căutarea adevărului. Gîndul de a abandona ancheta îl nemulţumea cu atît mai mult cu cît ştia că un reporter s-a interesat de caz. Nu-i plăcuse niciodată să aibă de-a face cu presa şi îi evita pe ziarişti, fără a izbuti întotdeauna să se descotorosească de ei. Cu nici un preţ însă nu accepta să discute despre un dosar nesoluţionat încă.

Din păcate, ultimul fapt semnificativ a rămas şi el fără o urmare utilă. Ofiţerul care conducea ancheta fusese căutat de şeful atelierului în care lucrase inginerul Popa : îi solicita o întrevedere. A plecat de îndată la Institutul judeţean de proiectare, s-a prezentat la şeful de atelier şi a aflat de la acesta că oamenilor de aici li se întîmplau lucruri ciudate. Mai toţi îl visau, noapte de noapte, pe fostul lor coleg venind, ca de obicei, la lucru. Dacă i s-ar fi întîmplat doar unuia sau altuia, cînd şi cînd, spunea el, ar mai fi putut înţelege. Dar descoperiseră, cu uimire, că fenomenul depăşea limitele unei întîmplări, ale unei simple coincidenţe. În detalii, visele difereau — fiecare îl vedea pe nefericitul inginer într-o altă stare de spirit, costumat altfel şi spunînd altele — dar de fiecară dată scena era aceeaşi, atelierul, iar discuţia se învîrtea în jurul subiectelor predilecte ale colectivului lor.

De îndată ce ofiţerul îi prezentase faptele, procurorul l-a vizitat pe Mureşan. Mai întîi, profesorul s-a arătat surprins, cerîndu-i amănunte şi punîndu-i întrebări al căror sens nu-l putea înţelege. Apoi, după minute lungi de reflexie, i-a propus o explicaţie provizorie, pe care urma să o mai verifice. După opinia savantului, asemenea vise nu puteau fi decît urmarea activităţii coordonate a creierului uman şi a super-creierului electronic pe parcursul acelui scurt interval de timp al nopţii cînd — după ce elaborarea programului pe baza scenariului cotidian lua sfîrşit — avea loc declanşarea trăirii propriu-zise.

— S-ar spune că eroul nostru duce o viaţă de noapte. De fapt, timpul obiectiv nu prea are mare însemnătate

pentru el : o zi, în viața lui, durează pentru noi doar cîteva minute. Înregistrările pe care le-ai vizionat sînt încetinite de vreo patru sute de ori. Așadar, în timpul minutelor de activitate, ar fi posibil ca prin contopirea făpturii vii cu făptura artificială să se constituie suportul unor fenomene de natură telepatică, generate însă cu o intensitate mult mai mare decît se întîmplă între muritorii de rînd...

Profesorul a continuat pe un ton inspirat, subjugîndu-l :

— Acest hibrid, această himeră, jumătate om și jumătate mașină, întîlnește în viața lui iluzorie personaje care există în realitate și care, la ora cînd se desfășoară experiența, se pot afla în starea de somn paradoxal, de somn cu vise. Viziunile colegilor lui Popa ar putea fi pricinuite, printr-un fel de telepatie grandioasă, de faptele puse la cale în laboratorul nostru.

Meister se înfioră la amintirea acelor fraze. Prefera vizionarea pe monitor a înregistrărilor magnetoscopice unei comunicări directe, fie ea și în somn, cu personalitatea tiranică a straniei himere. Se gîndi la ceea ce s-ar fi întîmplat dacă trăirile ar fi fost provocate în cursul zilei : își imagină întîlnirea unui ins neavizat cu spectrul nefericitului Popa... Se scutură ca de o atingere de coșmar și își consultă cronometrul. Auzi pași. Lîngă banca lui se oprise o femeie.

— Îmi permiteți să iau loc, stimate domn ?

O privi lung și zise arțăgos :

— Dar sînt atîtea bănci libere...

— Nu-mi place să stau singură în parc, rîse ea și se așeză. Apoi, apropiindu-se :

— Ador întîmplările neprevăzute...

— Dar vă rog, mormăi procurorul retrăgîndu-se spre marginea băncii, sînt un om serios ! Sînt căsătorit, am și un copil !

— Exact cum mi-am visat întotdeauna...

— Vă previn, sînt om al legii !

— Mă dau în vînt după senzațiile tari — rosti femeia în extaz și, înlănțuindu-l cu brațele, îl sărută prelung.

— Atunci, zise Meister, hai să-l luăm pe Hans de la creșă.

10.

Luă pe buze un strop de coniac, doar atît cît abia să-i ardă vîrful limbii şi să-i lase o aromă fierbinte în cerul gurii. Acesta era stimulentul lui obişnuit. Unii îşi compuneau articolele sorbind cafele, ori fumînd bezmetic, alţii bînd pepsi, sugîndu-şi pipa stinsă, ori ronţăind caramele. El se mulţumea cu un păhărel de coniac oarecare de calitate oricît de proastă. În schimb, avea nevoie de linişte. Avea colegi care puteau scrie la redacţie, în vacarmul telefoanelor, într-o bodegă afumată şi cu lumină chioară, sau chiar în tribuna arhiplină a unui stadion dezlănţuit. El n-o făcea decît acasă, zăvorît în camera lui, după ce îşi trimitea nevasta şi copiii la culcare. În miez de noapte, cînd zgomotele oraşului se destrămau treptat, îşi simţea mintea mai trează ca oricînd, iar gîndurile i se ordonau cu repeziciune în fraze clare, gata pentru a fi aşternute pe hîrtie.

Ionel Georgescu îşi privi masa de lucru : un teanc de ziare şi reviste, file cu însemnări, un carnet în care îşi notase indicaţiile redactorului-şef, hîrtii mototolite, stiloul deschis, călimara, paginile umplute cu un scris mărunt ale articolului aproape încheiat. Aşeză paharul şi reciti ceea ce scrisese :

„Puţini au fost, desigur, telespectatorii din urbea noastră a căror inimă să nu se fi umplut de mîndrie atunci cînd, vizionînd o emisiune ştiinţifică dedicată celor mai noi realizări ale neurochirurgiei pe plan mondial, l-au recunoscut în distinsul savant solicitat să răspundă la întrebările puse din întreaga ţară tocmai pe iubitul şi respectatul nostru profesor George Mureşan. Era încă o confirmare a înaltului standard intelectual al bătrînei noastre cetăţi universitare, a prestigiului de care se bucură reprezentanţii vieţii noastre ştiinţifice şi culturale între hotarele patriei şi, aş spune, chiar dincolo de ele. Îndrăznesc, stimaţi cititori, să vă readuc în memorie unul dintre subiectele dezbătute cu acel prilej, şi anume posibilitatea de a menţine creierul uman în viaţă după ce organismul a trecut pragul ireversibil al nefiinţei.

După cum se știe, ca și în alte cazuri, primele experiențe au fost făcute pe animale. Encefale prelevate de la șobolani, iepuri, cîini, pisici sau maimuțe au fost, într-o primă fază a cercetărilor, conservate pe perioade tot mai mari, cu ajutorul temperaturilor scăzute, după care s-a încercat revitalizarea lor, și chiar reimplantarea în cutiile craniene ale altor exemplare din aceeași specie. În paralel, alte laboratoare dezvoltau tehnica alimentării cu sînge a creierelor animale izolate, păstrate în soluții imitînd compoziția lichidului cefalo-rahidian. Rezultatele s-au dovedit încurajatoare și, așa cum reieșea și din amintita emisiune TV, în cîteva mari spitale din lume, chirurgi iluștri au izbutit să aplice cu succes această tehnică la om, reeditînd vîlva stîrnită cîndva de primul transplant de cord reușit de Christian Barnard. Evident, nu mai erau experiențe pe viu, ca în cazul animalelor, ci intervenții ulterioare instalării morții clinice, la pacienți fără speranță de a mai fi salvați.

Înclinîndu-se cu uimire în fața extraordinarei realizări științifice, declarîndu-ne entuziasmul în fața uluitoarei performanțe tehnice, nu trebuie, totuși, să pierdem din vedere implicațiile mai profunde și complexe ale unui asemenea experiment. El reprezintă, fără îndoială, un pas înainte al cunoașterii care, peste un timp greu de precizat încă, ar putea deschide căi revoluționare de a acționa pentru salvarea unor vieți aflate în primejdie. Să fie însă orice pas un eveniment salutar, demn de aplauze și încurajare ? Istoria științei cunoaște destule împrejurări dramatice, momente de cumpănă, destule descoperiri regretate chiar de către autorii lor. Dacă ar fi să numesc aici doar fisiunea nucleară și manipularea genetică, și încă ar fi destul. Pînă și grefa cardiacă a stîrnit la vremea ei destule controverse. E neapărată nevoie oare să adăugăm listei încă un paragraf, poate cel mai cumplit ?

Nici azi nu s-a stins ecoul acelei teribile înfruntări a conștiințelor pe care ampla discuție în jurul afirmării dreptului la o moarte demnă a prilejuit-o. E oare necesar să îi reînviem argumentele ? Este cumva mai uman să prelungești o existență de chinuri și suferințe, o inutilă vegetare în imperiul durerii, lipsită adeseori pînă și de

nimbul conştiinţei, atunci cînd nu mai există nici o şansă de supravieţuire, decît să o laşi să se stingă întru împăcarea din urmă ? Este cumva semn de omenie să cheltui energie şi pricepere, nervi şi talent, să iroseşti medicamente scumpe şi să blochezi aparate de mare căutare la căpătîiul unui muribund irecuperabil, pentru a-i dărui cîteva zile sau săptămîni de comă prelungită, cînd atîtea alte boli şi traume perfect vindecabile astăzi se agravează sau devin netratabile din cauză că intervenţia salvatoare nu soseşte la timp, sau cînd atîtea maladii îşi mai aşteaptă leacul din partea aceloraşi energii şi talente, sustrase cercetării şi meditaţiei ?

Desigur, dificultatea de a tranşa — motiv pentru care dezbaterea a şi rămas fără urmări practice — decurgea din imposibilitatea de a decide, în fiecare caz în parte, unde anume se află limita ultimei speranţe. Nici un medic care îşi merită numele nu şi-ar lua răspunderea să suspende îngrijirile acordate pacientului fără a încerca pînă şi imposibilul spre a-l smulge morţii. În cazul nostru, însă, al experienţelor pe creiere izolate, nu există nici un fel de dilemă, nemaifiind vorba de a salva o viaţă.

Veţi spune, poate, că tocmai această realitate simplifică lucrurile : ce ar putea împiedica oare utilizarea, în nobila cauză a ştiinţei, a unui organ desprins unui cadavru ? Se ştie doar că practica juridică internaţională a consacrat principiul de a încuviinţa recoltarea după moarte de organe şi ţesuturi în vederea transplantării, pînă şi atunci cînd posesorul lor, în viaţă fiind, nu şi-a manifestat explicit consensul la o asemenea perspectivă, apreciindu-se — pe bună dreptate — că interesul ocrotirii sănătăţii şi a vieţilor aflate în primejdie trebuie să prevaleze asupra oricăror prejudecăţi. Acest principiu nu poate fi însă extins şi asupra encefalului, pentru motivul absolut evident că atîta timp cît creierul se mai află în viaţă, nu se poate afirma decesul persoanei în cauză şi am avea implicit de-a face cu o acţiune ilegală, cu o vivisecţie odioasă. Voi adăuga că nici scuza salvării altei vieţi, invocată în operaţiile de transplant, nu mai există în asemenea situaţii, care nu pot fi deocamdată justificate. Apelul la ideea de progres al cunoaşterii nu e nici el mai

convingător : progresul nu poate fi opus legii, şi nici acceptat cu orice preţ.

Căci, dincolo de aspectul legal şi abstract-teoretic, ceea ce îndeamnă la meditaţie sînt consecinţele practice, psihologice şi etice. Refuz să mă gîndesc la imaginea monstruoasă — din fericire, rezervată cel mult unui viitor mai depărtat — a unui creier continuîndu-şi viaţa într-un corp străin. Mă opresc la simpla existenţă concretă a unui encefal izolat de trup, şi mă înfior. Ce poate fi mai categoric opus plenitudinii condiţiei de om decît o minte care şi-a pierdut făptura, căreia i-au fost răpite nu numai braţele, nu numai capacitatea de a se deplasa, nu numai putinţa de a se exprima, ci pînă şi privilegiul elementar al celor mai simple fiinţe, acela de a se afla în contact cu lumea, de a percepe lumina şi căldura, formele şi culorile, sunetele şi miresmele !

Şi chiar abstracţie făcînd de comunicarea cu realitatea obiectivă, ştim noi oare ce s-ar putea petrece în străfundurile unei conştiinţe brusc zăvorîte în sine ? Ce suferinţe fizice ori psihice se răsucesc în neuronii hrăniţi cu sîngele de împrumut al inimii artificiale ? Ce chinuri — cu nimic mai suportabile, chiar dacă fictive — cutremură centrii coordonatori ai mădularelor amputate ? Ce deznădejdi subjugă sufletul prăvălit în întuneric ? Un ocean de durere, peste puterile unui om, se poate revărsa peste digurile prăbuşite ale solidarităţii umane în gîndul copleşitor de a te şti singur, mai singur, mai orb şi mai neputincios chiar decît un sclav zidit de viu în temelia unui templu.

Gazetarul deschise carnetul de note şi reluă frazele privitoare la finalul articolului, aşa cum i le dictase tovarăşul Croitoru. Cheia întregului rechizitoriu, în concepţia redactorului-şef, stătea tocmai în acest final. Georgescu era obişnuit să-şi alcătuiască argumentaţia după cum i-o cereau indicaţiile şefului şi izbutea mai întotdeauna să dea formă publicistică finită şi exactă intenţiilor care îi erau comunicate foarte sumar şi aproximativ. De data aceasta însă avea unele ezitări. Nu prea înţelesese rostul articolului, împotriva cui anume era îndreptat şi nici cu ce scop. Bănuia doar că avea o legătură cu cazul Popa, pe urmele căruia fusese trimis tot fără să priceapă semnificaţia misiunii sale. Un anume simţ al

disciplinei și al prudenței îl oprea să pună întrebări, chiar atunci cînd era nedumerit. Își spunea că, pînă la urmă, fiecare e dator să-și vadă de treaba lui. Rosturile și semnificațiile erau treaba șefilor. Treaba lui era să scrie ceea ce i se cerea. Și se străduia să o facă, chiar și atunci cînd nu-i era foarte clar ce anume i se cerea. Să înfierăm, îi zisese șeful, goana după celebritatea cu orice preț, cu prețul nesocotirii normelor etice. Să arătăm unde poate duce una ca asta. Să invităm la răspundere și iar la răspundere. Pe cine să invităm, cui să arătăm și ce se înțelege prin expresia una ca asta, tovarășul Croitoru nu precizase, după cum nu menționa nici a cui goană după celebritate s-o înfierăm. Georgescu își mai prelinse o picătură de coniac pe vîrful limbii, luă stiloul și, răsucind în minte frazele redactorului-șef, își încununa opera :

„Cui i-ar putea servi asemenea stupidă, cutremurătoare jertfă ? Cel mult gloriei efemere a vreunui pretins om de știință — și zic pretins pentru că nu poate exista știință autentică acolo unde omul abdică, și pentru că nu se poate numi om ocela care sacrifică ambiției și orgoliului său, setei sale nesăbuite de notorietate, dreptul sacru al unui muribund la odihna trupului și a sufletului. Mi-ar plăcea să cred că savanții zilelor noastre, cunoscători ai pildelor istoriei și deveniți mai înțelepți, nu rîvnesc la o astfel de glorie searbădă.

Altminteri, stimați cititori, ar fi să ne aștepte zile triste. Văd genii malefice hărăzind omenirii coșmaruri lugubre pe lîngă care destinul rătăcitorului suflet al părintelui lui Hamlet e un naiv joc de copii. Văd minți robite unei nemuriri înspăimîntătoare, pe un tărîm bîntuit doar de strigoii fanaticului Ev de Mijloc. Văd oameni cerșindu-și zadarnic răscumpărarea dintr-un purgatoriu faustic căruia nici păcatele Sodomei nu i-ar justifica existența și nici pana unui nou Dante nu i-ar putea descrie abjecția. Văd tartori în halate albe smulgîndu-le creierul unor bieți și nevinovați muritori, pentru a-i despuia de orice taină, de orice refugiu, pentru a le scotoci în unghierele cele mai ferite ale conștiinței, pentru a smulge eului cea din urmă redută, ultima fărîmă de intimitate. Disecate cu microtomul, afișate pe ecranele monitoarelor, analizate moleculă cu moleculă, văd sentimentele și emo-

țiile noastre cele mai gingașe reduse la ecuații și formule, întru spulberarea oricărui sens al noțiunii însăși de umanitate.

Să alungăm asemenea oribile vedenii și să spunem un nu răspicat celor care, dintr-un motiv sau altul, ar vrea să acrediteze un mit al științei suverane, al științei-pentru-știință. Cunoașterea omenească n-a avut și nu poate avea alt rost decît acela de a-l servi pe om. Conștiința întregii omeniri veghează și voința ei stă chezășie ca acest adevăr să-și perpetueze în veacuri sentința. E un temei de mîndrie al poporului nostru că fiii săi cei mai de seamă, savanții de frunte ai țării, au slujit întotdeauna cele mai nobile idealuri umaniste".

Ionel Georgescu revăzu ultimele pasaje și se declară mulțumit. Nu-i rămăsese decît să găsească un titlu. Închise ochii : abia acum simțea oboseala. Efortul celor aproape cinci ore de concentrare îi storsese parcă toată puterea. Ce titlu să-i pună articolului ? „Dreptul la odihna sufletului"... Nu-i rău, își zise reporterul. Totuși, parcă sună ușor mistic. Să încerc altceva. De pildă, „Creierul fără trup". Cam palid. Neconvingător. Mai bine „Coșmarul nemuririi" ! Cred că o să meargă. Îl scrise în fruntea primei pagini, îl sublinie, apoi își puse semnătura în josul celei din urmă. Examină paharul : mai rămăsese o înghițitură din lichidul de culoarea chihlimbarului. O turnă pe gît. Se putea duce la culcare.

11.

Așadar, trebuia să ia cuvîntul. Așa cum se așteptase, urma să vorbească primul. Misiunea lui nu era deloc ușoară. În ajun, meditase pe îndelete la tot ce avea de zis. Recitise articolul cu pricina, fără a-și putea descuraja bănuiala că — deși în text nu se făcea nici o aluzie la cele desfășurate în laboratorul său, în cel mai strict secret — el era gîndit anume ca să-i pună bețe în roate de către cineva care nu era cu totul străin de experimentul Popa. Să fi fost procurorul ? Puțin probabil, întrucît acesta avea oricînd posibilitatea să-i curme investi-

gația fără a recurge la sprijinul ziarului. În plus, era la curent cu datele exacte ale problemei și nu l-ar fi pus pe reporter să bată cîmpii în acele gratuite pasaje grotești. Să fi fost directorul ? Își vedea cumva orgoliul atins în eventualitatea reușitei ? Ar fi fost stupid. N-avea decît să-și treacă atunci numele în fruntea listei colectivului. N-ar fi fost primul și nici ultimul caz. Să fi fost bunul meu prieten Constant ? se întrebă Mureșan nedumerit. Nu, nu găsea nici o explicație. Absorbit de preocupările lui științifice, ignorase mai totdeauna hățișurile prin care se încolăcesc întortocheatele cărări ale nimicniciei. Îi considera pe semenii săi buni și generoși, așa cum se socotea pe sine — motiv evident de repetate deziluzii, din care nu trăsese nici foloase și nici învățătură.

— Stimați tovarăși, spuse, cercetînd chipurile celor din jur. Nu sînt un bun vorbitor. Cred că nu e nevoie să prezint istoricul experimentului nostru. Aș vrea să precizez doar cîteva chestiuni. După cum știți, încercarea noastră nu se referă la simpla menținere a unui creier în viață, lucru devenit de acum operație de rutină în cîteva mari laboratoare ale lumii. Noi am făcut un pas mai departe, propunîndu-ne să-i oferim pacientului nostru iluzia că trăiește cu adevărat. Desigur, articolul lui Ionel Georgescu e scris cu mult suflet și cu talent. Dar purgatoriul pe care el îl invocă, în cazul de față, nu există. Noi știm — cu aproximație, e drept, dar concludent — că inginerul Popa nu se chinuiește. El are impresia că își continuă pur și simplu existența. Nici măcar nu știe că pentru colegi și prieteni e mort. La insistențele procurorului Ștefan Meister i-am prezentat ziarul în care, la rubrica faptul divers, a apărut știrea accidentului și a morții sale. S-a amuzat. A cerut redactorului-șef să se publice o dezmințire. Nu vă amintiți un astfel de vis, tovarășe Croitoru ?

— Cred că da.

— Ei bine, visul pornea de aici, din laborator. Cum vedeți, inginerul Popa nu e un damnat, constrîns de tartorii în halate albe să ispășească o vină inexistentă. Dimpotrivă, într-un anume sens e mai fericit. Scenariile noastre, pe care i le pregătim zilnic, țin seama de dorințele lui,

ceea ce în viața reală, nouă, muritorilor de rînd, s-o recunoaștem, nu ni se prea întîmplă.

— Aș avea o întrebare, se încruntă Petru Meteș, secretarul comitetului județean de partid, care conducea dezbaterea. De unde știți că aparatele dumneavoastră nu se înșeală ? De unde știți că ceea ce programați prin intermediul computerului se și realizează, ca să zic așa, în planul subiectiv al creierului ?

— Am experimentat aparatele noastre pe oameni teferi.

— Adică pe cine, dacă nu sînt curios ?

— Pe propria noastră piele. În plus, am elaborat și o tehnică de exteriorizare a trăirilor, pe care le putem înregistra pe magnetoscop. Înregistrările vă stau la dispoziție. Cu toate că sînt reflectări rudimentare, cred că ele pot convinge pe oricine. Atîta am avut de zis.

— Ar fi bine să vedem cîteva benzi, sugeră Theodor Focșa, reprezentantul ministerului.

Se apropiară de ecranul monitorului. Eva le oferi chiar secvența în care Popa răsfoia ziarele întîrziate, găsite la cutia de scrisori. O urmăriră cu atenție. Imaginile arătau ca filmate cu o cameră de luat vederi al cărei obiectiv ar fi fost instalat exact în ochii personajului. El nu apăru în cadru decît atunci cînd, amuzat de știrea propriei sale morți, își examina în oglindă chipul. Scena era, într-adevăr, impresionantă.

— Doriți să continuăm ? întrebă Mureșan.

— Nu cred că e cazul, aprecie conducătorul dezbaterii, consultîndu-și ceasul. E suficient. Ne-am edificat. Cine vrea să ia cuvîntul ?

Își ocupară locurile.

— Cînd am cerut organizarea acestei discuții colegiale, vorbi directorul institutului, pe nume Solomon Vulpe, eu unul știam foarte bine că între pledoaria în abstract a reporterului și datele concrete ale experimentului există multe nepotriviri. Aș sublinia că nu ne-am adunat să analizăm articolul. Nu e de competența noastră. În paginile ziarului însă e ridicată o chestiune de principiu, asupra căreia, mărturisesc sincer, eu n-am reflectat suficient cînd, în calitate de conducător al instituției, am în-

cuvîntat includerea temei în planul de cercetare. Și anume, dacă avem dreptul moral de a interveni brutal în existența unui om, dreptul de a-i programa minutele pe calculator — fie și sub motivul că îl smulgem unei morți implacabile. Chiar mai presus de aspectul juridic, cred că acesta ar trebui să fie obiectul deliberării noastre.

Lui Demetrius îi plăcu turnura pe care o lua discuția. Acum, după ce aflase în amănunt despre ce era vorba, simțea totuși nevoia să intervină ; figura impasibilă a lui Croitoru îl călca pe nervi.

— Eu nu sînt tocmai de aceeași părere cu antevorbitorul, în privința competenței noastre de a discuta un articol, mai ales că se referă la un subiect științific. Ba chiar aș profita de prezența tovarășului secretar Meteș pentru a o face aici, într-un cadru organizat. Nu este pentru prima oară cînd se manifestă asemenea tendințe. Mai întîi, cine este acest Ionel Georgescu ? Un gazetar oarecare, pus azi să scrie despre cîinii striviți, iar mîine despre meciul secolului. Ce cădere are el să se pronunțe într-o chestiune de atît de strictă specialitate ? Cum își permite să arunce învinuiri ticluite și insinuări nedemne la adresa oamenilor de știință, abuzînd de răbdătoarea hîrtie și de privilegiul de a se adresa zilnic cititorilor, unui public insuficient informat, ușor de indus în eroare ? Dar nu vreau să amintesc asta decît în treacăt. În ce mă privește, sînt gata să-mi exprim admirația fără rezerve față de extraordinara realizare a colegului meu Mureșan. False considerente umanitare nu trebuie să bareze progresul cunoașterii. Sînt convins că nici un om de bună credință nu va putea susține vreodată că drumul deschis aici, astăzi, s-ar întoarce împotriva omului, a demnității sale. Avem datoria să ocrotim viitorul științei de ignoranța agresivă și impertinentă a unor iresponsabili mînuitori ai condeiului.

— Aveți ceva de spus, tovarășe Croitoru ? S-au formulat acuzații grave la adresa unui subaltern al dumneavoastră.

— N-aș vrea să alimentez o diversiune. Ne-am depărtat prea mult de la subiect. Totuși, dacă am fost invitat, îmi voi spune părerea. Nu e vorba aici de Ionel Georgescu. Aș menționa, pentru cei ce nu știu, că un articol odată

apărut reprezintă punctul de vedere al ziarului, al redacției, inclusiv al redactorului-șef. Este vorba însă de cu totul altceva. Despre dreptul la opinie. Articolul nostru nu intra în chestiuni de specialitate, el expunea principii. Principii la care și-au exprimat consensul, dacă nu mă înșel, și unii dintre cei prezenți. Nimeni n-a împroșcat cu noroi în obrazul savanților. Redacția nu știa, și nici nu avea de unde știi, zise Croitoru privindu-l fix pe Demetrius, că în orașul nostru, în acest institut, se desfășoară un asemenea experiment. Ziarul și-a spus însă cuvîntul într-o problemă care frămîntă, cred, întreaga omenire și pe care nu Ionel Georgescu a scornit-o. Pe tovarășul medic-șef pare să-l revolte nu ce anume scria în articol, ci faptul însuși că noi am cutezat să avem un punct de vedere. Dar noi sîntem chiar datori să avem un punct de vedere. Aceasta e menirea noastră. Cît despre experimentul propriu-zis, sînt de acord cu tovarășul director că merita o mai atentă cumpănire înainte de a fi inclus în planul de cercetare.

Meister urmărea luările de cuvînt fără să arate că le-ar acorda o foarte mare atenție. Nu-și făcea griji, în caz că ar fi fost solicitat să justifice autorizația pe care o acordase profesorului pentru prelevarea creierului : nimeni n-ar fi putut dovedi că încălcase în vreun fel legea, căci legea nu spunea nimic în această privință. Și acolo unde legea tace... Ei bine, nu la asta îi stătea lui gîndul. Intuise că de rezultatul deliberărilor din acea dimineață depindea soarta anchetei. Adoptase tactica așteptării. Deși clasase dosarul, tot mai nădăjduia să facă lumină ; or, suspendarea experimentului ar fi pus capăt definitiv oricărei șanse de a afla adevărul. Articolul lui Georgescu îl luase prin surprindere : nu putea fi o pură coincidență între experiment și rechizitoriul aparent fără adresă din paginile ziarului — mai ales dacă ținea seama și de faptul că același reporter se interesase, cu puține zile în urmă, de cazul Popa. Nu era atît de naiv încît să-și închipuie că ar putea exista secrete inexpugnabile. Și nici nu credea că Georgescu acționase din proprie inițiativă. De altfel, chiar adineauri, redactorul-șef luase întreaga răspundere asupra lui. Ceva îi părea suspect în tot acest joc de-a v-ați ascunselea. Și în vreme ce procurorul chib-

zuia astfel, începu să vorbească reprezentantul ministerului.

— Am ascultat aici mai multe opinii, unele pro, altele contra. Pentru noi, tovarăși, ar fi foarte simplu să punem capăt investigațiilor, să interzicem continuarea experienței. Aș spune și eu, ca și directorul institutului, că n-am reflectat suficient cînd am aprobat planul de cercetări. Ar fi însă inexact. Iar eu sînt pentru exactitate. Adevărul este că am reflectat foarte mult. Tovarășul Vulpe își aduce poate aminte că răspunsul ministerului la propunerile de plan a venit cu mare întîrziere. Acesta era motivul. Noi, tovarăși, n-am judecat cu ușurință introducerea unei asemenea teme în plan. Argumentele care s-au făcut auzite aici noi le-am cîntărit, aș zice, cu balanța farmaceutică. A trebuit să avem în vedere și alte argumente, nerostite aici. Pentru că ziceam adineauri că sînt pentru exactitate, am să vi le prezint. Mai întîi tovarăși, faptul că tema nu apărea din senin. Ea era rodul extrem de important al unei activități — de cîți ani, tovarășe Mureșan ?

— Opt.

— De opt ani ! Și nu numai al activității colectivului dumneavoastră. Pentru ca o asemenea temă să poată fi inclusă în plan, și-au unit eforturile cercetători — din cîte institute, tovarășe Mureșan ?

— Unsprezece.

— Da, cu al dumneavoastră sînt unsprezece institute. Unsprezece institute de cercetare și-au unit eforturile pentru a proiecta și realiza aparatura, echipamentul electronic, substanțele și instalațiile necesare. În al doilea rînd, să nu uităm, tovarăși, era vorba de o prioritate românească pe plan mondial. Credeți că e puțin lucru ? Nu credeți, desigur, că e puțin lucru. Nu trebuie să vă explic eu de ce nu e puțin lucru. În fine, în al treilea rînd, nu era o realizare oarecare, de serie, ci una de însemnătate crucială. Știm cu toții ce pierdere reprezintă pentru omenire încetarea accidentală din viață a unui om de geniu. Metoda profesorului Mureșan ar permite salvarea unor minți neprețuite. Sigur, tovarăși, nu ne-a fost ușor să acceptăm riscul de a fi judecați pentru că am aprobat o intervenție atît de profundă în viața,

în conștiința unui om, a unuia dintre semenii noștri. Că i-am încălcat, brutal poate, dreptul la o moarte demnă, invocat în articolul lui Ionel Georgescu. Eu n-aș zice că e un gazetar oarecare ; dimpotrivă, e un profesionist de elită, dotat cu mare sensibilitate și cu un ascuțit simț analitic, iar orașul dumneavoastră ar trebui să se mîndrească cu un astfel de gazetar. Nu ne-a fost ușor, zic, dar am acceptat acest risc. Marile decizii, se știe, nu pot fi scutite de asemenea riscuri. Și iată că sîntem judecați. Și iată că ne aflăm aici, stimați tovarăși, pentru a reflecta dacă am procedat just. Îmi permiteți să inversez termenii problemei ? Oare dacă am fi procedat invers, scoțînd tema din plan, era mai bine ?

Se făcu liniște. Profesorul Mureșan își reluă favorita ocupație destinată ședințelor : desena figuri compuse din cercuri și pătrate. La drept vorbind, nu se așteptase la un asemenea sprijin din partea trimisului de la centru. După cum nici la intervenția lui Constant — care, de fapt, mai mult încurca lucrurile — nu se așteptase. Oricum, era mai liniștit. Era însă curios ce va spune academicianul Mihail Severeanu, sosit și el de la București la invitația comitetului județean de partid.

— Eu, grăi acesta, i-aș răspunde tovarășului Focșa, care a vorbit atît de frumos, și da și nu. Cred că ați procedat bine aprobînd tema. Dar cred că ați greșit aprobînd-o necondiționat. Să mă explic. Semnatarul articolului aprecia drept ilegală prelevarea encefalului după moartea clinică, pentru a fi menținut în viață. Dacă nu mă înșel, printre noi se află un procuror. El ne-ar putea spune dacă e adevărat.

— Legea n-a prevăzut încă această situație, preciză Meister.

— Deci, judecînd ad-litteram, ziaristul se înșeală. Totuși, în esență, el ar putea să aibă dreptate. Cît timp creierul mai e în viață, omul nu poate fi socotit mort. Subiectul experimentului nu este un creier ci un om. Spunea mai adineauri fostul meu student George Mureșan că a încercat aparatele pe pielea lui. A făcut-o de bună voie, nu-i așa ? Doar nu l-a obligat nimeni. Atunci de ce să-l constrîngem pe acest biet inginer. Popa mi se

pare, să fie cobaiul nostru ? Veţi spune că nimeni n-avea de unde şti că tocmai el va fi alesul, pentru a-i cere asentimentul pe vremea cînd mai era încă om întreg. Dar n-o putem face acum ? De vreme ce şi-a redobîndit conştiinţa — şi secvenţa vizionată de noi toţi împreună ne-a convins că aşa e — şi de vreme ce dispunem de aparate atît de ingenioase, de ce să n-o facem ? Ar putea să pară un mic şantaj, şi chiar aşa este : orí accepţi rolul de cobai, ori te redăm neantului. Însă, în mod paradoxal, e unica soluţie cinstită. Eroul nostru are dreptul să opteze. E singurul în măsură să ia o decizie care să nu poată fi contestată.

— Şi dacă refuză ? întrebă Mureşan.

— Vom găsi pe altcineva, dispus să accepte. Nu putem ignora acest aspect. Să nu uităm că noi creăm un precedent. Istoria ne va judeca mai aspru decît o facem noi acum. Şi încă ceva : s-a amintit aici despre un vis. Am înţeles că se poate întîmpla ca persoanelor implicate în scenarii, în trăirile lui Popa, secvenţele respective să le fie relevate, mai mult sau mai puţin exact, sub forma unor vise. Adevărat ?

— Se pare că da, confirmă profesorul.

— Iată, o altă intervenţie ilicită în existenţa unor semeni ai noştri. Trebuie să reflectăm şi la asta. Ar trebui, poate, să le cerem consimţămîntul şi celor cărora vrem să le încredinţăm roluri în viaţa confecţionată pentru subiectul experimentului, ori măcar să-i prevenim asupra consecinţelor. Trebuie să ne gîndim la toate. Cine vreţi s-o facă ?

— Tot ce spuneţi dumneavoastră e perfect întemeiat, admise şeful laboratorului. Am chibzuit şi eu la toate acestea. Visele m-au surprins şi pe mine : sînt un fenomen pe care nu-l prevăzuserăm şi nici nu-i înţelegem încă prea bine natura. Ultimele noastre experienţe sugerează că unele apariţii s-ar putea produce chiar în starea de veghe, ceea ce încurcă şi mai mult lucrurile. În privinţa lui Popa, însă, am mari reţineri. Aşa cum v-aţi putut convinge, el nu pare dispus să accepte ideea că a fost victima unui accident. Faptele cu pricina, dacă au fost cumva percepute, se află zăvorîte în abisurile memoriei, în straturile subconştientului, şi el refuză, fără a-şi

da seama, să şi le amintească. Pentru a-i cere consimţămîntul, ar trebui să-l facem conştient de starea în care se află. Mă întreb dacă am putea reuşi. Şi mă întreb cu ce preţ, cu ce consecinţe...

— Mi se pare, rosti Radu Meteş pe tonul celui care trage concluziile, că faptele s-au limpezit. Cred că putem decide împreună să acceptăm punctul de vedere al tovarăşului Focşa, cu amendamentul propus de academicianul Severeanu. Să continuăm, aşadar, experienţa, tocmai prin a cere, cum s-a zis, asentimentul eroului nostru. Nu mă îndoiesc că profesorul Mureşan are motive să fie îngrijorat, dar poate că exagerează. Nu e cazul să punem hotărîrea noastră la vot, ea a reieşit din consensul general. De altfel, nu ne-am constituit aici într-o comisie cu statut deliberativ. Aş mulţumi tuturor pentru participare şi l-aş întreba pe şeful laboratorului cînd poate programa, ca să zic aşa, testul ? Consider o obligaţie morală a tuturor celor prezenţi de a asista la desfăşurarea lui. De acord ?

Mureşan rămase pe gînduri.

— Se poate în seara aceasta ? îl chestionă direct secretarul comitetului judeţean de partid.

— Cel mai devreme peste vreo zece ore... deci seara la nouă !

— Aşadar, ne revedem deseară la ora nouă.

12.

Cine să fie la ora asta, neanunţat ? se întrebă Milu cînd auzi soneria. Se apropie de uşă şi privi prin vizor. Era un necunoscut.

— Pe cine căutaţi ? mormăi ursuz, arătîndu-şi capul prin uşa întredeschisă.

— Mă numesc George Mureşan şi aş vrea, în interesul dumneavoastră, să stăm cîteva minute de vorbă.

Rămase în cumpănă, spunîndu-şi că, în definitiv, putea să-şi apere şi singur interesele ; doar le cunoştea mai bine decît acest ins ciudat care dădea buzna nechemat,

la lăsarea nopții, în casele unor oameni străini. Îl lăsă totuși să intre și îl pofti să ia loc.

— Ați reclamat zilele trecute apariția în ziar a unei anume știri...

— Știrea morții mele, rînji Milu.

— Exact.

— Și ce-ați fi făcut, mă rog, în locul meu ?

— Vedeți dumneavoastră, lucrurile sînt ceva mai complicate decît par la prima vedere.

— Dacă ați venit să mă convingeți cît de dificil e să publici o dezmințire, vă pierdeți vremea de pomană. Mi s-a mai spus.

— Am venit să vă conving că știrea era perfect adevărată.

Milu îl măsură pe intrus cu o privire batjocoritoare. Acum, cercetîndu-i mai bine figura, avea impresia că o mai văzuse undeva.

— Carevasăzică, vă petreceți timpul liber făcînd conversație cu spiritele celor răposați.

— Ba aș zice, zîmbi profesorul, că intră chiar în obligația mea de serviciu.

Veselia lui era molipsitoare, și gazda rîse ca de o glumă reușită. Bine măcar, observă pentru sine, că are simțul umorului.

— Cum spuneam, lucrurile sînt mai complicate decît par la prima vedere. Ați fost, într-adevăr, victima unui accident. Creierul dumneavoastră a fost însă menținut în viață, a fost salvat și, în laboratorul pe care îl conduc, el își continuă existența. Dar o existență pur subiectivă, confecționată cu ajutorul echipamentului nostru electronic. Chiar și această scenă, vă rog să mă credeți, a fost mai întîi programată pe calculator.

— Domnule Mureșan, acum îmi amintesc unde v-am mai văzut : la televizor ! Dar n-am crezut o iotă nici atunci, și nu cred nici acum.

— Știu. Dacă nu mă înșel, atunci ați schimbat canalul.

— Ați ghicit ! Vedeți, eu sînt inginer. Pe mine nu mă poate duce oricine.

Profesorul chibzui cîteva clipe și zise :

— Credeți cumva că am venit la ora asta să vă joc un renghi ? Am eu figura unuia care se ține de farse ? Ori poate vă imaginați că am scăpat de la balamuc... Mai bine spuneți-mi, nu cumva din noaptea de treisprezece august, din noaptea accidentului, pe care nu vi-l amintiți, în viața dumneavoastră s-au ivit unele schimbări ? De pildă, cîteva zile n-ați primit ziarele...

— E un truc ieftin. Puteați aranja asta cu poștașul. De altfel, de cîteva zile, iar nu-mi vin.

— N-ați observat că sînteți mai norocos, că vi se împlinesc aspirațiile, dorințele...

— Nici înainte nu eram ghinionist, preciză Milu.

Apoi, realizînd brusc că neașteptatul lui succes erotic se consumase tocmai în noaptea de treisprezece, roși :

— Ați vrea să accept ideea că sînt un om mort ?

— Trupul vă e mort.

— Și astea ale cui sînt ! exclamă tînărul, ridicînd brațele. Există numai în închipuirea unui creier care plutește, ca o meduză, într-un borcan ? Și chiar dacă ar fi așa, poftim, să admit prin absurd că așa e, ce mai vreți de la mine ? Dacă ați binevoit să mă salvați, și nu eu v-am rugat, atunci lăsați-mă cu vedeniile mele, lăsați-mă să cred, măcar eu, că trăiesc cu adevărat ! Vă jur că n-am să devin adeptul idealismului subiectiv.

— Nu doriți, totuși, să vă vedeți creierul ?

Milu își lăsă fruntea în palme. Calmul și siguranța interlocutorului său îi zdruncinaseră încrederea în sine. O îndoială îi încolți în suflet. Își aminti senzația stranie, care îl tulburase în mai multe rînduri, a unei prezențe străine. Mintea lui, învățată cu judecățile clare, categorice, cu lucrurile minuțios organizate, n-ar fi îndurat să rătăcească în ceață. Avea nevoie de o certitudine. Se ridică.

— Sînt gata numaidecît.

Se îmbrăcă în grabă. Coborîră. Pe drumul spre laborator nu schimbară nici o vorbă. Atent la drum, Mureșan conducea automobilul cu gesturi degajate. Celălalt, cufundat în sine, încerca să lege cap la cap idei care i se păreau incompatibile. Ajunși la destinație, profesorul îi făcu semn să-l urmeze și-l conduse pe scări și coridoare spre sala în care era găzduit encefalul. Cea mai

mare parte a încăperii, delimitată de un imens perete longitudinal din sticlă, era ocupată de aparatele care înlocuiau inima, plămînii, rinichii, de instalația în care era menținut nivelul normal al concentrației de substanțe nutritive, enzime și hormoni din sînge. La capătul opus intrării, pe un soclu metalic de formă paralelipipedică se afla un cilindru strălucitor, la care erau racordate prin tuburi flexibile aparatele fluxului vital. Cilindrul se încheia la partea superioară cu o calotă sferică transparentă, de mărimea unei țeste, sub care se zărea un creier omenesc. Milu îl contempla îndelung : se afla oare în fața singurei sale ipostaze autentice ? Oare făptura sa reală să nu mai fie altceva decît un pumn de materie alburie încarcerată într-un glob inert ?

— Și de ce aș crede, murmură el, că acest organ îmi aparține ?... Sau, cum spuneați dumneavoastră, că eu îi aparțin ?

— Am să v-o dovedesc. Să trecem alături !

Deschise ușa de la capătul gangului încadrat de peretele din sticlă și îl pofti s-o ia înainte. Inginerul Popa Emil se pomeni într-un birou spațios, în care vreo zece oameni urmăreau foarte preocupați imagini ca ale unei emisiuni de televiziune. Privi ecranul, ceva mai mare decît al unui receptor obișnuit, și recunoscu uimit chiar biroul în care abia intrase, cu exact aceleași personaje, văzut din punctul unde se găsea el în acel moment — de parcă un operator nevăzut i-ar fi luat locul. Cîteva capete se întoarseră. O nouă surpriză îl făcu să tresară : printre cei prezenți se număra și profesorul Mureșan, pe care știa că tocmai îl lăsase în urmă. Privi înapoi. Gangul cu perete de sticlă era pustiu.

13.

Cînd membrii comisiei îl văzură pe Popa, ori mai degrabă apariția cu înfățișarea lui Popa, intrînd în biroul unde se aflau adunați spre a asista la desfășurarea testului, trebuiră desigur să admită că o asemenea întîlnire nu era dintre cele mai plăcute. Se aflau acolo toți participanții la dezbaterea din acea dimineață, cu excepția

lui Petru Meteș, care fusese convocat de urgență în Capitală și dăduse un telefon la laborator să se scuze, înainte de a pleca la aeroport. Ceea ce se petrecea acum confirma observația profesorului Mureșan referitor la posibilitatea confruntării personajelor incluse în scenarii cu prezența iluzorie a inginerului chiar și atunci cînd nu erau adormite. Erau victimele unui soi de halucinație colectivă diferențiată : vedenia era mai consistentă pentru cei care îl cunoscuseră pe erou, viu sau mort, în realitate, și mai palidă, abia schițată, pentru cei care îl văzuseră doar în fotografii. Nici cei care nu avuseseră de-a face în nici un fel cu acesta, cum era cazul academicianului Severeanu, sau al lui Focșa, nu scăpară puterii magice generate de îngemănarea creierului cu mașina gînditoare — lor li se arătă o imagine confuză, proteică, fără chip, mai tulburătoare chiar decît mirajul hărăzit celorlalți.

Șeful laboratorului simți un nod urcîndu-i în lungul traheii : pentru întîia oară se vedea pus față în față cu strigoiul căruia îi dăduse naștere. Privea, răscolit și fascinat totodată, nimbul de lumină din care se întrupa ireala ființă. Momentul era fără precedent. Spectacolele regizate de pînă acum făceau loc primei comunicări nemijlocite, bilaterale, primei „transmisiuni în direct". Deși nu își putea birui neliniștea, se apropie de locul unde încremenise arătarea și vorbi. În pofida voinței, glasul îi trăda emoția :

— Dați-mi voie să fac mai întîi prezentările. Dumnealui este inginerul Popa Emil. Iar dînșii s-au adunat aici pentru a lua parte la discuția noastră. Tovarășul Theodor Focșa este trimisul ministerului. Academicianul Mihail Severeanu, magistrul meu. Solomon Vulpe, directorul institutului nostru. Pe redactorul-șef Aurelian Croitoru l-ați cunoscut, mi se pare. Medicul-șef al spitalului de neurochirurgie Constant Demetrius, care v-a dat ultimele îngrijiri. Procurorul Ștefan Meister conduce ancheta asupra împrejurărilor accidentului. În sfîrșit, colaboratorii mei Eva Orban și Dan Ionescu.

Milu privea tăcut cum cei numiți de profesor înclinau capul sau se ridicau pe jumătate, pentru ca să-i poată

identifica. Nu înțelegea prea bine rostul adunării, dar intrase într-un fel de apatie și nu mai întrebă nimic.

— Am s-o rog pe Eva să-mi dea o mînă de ajutor.

Tînăra femeie, impresionată și ea de ivirea spectrului, se îndreptă palidă spre pupitrul de comandă.

— Vă spusesem adineauri, continuă Mureșan, că vă pot dovedi tot ceea ce am afirmat pînă acum. Cîteva comenzi transmise ordinatorului sînt suficiente pentru a vă convinge că am dreptate. Uite, de pildă, vom dispune ca peste cîteva secunde să simțiți o durere puternică în genunchiul stîng !

Eva acționă asupra claviaturii. Și peste cîteva clipe, un geamăt înăbușit vibră în auzul celor prezenți, iar halucinanta făptură le păru că se clatină, gata să-și piardă echilibrul și subțiindu-și vizibil contururile. Gîndurile prinseră să se învălmășească în creierul captiv.

— Dacă mai doriți un argument, iată, vă vom lăsa pentru cîteva momente lipsit de vedere.

Urmă o nouă comandă și, în închipuirea tuturor, tînărul întinse palmele înainte, ca pentru a pipăi spațiul, apoi își astupă ochii holbați cu degetele tremurînde. Imaginea de pe ecranul monitorului se stinse. În conștiința inginerului Popa Emil luci tăios ideea că profesorul ar putea să aibă dreptate. Într-o frîntură de secundă, se pătrunse de adevărul dramaticei sale condiții. Se vedea redus la o existență larvară, vegetînd între aparatele sinistre ale laboratorului, părăsit și uitat de prieteni, abandonat bunului plac al acestui savant cinic, care îi demonta cu sînge rece rotițele și șuruburile sufletului, silindu-l să ducă traiul unei păpuși mecanice, după un scenariu stropit cu grețoasa apă de trandafiri a succesului irezistibil. Pricepu că viața lui de după accident n-a fost decît un neîntrerupt șir de minciuni, că pînă și noaptea de frenetică iubire fusese darul amăgitor al unui computer filantrop, programat într-un moment de generozitate drept compensație pentru pierderea ireparabilă a trupului. Cît mai rămăsese oare din ființa lui veritabilă în tot acest joc monstruos ? Pînă unde își croiseră drum ghearele invizibile ale fiarei electronice ? Nu cumva și

revolta de acum îi fusese meticulos prevăzută, pusă în ecuație și codificată în impulsuri electromagnetice ?

— Asasinilor ! șuieră fantoma agitîndu-și brațele.

Mureșan se dădu un pas înapoi. Ceilalți simțiră un fior. Clipele dilatate căpătară dimensiuni astronomice. Orbirea de acum dezlegă în adîncurile memoriei lui Milu o altă orbire. Frînturi de imagini îi treceau pe dinăuntrul ochilor, făcînd să se lumineze din nou ecranul monitorului. Vedeau cu toții ceea ce vedea și el, în bezna care îi fusese ordonată. Cadranul unui ceas : ora zece și un sfert, treisprezece august. Meister deveni atent. Urmă silueta unei fete mergînd în penumbră. Apoi chipul fetei, de o veselie puțin agresivă, ca a unui om ușor băut. Croitoru tresări : era Cameea, fiica lui. Fata urca într-un automobil. Farurile se aprindeau, orbitoare, se apropiau în viteză. Imaginea se răsturna, luminile se prăvăleau, chipul îngrozit al fetei se mai zărea pentru o clipă, apoi doar automobilul, dispărînd în noapte... Meister își notă numărul : avea în mînă cheia întregii anchete.

— Asasinilor... scînci arătarea, schimonosindu-și fața și chircindu-și trupul.

Croitoru își aminti noaptea în care țipătul de coșmar al Cameei îl trezise din somn. O mînie neputincioasă îi urcă tot sîngele în față. Dacă n-ar fi fost articolul acela blestemat, taina ar fi rămas zăvorîtă pentru totdeauna între el și fiica lui ! Îl ura pe Demetrius, intrigantul ipocrit și josnic, îl ura pe Georgescu, slugarnicul gazetar bun la toate, îl ura pe Meister, incoruptibilul aflat veșnic la pîndă, îl ura pe Mureșan, genialul găgăuță încurcă-lume, îl ura pe Popa, adolescentul întîrziat, victima predestinată. Îi ura pe toți.

Pe ecranul monitorului reapăru imaginea biroului, semn că vederea fusese redată năpăstuitului creier al inginerului Popa Emil. O metamorfoză ciudată prinse a se desfășura sub privirile uimite ale asistenței : chipul spectrului se însenină, fruntea i se înălță, ochii i se pironiră în tavan, umerii i se îndreptară, brațele i se lipiră de corp și încremeni în poziție de drepți. Cîteva secunde îl zăriră cu toții mai limpede. Apoi nălucirea se tulbură din nou pentru unii, se deformă pe alocuri pentru alții ca în oglinzi strîmbe, ca fumul mișcat în curenții de aer,

și începu să pălească, să se destrame, pînă pieri. Și cum se stingea așa, iremediabil, vocea i se auzi egală, calmă, cu timbru metalic :

— La semnalul următor va fi ora douăzeci și două, douăzeci și șapte de minute, zece secunde : bang-g-g ! La semnalul următor va fi ora douăzeci și două, douăzeci și șapte de minute, zece secunde : bang-g-g ! La semnalul următor va fi ora douăzeci și două, douăzeci și șapte de minute, zece secunde : bang-g-g ! La semnalul următor...

1977

1.

«L-au botezat așa pentru că David citise cîndva o nuvelă despre un șoarece care se antrena într-un labirint, iar pe acela îl chema Algernon. Domnul Klein mi-a mărturisit mai apoi că stătuse în cumpănă dacă e bine sau nu să încuviințeze o asemenea alegere. Mai întîi, pentru că nuvela cu pricina relata eșecul unui experiment, ceea ce putea să nu fie de cel mai bun augur pentru propriile lor investigații. Apoi, deoarece numele îi părea dintre cele sortite cu tot dinadinsul să sune aparte, iar el nu trecea drept adept al originalității cu orice chip. În fine, un nume atît de rar ar fi putut ascunde cine știe ce tîlcuri care, strecurate pe această cale în existența laboratorului și în rapoartele lor curente, n-ar fi fost de mirare să le aducă neplăceri. Dar după ce David, care făcuse rost de un Webster, i-a arătat negru pe alb că numele provine din franceza veche, din cuvintele „al grenon" — ceea ce vroia să însemne „cu mustață" — și după ce s-a convins el însuși că o astfel de semnificație nu putea fi nicidecum interpretată ca aluzie tendențioasă, directorul renunță la obiecțiile lui și consimți să se oficializeze ceea ce pentru ceilalți angajați ai laboratorului devenise un fapt împlinit.

Mai tîrziu, după ce am citit și eu nuvela lui Daniel Keyes, sau cînd tocmai îmi propusesem să o citesc, priveam cu alți ochi cele petrecute în Insula Bufniței — dar atunci cînd, abia sosit la laborator, ascultam explicațiile lui David, vorbele lui (rostite, de altfel, cu o politețe prin care nici măcar nu-și propunea să-și ascundă plictiseala) alunecau pe lîngă mine ca picăturile de apă pe o plită încinsă. Ca să fiu sincer, plictiseala era reciprocă : la fel

cum el se întreba ce mai poate căuta un ziarist la locul unei descoperiri despre care, în cei doi ani și jumătate de cînd fusese făcută, se scrisese absolut totul și chiar mai mult, eu nu izbuteam să-mi tălmăcesc rostul trimiterii mele aici, după potcoave de cai năzdrăvani, decît ca pe încă o încercare a șefului de a mă împinge definitiv pe linie moartă. Știu că într-un reportaj nu-și au locul asemenea referiri la relațiile de serviciu ale autorului, dar — întrucît am impresia că altfel nu vă voi putea face să înțelegeți cu adevărat nici măcar schimbarea ulterioară a atitudinii mele — sînt nevoit să-mi asum riscul de a nesocoti uzanțele. Iar dacă tot e să o fac, atunci prefer să procedez deschis, de la început.

De la o vreme încoace, de cîte ori plec în documentare încerc sentimentul nu tocmai plăcut că șeful secției mă expediază pur și simplu pentru a se descotorosi de prezența mea, încredințîndu-mi misiuni dintre cele mai banale, care mai întotdeauna se soldează cu înmormîntarea articolului zămislit de mine după îndelungi și conștiincioase eforturi. La început nu mi-am dat prea bine seama ce se petrece: așteptam mereu să fiu chemat, să mi se comunice dacă articolul a fost acceptat sau nu, dacă există vreo observație, dacă mai sînt necesare unele completări sau, dimpotrivă, o scurtare. Dar zilele treceau, în ziar vedeam doar semnăturile colegilor, eram trimis din nou pe teren — iar dacă puneam cumva vreo întrebare în legătură cu rezultatul muncii mele, șeful găsea de fiecare dată un pretext oarecare pentru a justifica amînarea publicării, fie că invoca buletinul meteorologic, fie că îmi strecura o aluzie la cea mai recentă lovitură de stat din America Latină. Amînările se tot prelungeau de la o deplasare la alta, de la o lună la alta, și pînă la urmă mă vedeam silit să reactualizez datele, dacă nu cumva mă trezeam pe birou cu un șpalt pe care secretarul de serviciu avusese grijă să scrie cu creion roșu „aruncat". Atunci îmi ieșeam din sărite, mă repezeam pe coridor decis să-mi prezint demisia, dar cînd deschideam ușa șefului și-i întîlneam surîsul pașnic mă simțeam complet derutat și eram gata să accept încă o motivare cusută cu ață albă. Abia acum îmi dau seama că articolele, în general corecte și scrise decent, sufereau de platitudine, de o ari-

ditate pe care eu o atribuiam categoriei de subiecte, temelor încredinţate mie, şi nici într-un caz lipsei mele de pricepere în a descoperi filonul atractivităţii în inima muntelui de rocă cenuşie. E drept că subiectele „grase", pe de-a-ntregul senzaţionale, erau din capul locului distribuite altora, unei elite, fapt pe care îl socoteam de o flagrantă inechitate. Cu timpul, m-am resemnat : continuu să-mi fac datoria cu aceeaşi conştiinciozitate şi tot mai rar las accesele de revoltă să răzbească pînă în laringe. Această linişte aparentă se însoţeşte însă cu un soi de apatie profesională, cu stingerea interesului autentic pentru ceea ce fac. Meseria a ajuns să-mi pară anostă, iar fiecare nouă documentare, conceperea şi redactarea a încă unui material le trăiesc ca pe un adevărat calvar — ceea ce, la drept vorbind, nu prea are darul să revoluţioneze relaţiile mele cu şeful secţiei.

Vă veţi imagina acum mai bine starea mea de spirit din minutele primei întrevederi cu David ; gîndul nu-mi stătea de fel la expunerea lui, aflată probabil la a suta reprezentaţie — mai ales că citisem în mai multe rînduri şi în mai multe interpretări relatarea premierei absolute. Uneori, călătoria în sine izbutea să mă mai anime, măcar prin virtuţile ei turistice : cunoşteam alţi oameni, unii chiar agreabili, descopeream peisaje noi, vizitam oraşe şi sate, locuri şi monumente istorice. De astă dată totul îmi părea lipsit de strălucire. După un zbor fără peripeţii şi cu vizibilitate submediocră, permiţîndu-mi doar în rare momente să întrezăresc faţa întunecată şi abia încreţită a mării, am aterizat nu prea lin pe aeroportul improvizat al insulei. Mi-am petrecut apoi două ceasuri încheiate într-o baracă de scînduri căreia i se spune aici cu nostalgie aerogară, în aşteptarea unei ocazii, deoarece domnul Klein, deşi fusese înştiinţat dinainte de sosirea mea, nu găsise cu cale să se abată de la instrucţiunile privind economia de carburant pentru a-mi trimite în întîmpinare unicul autovehicul al laboratorului. Desigur, la cîteva zile după anunţarea descoperirii aş fi avut parte de o primire mai bună, dar aşa a trebuit să mă resemnez în cele din urmă cu gîndul că voi parcurge pe jos cei aproape patru kilometri care mă despărţeau de unica aşe-

zare. Din lămuririle excesive dar cam încîlcite ale unui personaj căruia uniforma bleumarin i se potrivea tot atît de puțin ca și titlul de comandant al aeroportului, am priceput că eram pe de-a întregul ferit de primejdia unei rătăciri, întrucît nu exista decît un singur drum, fără ramificații, iar cele cîteva zeci de clădiri care alcătuiesc așezarea puteau fi văzute, chiar de la prima cotitură, cu ochiul liber. Din fericire, obișnuiesc să plec în deplasare cu o valiză cît mai ușoară ; cu toate acestea, după al doilea kilometru de marș am ajuns să-mi revizuiesc substanțial opiniile despre ceea ce constituie strictul necesar într-o călătorie în interes de serviciu. Poate că aș fi devenit și mai radical, stimulat de monotonia locurilor străbătute, dacă întîmplarea n-ar fi făcut să fiu ajuns din urmă de un jeep. Șoferul a frînat brusc, portiera s-a deschis scîrțiind și un plutonier mi-a făcut semn să iau loc alături de el. Bineînțeles că am acceptat, deși figura lui nu-mi inspira simpatie și nici măcar încredere ; de altfel, din interogatoriul la care m-a supus de îndată, am putut deduce că nici eu nu-i trezeam sentimente mai bune. Pe atunci n-aveam cum să bănuiesc că nu eram nicidecum singurul în această situație, iar insistența cu care continua să mă descoasă pînă și în holul hotelului am pus-o fie pe seama unei curiozități native, lipsită de posibilitatea de a se afirma în sînul colectivității atît de izolate a localnicilor, fie pe a vreunor obligații profesionale îndeplinite cu exces de zel datorită rarității prilejurilor de a le exercita. Pe punctul de a-mi pierde răbdarea, i-am declarat că meseria m-a învățat să pun eu însumi întrebări, nu și să răspund la alte altora — ceea ce i-a displăcut în chip evident determinîndu-l totuși să mă încredințeze unui funcționar corpolent și ursuz, despre care am aflat ulterior că era director, recepționer și portar în același timp. Hotelul n-avea mai mult de douăzeci de camere, nu strălucea prin eleganță, și nici măcar de curățenie. Decis să rămîn aici cît mai puțin cu putință (cît de departe eram de a fi profet în această insulă care numai a mea nu părea !) și cum pînă la ora prînzului mai era timp suficient, mi-am lăsat valiza chiar acolo, în hol, și am pornit în căutarea birourilor administrative ale laboratorului, situate conform informațiilor mele într-un edificiu din apropiere.

De fapt, totul se află în apropiere — și restaurantul, și magazinul, și poșta, și farmacia, și dispensarul, și școala, și clubul, și nu prea numeroasele locuințe. Nu mi-a fost greu să identific clădirea care mă interesa, chiar fără să cer lămuriri suplimentare (nu-mi prea place să abordez trecătorii și nici n-am întîlnit vreunul la acel ceas al zilei) : firma e pusă la vedere și scrisă cu litere mari. Iar biroul directorului l-am găsit și mai ușor, întrucît se află exact în fața intrării.

Domnul Klein m-a primit deîndată, cu o jovialitate exagerată, scuzîndu-se îndelung pentru „complexul de împrejurări obiective" care l-au împiedicat în ultimul moment să mă întîmpine personal la aeroport, așa cum intenționase. Încerca desigur să salveze aparențele și să-și asigure cu un efort minim șansele ca instituția pe care o conduce să apară în lumina cea mai bună. Niciodată nu mi-am imaginat că un ziarist ar face parte din categoria acelor personaje care sînt așteptate cu flori și fanfară ; am priceput destul de repede că trecuse cam multă vreme de cînd interesul arătat de presă laboratorului se stinsese și că directorului îi surîdea perspectiva publicării unui reportaj favorabil într-unul dintre ziarele centrale. Cum nu-mi fac prea multe iluzii în privința șanselor de apariție a producțiilor mele, am socotit mai cinstit să nu încurajez o asemenea iluzie : i-am dat de înțeles interlocutorului meu că deplasarea urmărește scopuri pur documentare, nelegate de o concretizare imediată. Este o măsură de precauție necesară, pe care mi-o iau în ultimul timp pentru a preveni eventualele plîngeri din partea celor ce ar socoti că minutele irosite prin prezența mea nu le-au fost răsplătite cum se cuvine. Domnul Klein mi-a luat cuvintele drept semn de modestie — „lasă, vă știu eu pe voi, ziariștii..." — și mi-a propus să lăsăm vizita propriu-zisă la laborator pentru a doua zi, cînd ar putea să mă însoțească însuși David, șeful „echipei de aur", care mi-ar sta, la nevoie, toată dimineața la dispoziție. După cum se va vedea în cele ce urmează, n-a fost necesar și nici măcar posibil ca faimosul savant să-și piardă atîtea ceasuri cu mine ; dar mai înainte de a reveni la întrevederea cu David, cred că ar fi nimerit să fac unele precizări cu privire la laboratorul din Insula Bufniței, la

cercetările întreprinse aici și la descoperirea care, în urmă cu mai bine de doi ani, consacrase așa-numita „echipă de aur".

Unii dintre dumneavoastră, stimați cititori, știu desigur că după Conferința de la Asilomar, din februarie 1975, numeroase țări au legiferat recomandările adoptate aici de către specialiști de frunte ai biologiei moleculare referitor la condițiile de desfășurare a experiențelor de inginerie genetică. Ideea esențială era de a preveni ca modificarea experimentală a zestrei ereditare a unor organisme (și în special a unor microorganisme), devenită accesibilă datorită perfecționării tehnicilor biochimice de mare finețe, să se soldeze în mod accidental cu nașterea și răspîndirea de organisme noi, capabile să provoace boli sau epidemii mai redutabile chiar decît cele cu care ne-a blagoslovit natura. Fără să mai intru în alte detalii, voi menționa că este de dorit ca experiențele cele mai primejdioase să se desfășoare în laboratoare astfel concepute încît riscul ca un microorganism patogen să scape în exterior să fie practic egal cu zero : planșeele și pereții clădirii trebuie să dispună de o etanșeitate perfectă, accesul să se facă prin ecluze pneumatice, lichidele reziduale și aerul uzat să fie tratate în instalații speciale, lucrările să fie efectuate în spații izolate, cu ajutorul unor ustensile manevrate de la distanță, iar tehnicienii să poarte echipament de protecție și să utilizeze în mod obligatoriu sala de dușuri la venire și la plecare. Aceste măsuri severe de securitate fizică sînt însoțite de o riguroasă protecție biologică, constînd în principal în folosirea ca material de experiment a unor organisme atît de mult transformate în sensul strictei adaptări la mediul artificial de viață, încît să nu aibă nici o șansă de supraviețuire în ambianța naturală. Laboratorul pe care urma să-l vizitez răspunde tocmai unor asemenea exigențe extreme — fapt pe care îl ignoram încă în ziua sosirii, la fel cum ignoram suita de condiții definitorii pentru gradul de securitate F 4 — EK 3, sau existența Centrului de conferințe Asilomar, din California.

Știam cîte ceva — dar aveam impresia că știu totul — despre identificarea, de către echipa condusă de David,

a suportului genetic al inteligenței hipertrofiate — gena geniului, cum i s-a spus prin sutele de articole și interviuri care au popularizat, la scurt timp după anunțarea ei, senzaționala descoperire. În realitate, nu era vorba despre o genă în adevăratul înțeles al cuvîntului, ci — așa cum aveam să pricep abia în urma discuțiilor repetate cu același David și a lecturilor menite să-mi alunge urîtul în zilele stării de alertă — despre un infravirus, un virus minuscul din grupul celor numite latente, notat de către descoperitori cu litera G, care, odată asociat acidului nucleic al celulei-gazdă, putea să-și continue zeci de ani această existență travestită, intercalîndu-și contribuția în mesajul genetic al speciei atacate și lăsîndu-se transmis uneori chiar pe cale ereditară. Mi-aș permite să atrag atenția asupra unei aprecieri cu totul eronate, perpetuate în mod explicabil prin tendința celor mai mulți gazetari de a amplifica latura spectaculoasă a faptelor prezentate : anume, afirmația mult vînturată cum că descoperirea ar avea un caracter pur accidental, că ea s-ar fi datorat în întregime întîmplării ; de altfel, mărturisesc că și eu pornisem în deplasare cu aceeași convingere. E adevărat că cercetările în vederea cărora fusese construit laboratorul erau dedicate în principal obținerii de microorganisme capabile să producă prin biosinteză, la prețuri accesibile și în cantități industriale, hormoni, enzime, endorfine — substanțe cu mare căutare în terapia medicală — dar tocmai în vederea identificării, izolării și sintezei genelor implicate, echipa lui David se îndeletnicea cu sistematizarea și completarea hărților cromozomiale, operație aflată încă în faza de început pentru specia umană. Laboratorul dispune de un foarte bogat fond de culturi celulare prelevate de la indivizi de felurite înzestrări, iar colecția provenind de la oameni de geniu este unică în lume. Erau întrunite deci premise importante pentru ca descoperirea să se producă în Insula Bufniței, inclusiv cele ce țin de ingeniozitatea și perspicacitatea cercetătorilor.

De bună seamă nu acestea erau gîndurile mele în dimineața următoare, pe cînd coboram în holul hotelului, unde trebuia să mă întîlnesc cu David. Dormisem foarte prost din pricina arsurilor cu care m-am ales datorită

imprudenței de a îngurgita „specialitatea maestrului bucătar" de la restaurantul „Cucuveaua", local administrat parcă de același director-recepționer-portar al hotelului, dacă ar fi să judec după starea fețelor de masă și promptitudinea serviciului. Regretam că nu insistasem pe lîngă domnul Klein să vizitez laboratorul chiar în ziua sosirii, cu prețul de a dispune de un însoțitor mai puțin celebru, însă cu marele avantaj al unei șederi minime în acea așezare care nu părea deloc să-mi priască. Mai tîrziu am încercat să mă dumiresc cum e posibil ca cercetătorii atît de capabili ai laboratorului să-și petreacă timpul din afara orelor de serviciu într-o colectivitate atît de lîncedă, să se mulțumească cu servicii atît de primitiv organizate — căci dispensarul sau școala nu se deosebeau prea mult în această privință de hotel sau de restaurant. Singura explicație plauzibilă vine din echiparea ultramodernă a laboratorului, din condițiile extraordinare de muncă pe care le oferă celor dispuși să se exileze în pustietatea insulei, oameni stăpîniți de autentică pasiune pentru știință ; cît despre ceilalți slujbași, izolarea locului, depărtarea de centrele populate ale țării, de polii vieții civilizate nu par a fi de natură să favorizeze stabilirea aici a celor mai conștiincioși, talentați, pricepuți, ci dimpotrivă.

Am coborît așadar în hol, am trecut pe lîngă hotelier care dormita într-un fotoliu și m-am grăbit să ies în stradă, unde măcar aerul era respirabil. David a sosit punctual, m-a reperat fără greș, a coborît de la volanul elegantului său automobil și mi-a întins mîna, rostindu-și numele. Pe drum n-a fost din cale afară de vorbăreț, iar eu n-am crezut de cuviință să-l asaltez cu întrebări naive despre ceea ce oricum avea să-mi spună. Șoseaua trecea printr-o zonă împădurită, cu relief accidentat, mai puțin monotonă la privit decît cea străbătută în ajun, pe cînd veneam de la aeroport. În fața noastră s-a ivit o construcție de proporții modeste, flancată de un parcaj care mi-a părut supradimensionat ; spre nedumerirea mea, șoseaua se termina aici, ca un rîu care s-ar vărsa într-un lac de munte. Mi-am spus că laboratorul nu putea fi decît subteran, lucru de care m-am convins deîndată ce, părăsind automobilul și urmîndu-l pe David, m-am pomenit într-un vestiar și apoi, îmbrăcați amîndoi în halate de

baie, am coborît cu ascensorul la sala de dușuri. Luat cumva prin surprindere, căci nu mai vizitasem niciodată o asemenea instituție și nici nu fusesem prevenit asupra ritualului la care trebuia să mă supun, m-am lăsat cu deplină docilitate în grija însoțitorului meu, deși fiecare procedură purificatoare îmi punea răbdarea la grea încercare. Cînd, echipați în costumele de protecție de culoare portocalie, cu încălțăminte și mănuși dintr-un cauciuc special, am pătruns în ecluza pneumatică, nu mi-am putut reprima un oftat de ușurare. David s-a prefăcut că nu observă, mi-a întins una dintre măștile de oxigen care erau atîrnate pe un perete și mi-a arătat cum s-o folosesc în minutele imediat următoare. Ușa etanșă s-a închis în urma noastră, s-a aprins un bec roșu, apoi unul verde și o altă ușă, pe peretele opus, s-a deschis. Mi-am scos masca și am priceput că pot face primul pas în sanctuarul ingineriei genetice.

Vizita prin sălile laboratorului mi-a părut extrem de obositoare, poate din cauza echipamentului și ambianței neobișnuite, ori poate din pricină că nu înțelegeam mai nimic din ceea ce mi se spunea ; atît de obositoare încît, mai tîrziu, după ce mi-am lămurit noțiunile fundamentale (ceea ce, recunosc, ar fi trebuit să fac înainte de a porni spre insulă), am constatat că nu reușeam să-mi amintesc decît foarte vag ceea ce văzusem. Cert este că David mi-a arătat culturile lor de celule, mi-a prezentat cîteva imagini spectaculoase ale cromozomilor la microscopul electronic, m-a dus să asist la o operație de inserare a unei gene sintetice într-o plasmidă, mi-a înfățișat macheta virusului G, al genialității, mi-a făcut cunoștință cu colegii săi de echipă. Desigur, acum aș putea reconstitui pînă în cele mai mici detalii desfășurarea acelei prime vizite, dar îmi pare mult mai important să vă descriu reacția mea, starea de spirit care mă cuprinsese, incapacitatea de a fi atent la explicațiile ghidului, datorată parcă înăbușirii tuturor simțurilor sub un nevăzut strat de pîslă.

Sesizînd totala mea opacitate la aspectele mai abstracte, David își învinse propria indiferență față de succesul documentării și socoti că un experiment mai intuitiv mi-ar putea redeștepta acuitatea cugetului. În consecință, îmi

vorbi despre modul cum verificaseră acțiunea virusului G, produs pe cale sintetică și inclus în zestrea genetică a unei bacterii : însămînțaseră cu o cultură a bacteriei astfel modificate tubul digestiv al unui șoarece și studiaseră viteza cu care acesta învață să se descurce într-un labirint, comparativ cu performanțele unui lot de șoareci normali. Ca să fie mai sugestiv, șeful „echipei de aur" îmi propuse să asist la competiția dintre un exemplar normal și un adevărat campion, specimenul care obținuse — în urma infestării cu virusul G — o abilitate de-a dreptul incredibilă și pe care, la propunerea lui David, îl botezaseră Algernon. Ne apropiarăm de un perete de sticlă : de partea cealaltă puteau fi văzute două labirinturi identice și mai multe cuști cu șoareci albi. Însoțitorul meu mînui niște pîrghii și, printr-un fel de jghiab cu margini foarte înalte, unul dintre nostimele rozătoare se apropie de portița labirintului din stînga. Ar fi trebuit apoi ca și „campionul" să fie dirijat, printr-un jghiab asemănător, din cușca lui spre labirintul din dreapta — dar cînd tocmai se pregătea să efectueze această nouă manevră, David scoase o exclamație plină de uimire : cușca lui Algernon era goală.

2.

Casa englezului este roșie. Începutul sună bine, mi-am spus privind foaia de hîrtie pe care erau înșiruite, una sub alta, propozițiile concise ale testului. Îmi părea absolut firesc ca englezul să-și fi construit o casă din cărămidă aparentă, în cea mai bună tradiție britanică : mi-l și imaginam tunzînd gazonul, sau fumîndu-și pipa în fața televizorului. Caracterul apodictic al afirmației era evident și îmi dădea o senzație liniștitoare. La drept vorbind, testele nu m-au atras niciodată, le-am evitat în cîmpul profesiunii și le-am refuzat pur și simplu ca amuzament. Le consideram neconcludente și nu vedeam la ce mi-ar putea folosi să-mi pun mintea la contribuție doar pentru a-i distra pe alții. De astă dată, însă, am fost nevoit să cedez. *Spaniolul are un cîine.* Așadar, starea de certitu-

dine rămînea netulburată, deplină. Însă numai în aparență : pentru mine, era mai puțin limpede de ce tocmai spaniolul să aibă un cîine ; cu aceeași îndreptățire, cîinele putea fi al englezului. Îmi dădeam seama că pornisem pe un drum greșit, că era absurd să caut explicații logice pentru acea serie de judecăți arbitrare, unde fiecare cuvînt putea fi redus la un simbol algebric fără valoare semantică. Poate îmi lipsește spiritul matematic, ori poate mă revolta degradarea în sine a cuvîntului, despuierea lui de orice semnificație ; oricum, reveneam cu încăpățînare la ideea de a găsi un sens, fie el extrem de subiectiv, în alăturarea cuvintelor. Am trecut mai departe doar după ce am găsit o legătură între cîinele spaniolului și cîinele grădinarului : văzusem cîndva un film intitulat grădinarul spaniol. Deci spaniolul (care e grădinar) are un cîine...

Japonezul este detectiv. Iată o relație surprinzătoare, dar extrem de judicioasă ! Inteligent, discret, flexibil și perseverent, surîzător dar impenetrabil, bun cunoscător de judo, jiu-jitsu și karate, japonezului meu i se potrivea de minune meseria de detectiv. Numai că acolo unde apare un detectiv, mi-am zis, trebuie să existe și un criminal, și o victimă. Intriga promitea să capete o turnură polițistă, deloc îmbucurătoare. Nu mi-ar fi plăcut ca soluționarea testului să fie complicată și printr-o asemenea șaradă. David mă prevenise doar că era o probă contra cronometru, iar eu simțeam oricum că mă afund în ramificații stufoase și inutile, că încep să mă rătăcesc în labirintul propriei mele gîndiri. Desigur, aș fi putut refuza invitația lui, dar ajunsesem să mi se urască de atîta singurătate, de cînd — silit să-mi prelungesc șederea în insulă — îmi petreceam zilele senine în plimbări solitare pe aceleași întinsuri aride, iar pe cele ploioase — zăvorît între pereții unei camere de hotel. În conformitate cu regulamentul de funcționare al laboratorului, îndată după ce dispariția lui Algernon a fost confirmată oficial, s-a declanșat starea de alertă : zborurile au fost suspendate, insula a intrat în carantină, încît nimeni nu mai putea fi autorizat să o părăsească și nici să vină aici timp de patruzeci de zile. Vestea mi-a fost comunicată, fără exces de amabilitate, de către plutonierul care mă interogase atît

de minuțios la sosire. Nici protestele, nici intervenția mea pe lîngă domnul Klein sau pe lîngă comandantul garnizoanei n-au servit la nimic. Prin radio — singura legătură cu restul țării — i-am expediat șefului meu o telegramă, cu explicațiile de rigoare și cu rugămintea disperată de a nu mă abandona în acel purgatoriu al plictisului. Curînd am primit un răspuns edificator : „Nu pot face nimic. Sîntem alături de tine. Ține-te tare !“ Bineînțeles, mi-am ieșit eu atunci din minți, le e totuna dacă tai frunze la cîini în redacție sau sînt țintuit într-un stupid exil ! Încă nu realizam gravitatea situației, și nici nu știam că în capitală i se atribuise amploarea unei catastrofe.

De un detectiv ar fi fost nevoie, într-adevăr, dar nu în test, ci chiar în Insula Bufniței, pentru a lămuri misterul dispariției lui Algernon. Pare mai mult ca sigur că niciunul dintre angajații laboratorului n-ar fi riscat imprudența de a-l scoate din spațiul închis în care se efectuau experiențele — și cu atît mai puțin să-l treacă prin toate filtrele, pînă în exteriorul fortăreței. Iar a-ți închipui că șoarecele campion izbutise să evadeze de unul singur ar fi însemnat să lași frîu liber fanteziei celei mai năstrușnice. Spre marea mea surprindere, în timp ce directorul era preocupat de anchetarea oamenilor, de altfel fără nici un rezultat, David înclina tot mai evident spre a doua ipoteză : examina traseul instalației de condiționare a aerului, înălțimea gurii de admisie din încăperea rezervată rozătoarelor, alcătuirea și poziția stației de tratare, legătura ei cu exteriorul. Un detectiv autentic ar fi descoperit poate unele probe, în lipsa cărora discuțiile se consumau în chip steril, răsucindu-se greoi într-un cerc fără ieșire. Fapt este că Algernon dispăruse fără urmă ; nemaifiind în laborator, el nu putea fi decît în afara lui, adică deplasîndu-se liber în insulă. Prezența bufnițelor îi acorda puține șanse de supraviețuire — dar, cum am înțeles mai apoi, accentua primejdia, întrucît răpitoarele nocturne ar fi preluat, odată cu prada, rolul de vector purtător al virusului G, sau al altor germeni cu care șoarecele s-ar fi putut contamina pe parcursul evadării, sporind considerabil probabilitatea diseminării. În orice caz, am fost sfătuit ca — dacă îl întîlnesc pe

evadat — să mă feresc de orice atingere, să mă ţin cît mai departe şi să anunţ imediat direcţiunea laboratorului.

Francezul bea ceai. Ei nu, eu aş fi preferat ca francezul să bea coniac, sau şampanie. Nu reuşeam să înţeleg cum anume poţi aprecia nivelul de inteligenţă al cuiva, atunci cînd printre premisele de la care porneşti sînt unele vădit eronate. Iar dacă stăteam să judec, din partea mea englezul ar fi putut să aibă şi o casă roşie, să fie şi detectiv, şi să bea şi ceai. Atunci ce rost mai aveau ceilalţi ? Mi s-a spus, bineînţeles, chiar de la bun început, că e vorba de cinci case de culoare diferită, aşezate la rînd, că proprietarul fiecăreia are altă naţionalitate, altă profesie, altă băutură preferată şi ţine pe lîngă casă un animal de altă specie ; dar toate aceste diferenţieri puteau să fie mai mult decît o convenţie, mi-ar fi plăcut ca testul să descrie un caz real, sau măcar unul verosimil. Dacă omul bea ceai, la ce îmi mai folosea să ştiu că era francez ? Putea fi tot atît de bine mexican, sau tasmanian. Pe comandantul garnizoanei îl amuzau straşnic comentariile mele, însă David mi-a atras atenţia zîmbind că timpul trecea, coborîndu-mi vertiginos punctajul. *Casa albă se găseşte în dreapta casei verzi.* Deşi primisem o sumedenie de informaţii, nu aflasem încă nimic precis : adică nu descoperisem nici măcar un singur element căruia să-i pot atribui o poziţie determinată. De vreme ce nu ştiam care dintre cele cinci case este verde, mă lăsa indiferent faptul că în dreapta aceleia e o casă albă.

Întrunirea amicală la care mă poftise şeful „echipei de aur" se desfăşura la el acasă ; din fericire, nu era nevoie să ghicesc ce culoare are casa, ce se bea aici, sau ce meserie are proprietarul. Cum însă participanţii alcătuiau un fel de club, mi-a fost cerută drept condiţie de admitere — mai mult în glumă, şi în virtutea unei tradiţii — soluţionarea testului în cel mult o oră. Ar fi urmat să mi se înmîneze diploma de membru al clubului şi să mi se atribuie un rang cu atît mai înalt cu cît reuşeam să găsesc răspunsurile mai repede. Trebuia să precizez *care dintre cele cinci personaje bea bere* şi *care dintre ele are o zebră.* Erau doar două întrebări, nu trei ca în legenda sfinxului şi ca în mai toate basmele, iar eşecul n-aş fi avut să-l plătesc cu viaţa ; dar în vreme ce la întrebările

din poveste răspunsul putea fi aflat dintr-o dată, aici nu mergea deloc să încerci pe ghicite. Riscul la care mă expunem era doar acela al umilirii ; tentația unor după-amieze petrecute într-un mediu agreabil, cu interlocutori mai vorbăreți decît hotelierul și mai spirituali decît ospătarul, mă determinase să-l înfrunt — ba chiar să-i fiu recunoscător lui David pentru gestul lui de autentică ospitalitate. Nu puteam să le iau în nume de rău unor oameni a căror profesie este disecarea inteligenței că își petrec timpul liber într-un mod cumva asemănător, imaginînd jocuri și teste menite să le ascută istețimea. De altfel, în pofida nedestoiniciei mele evidente, simțeam în privirile gazdei încurajare și simpatie ; e puțin probabil că relațiile noastre ar fi evoluat apoi atît de net spre prietenie, fără întrunirea din acea seară.

În casa din mijloc se bea lapte. În fine, o sentință lipsită de echivoc, scoasă în afara oricărei dependențe față de celelalte ! Indiferent ce s-ar mai întîmpla în casa din mijloc — sau în cele alăturate — aici se bea lapte. Lapte de bivoliță, abia muls, cald încă, sau lapte de vacă pasteurizat, îmbuteliat ori ambalat în pungi de plastic, sau poate lapte preparat din lapte-praf ? N-avea nici o importanță, lapte să fie — deși să fi fost eu în locul proprietarului, și să-mi fi plăcut atît de mult laptele, și să nu fi fost afurisita mea colită, aș fi ținut o vacă și nu o vulpe sau mai știu eu ce reiese din test ! O luasem iarăși razna, speculațiile mele mă depărtau din nou de adevăr, tocmai cînd mi se arătase cea dintîi rază de lumină în desăvîrșitul întuneric al labirintului prin care orbecăiam. Și cum bucuriile, ca și necazurile, nu vin singure, iată, urmau încă două propoziții ferite de ambiguitate : *Casa norvegianului este prima din stînga. Casa vecină cu a norvegianului este albastră.* Răbdarea îmi fusese răsplătită : îmi imaginam cele cinci case și îmi spuneam că despre primele trei știu cîte ceva definitiv valabil — cea dintîi era a norvegianului, următoarea era albastră, iar în a treia, fiind cea din mijloc, se bea lapte. Le-am comunicat tuturor aceste adevăruri ca pe un triumf personal, am fost ovaționat, cineva a remarcat că trecuseră zece minute, iar David a adăugat că abia de-acum începea greul. Nu-mi mai era teamă, dobîndisem dintr-o dată încredere în is-

cusința mea, eram chiar convins că pot spera să mi se atribuie un rang onorabil.

Totuși, nu eu constituiam centrul de interes al întrunirii. Un medic reproducea cu mult haz, captînd atenția generală, relatarea fiului său cu privire la isprava unui coleg de clasă. Acesta din urmă, cunoscut în toată școala pentru virtuțile sale fizice ca și pentru slabele aptitudini intelectuale, repeta clasa pentru a treia oară. Istoria începea cu foarte recenta teză la matematici, materie la care rămăsese întotdeauna corigent ; de astă dată, pusă în fața unei lucrări de nota zece și sigură că neisprăvitul copiase, profesoara l-a chemat pe director și a cerut cu insistență exmatricularea presupusului infractor. Cum băiatul refuza să-și recunoască vina și cum directorul îi ceru profesoarei să precizeze de la cine anume copiase nemernicul, s-a constatat că, de fapt, era singurul care rezolvase bine toate problemele. Pusă astfel într-o situație greu de explicat, profesoara și-a retras acuzația de fraudă, dar a anulat teza suspectă și i-a dat elevului bucluca$ o nouă lucrare, mult mai grea, pe care să o efectueze în cancelarie, sub directa ei supraveghere. El protestă, îngrozit, ceru să îi fie recunoscută teza dintîi, dar nu reuși decît să accentueze suspiciunea ; adus însă în fața noilor probleme, le-a soluționat prin metode de mare rafinament, în mai puțin de o jumătate de oră, spre propria lui nedumerire și, mai cu seamă, spre stupefacția întregului corp profesoral, care urmărea desfășurarea evenimentelor. Profesoara de matematici îl percheziționase minuțios înainte de a-i dicta enunțul, ca nu cumva să aibă la el vreo fițuică, iar acum supraveghea, rînd cu rînd, rezolvările ; cînd elevul a pus ultimul punct și s-a ridicat de la masă, transfigurat, toți au văzut-o înroșindu-se brusc, iar apoi au auzit-o murmurînd : „Nu se poate, așa ceva e cu neputință...“ Întîmplarea se petrecuse chiar în acea dimineață și era evident că toți cei prezenți îl ascultau pe medic cu mult interes, cerîndu-i fie completări, fie să precizeze anumite detalii. Eu îmi concentram însă atenția la test, la propozițiile lui răspicate, de o limpezime înșelătoare. *Casa galbenă este a medicului. Vecinul medicului are un cal. Vecinul englezului e arhitect. Vecinul arhitectului are o vulpe.* Cum aș fi putut oare să mă des-

curc între atîția vecini, care mă trimiteau de la unul la celălalt, ca într-o cunoscută scenă biblică ? Şi apoi de ce să fie galbenă casa medicului ? Era mai firesc să fie albă, să inspire senzaţia de curat, de ambianţă aseptică. Faptul că vecinul medicului are un cal să fie cumva un semn că medicul e veterinar ? Oare vecinul medicului e acelaşi cu vecinul englezului ? Dacă arhitectul e vecinul englezului, atunci vecinul arhitectului — cel care are o vulpe — să fie tot englezul, sau e vecinul lui de a doua casă ? Nu cumva arhitectul este cel care a proiectat toate aceste case afurisite, casa roşie a englezului, casa galbenă a medicului, casa albastră care e a doua din stînga, casa verde şi casa albă din dreapta ei, propria lui casă a cărei culoare n-o cunoşteam încă, apoi casa din mijloc, unde se bea lapte, şi prima casă din stînga, a norvegianului, şi casa absurdului francez băutor de ceai, şi casa (cu grădină) a spaniolului posesor de cîine, şi casa detectivului japonez, şi casa propriului său vecin iubitor de vulpi... Mă pierdusem cu totul printre atîtea case, deşi nu erau decît cinci la număr !

Poate că ultimele trei premise îmi vor aduce dezlegarea enigmei, mi-am zis. *Avocatul bea suc de roşii. Inginerul are o pisică. În casa verde se bea cafea.* Degeaba, nici o lămurire în plus ! Ba dimpotrivă, negura se făcea parcă mai deasă : puteam spune doar că avocatul nu e francez (căci ar fi băut ceai), că nu locuieşte în casa din mijloc (unde se bea lapte), şi nici în casa verde (unde se bea cafea) ; că inginerul nu e spaniol (căci ar fi avut un cîine) ; sau că în nici un caz casa verde nu e cea din mijloc (unde se bea lapte). Aici gîndurile mi se învîrteau pe loc şi iarăşi m-am lăsat atras de discuţia purtată în jurul tezei de matematici. David se arăta foarte interesat de cele relatate, iar cînd medicul şi-a încheiat istorisirea, l-a rugat să afle numele eroului. Mi-e teamă, a precizat el, că avem de-a face cu prima victimă a lui Algernon — şi, în continuare, şi-a expus intenţiile : va cere încuviinţarea autorităţilor şi a familiei spre a-l supune pe acel elev unor analize, pentru a determina eventuala prezenţă în organismul său a virusului G. N-am înţeles prea bine explicaţiile pe care le dădea — nici nu e de mirare, avînd în vedere săracele mele cunoştinţe de atunci în materie — şi,

de altfel, dialogul a fost curmat brusc prin apariţia cu totul neaşteptată a plutonierului. Însoţit de doi soldaţi cu automatele la şold, el intră în încăpere fără să salute şi îi aduse la cunoştinţă comandantului garnizoanei că fusese destituit şi că urma să fie pus sub stare de arest. Celorlalţi le porunci pe un ton autoritar să se răspîndească pe la casele lor, deoarece întrunirile a mai mult de trei persoane fuseseră interzise, după cum fusese oprită orice circulaţie în timpul nopţii, între orele 22 şi 6. Nici un fel de mesaje nu mai puteau fi transmise din insulă decît cu aprobarea sa personală.

Am plecat spre hotel complet dezorientat, fără să pricep nimic din cele întîmplate. Starea de alertă se transformase în stare de asediu — dar de ce, din ordinul cui, cu ce scop ? Mă urmărea imaginea atît de simpaticului comandant al garnizoanei, escortat de militarii înarmaţi spre camionul parcat în stradă : mergea drept, mîndru, cu fruntea sus, parcă fără să-i pese de ceea ce avea să i se întîmple. Plutonierul nu ne lăsase să mai schimbăm nici o vorbă şi a vegheat ca fiecare să plece singur. La despărţire, David mi-a făcut un semn conspirativ, al cărui sens enigmatic nu reuşeam să-l pătrund. M-am surprins înrobit unui sentiment de nesiguranţă vecin cu panica ; un tremur ciudat mi se furişa prin trup, îmi făcea articulaţiile şovăielnice, îmi aduna un ghem de nervi sub diafragmă. Mă sileam să respir adînc, să-mi stăpînesc neliniştea, să-mi potolesc neastîmpărul frînturilor de gînduri — dar tresăream la fiecare zgomot, cu toate simţurile încordate. Niciodată n-aş fi bănuit că o distanţă de nici trei sute de metri poate să pară în asemenea măsură interminabilă, atît de chinuitor de străbătut. Cînd am ajuns la hotel, cămaşa umezită de sudoare mi se lipise de trup ; omul care moţăia îndărătul tejghelei, la recepţie, căpătase pentru mine chip de arhanghel. L-am întrebat ce părere are despre noutăţile serii, dar în loc de orice răspuns mi-a întins cheia de la cameră. Cel puţin lui nu fusese nevoie să i se poruncească să-şi păzească limba ; niciodată nu-l învinuisem că ar fi fost prea vorbăreţ, însă acum tăcerea lui era mai puţin suportabilă ca oricînd.

Am urcat treptele copleşit de tristeţe. Întrunirile de la David luaseră sfîrşit mai înainte ca eu să fi apucat să

particip cu adevărat la ele ; şederea mea în insulă ameninţa să se prelungească chiar peste perioada carantinei, şi oricum se transforma într-o adevărată recluziune ; primejdia pe care o descifrasem mai mult intuitiv în privirile rele ale plutonierului se adăuga pericolului potenţial al contaminării cu germeni scăpaţi din subteranele laboratorului. Viitorul nu mi se înfăţişa în culori vesele. Şi dintre toate relele, cel care mă preocupa acum cel mai mult era singurătatea : simţeam o nevoie imperioasă de a vorbi, de a schimba cu cineva păreri, impresii, de a mă împărtăşi măcar prin dialog din harul solidarităţii umane. De-aş fi avut un coleg de cameră, sau cel puţin un vecin ! Propoziţiile testului îmi sunau obsedant în minte : Vecinul medicului are un cal. Vecinul englezului e arhitect. Vecinul arhitectului are o vulpe. Eu n-aveam vecini, eram singurul client al hotelului, şi n-aveam nici cal, nici vulpe... Am răsucit cheia în broască, am deschis uşa şi am aprins lumina. Mi s-a părut că aud un foşnet ciudat şi, întorcîndu-mi privirea, am zărit în mijlocul patului un şoarece alb. Mă privea, deloc speriat, de parcă m-ar fi aşteptat. Am rămas în prag, încremenit, neştiind ce să fac. N-aveam cal, n-aveam vulpe, dar aveam un şoarece ! Era, poate, Algernon. Ar fi trebuit să anunţ direcţia laboratorului. Să mă lepăd de singura fiinţă care îmi căutase tovărăşia în acele momente de cumpănă. Să trădez creatura plăpîndă care venise parcă să-mi ceară ocrotire.

Şi totuşi, am făcut-o. Am încuiat camera şi am coborît în hol, de unde am telefonat domnului Klein. Peste zece minute, unicul autovehicul al laboratorului oprea în faţa hotelului şi echipa de intervenţie năvălea în cameră, pregătită pentru marea vînătoare. După cum am aflat mai apoi, şoarecele nu s-a speriat nici de oamenii înveşmîntaţi în echipament de protecţie ; el s-a lăsat prins fără să schiţeze măcar un gest de salvare.

3.

Semnele cum că virusul G declanşase în Insula Bufniţei o adevărată epidemie de genialitate se înmulţeau în mod vădit, de la o zi la alta. La început, nimeni (în afară

de David, care avea bănuielile lui) nu şi-a dat seama prea bine cum stăteau lucrurile. Îndeobşte, primele manifestări erau mai puţin frapante şi constau mai ales în sporirea accentuată a zelului dovedit în activitatea curentă ; dar avînd în vedere delăsarea care domnise pînă atunci printre insulari, desigur cu excepţia cercetătorilor ştiinţifici de la laborator, chiar şi asemenea evoluţii benigne erau uşor de sesizat. Nu mică mi-a fost mirarea, spre exemplu, cînd într-o bună dimineaţă, la cîteva zile după capturarea lui Algernon, coborînd din cameră am fost întîmpinat în hol de bravul meu hotelier cu zîmbetul pe buze şi cu un salut ceremonios, urmat de întrebarea dacă am dormit bine şi de precizarea că, începînd cu dimineaţa următoare, puteam servi, dacă doream, micul dejun în cameră. Omul şi-a cerut scuze pentru purtarea lui de pînă atunci şi pentru starea de întreţinere a hotelului, explicîndu-mi că trecuse printr-o conjunctură neplăcută — lucru pentru care, evident, eu n-aveam nici o vină — şi asigurîndu-mă că totul va intra pe făgaşul normal. Într-adevăr, din aceeaşi zi curăţenia şi ordinea au fost puse în drepturile lor, iar politeţea şi amabilitatea nu l-au mai părăsit pe directorul-recepţioner-portar. Nu peste mult timp, schimbări asemănătoare s-au petrecut la restaurant, la magazin şi în alte cîteva servicii publice ; necunoscînd încă adevăratele cauze, le-am pus pe seama atitudinii mai energice a presupusului nou comandant al garnizoanei (care, în condiţiile stării de alertă, deţinea puteri depline în insulă, ca reprezentant unic al autorităţii centrale). Această primă categorie mi-am explicat-o mai apoi prin aceea că, pentru a se exprima plenar, creşterea bruscă a potenţialului intelectual al unor indivizi ar fi avut nevoie de o acumulare de cunoştinţe în domenii deschise creativităţii şi de un mediu social mai prielnic. Este, de altfel, semnificativ că librăria a înregistrat o sporire bruscă a vînzărilor, iar biblioteca — a numărului de cititori.

Curînd au apărut însă şi altfel de semne. Cazul senzaţionalei teze a eternului corigent la matematici a devenit parcă (şi, de fapt, era) molipsitor : mulţi dintre elevii mediocri şi submediocri obţineau note strălucite, bulversînd ierarhia stabilită şi punîndu-i pe profesori în derută. Pînă şi dintre aceştia, unii îşi descoperiseră peste noapte

vocații de dascăli eminenți. Evoluția își pierdea linearitatea și prin alte locuri : un funcționar de la poștă își dăduse demisia și își petrecea toată ziua pictînd, spre deznădejdea numeroasei sale familii ; un frizer începuse să ia lecții de canto și vecinii se plîngeau că făcea vocalize pînă la miezul nopții ; cîteva gospodine de treabă își neglijau treburile casnice pentru a se dedica poeziei și, aflînd că la hotel era găzduit reporterul unui ziar central, au început să mă asalteze cu versurile lor, de parcă aș fi fost critic literar și m-aș fi priceput să le dau sfaturi. Era limpede că asemenea răsturnări precipitate ale unor destine care păruseră definitive nu mai puteau fi puse în seama unei sporite exigențe administrative. De altfel, se răspîndise zvonul că nu exista nici un șef nou al garnizoanei, și nici măcar vreun ordin de destituire a comandantului ; profitînd de starea de alertă și de izolarea insulei, plutonierul l-ar fi arestat pur și simplu pe comandant, preluînd conducerea garnizoanei și instituind starea de asediu.

Toate aceste informații, și multe altele, mi-au fost furnizate de către David care, ca pentru a-mi confirma misteriosul semn de complicitate din seara testului și a arestării comandantului, mi-a făcut cîteva vizite la hotel, mi-a oferit în mai multe rînduri posibilitatea să-l însoțesc la laborator, mi-a împrumutat cărți și reviste, mi-a lămurit aspectele neclare. Principalul nostru subiect de discuție era, evident, virusul G : mentorul meu îi depistase prezența, în urma analizelor pe care le efectua, în celulele multora dintre cei atinși de ciudata febră a înnoirilor care bîntuia în Insula Bufniței. După opinia lui, în urma combinării cu materialul genetic al bacteriei care îi servise drept vehicul și a transformărilor provocate de periplul prin țesuturile șoarecelui, germenele trecuse într-o stare virulentă, fiind capabil să genereze epidemii în rîndul colectivităților umane. Populația insulei era prin urmare supusă, datorită evadării accidentale a lui Algernon, unui experiment cu urmări imprevizibile. Cercetările anterioare pe șoareci nu puteau oferi date suficiente pentru noua situație : virulența, caracterul deschis contagios se manifestau doar la om și, pe de altă parte, virusul originar, în starea sa latentă, nu era prezent în mod natural decît

la specia umană — astfel încît nu existau temeiuri pentru a face extrapolări. De o însemnătate aparte putea fi faptul că, în chip evident, molima nu se răspîndea la întreaga populaţie ci numai la indivizii cu o dotare intelectuală relativ modestă. Pentru a explica această particularitate, David avansase ipoteza unor anticorpi specifici care le asigurau oamenilor mai inteligenţi imunitatea. În sprijinul ipotezei imunităţii el aducea argumentul comportării în timp a şoarecilor faţă de virusul G : după un interval care varia de la un exemplar la altul, deşi performanţele obţinute în labirint se păstrau intacte, germenele dispărea, iar o a doua infestare nu mai putea fi obţinută în nici un chip ; rezistenţa faţă de virus era transmisă şi generaţiilor următoare. Prin analogie, se putea presupune că oamenii cu o dotare intelectuală remarcabilă o moştenesc de la strămoşi care au fost cîndva purtători ai virusului G şi care au adăugat, de asemenea, imunitatea respectivă zestrei lor ereditare. Desigur, toate aceste speculaţii erau încă departe de a se sprijini pe date ştiinţifice incontestabile, însă cel puţin pentru mine păreau să constituie o explicaţie coerentă, plauzibilă, a evenimentelor la care eram martor.

Şi, ca să fiu mai exact, cred că eram mai mult decît un martor al evenimentelor : chiar simplul fapt că fusesem silit să-mi prelungesc şederea în insulă dovedea că eram supus şi eu consecinţelor ; pe lîngă aceasta, oricît de bună părere aş fi avut despre mine, nu puteam să nu admit că eram expus aceloraşi riscuri ca şi localnicii — iar ipoteza imunităţii celor mai inteligenţi nu mă liniştea deloc, întrucît ea nu definea un prag şi cu atît mai puţin un criteriu absolut de raportare individuală la un asemenea prag, dacă aş fi presupus vreunul. În fine, întîmplarea cea mai elocventă — pe care, din raţiuni prezentate mai la urmă, am evitat să i-o relatez lui David — s-a petrecut în zorii zilei de după puciul plutonierului. Vă amintiţi, stimaţi cititori, că întorcîndu-mă de la întrunirea ratată unde nu mă arătasem în stare să descopăr nici cine are o zebră şi nici cine preferă berea, am călcat codul onoarei şi al ospitalităţii, predîndu-l pe Algernon domnului Klein. Ei bine, în pofida stării de agitaţie în care mă aflam, am adormit foarte repede ; presupun că somnul meu a fost neobiş-

nuit de adînc şi odihnitor, căci m-am trezit a doua zi cu o minte perfect senină, stăpînit de o stare de hiperlucidi-tate cum numai foarte rar, între tărîmul de vis şi cel de veghe, mi-a fost dat să cunosc. Brusc, mi-a reapărut în cuget, ca un submersibil împins la suprafaţa apei de ireprimabile forţe ascensionale, testul din ajun. Prima casă din stînga e a norvegianului. Cea de a doua este albastră. În cea din mijloc, a treia, se bea lapte. Aici mă împotmolisem. Dar continuarea era evidentă ! Casa a patra e verde, fiind cea în care se bea cafea ; verde nu poate fi nici prima casă (întrucît are în dreapta ei o casă albastră şi nu una albă, cum se cere), nici a doua (care e albastră), nici a treia (în care se bea lapte şi nu cafea), nici măcar a cincea (care, fiind ultima, n-are în dreapta ei nici o altă casă), ci numai casa a patra. Casa a cincea, fiind în dreapta casei verzi, e albă. Şi iarăşi urmarea era cît se poate de simplă : întrucît casa englezului e roşie, ea nu poate fi decît a treia ; căci prima e a norvegianului, iar celelalte au alte culori. Apoi, norvegianul trebuie să fie medic, căci casa medicului e galbenă — iar singura a cărei culoare putea fi galbenă, căci n-o cunoşteam încă, era prima casă, cea a norvegianului. Însă vecinul medicului — adică proprietarul casei a doua, unicul vecin al norvegianului — are un cal. Iar vecinul englezului e arhitect. În acest punct, rezolvarea se bifurca, deoarece urma să optez pentru unul dintre cei doi vecini ai englezului. M-am decis pentru proprietarul casei a doua, cea albastră — şi bine am făcut. Avocatul este, prin urmare, proprietarul casei a cincea, căci el bea suc de roşii ; într-adevăr, ştiam că proprietarul primei case e medic, al celei de a doua e arhitect, că în casa a treia se bea lapte, iar în cea de a patra — cafea. Cele două condiţii — să fie avocat şi să bea suc de roşii — puteau fi întrunite deci numai de proprietarul ultimei case. Acum totul devenea din ce în ce mai clar ! Japonezul e detectiv ; nu mai erau decît două case cu proprietari de profesie încă necunoscută : a treia (care ştiam că este a englezului) şi a patra. Aşadar, japonezul este proprietarul casei a patra. Spaniolul are un cîine ; dar nu mai rămăseseră decît două case cu proprietari de naţionalitate încă necunoscută : a doua (unde ştiam că se află un cal) şi a cincea. Va să zică, spaniolul este

proprietarul ultimei case. Francezul bea ceai — iar francezul nu mai putea fi altul decît proprietarul casei a doua. Inginerul are o pisică — însă inginer nu mai putea fi decît proprietarul casei a treia. Vecinul arhitectului are o vulpe ; cum dintre cei doi vecini, unul e inginerul, care are o pisică, vulpe nu poate avea decît celălalt, medicul, proprietarul primei case. În numai cîteva minute, situasem fiecare propoziție într-un context determinat, identificasem fără echivoc naționalitatea și profesia celor cinci proprietari, culoarea celor cinci case, animalele care creșteau pe lîngă patru dintre ele și băuturile preferate în alte patru. Nu-mi rămînea decît să răspund la cele două întrebări finale, obținînd astfel soluția testului. Cine bea bere ? Evident, norvegianul, proprietarul primei case. Căci francezul bea ceai, englezul bea lapte, japonezul bea cafea, iar spaniolul bea suc de roșii. Cine are o zebră ? Evident, japonezul, proprietarul casei a patra. Căci norvegianul are o vulpe, francezul are un cal, englezul are o pisică, iar spaniolul are un cîine. Rătăcirile mele din seara trecută îmi păreau puerile, toate divagațiile pe care ceilalți le găsiseră hazlii mi se arătau acum lipsite de sens, dacă nu stupide. Îmi dădeam seama că fusesem și atunci aproape de a găsi cheia labirintului, dar că ochii îmi erau parcă învăluiți în ceață și nu reușisem să mă descotorosesc din mrejele împreunării găunoase a cuvintelor, să mă feresc de capcana ramificațiilor fără ieșire, a buclelor răsucite pe loc.

În mod paradoxal, în loc să fiu încîntat că rezolvasem testul — și încă într-un timp record, de bună seamă — ceea ce predomina în sufletul meu era mai degrabă jena pentru lamentabila comportare din ajun. Departe de a mă grăbi să-i dau de veste lui David, pentru a-mi trîmbița izbînda, am socotit mai cuminte să nici nu-i mai pomenesc vreodată de test. Mai apoi, după ce m-a pus la curent cu evoluția epidemiei și cu ipotezele mele, am apreciat că aveam și mai puține motive să-i fac destăinuiri : ar fi putut, desigur, să mă includă printre pacienții lui, să mă pună sub observație, să-mi ceară să mă supun analizelor, să mă considere deci o posibilă victimă a contaminării cu virusul G. Mai presus de orice, asta ar fi săpat

între noi bănuiala că aș aparține categoriei lipsite de imunitate, a celor situați sub prag, inteligențelor submediocre — ceea ce, bineînțeles, nu mi-ar fi făcut prea mare plăcere. Mi-era de-ajuns că mă suspectam singur. În acele zile a prins contur dorința de a-mi folosi mai bine timpul, de a profita cît mai mult de șederea mea silită în insulă, de îndrumarea și explicațiile competente ale lui David ; tot atunci s-a născut ideea acestui reportaj neobișnuit, hărăzit să dovedească celor care m-au trimis aici că mi-am dat seama ce anume le lipsea articolelor mele. Lucrul cel mai uimitor este că nu mă mai plictiseam deloc.

Printre cărțile pe care le-am citit la sugestia noului meu prieten, un loc aparte ocupă nuvela lui Daniel Keyes, „Flori pentru Algernon". Am reflectat adeseori asupra similitudinilor și deosebirilor dintre situația descrisă de scriitorul american și cea pe care o trăiam eu însumi în Insula Bufniței. Eroii lui Keyes — atît șoarecele Algernon, cît și Charlie Gordon, cel care ne relatează întreaga întîmplare prin intermediul jurnalului său — sînt supuși unei operații chirurgicale menite să le favorizeze dezvoltarea intelectuală și, într-adevăr, obțin performanțe uluitoare, fiecare în limitele speciei sale. Ca și aici, în insulă, o împrejurare cu totul ieșită din comun avea drept urmare apariția hiperinteligenței. Într-un caz, instrumentul opera direct pe creier, în celălalt intervenția era mijlocită de înrîurirea genetică a unui virus ; dar diferențele nu țineau numai de tehnică : în timp ce în nuvelă acțiunea punea în cauză un destin singular, un singur individ (șoarecele și omul alcătuiau, în ultimă analiză, o unică entitate), în realitatea reportajului meu era afectată întreaga colectivitate. Pe de altă parte, însingurarea lui Gordon (mai întîi ca înapoiat mintal, apoi ca geniu omniscient) decurgea direct din singularitatea destinului său, pe cînd aici, în insulă, destinul colectiv îi îndemna pe oameni spre comunicare, iar izolarea preventivă a colectivității nu era decît o emanație a răspunderii față de soarta omenirii în ansamblu. Ca și în cazul lui Charlie, ascensiunea intelectului era rezervată celor subdotați ; dar — și aici începeau îndoielile — era oare ea reversibilă, cum și-o imaginase Keyes, sau putea fi menținută la cotele înalte ? Nici măcar speculațiile lui David — care socotea inteligența drept

indiciu de imunitate față de virusul G, ca semn moștenit al unei genialități apuse — nu propuneau vreun răspuns la această neliniștitoare întrebare. Șoarecii infestați, în frunte cu Algernon al nostru, tizul eroului literar, nu dăduseră încă nici o dovadă de regres ; șeful „echipei de aur" considera însă că de aici nu puteau fi trase concluzii valabile pentru oameni. Adeseori, gîndindu-mă la privirea lui stranie din ziua cînd mi-a propus să citesc „Flori pentru Algernon", m-am întrebat dacă nu cumva știa foarte bine ceea ce eu credeam că-i ascund, dacă nu cumva, socotindu-mă atins de flagel, dorise să mă avertizeze astfel, pe o cale ocolită anume spre a-mi menaja susceptibilitatea, asupra posibilului deznodămînt dramatic al propriei mele aventuri cognitive. Toată această frămîntare nu pare să-mi fi fost de alt folos decît acela de a-mi fi accentuat năzuința spre o cît mai judicioasă utilizare a ceasurilor zilei. Dacă aș fi într-adevăr purtător al virusului, îmi spuneam, și chiar dacă ar fi să împărtășesc o soartă asemănătoare cu aceea a lui Gordon, e de preferat oricum să urc cît mai mult pe calea privilegiată care mi s-a deschis ; iar dacă sînt în afara primejdiei, atunci nu am decît de cîștigat continuînd să mă împotrivesc unei existențe parazitare, lipsite de sens, pe acest petic de pămînt uitat de lume.

Uneori mă abandonam unor lungi rătăciri meditative, ignorînd jaloane și limite pe care datele științei le-ar impune unui specialist și beneficiind astfel de o mult mai puțin stînjenită libertate a visării. Încercam, de pildă, să-mi imaginez ce s-ar întîmpla dacă, în vreun fel oarecare, epidemia din Insula Bufniței s-ar răspîndi, dacă ar ajunge să se difuzeze în întreaga lume. Efectele pe care eu însumi le putusem urmări în colectivitatea supusă carantinei nu reprezentau decît o mostră palidă — atît datorită numărului mic al indivizilor, varietății reduse de tipuri și dotări umane, cît și datorită timpului relativ scurt. Care ar fi fost însă urmările unei generalizări la scara omenirii și pe termen lung, în succesiunea generațiilor ? La prima vedere, consecințele nu puteau fi decît pozitive : în definitiv, întreaga evoluție a speciei se produsese în sensul sporirii inteligenței, astfel încît orice cîștig în această privință ar trebui apreciat în perspectiva istoriei ca fiind consonant

cu vectorul progresului. Bineînțeles, cu condiția să existe depline garanții că molima nu era însoțită și de fenomene secundare nocive, că virusul G, în starea lui virulentă, nu producea altceva decît o stimulare a intelectului — și încă una stabilă, ireversibilă, cu rezultate durabile. Investigațiile desfășurate la laborator sub directa conducere a lui David erau încă foarte departe de a putea produce asemenea garanții, iar eu știam asta ; nu vedeam însă de ce să nu fi încercat construirea unei realități ipotetice, în care toate asigurările necesare să fi fost verificate. Ei bine, chiar în această variantă optimă, contaminarea generală ar fi fost oare de dorit ? Oare ceea ce reprezenta un cîștig pentru individul abstract ar fi cu siguranță bun pentru oricare om real și, mai ales, pentru societate în ansamblul ei ?

Într-o lume animată de idealuri umaniste, hotărîtă să înfăptuiască într-adevăr egalitatea între oameni (și cît de departe ne aflăm încă, pe mari întinderi ale globului, de aceasta !), nedreptatea cea mai flagrantă ar continua să se manifeste, fără leac, datorită zestrei genetice inegale și, în primul rînd, datorită repartizării inegale între indivizi a inteligenței. Nu numai între un înapoiat mintal și un geniu, dar pînă și între un om isteț și unul mai greu de cap este absolut imposibil să existe deplină egalitate — și nu doar în privința creației, ci chiar într-a receptării și asimilării — pentru motivul evident că ei beneficiază în mod diferit tocmai de ceea ce omenirea a produs mai de preț, adică de valorile culturale, de nestematele cunoașterii științifice, artistice, filozofice. Știm mult prea puțin despre determinările mai adînci ale inteligenței și ale diferențierilor ei individuale, despre structurile anatomice, mecanismele fiziologice, procesele biochimice și biofizice, fenomenele neurologice și psihologice care intervin — și nici măcar nu putem spune cu certitudine ce deosebește prostia de deșteptăciune și unde se află limita dintre ele — dacă există vreuna. Dar, iată, a apărut acest virus enigmatic care promite un salt spre marile înălțimi ale cugetului. Perspectiva era cu atît mai ademenitoare cu cît germenele părea să manifeste o vădită predilecție pentru cei subdotați, pentru cei nedreptățiți de soartă, o autentică vocație de restaurator al echității în împărțirea darurilor in-

telectului. Imunitatea celor inteligenți — cicatrice ereditară a unei mai vechi întîlniri cu molima, după David — dacă se dovedea reală, ar fi contribuit la o asemenea acțiune justițiară. În clipele cînd imaginația mea o lua cu totul razna, îmi reprezentam posibilitatea ca însăși apariția primelor ființe cugetătoare pe Pămînt să fi fost opera virusului G — iar acesta, la rîndul lui, să fi poposit aici venind din spațiu, mesager cosmic al unor universuri evoluate îndeletnicindu-se cu actul demiurgic de răspîndire prin galaxii a sporilor invizibili ai rațiunii. Atins ca de un fior metafizic, mă opream în ultima clipă la hotarul prăpăstios al exaltării mistice, căreia natura mea i se împotrivea din toate fibrele.

Revenit pe terenul mai ferm al ipotezelor controlate de judecată, mă întrebam apoi dacă nu cumva vocația egalitară a epidemiei de geniu era înșelătoare. În fond, nu era deloc sigur că exista într-adevăr o imunitate, că beneficiul individual va fi invers proporțional cu dotarea inițială, că în final s-ar ajunge deci la omogenizarea nivelului de inteligență ; efectul putea fi diametral opus — o și mai mare polarizare, o adîncire a prăpastiei între cei hiperînzestrați și cei săraci cu duhul. Însă chiar și fără un asemenea risc, întrezăream suficiente motive de îngrijorare. Era oare societatea noastră, cu tradiționala ei structură de clasă, adaptabilă îndeajuns la o mobilitate individuală vulcanic alimentată prin salturi bruște ale potențialului intelectual ? Echilibrul profesiunilor, diviziunea socială a muncii, ierarhia valorilor umane nu ar fi brutal și iremediabil zdruncinate, duse la destrămare ? Stabilitatea și trăinicia familiilor nu ar avea de suferit în caz că epidemia i-ar afecta doar pe unii dintre membri, modificîndu-le radical orizontul cultural, preocupările, aspirațiile ? Și, în ultimă instanță, întrucît virusul nu solicita consimțămîntul prealabil al gazdei, era oare compatibilă cu libertățile individuale această proiectare, fără putință de împotrivire, spre cu totul alt statut social, în pofida dreptului elementar al fiecărui om de a decide asupra soartei sale, de a opta să fie și să rămînă ceea ce este ? Doar toate măsurile de precauție preconizate odată cu apariția ingineriei genetice, gradul de securitate al experimente-

lor și regimul de izolare a laboratoarelor urmăreau, pînă la urmă, tocmai protejarea omenirii împotriva unei asemenea acțiuni stihinice, imposibil de controlat.

În sfîrșit, întrebarea cea mai tulburătoare își păstra acuitatea chiar presupunînd toate celelalte îndoieli spulberate : cum anume ar utiliza oamenii forța noii lor inteligențe ? Desigur, se putea presupune că cei mai mulți beneficiari ai revoluției G ar fructifica-o în spirit constructiv, în profitul binelui obștesc. Dar nu-mi făceam nicidecum iluzia că toți semenii mei sînt funciarmente buni ; proliferarea geniilor ar fi însemnat de asemenea, fără îndoială, înmulțirea și potențarea nemăsurată a personalităților malefice. Un răufăcător mărunt, un mizantrop de rînd, un egoist nărăvit sînt oricum, pentru colectivitate, prezențe supărătoare ; înzestrați cu forța geniului, ei ar deveni o primejdie majoră, un redutabil pericol public. Inteligența în sine e lipsită de orice dimensiune etică. Din nefericire, această realitate avea să capete curînd o gravă confirmare chiar în Insula Bufniței. Într-o bună zi, David m-a căutat la hotel mai devreme decît venea de obicei ; de cum l-am văzut, mi-am dat seama că era tulburat din cale afară. Mi-a propus să facem o plimbare și l-am urmat fără să-i cer explicații, înțelegînd că avea ceva important să-mi spună și că dorea să fie absolut sigur că nu ne aude nimeni. Mi-a relatat apoi că avusese o discuție confidențială cu domnul Klein, directorul laboratorului : acesta primise ordin să pregătească în cel mai scurt timp un uriaș lot de șoareci contaminați cu virusul G. Iar ordinul venea de la plutonier.

De cînd preluase guvernarea, plutonierul se metamorfozase într-un autentic dictator : aplica pedepse drastice pentru orice încălcare a dispozițiilor sale, transformase arestul garnizoanei în închisoare și sporea zilnic numărul deținuților — iar nu demult pronunțase chiar cîteva sentințe capitale. Nenorocirea cea mai mare era că, în țară, nu se știa absolut nimic : carantina nu fusese încă ridicată, iar știrile transmise prin radio de pe insulă de la stația de emisie păzită în permanență erau atît de iscusit confecționate, încît nu treziseră nici cea mai mică bănuială. Desigur, situația nu putea continua la infinit, proviziile erau limitate și, odată și odată, autoritățile centrale

urmau să intervină în vreun fel oarecare. Izolarea absolută nu avea să dureze o veşnicie, iar plutonierul ştia asta foarte bine şi era de aşteptat să-şi ia măsuri de prevedere. David îmi atrăsese în mai multe rînduri atenţia asupra posibilităţii ca micul dictator să fi fost şi el contaminat cu virusul G ; întreaga lovitură fusese mult prea abil regizată, starea de alertă şi izolarea datorată carantinei mult prea dibaci exploatate, înlănţuirea consecinţelor mult prea riguros calculată pentru ca totul să fi fost opera plutonierului aşa cum era el cunoscut mai înainte — o minte rudimentară, înecată în ură şi orgoliu, un spirit brutal, meschin, lipsit de orice sclipire de inteligenţă. Căzînd pe un asemenea sol, n-ar fi fost de mirare ca strania sămînţă să fi dat naştere unui geniu al răului. În perspectiva apropierii inevitabile a sorocului la care faptele lui ilegale urmau oricum să fie date în vileag, plutonierul descoperise probabil că singurul lui atu era laboratorul : ordinul transmis domnului Klein dovedea în chip neîndoielnic că intenţiona să recurgă cel puţin la ameninţarea cu teribila armă genetică reprezentată de cohortele de şoareci infestaţi, pentru a face presiuni asupra guvernului sau, cine ştie, chiar asupra întregii lumi. Urmărea oare doar să scape nepedepsit sau planurile lui erau mai ambiţioase ?

Am comentat îndelung cu David situaţia şi posibilele ei continuări. O soluţie ar fi fost, desigur, ca laboratorul să boicoteze într-un fel sau altul îndeplinirea ordinului ; însă directorul refuzase să-şi asume un asemenea risc şi îl avertizase pe David că va fi nevoit să vegheze cu străşnicie ca lucrările să se desfăşoare conform dispoziţiilor primite. Alte căi ar fi presupus fie avarierea laboratorului, fie exterminarea şoarecilor, fie chiar înlăturarea dictatorului de către localnici — acţiuni greu de organizat şi de dus la bun sfîrşit în condiţiile de pază severă care fuseseră instituite. Pînă la urmă, mai atrăgătoare ne-a părut la amîndoi ideea aparent cea mai fantezistă — aceea de a face cumva să ajungă în ţară informaţii cu privire la adevărata stare de lucruri din Insula Bufniţei, mai înainte ca plutonierul să aibă la dispoziţie cumplitul instrument de şantaj. Cineva trebuia să evadeze, cu riscul de a fi el însuşi purtător al virusului. Cum David era mai po-

trivit să rămînă pe loc, în eventualitatea că, evadarea nereuşind, ar trebui căutată o altă soluţie, m-am oferit să încerc eu. Am început să analizăm împreună posibilităţile de a părăsi insula, dar trebuie să recunosc că nu părea deloc simplu să găsim una cît de cît realizabilă. Mă obseda gîndul că mă găseam exact în faţa problemei pe care o avusese de rezolvat Algernon cînd a evadat din laborator — cu diferenţa că el se aflase închis şi într-o cuşcă — şi aveam convingerea aproape inexplicabilă că ar fi fost cu neputinţă să nu descopăr şi eu, în cele din urmă, ieşirea din acel redutabil labirint. Prietenul meu a observat că, în orice caz, n-ar strica să-mi facă analizele pentru depistarca virusului ; i-am ripostat însă că ar fi inutil, întrucît chiar dacă rezultatul ar fi fost pozitiv nu puteam renunţa la planul nostru, riscurile fiind oricum mai mici decît cele ale invaziei rozătoarelor, pe care o pregătea plutonierul. Iar în caz că rezultatul ar fi fost negativ, tot n-aş fi putut renunţa, odată ajuns în ţară, la luarea unor măsuri de precauţie foarte drastice, avînd în vedere că m-aş fi putut contamina între momentul analizelor şi acela al părăsirii insulei. Am stabilit aşadar împreună cam ce ar fi trebuit să cuprindă acele măsuri. Am continuat apoi să tăiem firul în patru, din păcate fără a ajunge la vreun rezultat semnificativ. Era cazul să ne despărţim, ca nu cumva plimbarea noastră să dea de bănuit. Cu promisiunea să mai ţinem legătura, m-am întors la hotel ; în hol mă aştepta un militar care m-a legitimat şi mi-a cerut să-l urmez. Peste puţine minute făceam cunoştinţă cu arestul garnizoanei : îmi lipsise cuşca, iar acum o aveam...»

*

— Ei, ce părere ai despre reportajul pe care ni l-a trimis Philip ?

— Tocmai îl citeam.

— Şi ?

— Ştiu eu... poate că ar merge...

— Dar e absolut formidabil ! L-am putea da în foileton. Ar fi o bombă : „Scrisoare din Insula Bufniţei" !

Şeful secţiei întorcea pe o parte şi pe cealaltă, distrat, plicul din care scosese filele acoperite cu un scris mărunt, citeţ :

— Vezi, am impresia că e ceva care îmi scapă. Philip n-a fost în stare niciodată să iasă din platitudinile lui savante. Ştii doar că l-am expediat, cum scrie şi el, ca să-l văd cît mai rar prin biroul meu. Mai sînt cîteva săptămîni pînă îi expiră contractul... uite, asta ar fi o explicaţie !

— Nu cumva crezi că fabulează, că a inventat totul într-o ultimă încercare de a-şi dovedi utilitatea, de a se lansa ?

— N-ar fi exclus. Deşi intenţia nu-i de-ajuns : chiar dacă întîmplarea e pe de-a întregul scornită, relatarea e făcută cu o măiestrie de care pur şi simplu nu-l pot crede în stare.

— Dar e scrisul lui, sînt frazele lui, îi recunosc maniera...

Şeful secţiei continua să răsucească plicul :

— Zici bine, maniera, căci stilul în ansamblu...

— E cea mai sigură dovadă că n-a scornit nimic ! Reportajul însuşi, vreau să zic.

— Ca să-l fi scris într-adevăr, ar trebui să fi fost el însuşi atins de acea curioasă molimă a genialităţii...

— Tocmai.

— Crezi ? De fapt, adăugă şeful secţiei, mă tot întreb cum a putut ajunge acest plic la redacţie, cîtă vreme carantina n-a fost încă ridicată.

Şi abia atunci observă, cercetînd mai atent ştampilele, că voluminoasa scrisoare fusese expediată chiar din capitală.

1978

PUȚIN MAI DEVREME

Domnului dr. O.Q. Segtin
Secretar general al LIGAMONDIEI
Netburg, Aleea Măslinilor 13

Mă adresez dumneavoastră cu rugămintea de a difuza această scrisoare reprezentanților tuturor statelor membre ale LIGAMONDIEI.

Aduc la cunoștința lumii întregi că dispun de posibilitatea de a face inertă întreaga cantitate de substanțe fisionabile de pe suprafața planetei. Chem în mod solemn guvernele statelor membre ale LIGAMONDIEI, și în primul rînd pe cele ale puterilor nucleare, să consimtă la încheierea tratatului privind interzicerea concepерii, experimentării, producerii, perfecționării, stocării și folosirii oricăror arme nucleare, scoaterea lor în afara legii, distrugerea stocurilor existente, instituirea unui riguros control internațional. În caz că un asemenea tratat nu va fi semnat și ratificat de către toate țările cel mai tîrziu pînă la 16 mai 1984, la ora internațională 0,00 a acelei zile materialele fisionabile de pe întregul mapamond vor deveni inerte, afectînd odată cu arsenalul nuclear și variatele utilizări pașnice ale energiei atomice, ale radioactivității în general.

Precizez că suprimarea mea n-ar influența cu nimic situația, întrucît declanșarea procesului de inactivare va avea loc în mod automat la ora stabilită și numai eu sînt în măsură să o împiedic.

A. B. Sawafill

Scrisoarea este reprodusă aici după originalul care figurează în Arhiva LIGAMONDIEI sub indicativul LM/DOC Z/73815/83. Așa cum rezultă din registrele Se-

cretariatului, a fost difuzată abia la 20 mai 1983, la trei zile după primirea ei. Cu o zi înainte, însă, ea fusese publicată de cotidianul „Tribuna Filloniei", cu precizarea că o copie a documentului sosise în ajun pe adresa redactorului-şef. Date fiind seriozitatea recunoscută şi circulaţia largă, internaţională a ziarului, alegerea lui de către expeditorul scrisorii este explicabilă. Semnificativă e, de pildă, absenţa din partea redacţiei a înclinaţiei spre senzaţional : în vreme ce în zilele următoare, pe parcursul uneia dintre cele mai violente campanii din istoria presei, numeroase publicaţii apăreau cu titluri pe cîte cinci coloane în prima pagină (cu formulări mergînd de la „Sfîrşitul erei nucleare ?" la „Apostolul paranoic"), această dintîi încunoştinţare a opiniei publice a fost de o sobrietate remarcabilă — o simplă ştire (intitulată „Scrisoarea unui fizician"), la pagina a treia, pe două coloane, însoţită de textul scrisorii şi de următoarea notă biografică :

„A. B. Sawafill este cel mai recent laureat al premiului Babel pentru fizică (1982, împreună cu kaşonianul T. X. Zafaquash), pentru lucrările sale din domeniul cîmpurilor neutrinice — şi, în special, pentru formularea principiului care îi poartă numele. Este doctor în ştiinţe, membru al Academiei Filloniene, membru de onoare al Academiei de Ştiinţe din Kaşonia, al Societăţii fizicienilor din Regatul Mehonului, doctor honoris causa al universităţilor din Kashmor, Filton şi Netburg. Are 42 de ani şi e celibatar ; singurul său hobby este vînătoarea subacvatică. În 1960 a cîştigat titlul de campion universitar de şah al Filloniei, dar după doi ani s-a retras din activitatea competiţională. Este de religie protomonoică. În prezent ocupă postul de director ştiinţific al Laboratorului de fizică şi profesor al Universităţii din Philcyt".

1.

Îşi lăsase butelia cu oxigen, masca şi arbaleta în şalupa trasă pe nisipul plajei şi înota pe spate, relaxat, propulsîndu-se doar prin pédalarea calmă a apei sub talpa

labelor de cauciuc. Privea cerul neverosimil de albastru și lipsa oricărui reper în acea plutire lentă îi anula sensul gravitației, dîndu-i senzația că avea să se prăbușească. dintr-o clipă într-alta, în genunile oceanului aerian deasupra căruia îi părea a fi fost suspendat cu fața în jos. Nu se putea smulge luminosului miraj, cum nici Icar nu izbutise să se smulgă beției ascensiunii spre Soare. Cît timp trecuse oare de cînd se abandonase curenților ? Se depărtase oare prea mult ? Închise pleoapele pentru a se desprinde de imaginea obsedantă a bolții, apoi privi spre țărm. Insula năpădită de arbori desena o dungă verde, lată, la orizont. Marea era liniștită, aproape fără valuri, și doar pescărușii animau cu țipetele lor cîmpul acustic. Admiră îndelung peisajul paradisiac din care doar spinările prietenoșilor delfini mai lipseau pentru a întregi tabloul pașnicei armonii marine.

O umbră alungită tulbură adîncurile translucide, apropiindu-se dinspre larg. Să fie oare un rechin ? Ar fi fost o vizită fără precedent în aceste ape : nu auzise pe nimeni pomenind de un asemenea eveniment. Simți totuși o vagă neliniște și admise că ar fi preferat să se știe la bordul șalupei, ori măcar în posesia credincioasei arbalete — deși nu era arma cea mai potrivită pentru a înfrunta un astfel de adversar. Urmări înfiorat silueta întunecată ale cărei dimensiuni deveneau îngrijorătoare. Înțelese brusc că nu putea fi vorba de o vietate, de vreun monstru al abisurilor rătăcit în acest golf prin cine știe ce întîmplare. La cîteva zeci de metri ieși domol deasupra oglinzii mării corpul uriaș al unui submersibil. Avea în fața ochilor cea mai puternică unitate de luptă a tuturor timpurilor — un submarin atomic înzestrat cu rachete de croazieră cu focoase nucleare multiple. Nici un pavilion, nici o inscripție nu-i oferea posibilitatea de a identifica statul căruia îi aparținea nava. Nădăjduia să nu fi fost observat și își zise că lucrul cel mai înțelept era să se îndrepte în grabă către mal, înotînd cît mai mult pe sub apă. Dar nu apucă să-și umple plămînii cu aer cînd, din direcția colosului de culoare fumurie, se auzi strigat pe nume. Spaima îi paraliză orice mișcare.

— Domnule Sawafill, dar treziți-vă odată, s-a făcut ora opt !

Așadar, totul nu fusese decît un vis ! Cercetă chipul nedumerit al bătrînei lui menajere care, surprinsă să-l găsească acasă și încă dormind la vremea cînd ea obișnuia să vină pentru a-i deretica prin apartament, își dăduse toată osteneala ca să-i curme somnul.

— Sînteți cumva bolnav ? Să chem un medic...

— Nici pomeneală. Pur și simplu, azi nu mă duc la laborator.

Femeia se sperie de-a binelea, dar nu mai zise nimic și ieși din dormitor. N-ar fi vrut să lase impresia că se amestecă în treburi care n-o privesc. Deși, la drept vorbind, faptul că — pentru prima oară în cei zece ani de cînd îl slujea — profesorul intenționa să rămînă acasă într-o zi de lucru nu se putea să nu aibă urmare și asupra ei. Citise și ea ce scriau ziarele și făcea singură anumite legături. De pildă, între interesul pe care îl acorda profesorului presa și porunca lui de a nu răspunde la telefoane — și mai ales de a evita orice discuție cu ziariștii.

În timp ce bătrîna își rumega astfel gîndurile strîngînd vasele murdare și pregătindu-se să le spele, Sawafill, instalat în fața oglinzii din baie, cu aparatul de ras bîzîindu-i în mîna dreaptă, rememora întrevederea din ajun cu rectorul Universității. Se prezentase la cabinetul acestuia din proprie inițiativă, pentru a-și prezenta demisia. I-a expus pe scurt motivele : înțelegea foarte bine că, Universitatea fiind finanțată de guvern, inițiativa lui ar putea pricinui unele neajunsuri. Rectorul s-a declarat mișcat de grija pe care o purta instituției și l-a asigurat că se bucura de simpatia și admirația întregului senat universitar ; accentuînd că plecarea lui ar reprezenta o pierdere inestimabilă, l-a îndemnat apoi să mai reflecteze asupra deciziei pe care o luase. I-a răspuns că, desigur, toate aceste semne de prețuire îl onorau, dar că meditase îndelung asupra implicațiilor și că, pe lîngă prejudiciile pe care nu dorea în nici un caz să le aducă altora, trebuia să țină seama și de cerința de a-și păstra deplina libertate de acțiune, de a preveni orice constrîngeri și

orice presiuni posibile. Rectorul n-a mai insistat, i-a urat succes și s-au despărțit.

— Doamnă Hax !

— Da, domnule profesor !

Se îndreptă spre bucătărie, masîndu-și fața proaspăt bărbierită cu o emulsie hidratantă. Trebuia să-și ducă hotărîrea mai departe.

— Doamnă Hax, știu cît de mult vă datorez pentru tot ce-ați făcut de zece ani pentru mine...

Bătrîna scăpă o farfurie pe pardoseală ; printr-o șansă uimitoare, farfuria rămase întreagă. Sawafill se aplecă să o ridice, apoi i-o întinse menajerei care își lăsase brațele să atîrne pe lîngă trup și îl privea cu o expresie stupidă.

— Împrejurări ieșite din comun mă determină totuși să renunț la serviciile dumneavoastră. Sper să mă înțelegeți.

— De bună seamă, domnule profesor. Deci e adevărat ?

— Ce anume ?

— Că ați fost dat... concediat, vreau să zic.

— Le-am luat-o înainte : mi-am dat eu demisia.

— Și ce-o să faceți ?

— O să am destule de făcut.

Iată deci urmarea la care ar fi trebuit să mă aștept, își spuse femeia, fără a fi foarte convinsă că o prevăzuse. Începu să spele farfuria care căzuse pe jos, ca pentru a arăta că nu-l va părăsi tocmai acum, la ananghie. El o opri :

— Aveți în acest plic salariul pe următoarele trei luni și o recomandare. Ne luăm rămas bun chiar acum.

— Dar aș fi putut...

— E mai bine așa. Și nu uitați rugămintea mea : nu discutați nimic cu ziariștii. Ar fi de preferat să plecați într-o călătorie, cît mai departe, fără știrea nimănui. Cel puțin pentru o vreme. Ar fi mai bine pentru noi amîndoi.

— Cum doriți, domnule profesor... deși o călătorie...

— Aș suporta eu cheltuielile.

— Nu la asta mă gîndeam. La vîrsta mea, te urnești mai greu...

— Bineînțeles, doamnă Hax, e o simplă sugestie. Dar trebuie să vă decideți acum, căci nu ne vom revedea prea curînd.

Bătrîna se așeză. Chibzui cîteva clipe, apoi zise :

— Mă tem că n-am să pot.

— Aici veți avea neplăceri.

— Gîndul unei călătorii mă sperie mai mult.

Se auzi soneria. Tăcură amîndoi. Apelul se repetă, insistent. Sawafill se apropie de ușa de la intrare și privi prin vizor. Un bărbat înalt, îmbrăcat într-un costum de culoare închisă, cu pălărie și cravată, examina cartea de vizită de lîngă butonul soneriei. Se hotărî să deschidă.

— Profesorul A. B. Sawafill ? întrebă străinul, scoțîndu-și pălăria.

— Cu cine am onoarea ?

— Am misiunea să vă înmînez o scrisoare oficială.

Luă plicul și îl desfăcu, fără a mai răspunde la salutul solemn al celui care i-l întinsese și acum se îndrepta tacticos spre ascensor. Despături coala de hîrtie cu antet și citi :

Președinția Republicii Fillonia.
Cabinetul consilierului științific

Fillurb, 23 mai 1983

Domnului acad. prof. dr. A. B. Sawafill
Director științific al Laboratorului de fizică
al Universității din Philcyt

Vă aștept mîine, 24 mai, la orele 10,00, la cabinetul meu din Palatul Prezidențial, pentru a discuta unele implicații ale inițiativei dumneavoastră la LIGAMONDIA. Va fi de față la întîlnirea noastră și un reprezentant al consilierului în probleme de securitate națională al Președintelui.

Pînă atunci, primiți, domnule academician, asigurarea deosebitei mele considerațiuni,

S. L. Konphyl
Consilier științific al
Președintelui Republicii Fillonia

2.

Maiorul Fibs ascultase de două ori înregistrarea, fără să descopere nici un element util. Faptul că profesorul își dăduse demisia îi fusese deja comunicat, cît despre concedierea menajerei, era o dovadă în plus a unei prudențe cu totul remarcabile.

— Băiete, îi spusese colonelul, e cea mai afurisită treabă din cîte am întîlnit în întreaga mea carieră. Îmi pare rău pentru tine, dar mi s-a cerut omul cel mai bun. Ordinu-i ordin, însă cînd un fost campion de șah își joacă viața la pocher, lucrul cel mai cuminte ar fi să nu te amesteci...

Colonelul, își zise Fibs, avea perfectă dreptate. Și misiunea declarată, aceea de a proteja viața profesorului Sawafill, și misiunea confidențială, aceea de a-i afla secretul (împiedicîndu-l totodată să-l divulge altora), aveau șanse minime de reușită. Judecînd după măsurile de precauție pe care și le luase, omul se pricepea într-adevăr să joace, și juca tare! Nici măcar nu încerca să se ascundă, semn că se știa stăpîn pe situație dar și că, în ultimă instanță, era dispus să accepte orice risc. Căci, fără îndoială, mulți vor dori să-i smulgă taina cu orice preț. El însuși era unul dintre aceștia. Atîta doar că el trebuia să respecte legile sau să asigure măcar o aparență legală. De pildă, ca în cazul aprobării speciale a procurorului pentru interceptarea convorbirilor telefonice, a cărei singură utilitate — dat fiind că profesorul nu răspundea la apeluri — era că îi servise drept pretext pentru plasarea unui microfon-emițător ultrasensibil, capabil să detecteze orice cuvînt rostit în apartament.

Opri magnetofonul și reluă lectura întreruptă a dosarului care îi fusese pregătit de către cei de la documentare: cînd i-a fost adusă înregistrarea, tocmai parcurgea tăieturile din presa zilei. Citi deci partea a doua a comentariului din „Fillonia Independentă":

„Desigur, ceea ce trebuie să ne preocupe în primul rînd este întemeierea acestui avertisment pe care savantul îl adresează guvernelor: dispune el oare, în mod real, de posibilitatea de a anihila încărcăturile nucleare? Cursul politicii internaționale s-a dovedit în repetate rînduri im-

previzibil, și nu știm cum vor reacționa statele lumii, dar este cert că șansele apelului de a fi luat măcar în considerare depind nemijlocit de credibilitatea avertismentului. Forța pe care se bizuie un asemenea ultimatum pare să se afle sub controlul direct al semnatarului : iar dacă această aparență corespunde unei realități autentice, dacă forța invocată există, atunci se poate afirma că niciodată n-a fost pronunțat pînă acum un avertisment atît de categoric, cu adevărat redutabil.

Or, autoritatea științifică a lui A. B. Sawafill, aprecierea de care se bucură lucrările sale socotite fundamentale pentru noua fizică, legătura plauzibilă dintre rezultatele teoretice ale acestora și bazele clasice ale radioactivității ne fac să înclinăm spre a-i da crezare. Evident, nu poate fi respinsă cu totul nici ipoteza că, animat de dorința de a contribui în mod decisiv la eliminarea impasului nuclear și bizuindu-se tocmai pe prestigiul său recunoscut, savantul a recurs fără acoperire reală la o amenințare prea gravă ca să poată fi verificată. Dacă tratatul va fi încheiat, nimeni nu va fi atît de lipsit de umor încît să-i reproșeze că a uzat de o înșelătorie. Riscurile la care se expune intrînd în acest joc sînt totuși prea mari pentru ca un om pe deplin lucid să și le asume de bună voie, fără a se sprijini pe o forță de descurajare inatacabilă".

Articolul era semnat cu inițialele A.B.C.

Maiorul Fibs scoase din sertarul biroului o coală de hîrtie și un creion, scrise cu litere de tipar IPOTEZE, sublinie, apoi notă :

1. S. dement → expertiză psihiatrică
2. S. normal
   - 2.1. amenințare fictivă → expertiză științifică
   - 2.2. amenințare reală
     - 2.21. acționează cu sprijin → interceptare legături
     - 2.22. acționează singur

Examină îngîndurat schema pe care o întocmise. Constată că dificultatea misiunii creștea odată cu numărul cifrelor doi din indicele ipotezei. Cel mai simplu ar fi fost, de pildă, ca printr-o expertiză psihiatrică să se stabilească cu certitudine că profesorul nu se mai afla în de-

plinătatea facultăților sale mintale. Gestul lui ar fi primit o explicație mulțumitoare, o agenție de presă ar fi fost împuternicită să difuzeze un comunicat, iar cazul ar fi fost clasat. Dimpotrivă, situația cea mai complicată corespundea ipotezei 2.22 : profesorul e în toate mințile, avertismentul lui e cît se poate de serios, iar pe deasupra lucrează și singur. Fibs recunoscu fără prea mult entuziasm că intuiția lui atribuia cea mai mare probabilitate de a se dovedi întemeiată tocmai ultimei ipoteze.

3.

— Ați citit editorialul de ieri din „Puterea" ?

T. X. Zafaquash nu răspunse imediat. Îl privi neutru prin lentilele groase ale ochelarilor pe cel care îi pusese întrebarea și, după cîteva clipe, rosti pe un ton umil :

— Eu citesc în fiecare zi tot ce scrie presa noastră.

— O, nici nu ne îndoim ! Dar ce părere aveți despre editorialul de ieri ? Presupun că v-a atras atenția în mod deosebit.

— Eu tratez cu aceeași atenție tot ce scrie presa noastră.

Directorul institutului interveni :

— Liniștește-te, dragul meu, nu ne-am propus să verificăm bunele tale sentimente cetățenești. Oaspetele nostru dorește să cunoască opinia dumitale ca om de știință.

— Opinia mea se identifică întrutotul cu punctul de vedere expus în presa noastră.

— Este absolut firesc, încuviință necunoscutul. Să fiu mai explicit : ne interesează opinia dumneavoastră asupra unor aspecte pe care comentariul de ieri numai le sugera, fără să le expună pe larg. După cum știți, pentru a nu face jocul propagandei dușmanului, sîntem uneori obligați să prezentăm punctul nostru de vedere fără a mai intra în detaliile...

— Am desăvîrșită încredere în justețea orientării presei noastre.

Necunoscutul zîmbi cordial. Directorul zîmbi și el. Fizicianul rămase impasibil îndărătul ochelarilor săi cu rame negre.

— Din cîte sîntem informați, se pare că un cercetător aflat în solda expansionismului fillonian pretinde că ar dispune de posibilitatea anihilării exploziviior nucleari. Ziarele lor fac mare vîlvă... poate că ați văzut și dumneavoastră — în publicațiile străine pe care biblioteca institutului le primește — scrisoarea lui A.B....

— Eu nu citesc din presa străină decît articolele științifice de specialitate.

— Știți, preciză directorul adresîndu-se oaspetelui, noi aplicăm întocmai instrucțiunile C.L.I.—68.

— Cunoașteți filloniana ?

— Înțeleg textul articolelor de fizică.

Străinul scoase din buzunar un plic și i-l întinse peste masă lui Zafaquash :

— Citiți, vă rog, această scrisoare.

Fizicianul găsi în plic o hîrtie pe care fusese reprodus mesajul lui A. B. Sawafill adresat LIGAMONDIEI.

— Este desigur o manevră mascată a guvernului Filloniei pentru a ne impune în mod oficial, sub pretextul așa-zisului control internațional, să tolerăm rețeaua lor de spionaj.

— Fără îndoială, așa cum se sublinia pe bună dreptate și în editorialul de ieri din „Puterea", încuviințăm din nou necunoscutul. Am dori, totuși, să știm dacă nu cumva există, cel puțin în principiu, șanse ca o asemenea posibilitate de anihilare să aibă o bază reală.

Zafaquash chibzui un moment, apoi vorbi tărăgănat, alegîndu-și cu grijă cuvintele.

— Teoretic, această posibilitate există, ea decurge chiar din principiul binecunoscut al lui Sawafill. Vreau să precizez că, încă acum doi ani, am înaintat prin conducerea institutului un memoriu în care atrăgeam atenția asupra unei asemenea eventualități.

— Așa este, aprobă directorul.

— Memoriul a ajuns unde trebuia, puteți fi liniștit. Considerați însă plauzibil ca Sawafill să fi găsit între timp calea punerii în practică a descoperirii sale ?

— Plauzibil ? Aș zice mai curînd că nu. Să nu uităm că de la descoperirea radioactivității și apoi stabilirea faimoasei formule $E=mc^2$, și pînă la explozia primei bombe atomice au trecut totuși cîteva decenii. E drept că progresul științei se accelerează, dar doi ani reprezintă extrem de puțin.

— Cred că realizați gravitatea primejdiei care amenință toate popoarele iubitoare de pace în caz că aplicarea a fost pusă totuși la punct și că guvernul Filloniei a intrat sau va intra în posesia secretului ! Noi nu putem accepta un astfel de risc. Sînt împuternicit să vă cer ca în termen de șase luni să realizați un procedeu de anihilare similar.

— În șase luni ? Imposibil !

— Aveți la dispoziție fonduri nelimitate. Ne vom strădui să obținem informații cît mai amănunțite asupra lucrărilor lui Sawafill. Înțelegeți, nu-i așa, ce vreau să spun...

Zafaquash își scoase ochelarii și începu să curețe lentilele cu batista...

— Și dacă, totuși, nu voi izbuti ?

— Avem desăvîrșită încredere în geniul dumneavoastră științific și în maturitatea dumneavoastră politică, spuse cu o umbră de ironie în glas străinul. În situația actuală, orice nereușită ar putea fi interpretată drept sprijinire fățișă a dușmanului.

4.

Șase elicoptere se apropiau în același timp de edificiul hexagonal al Clubului CZ, sosind din șase direcții diferite. Elegantele aparate de zbor evoluau într-o sincronizare perfectă. Se opriră toate deodată, suspendate la aceeași înălțime, și coborîră pe terasa care servea ca platformă de aterizare. Uruitul tuturor motoarelor încetă în aceeași clipă, cele șase rotoare parcurseră același număr de ture înainte de a rămîne încremenite, scările mobile se fixară simultan în lăcașurile lor și cele șase uși metalice glisară concomitent. Din pîntecul elicopterelor își

făcură mai întîi apariția cîte doi ofițeri care, după o examinare minuțioasă a terasei, se despărțiră în două formații : șase dintre ei se postară în cele șase colțuri ale terasei, iar ceilalți șase coborîră în sală, fiecare cu un alt ascensor, pentru inspecția de rutină. După cîteva minute, ei fură urmați de cei șase miniștri de externe ai țărilor membre ale Pactului Producătorilor de Czytrol (P.P.C.), însoțiți fiecare de cîte trei consilieri. Ajunși în sală, ocupară locurile dispuse pe cele șase laturi ale mesei hexagonale din mijloc. Masa era încărcată cu sticle cu apă minerală și băuturi răcoritoare, platouri cu fructe de pe întregul glob, cești cu cafea aburinde, pahare cu suc de ananas turnat peste cuburi de gheață. Prin cei șase pereți de sticlă verzuie se zărea nisipul pustiului întinzîndu-se pînă la orizont.

— Domnilor, rosti solemn ministrul Gasoniei, secretar în exercițiu al reuniunii, declar deschisă cea de a 27-a conferință secretă a Clubului CZ. La ordinea de zi avem, după cum știți, un singur punct : definirea atitudinii comune a statelor P.P.C. față de mesajul fizicianului fillonian A. B. Sawafill adresat LIGAMONDIEI. Cine dorește să se înscrie la cuvînt ?

Primul vorbi ministrul Minarului :

— Destinele acestei lumi, iubiții mei prieteni, sînt în mîinile Celui-de-Sus, lăudat fie numele Lui ! El a încredințat popoarelor noastre comoara de neprețuit a Czytrolului. Civilizația e clădită pe irosirea iresponsabilă a energiei, însă principalul izvor de energie se află în posesia noastră. Știți prea bine că n-am izbutit încă să ne impunem controlul și asupra energeticii nucleare — din păcate, atît rezervele de hroniu, cît și tehnologia reactorilor continuă să fie un monopol al așa-ziselor puteri atomice. Să nu ne facem nici o iluzie : triumful energeticii nucleare ar însemna pentru noi o lovitură de pumnal ucigătoare. Clubul nostru ar deveni atunci o biată ceainărie, iar națiunile noastre ar fi iarăși condamnate la foamete și mizerie. Dar Cel-de-Sus, slăvit fie în vecii vecilor, nu va îngădui una ca asta ! El veghează la soarta celor care i se închină. El ne-a trimis un semn providențial prin acest mesaj : A. B. Sawafill este mîntuitorul nostru. Lui i-a fost încredințată puterea salvatoare de a ni-

mici energetica nucleară, iar noi trebuie să-l ajutăm în această misiune, a cărei măreție desigur n-o pricepe.

— Propui așadar să torpilăm încheierea tratatului de dezarmare ? întrebă ministrul Farohiei.

— Nicidecum : ar fi o acțiune impopulară. Oamenii simpli doresc pacea, își pun toate nădejdile în dezarmare, iar noi nu ne putem îngădui să-i dezamăgim, să ne lipsim de reazemul lor. Dimpotrivă, propun să sprijinim cu sîrg tratatul. Asta, și aici vorbitorul zîmbi cinic, ne va ajuta să ne mai reabilităm în fața opiniei publice. De altfel, după cum știți, tratativele privind dezarmarea nucleară merg destul de prost ca să nu mai aibă nevoie de a fi torpilate...

— Să ne bizuim deci pe eșecul tratativelor ? Și dacă avertismentul lui Sawafill va fi socotit îndeajuns de convingător și, pentru a salva energetica nucleară, se va ajunge totuși la încheierea tratatului ?

Copleșit el însuși de întrebarea pe care o pusese, ministrul Batoniei își rezemă bărbia în palmă și întinse cealaltă mînă spre o cutie cu trabucuri. Unul dintre consilierii săi îi împinse cutia mai aproape și aprinse o brichetă. Ministrul Minarului își formulă gîndul mai explicit :

— V-am spus doar că noi trebuie să-i ușurăm lui Sawafill misiunea. Propunerea mea este să încercăm să-l convingem că nici un tratat de dezarmare nu poate conține garanții suficiente, că singura cale spre desființarea arsenalului nuclear este cea descoperită de el. Cu neîncrederea și suspiciunile reciproce dintre marile puteri n-ar fi greu să-i insuflăm această idee, și nici n-am fi departe de adevăr.

— Și dacă toată povestea nu-i decît o farsă ? replică ministrul Batoniei, care prinsese gustul marilor dileme. Dacă acest fizician amenință lumea cu vorbe goale ?

— Chiar dacă e așa, noi nu pierdem mare lucru ; dar dacă dispune de o forță reală, numai el ne poate salva ! El e omul de care avem nevoie.

— Eu am o soluție mai sigură, vorbi încet ministrul Dhurionului, care nu se prea arătase pînă atunci interesat de discuție. Un mîntuitor autentic plătește cu viața. Să angajăm un bun ochitor... și gata !

Se făcu tăcere. Era, într-adevăr, calea cea mai sigură. S-ar fi putut spune că ea era sugerată chiar de către autorul mesajului, în acea frază finală : „Precizez că suprimarea mea..." Anihilarea tuturor combustibililor nucleari ar fi fost declanșată automat, la termenul stabilit. Dar gîndul de a pune la cale asasinarea unuia dintre cei mai mari savanți ai omenirii nu era tocmai comod. Ministrul Gasoniei rezumă :

— Consider că ar fi bine să adoptăm prima variantă, a convingerii, dar să n-o excludem, în caz de nereușită, pe cea de a doua. Totodată, în mod public, să susținem dezarmarea. Sînteți de acord să facem aceste recomandări guvernelor noastre ? Cine este pentru ?

Cei șase miniștri de externe ridicară mîna în aceeași secundă. Apoi se sculară toți deodată de la masa hexagonală și fiecare păși spre ascensorul său, urmat de cei trei consilieri și de ofițerul care, între timp, stătuse neclintit într-unul dintre cele șase colțuri ale sălii. Ajunși pe terasă, se îmbarcară în elegantele aparate de zbor, reluînd într-o ordine răsturnată ceremonialul de la sosire. Apoi, de parcă un film ar fi fost rulat invers, rotoarele porniră, motoarele duduiră, elicopterele luară lin înălțime, rămaseră cîteva clipe suspendate la aceeași înălțime și, în sfîrșit, se depărtară, îndreptîndu-se fiecare în altă direcție.

5.

Se instală comod în fotoliu și își folosi minutele de așteptare pentru a examina pereții anticamerei. Unul era acoperit aproape în întregime cu un montaj realizat prin aranjarea destul de ingenioasă a portretelor laureaților fillonieni ai premiului Babel. Observă cu oarecare satisfacție că și chipul său apărea undeva, într-un colț. Alt perete purta imaginea holografică a planetei văzută din cosmos : iluzia de spațiu tridimensional era atît de puternică, încît privind mai multe clipe în șir avu impresia că se afla chiar în fața hubloului unei astronave. Vocea secretarei îl răpi acelei fascinații :

— Domnul consilier vă așteaptă.

Pe un al treilea perete, îmbrăcat în tapet de culoare albastru-argintie, se deschise o ușă și un personaj corpolent se arătă în prag exclamînd cu un zîmbet jovial :

— Respectele mele, domnule academician, fii binevenit printre politicieni !

Sawafill avansă spre volubilul amfitrion care îi ieșise în întîmpinare și a cărui excentrică ținută contrasta izbitor cu aceea a mesagerului și cu stilul protocolar al invitației primite în ajun.

— Ardeam de nerăbdare să strîng această mînă ! Vino, să ți-l prezint pe vajnicul nostru general Packs.

Îl cuprinse protector pe după umeri pe savant și, fără a se sinchisi de stînjeneala acestuia, îl luă aproape pe sus în cabinet. Generalul, un sexagenar uscățiv și cu spinarea surprinzător de dreaptă, îmbrăcat într-un impecabil costum civil de culoare deschisă, îi aștepta în picioare. Konphyl își îndemnă musafirii să se așeze în jurul unei măsuțe cu cocteiluri și, întrucît se invitau reciproc, dădu chiar el tonul. Într-un colț al cabinetului, două stenografe își pregăteau la îndemînă creioanele bine ascuțite.

— N-ai să ghicești de ce te-am poftit să ne faci o vizită, făcu pe un ton șugubăț consilierul.

— Dacă-mi amintesc bine, era vorba despre implicațiile mesajului meu.

— O nu, o nu, aceea era o redactare în maniera formularelor noastre standard, care sună plictisitor de ceremonios și cît se poate de vag. Motivul este mult mai simplu : președintele te-a decorat cu Ordinul primului tetraedru. Știi, ar fi vrut să ți-l înmîneze personal, cu tot dichisul, dar este extrem de ocupat și își cere scuze.

Sawafill recunoscu în gînd că nu se aștepta la așa ceva.

— Sînt adînc mișcat, zise el. Vă rog să transmiteți domnului președinte mulțumirile mele.

— Bineînțeles, bineînțeles. Dar nu mă întrebi pentru ce te decorăm ? Nici asta n-ai să ghicești ! chicoti consilierul.

Savantul avea bănuielile lui, dar socoti mai înțelept să le păstreze pentru sine.

— Te decorăm, și aici vocea înaltului funcționar deveni solemnă, pentru merite excepționale în slujba știin-

ţei şi pentru patriotismul fierbinte care te-a determinat să încredinţezi guvernului secretul anihilării încărcăturilor nucleare. E bună, nu-i aşa ? exclamă Konphyl plezninduşi palmele şi izbucni în rîs.

— Se pare că vă socotiţi înzestrat cu darul de a prevedea viitorul, remarcă fizicianul. E o ocupaţie plină de surprize...

— Ba deloc ! Te asigur, scumpul meu, că am grijă să iau în considerare toate variantele. Decretul privind decorarea a fost semnat de preşedinte, dar data n-a fost trecută încă.

— Domnule Sawafill, interveni generalul cu voce domoală, o voce care îl făcu pe savant să se întrebe nedumerit cum anume izbutea să ordone în armată celor inferiori în rang, am ţinut să fiu şi eu de faţă la această întrevedere spre a vă atrage atenţia asupra unui singur fapt. Răspunderea pentru pacea lumii şi pentru securitatea naţiunii noastre este, credeţi-mă, o povară prea mare pentru un singur om. Cei care au purtat-o pînă acum — şi o mai poartă, deşi au umerii încovoiaţi — nu sînt atît de smintiţi încît să o arunce în spinarea unui cetăţean bine intenţionat dar, iertaţi-mă că v-o spun fără ocolişuri, naiv.

Fizicianul privi involuntar umerii drepţi ai generalului Packs, spunîndu-şi că vorbele lui îi aminteau butada după care problemele războiului ar fi prea grave spre a fi încredinţate militarilor. Consilierul ripostă :

— În privinţa naivităţii, colega, mă tem că îl judeci greşit pe amicul nostru...

— Oricum, un singur om nu poate schimba destinul lumii. E ca şi cum ai crede, de pildă, că dacă nefericitul general Scipio l-ar fi învins pe Hannibal, istoria s-ar fi desfăşurat cu totul altfel, Fillonia ar fi purtat acum alt nume şi ar fi avut alte hotare, ori nici măcar n-ar fi existat, iar bomba atomică n-ar fi fost inventată niciodată.

— Mi-aţi rezervat deci soarta lui Scipio, sufise Sawafill.

— Mă tem că elementul esențial vă scapă. Foarte mulți oameni de bună credință consideră că principala vină pentru tensiunea care s-a acumulat în relațiile internaționale o poartă cursa înarmării nucleare și că desființarea arsenalului atomic ar aduce mult dorita pace. Ei îi socotesc pe militari niște scelerați, adepți cinici ai irresponsabilului joc cu focul, ai echilibristicii în pragul războiului, campioni ai riscului inacceptabil al unei catastrofe nucleare. Să admitem însă, prin absurd, că armamentul atomic ar fi abolit.

— Dați o accepțiune ciudată absurdului, domnule general. După mine, absurdă ar fi continuarea cursei.

— Fie cum doriți ! Să admitem așadar că, așa cum considerați dumneavoastră firesc, armamentul atomic ar fi abolit. Credeți că pacea ar fi cumva mai durabilă ? Nu vă dați seama că tocmai riscul unei catastrofe nucleare, convingerea că după o înfruntare a cumplitelor noastre arsenale n-ar mai exista învingător și învins, și poate nici măcar supraviețuitori, nu credeți oare că tocmai această teamă cît se poate de întemeiată a împiedicat în ultimele decenii declanșarea unui conflict mondial ? Dacă am avut pace — desigur, o pace precară, dar oricum preferabilă unei conflagrații la scara planetei — o datorăm pe de-a întregul inventatorilor bombei atomice.

— Logica dumneavoastră mă îngrozește.

— Să vă amintesc că inventatorii bombei atomice n-au fost militari, ci fizicieni ?

— Candoarea lor a fost prea scump plătită : pacea cu care vă mîndriți a prefăcut în coșmar visurile întregii omeniri. Greșeala lor o voi răscumpăra eu.

— Să vă spun ce va urma ? Războiul va începe la cîteva luni după distrugerea armamentului nuclear. Și țin să vă asigur că armamentul clasic este în prezent atît de distrugător, încît în foarte scurt timp numărul victimelor va fi de ordinul zecilor sau al sutelor de milioane. Iar populația civilă nu va fi nicidecum cruțată. Răspunderea pe care v-o asumați este cu atît mai mare, cu cît în limitele arsenalului convențional sîntem departe de a dispune de o forță care să ne asigure securitatea națională, mai ales dacă adversarii noștri potențiali se vor uni

între ei. Nădăjduiesc că nu ne veți obliga să considerăm menținerea inițiativei dumneavoastră la LIGAMONDIA drept lipsită de patriotism, dacă nu chiar trădătoare...

Cîteva clipe se auziră doar creioanele stenografelor.

— Să nu folosim vorbe atît de mari, sugeră Konphyl cu un zîmbet generos. În fond, domnule academician, nimeni nu-ți pune patriotismul la îndoială.

— Ba să le folosim, zise savantul, dar în mod întemeiat. Cîtă vreme guvernul nostru și însuși președintele republicii declară în mod solemn că doresc dezarmarea nucleară, că sînt gata să semneze un tratat de dezarmare care ar prevedea garanții convingătoare, va fi cam greu să fie dovedită pretinsa mea lipsă de patriotism.

— Păi vezi, exclamă consilierul, doar și noi dorim dezarmarea ! Nu este absolut normal să încredințezi guvernului această afacere ? Dispunînd de un asemenea argument, ne va fi mult mai simplu să îi convingem și pe alții de necesitatea semnării tratatului. Datăm frumos decretul, îți înmînăm decorația, ciocnim și un pahar de șampanie, și te poți întoarce la laborator. Chiar, era să uit : ce gest copilăresc să-ți dai demisia ! Se poate ?...

Sawafill se ridică în picioare și rosti calm :

— Domnilor, v-am ascultat cu cea mai mare atenție. Cred că mă voi lipsi deocamdată de Ordinul primului tetraedru, deși nu s-ar putea spune că nu-l merit. Îi sînt recunoscător generalului Packs pentru expunerea atît de clară a ideilor domniei sale. Cunoșteam teoria descurajării atomice, dar reamintirea ei mi-a prins bine. După opinia mea, încheierea cu succes a tratatului privind dezarmarea nucleară ar reprezenta un asemenea pas pe calea destinderii și a redobîndirii încrederii reciproce, încît realizarea dezarmării generale i-ar putea urma în scurt timp. De altfel, nimeni nu împiedică guvernele să abordeze concomitent ambele aspecte. Eu nu voi repeta însă eroarea colegilor mei mai vîrstnici, care au lăsat primejdioasa lor descoperire pe mîna politicienilor.

— Scumpul meu, în pofida măsurilor speciale pe care le-am luat pentru a te ocroti, aceste cuvinte ar putea să te coste viața. Și ar fi păcat... Deținătorul unui secret atît de teribil e întotdeauna în primejdie de moarte...

— Știu, domnule consilier, murmură savantul, am știut de la bun început.

Generalul se ridică și el :

— Atunci, nu ne mai rămîne decît să ne luăm rămas bun.

6.

Sala era plină. Locurile fuseseră ocupate în mod disciplinat cu o jumătate de oră înainte de începerea meciului. Rîndurile rezervate oficialilor și trimișilor speciali ai marilor agenții de presă erau și ele ticsite. Meciul de lupte kronotice dintre cei doi supercampioni, mehonezul Pinks și fillonianul Poongs, era nu numai un eveniment sportiv excepțional, așteptat de luni de zile cu cel mai viu interes, ci și un eveniment politic ieșit din comun, dat fiind faptul că Republica Fillonia și Regatul Mehonului nu întrețineau relații diplomatice. Comentatorii de presă din întreaga lume acordau o semnificație deosebită acestei prime deplasări a unui sportiv fillonian în Mehon, convenite prin intermediul Federației internaționale de lupte kronotice. Cei mai mulți vedeau în Poongs purtătorul unui mesaj de bunăvoință al președintelui Filloniei și așteptau de la acest meci să marcheze o cotitură în relațiile dintre cele două mari puteri, cu implicații asupra întregului echilibru de forțe mondial. Unii făceau chiar o legătură între inițiativa fizicianului Sawafill la LIGAMONDIA și decizia comună de a programa întîlnirea cu o lună mai devreme decît fusese prevăzut inițial.

Deasupra panoului electronic pe care urma să fie afișată evoluția punctajului și a timpului de-a lungul celor cinci reprize, portretele șefilor de stat erau însoțite de urarea bilingvă „Bun venit mesagerului pașnic al poporului fillonian !" Cînd cei doi sportivi își făcură apariția, spectatorii izbucniră în urale, fluturînd steguleţele care reproduceau în miniatură drapelele celor două țări ; vreo zece copii îmbrăcați în alb năvăliră în arenă, cu brațele încărcate de flori. Orchestra intonă imnurile, iar spectatorii se ridicară. Luptătorii își lepădară apoi hala-

tele și se apropiară pentru a-și da mîna. Blonzi amîndoi, și tunși scurt, aveau cam aceeași statură și aproape aceeași greutate ; Pinks era ceva mai ușor, însă și cu doi ani mai tînăr.

Poongs repetă în gînd instrucțiunile primite de la antrenorul său : „În prima repriză nu-i adresezi nici un cuvînt. În prima repriză, nici un cuvînt !" Își examină cu atenție adversarul și observă că avea o agilitate aparte care îi îngăduia să se miște încet dar fluent, alunecînd parcă. După obișnuitele tatonări, încercă să-i fixeze brațul într-un A-7, dar celălalt îi ghicise intenția și pară la timp ; în aceeași clipă îl văzu făcînd un pas în urmă și pricepu că îi pregătea un B-2, așa că se lăsă brusc în genunchi și ridică palma stîngă deasupra capului. Lovitura mehonezului nimeri în gol, smulgînd sălii un oftat prelung. Fillonianul trecu rapid într-un B-4 articulat și izbuti să-și prindă adversarul pe picior greșit. Se prăbușiră amîndoi pe saltea, dar Pinks își eliberase umărul în cădere așa încît se aflau acum într-o poziție neutră. Poongs i-ar fi putut șopti la ureche fără ca măcar juriul să audă ceva, dar își aminti cuvintele antrenorului : „În prima repriză, nici un cuvînt !" Arbitrul principal fluieră și le făcu semn să se ridice pentru a relua lupta. Peste cîteva secunde, însă, sirena marcă sfîrșitul primei reprize.

În a doua repriză se trezi pe neașteptate la podea, fără să priceapă prea bine cărei figuri anume îi căzuse în cursă ; desluși în ureche șuieratul lui Pinks :

— Comunică-mi mesajul cît te mai cruț !

Tonul mehonezului nu-i plăcu deloc. Nu era obișnuit să fie tratat în arenă de sus, nici la propriu și nici la figurat. Scoțînd răcnetul auxiliar X-12, Poongs se răsuci scurt, înșfăcă glezna adversarului său și se angajă într-o impecabilă serie K. În sală se dezlănțuiră fluierături și aplauze. Acum e momentul, își zise fillonianul și își apropie buzele de urechea celuilalt :

— Vă propunem un pact de neagresiune.

— Și ce cîștigă Mehonul ? întrebă Pinks după aproape două minute, cînd izbuti și el un frumos A-3 răsturnat, care le aduse din nou capetele la limita cerută de caracterul confidențial al convorbirii.

Din motive tehnice — arbitrul stătuse o vreme prea aproape de saltea — răspunsul a putut fi furnizat abia spre sfîrșitul reprizei a patra :

— Dispozitive Sawafill de protecție împotriva unui eventual atac nuclear din partea Kașoniei.

O nouă pauză îi readuse pe luptători la locurile de odihnă. Scorul meciului era deocamdată echilibrat, cu un ușor avantaj pentru campionul fillonian. Spectatorii intonară un marș patriotic, spre a-și încuraja favoritul. Ultima repriză începea pentru toți cei prezenți sub semnul maximei tensiuni. Cu un extraordinar H-1, Poongs își culcă potrivnicul pe burtă :

— Mă mai cruți multă vreme ? rînji el disprețuitor.

Mehonezul așteptă pînă începură huiduielile, apoi zise abia perceptibil :

— Fizicienii noștri îl consideră pe Sawafill al vostru un șarlatan.

— De-aia l-au primit membru de onoare al societății lor ? rîse fillonianul.

Și, neatent, îl scăpă pe celălalt din strînsoare. Pinks îi apucă fulgerător mîna și îl proiectă în aer, executînd un dublu B-3 perfect. Îl lăsă să se prăbușească și oasele se auziră troznind. Poongs simți o durere cumplită și, mai înainte de a-și pierde cunoștința, îi păru că aude ca prin vată șoapta învingătorului :

— Kașonia ne oferă mai mult...

Sala izbucni în ropote de aplauze.

7.

Echipat doar cu un sumar costum de baie, cel mai bogat om din lume încerca, așezat în poziția lotus, să se concentreze asupra imaginii unei lumînări aprinse. Deși stăpînea destul de bine această tehnică yoghină de deconectare, îl încerca presimțirea inexplicabilă că acum nu va izbuti ; într-adevăr, îi era imposibil să-și reprezinte în gînd limba palidă și șovăitoare a flăcării. Prin fața ochilor minții i se perindau surse de lumină de tot soiul — felinare, focuri de artificii, incendii, licurici, cande-

labre, arcuri voltaice... Vedea laseri orbitori și opaițe primitive, aurore boreale și focuri de tabără, guri de furnal și becuri fluorescente, vedea faruri despicînd bezna și teribili vulcani în erupție. Doar păcătoasa aceea de lumînare refuza să i se arate ! După minute lungi de eforturi neputincioase, aflat tocmai pe punctul de a se hotărî, exasperat, să renunțe, întîmplarea mult așteptată se produse, în sfîrșit. Rămase așa vreme îndelungată, acaparat pe de-a-ntregul de viziunea sa.

Un semnal melodios, repetat cu intensitate crescîndă, își împlini menirea de a-l anunța că ora de gimnastică s-a sfîrșit. Lumînarea se stinse în închipuirea lui M. M. Maggfill. Se lungi cîteva clipe pe spate, apoi se ridică. Ușa se deschise și în prag își făcu apariția un bărbat purtînd un fel de uniformă de culoare vișinie.

— Au sosit toți cei convocați, anunță el.

— Și Packs ?

— Desigur, domnule.

— Vin și eu, numaidecît.

După zece minute apăru, proaspăt și radios, în sala de consiliu și, după ce răspunse la salutul cu care fusese întîmpinat, se așeză făcîndu-le semn celorlalți să se instaleze și ei în jurul mesei.

— Voi fi scurt și direct, precizează el de la bun început. V-am invitat aici deoarece presupun că locurile pe care le ocupați fie în fruntea industriei de armament nuclear, fie în conducerea armatei, vă îndeamnă să aveți aceeași atitudine ca și mine față de ideea dezarmării în general și față de inițiativa lui Sawafill în special. Întrucît guvernul și președintele nu pot acționa decît în limitele legalității, mai ales în perspectiva viitoarei campanii electorale, trebuind să țină seama de opinia publică, de presiunile exercitate de către presă, de interminabilele discuții din parlament, de propriile angajamente și promisiuni, sîntem nevoiți să luăm noi taurul de coarne. De acord ?

— Bineînțeles, răspunseră ceilalți.

— E cineva de altă părere ?

Nu, nimeni nu era de altă părere.

— E cineva care nu dorește să fie amestecat ? S-o spună acum. Se poate retrage fără nici o supărare.

Nu, nimeni nu vroia să se retragă.

— Ei, bine, să trecem atunci la miezul problemei. Pentru noi nici încheierea unui tratat de dezarmare și nici anihilarea materialelor fisionabile, cu care amenință Sawafill în caz contrar, nu sînt deloc acceptabile, ba aș zice că ambele eventualități ar fi la fel de dezastruoase. Pe lîngă lovitura directă pe care ar da-o intereselor noastre, ele ar crea o breșă fatală, un precedent irevocabil, ar conferi un extraordinar prestigiu ideii în sine a dezarmării și ar spulbera mitul fatalității cursei înarmărilor, amenințînd astfel să pună capăt definitiv celei mai bănoase afaceri din cîte au existat vreodată. Puțini dintre noi ar supraviețui unei asemenea prăbușiri.

— Așa e.

— Avem de ales între două soluții : să-l cumpărăm, sau să-l constrîngem. Se pare că fizicianul nostru nu e un tip rezonabil, că ține morțiș la isprava lui și că nu urmărește avantaje materiale. Generalul Packs ne-ar putea da unele detalii în această privință, întrucît a avut zilele trecute o discuție cu el.

Toate privirile se îndreptară spre general.

— După opinia mea, nu poate fi cumpărat — dar mă tem că nici cu forța n-am obține rezultate mult mai bune. E burlac, duce o viață retrasă, n-are rude apropiate, și-a părăsit slujba, cu alte cuvinte nu oferă cîmp pentru presiuni și constrîngeri, în timp ce popularitatea lui în lume crește vertiginos.

— Așadar, omul joacă tare, conchise Maggfill. Va trebui să încercăm toate variantele, de la zornăitul arginților la compromitere și de la amenințări la fapte. La nevoie vom pune la cale o răpire, iar cînd va fi în mîinile noastre, vom vedea noi cine are nervii mai tari. Partea proastă este că nu-l putem lichida pur și simplu : trebuie deci să-l determinăm să renunțe, iar singura garanție a renunțării ne-o poate da cunoașterea secretului pe care îl deține.

— Ușor de zis, observă Packs.

— Cred că ai fi omul cel mai nimerit să coordonezi această acțiune. Să-i smulgem cu orice preț secretul !

Generalul ezita.

— Așa e, întărîră și alții. Ești omul cel mai potrivit!

— Fie !

— Are cineva de pus întrebări ?

— Eu, zise amiralul Guers. În calitatea mea de comandant al flotei de submarine atomice purtătoare de armament nuclear, sînt direct interesat să cunosc mecanismul de neutralizare descoperit de profesorul Sawafill. Profit de ocazie pentru a sublinia însă că — în cazul unei reușite — acest secret de covîrșitoare importanță strategică va trebui păstrat cu cea mai mare strictețe.

— El va fi încredințat, evident, guvernului, preciză Maggfill.

— Întrebarea mea e alta : ce ne facem dacă dăm greș ? Vom asista neputincioși la încheierea tratatului ?

— Avem destul timp să reflectăm la asta. Important este să facem absolut totul pentru a evita un asemenea deznodămînt. Să nu ne amăgim cu iluzia că întreaga poveste ar putea fi un bluf ; cît timp nu vom ști cu certitudine care e adevărul, impostura rămîne la fel de primejdioasă ca și o amenințare pe deplin întemeiată, tocmai fiindcă nu le putem deosebi. Generale Packs, ai mînă liberă și întregul nostru sprijin. Și, mai ales, nu uita că pentru noi toți este o luptă pe viață și pe moarte.

8.

Teleimprimatorul țăcănea în ritmul lui zorit, umplînd banda de hîrtie cu vești din toată lumea. S. E. Jourtak prelua filele decupate și parcurgea în viteză rîndurile, însemnînd cu un creion roșu știrile pe care le socotea demne de atenție :

„Plajyo, 29 — Marșul de protest împotriva staționării în porturile Plajoniei a submarinelor nucleare ale flotei a cincea filloniene s-a încheiat cu o demonstrație la care au luat parte peste două milioane de oameni. S-au semnalat încăierări între poliție și manifestanți, soldate cu numeroși răniți. Primul ministru D. T. Mynblasch a instituit în capitală starea de urgență."

„Port Zozo, 28 — În faimoasa faleză Karamya din sud-vestul Zozokanului a fost descoperită cea mai veche

fosilă a unui hominid cunoscută pînă în prezent. Este vorba de un fragment de mandibulă, a cărei vîrstă a fost apreciată la 4,2 milioane de ani. Descoperirea aparţine expediţiei paleontologice tynoniene, conduse de P. B. Ballentin."

„Minarbab, 29 — La frontiera Minarului cu Minonia s-au produs în cursul nopţii incidente grave. «Un detaşament de blindate minonian a pătruns pe o adîncime de 2 km pe teritoriul Minarului, afirmă surse oficiale minarite, obligînd artileria şi aviaţia noastră să ripoteze. Au fost distruse două tancuri şi au fost luaţi 38 de prizonieri». Se aşteaptă convocarea Consiliului permanent al LIGAMONDIEI."

„Mindad, 29 — La frontiera Minoniei cu Minarul s-au produs în cursul nopţii incidente grave. «Artileria şi aviaţia minarită au bombardat în mod sălbatic localităţi din apropierea graniţei, afirmă surse oficiale minoniene, obligînd unităţile noastre de blindate să întreprindă un raid de pedepsire. Au fost doborîte trei avioane ; de partea noastră nu s-au înregistrat pierderi.» Se aşteaptă convocarea Consiliului permanent al LIGAMONDIEI.»

Jourtak sări ştirea următoare, referitoare la cea de a patra căsătorie a prinţului moştenitor al Galonului, şi încă una, care comenta vădit tendenţios recentul deces, în urma unui atac de cord, al cunoscutului compozitor kaşonian I. A. Moosigaş. Apoi citi :

„Placyt, 29 — Trei femei însărcinate în luna a şaptea şi-au dat foc în Piaţa Eternităţii din capitala Plakoniei, în semn de protest împotriva continuării cursei înarmărilor. Într-o scrisoare deschisă adresată autorităţilor, ele declarau că nu pot accepta să dea naştere unor fiinţe condamnate să piară într-un cataclism nuclear : internate în spital cu arsuri grave, au încetat din viaţă după cîteva ore, în pofida eforturilor depuse de chirurgi."

Se opri din lectură. Se întrebă cum ar fi reacţionat la vederea acestor rînduri soţia lui, care, însărcinată fiind, urma un tratament pentru păstrarea sarcinei. O neliniştе difuză îl cuprinse, i se înstăpîni pe muşchii diafragmei, o simţi pulsîndu-i în gîtlej. Din fericire, la „Glasul Taquo-

niei" o asemenea relatare n-avea nici o şansă de a fi publicată. Trecu deci mai departe, nu fără a constata că buna dispoziţie îi pierise cu totul.

„Zgandaris, 29 — Un purtător de cuvînt al guvernului Zgandiei a anunţat că ţările Confederaţiei celor opt fluvii au experimentat în comun un nou tip de armă nucleară cu efect de radiaţii minim. Ţările Confederaţiei îşi reafirmă cu acest prilej intenţiile paşnice şi se angajează să nu recurgă primele la arme nucleare în cazul unui eventual conflict, a declarat purtătorul de cuvînt."

Imaginea celor trei torţe vii din Piaţa Eternităţii îi stăruia în minte. Oamenii n-ar trebui să îngăduie aşa ceva, gîndi el.

„Illaco, 28 — Un grup de obiecte zburătoare neidentificate ar fi aterizat în apropierea unei rezervaţii pentru albi din nordul muntos al Illariei, afirmă un ziar local citînd concluziile anchetei efectuate de poliţie..."

Mă tem că nici asta nu merge, îşi zise gazetarul. Îşi dădea seama totodată că grupajul risca să iasă prea sumbru, avea neapărată nevoie de încă ceva mai optimist, tonic, pentru păstrarea unui oarecare echilibru. Renunţă deci şi la răpirea redactorului şef al unui ziar de opoziţie din Gasonia de către un grup de terorişti, şi la un atentat cu bombe împotriva sediului central al partidului de guvernămînt din Nakeim. Însemnă cîteva ştiri neutre, consemnînd schimburi de vizite oficiale sau remanieri de cabinet fără nici o semnificaţie ; în cele din urmă, găsi şi doritul element pozitiv :

„Netburg, 29 — Mesajul adresat LIGAMONDIEI de către fizicianul fillonian A. B. Sawafill — care continuă să fie intens şi contradictoriu comentat în presa de toate orientările din întreaga lume — şi-a găsit un neaşteptat sprijin din partea guvernului Netoniei. Într-un memorandum adresat organizaţiei internaţionale ale cărei instituţii le găzduieşte, ca stat neutru, chiar de la întemeiere, se propune convocarea unei sesiuni extraordinare a Adunării Generale a LIGAMONDIEI, dedicate examinării în spiritul iniţiativei lui Sawafill a perspectivelor încheierii tratatului de dezarmare nucleară. Mai multe misiuni permanente din cadrul forului mondial au anunţat, încă

în aceeași zi, că țările pe care le reprezintă vor susține convocarea unei asemenea sesiuni."

În continuare, se făceau referiri la înființarea, în tot mai multe orașe de pe glob, a unor grupuri de sprijin „A. B. Sawafill", care și-au făcut cunoscută intenția de a se constitui într-o mișcare cu caracter mondial în cadrul unei apropiate conferințe internaționale. Nu, nu e cazul, mormăi Jourtak, nu ne interesează grupurile „A. B. Sawafill". Nu credea în eficiența unei astfel de mișcări și ar fi putut să jure că îndărătul ei se ascundeau interesele foarte precise ale vreuneia dintre marile puteri. Dar o sesiune a LIGAMONDIEI, desigur, ar fi fost pe linia ideilor, fidel oglindite în coloanele ziarului la care lucra, ale politicii oficiale promovate de Taquonia. Adună într-un teanc știrile pe care le reținuse și — cu gîndul la jertfa cumplită a celor trei virtuale mame — porni cu dosarul spre biroul responsabilului de număr, ca să ceară avizul de rigoare pentru alcătuirea grupajului.

Întreaga ființă i se încrîncena numai la ideea că soția lui ar putea să piardă copilul pe care și-l doriseră atît de mult... Nu trăiau nici pe departe în cea mai bună dintre lumi, dar viața își urma cursul ei, în pofida oricăror piedici. Oamenii se adaptau, învățau să supraviețuiască spaimei, să-și învingă angoasa — și, deodată, cele trei torțe vii făceau să se caște iar umbra abisului !

9.

Coborî scările spre stația de metrou : azi avea chef să hoinărească prin oraș. Știa că succesul unui program foarte ordonat, cum era al lui, depinde în bună măsură de abilitatea cu care îți îngădui asemenea rare derogări de la rigorile propriei discipline. O rigiditate exagerată nu-i pe măsura unui om, oricît ar fi el de zelos, iar mai devreme sau mai tîrziu provoacă reacții explozive, ca aburul supraîncălzit într-un cazan lipsit de necesara supapă de siguranță. Se încredință, dintr-o privire, că îngerul său păzitor — cum îi plăcea să-l numească pe individul care îl urmărea conștiincios ori de cîte ori ieșea din casă —

se ţinea, ca de obicei, la cîţiva paşi în urma lui. Îl amuza gîndul că cineva primise misiunea să-l păzească, sau să-l spioneze, sau să le facă pe amîndouă. Deşi, la drept vorbind, era de aşteptat să se întîmple aşa. Situaţia îi părea mai degrabă hazlie, mai ales că urmăritorul nu se ferea de el şi nici măcar nu încerca să dea o aparenţă nevinovată îndeletnicirii sale.

Îşi viză biletul, ieşi pe peron şi urcă în grabă într-un vagon al garniturii, exact în clipa dinaintea închiderii automate a uşilor. Se surprinse privindu-l prin geam pe presupusul agent care, neaşteptîndu-se deloc la o asemenea manevră, îi făcu un semn dojenitor cu arătătorul şi se repezi spre cabina unui telefon public, desigur spre a raporta şefului său că fusese păcălit. Sawafill ridică din umeri : doar n-o făcuse dinadins ! Trecu în faţa panoului cu schema traseului şi se decise să coboare la a treia staţie, în apropierea parcului.

După ce ieşi din nou în stradă, zăbovi o vreme prin faţa vitrinelor. Făcu o vizită unui librar cunoscut, pentru a-l întreba ce noutăţi mai are şi cumpără cîteva cărţi pe care îl rugă să i le trimită după-amiază acasă. Respinse tentaţia de a lua cîteva sandvişuri de la o gheretă învecinată : avea de gînd să ia masa la restaurantul galonez din parc, vestit pentru gastronomii lui, şi n-ar fi avut nici un rost să-şi strice pofta de mîncare cu gustările reci de care se cam săturase în ultimul timp, de cînd renunţase la serviciile doamnei Hax. Rătăcind astfel la întîmplare pe trotuarele nu foarte aglomerate, băgă de seamă că era din nou urmărit, de astă dată cu mai multă discreţie. Pot să fiu liniştit, îşi zise profesorul, protectorii mei nu m-au abandonat ; telefonul amicului şi-o fi făcut efectul, iar colegul lui se vede că are un stil mai profesionist.

În schimbul unei monede, automatul de ziare îi eliberă un set din cotidienele de dimineaţă. Purtîndu-le sub braţ, traversă bulevardul şi intră în parc. În timpul nopţii plouase, aşa că aerul păstra încă o răcoare plăcută, lucru destul de rar pentru o zi senină de iulie, cu numai o oră înainte ca soarele să ajungă la zenit. Contribuiau la asta, desigur, şi vegetaţia bogată, şi vecinătatea lacului ; ori-

cum, toate îi dădeau un sentiment reconfortant de bunăstare fizică. Își alese o bancă la umbră, se așeză și deschise un ziar la întîmplare : „Monumentul". Îl frunzări fără prea mare entuziasm, dar un titlu îi atrase numaidecît atenția — „Jocul de-a dezarmarea nucleară". Începu să citească :

„Este arhicunoscut cazul mucalitului care a furat un milion de fillari de la o bancă, amenințîndu-i pe funcționari cu un inofensiv pistol-jucărie. Isprava lui ne poate face să zîmbim, ceea ce nu conferă însă hoțului circumstanțe atenuante. În definitiv, paguba e aceeași, indiferent dacă unealta intimidării este o armă autentică sau o imitație suficient de convingătoare.

Se discută mult, mult prea mult credem noi, dacă anihilarea materialelor fisionabile — pistolul cu care ne amenință stimabilul academician A. B. Sawafill — reprezintă o posibilitate reală sau o simplă sperietoare. Polemiști iscusiți se întrec în a furniza argumente pro și contra, în a cere fizicianului cu vocație de mîntuitor o dovadă, o demonstrație la scară redusă a puterii sale, sau în a cîntări în ce măsură răspunsul acestuia — că un asemenea experiment ar fi principial imposibil, întrucît reacția s-ar desfășura în lanț și, odată declanșată, generalizarea ei rapidă la scara întregii planete n-ar mai putea fi împiedicată — este demn de luat în considerare sau constituie doar o perdea de fum menită să ascundă fie teama că demonstrația ar înlesni divulgarea secretului, fie chiar impostura.

Din capul locului, însă, problema este greșit pusă. Îndrăznim să afirmăm aici că ne interesează prea puțin, am zice că deloc, dacă pistolul este sau nu autentic, de vreme ce a ajuns să fie folosit ca armă de intimidare ; ne preocupă exclusiv să judecăm cu ce finalitate este mînuit. Dacă distinsul om de știință este atît de preocupat de perspectiva abolirii armelor nucleare, atunci, ca orice bun cetățean, de ce n-a încredințat guvernului secretul descoperirii sale ? De ce n-a oferit el această formidabilă șansă forului investit de întreaga națiune cu răspunderea de a-i apăra cele mai înalte interese ? Pentru că n-ar fi avut, de fapt, ce să-i încredințeze, par să sugereze unii ;

pentru că, mai presus de interesele unei națiuni, ar dori să servească năzuințele întregii omeniri, ripostează alții.

Fie-ne îngăduit să punem la îndoială bunele intenții ale unui om care pune la îndoială bunele intenții ale guvernului său și al nostru — emanație a unei orînduiri, cum se vede, excesiv democratice. Lucrurile sînt mult prea grave ca să ne ascundem după deget ; cine cunoaște în detalii fragilul echilibru de forțe existent între marile puteri, cine știe ponderea exactă a arsenalelor nucleare în menținerea acestuia și în descurajarea oricărei potențiale aventuri planetare, va identifica negreșit pe cel care ar trage foloase în urma renunțării necondiționate, în termenul impus, la armamentul atomic, pe cel care ar obține partea leului dintr-un astfel de tîrg cu aparențe de acord echitabil, devenind dintr-o dată stăpînul necontestat al lumii întrucît deține în chip evident supremația militară în cîmpul armelor convenționale. Și nu ne sfiim să-i spunem pe nume : este regimul expansionist kașonian.

Deliberat sau nu, dorind-o sau împotriva dorinței sale — nu noi sîntem în măsură să o stabilim — A. B. Sawafill se face așadar nu exponentul umanității, cum ar vrea să se creadă, ci al celui mai virulent dintre adversarii noștri. Graba cu care întreaga presă din Kașonia l-a prezentat pe stimabilul academician ca «maniac irresponsabil aflat în solda militarismului fillonian» și i-a etichetat inițiativa drept «manevră menită să impună, sub pretextul așa-zisului control internațional, oficializarea rețelei de spionaj pe teritoriul suveran al țărilor împotriva cărora este pregătită agresiunea» nu ne poate decît întări credința. Convins de superioritatea lui într-o înfruntare clasică..."

La acest pasaj al înverșunatului pamflet, profesorul își întrerupse lectura. Alături, pe aceeași bancă, se așezase tipul care îl fila de cînd coborîse din metrou și acum îl privea fix, căutînd să-i atragă atenția.

— Bună ziua, îi zise. Transmite, te rog, colegului scuzele mele pentru păcăleala neintenționată...

— Cred că faceți o confuzie, răspunse celălalt.

— Desigur, n-am să mai insist, admise Sawafill. Totul e o pură coincidență, continuă el întrebîndu-se dacă in-

terlocutorul său avea într-adevăr un accent străin sau i se păruse numai.

— Nu, nu e o coincidență. Pîndesc de multă vreme prilejul de a vă vorbi fără să fim supravegheați. Am misiunea să vă ofer un milion în schimbul secretului pe care îl dețineți.

Și zicînd asta, desfăcu eleganta valiză diplomatică pe care o ținea pe genunchi, lăsînd să se vadă teancurile de bancnote noi-nouțe. Fizicianul surîse blajin :

— Spune-le celor care te-au trimis să nu-și mai piardă vremea de pomană. Secretul meu are valoare numai atîta timp cît îl cunosc doar eu. Nimeni și nimic nu mă va face să-l divulg înaintea zilei de 16 mai 1984. Așa să le spui.

— E o șansă cu care n-o să vă mai întîlniți. Alții s-ar putea să recurgă la mijloace mai puțin elegante. Mai reflectați !

— Oare patronii tăi mă cred atît de lipsit de imaginație, încît să mă fi angajat într-o asemenea acțiune fără să fi reflectat dinainte la absolut toate consecințele previzibile ? Sau își închipuie că mi-ar fi fost imposibil să prevăd că se vor găsi destui amatori să-mi cumpere secretul, fie chiar și pentru a mă compromite... Nu, domnule, răspunsul meu este de mult cîntărit, și e definitiv.

— Faceți o mare greșeală, mormăi individul ca pentru sine, închise valiza și se ridică.

Îl urmări cum se depărtează, îi admiră statura atletică, mersul elastic. Iată că a apărut și milionul, toate se leagă, își zise, aproape ca în articol. Nu, nici veninul ăstora nu mă miră, își continuă el gîndul, am socotit întotdeauna că „Monumentul" exprimă opiniile cele mai reacționare, interesele industriei de război și ale șefilor strategiei atomice : dacă ar fi să te iei după comentariile lor, toate guvernele lumii urmăresc să cotropească planeta, desigur în afară de al nostru, care veghează asupra păcii și dreptății !

I se făcuse foame de-a binelea. Porni așadar spre malul lacului, unde era situat restaurantul galonez. La intrare, se opri la o cabină telefonică : o elementară precauție îl îndemna să aducă la cunoștința poliției cele petrecute cu cîteva minute în urmă.

10.

Hegemolia își dobîndise independența de stat doar cu vreo treizeci de ani în urmă. De atunci, însă, această insulă din mijlocul oceanului, cu o populație de numai cîteva milioane de locuitori, și-a ales o vocație cu totul aparte : sfidarea sistematică, organizată și extrem de profitabilă a oricăror acorduri sau reglementări, a măsurilor menite să protejeze interesele, suveranitatea sau ordinea de drept a altor state. Sub pavilionul Hegemoliei navigau cargourile gigantice ale unor armatori dornici să evite taxele pipărate ale țărilor proprii, pe aeroporturile ei poposeau avioanele deturnate sau cele transportînd ostaticii feluritelor vendete politice, în apele ei teritoriale erau găzduite navele avînd la bord stații pirat de radio și televiziune. Pe aici treceau cele mai eficiente rețele ale traficanților de droguri, de arme, de capodopere furate, aici înflorea industria falsurilor, cu precădere a falsificatorilor de bancnote, aici oricine putea produce orice, fără licență sau drept de autor, copiind totul fără jenă. Dar, mai presus de toate, Hegemolia era patria adoptivă a organizațiilor clandestine, a grupurilor teroriste de pretutindeni, a fanaticilor religioși, secesioniști ori unificatori, belicoși ori pacifiști, ultraprogresiști ori ultraretrograzi, rasiști de toate culorile ori egalitariști de toate nuanțele. Un mare om politic afirmase odată, în glumă, că aruncarea acestei insule în aer ar face, poate, lumea ceva mai bună, dar cu siguranță mai plictisitoare. Adevărul este însă că lumea nu s-ar mai fi putut lipsi de ea, căci tot aici se purtau și tratativele secrete între grupări, partide, state sau alianțe potrivnice, care în altă parte n-aveau cum să se așeze în jurul aceleiași mese. Dacă Hegemolia n-ar fi existat, spusese un alt personaj faimos — parafrazînd și el pe altcineva — ea ar fi trebuit inventată.

Singura lege respectată cu sfințenie — și mulțumită căreia duceau o viață prosperă și tihnită atît localnicii cît și veneticii mereu mai numeroși — era abținerea de la orice răfuială. Puteau fi văzuți stînd la taifas, ciocnind o bere, sau jucînd zaruri oameni care în alt loc n-ar fi

ezitat o secundă să se ucidă între ei cu sînge rece. Cei cîţiva nechibzuiţi care cutezaseră să încalce pactul au fost linşaţi pe loc. Un perpetuu armistiţiu domnea astfel netulburat în aşezările insulei.

Într-una dintre acestea, într-o clădire cu birouri de închiriat pentru tranzacţii discrete („garantăm absenţa microfoanelor", scria cu litere mari deasupra intrării), într-o zi de august a anului 1983 urmau să se întîlnească emisarul Cavalerilor păcii şi emisarul Cruciadei împotriva radiaţiilor. Cele două organizaţii extremiste aveau cîteva puncte comune : credinţa că mijloacele de acţiune legale sînt ineficiente, caracterul internaţional al activităţii, constituirea prin desprindere dintr-o organizaţie ortodoxă (Federaţia mondială a iubitorilor păcii, respectiv Consiliul salvării ecologice) ş.a. Emisarii lor se întîlneau pentru a întocmi planul unei lovituri comune : asasinarea cetăţeanului fillonian A. B. Sawafill. Şi conducătorii Cavalerilor, şi cei ai Cruciadei ajunseseră cam în acelaşi timp la concluzia că principalul obiectiv urmărit — distrugerea armamentului nuclear, respectiv a tuturor surselor artificiale de radiaţii nocive — ar fi fost atins dacă procedeul descoperit de către ilustrul fizician ar fi fost pus în aplicare. Apoi, că cea mai sigură cale ar fi lichidarea descoperitorului, întrucît acţiunea de anihilare ar fi atunci declanşată, conform spuselor lui, în mod automat. Cît timp savantul mai era în viaţă, exista riscul ca el să fie convins sau constrîns să amîne scadenţa, sau chiar să renunţe la iniţiativa sa ; pe de altă parte, fanaticii radioecologiei se temeau de o eventuală încheiere a tratatului de dezarmare, deoarece energetica nucleară şi utilizarea izotopilor radioactivi ar fi avut atunci cîmp liber de desfăşurare. Pentru toate aceste motive, A. B. Sawafill trebuia să piară : el îşi îndeplinise menirea — desigur, fără măcar s-o bănuiască — iar acum le era de prisos, ba chiar stînjenitor. Era o şansă unică, şi n-aveau dreptul să o rateze !

Discuţia a fost scurtă şi fructuoasă, ca între doi oameni care au aceleaşi interese şi vorbesc acelaşi limbaj. Nici măcar nu şi-au pus întrebarea dacă nu cumva fizicianul supralicitase, fără să fi descoperit procedeul de anihilare, din dorinţa constructivă de a grăbi încheierea

tratatului — caz în care suprimarea lui nu le-ar fi fost de nici un folos. Obiectivul lor le părea mult prea important pentru ca viaţa unui om să mai conteze, fie el laureat al premiului Babel. Verdictul a fost rostit cu uşurinţa cu care s-ar fi stabilit miza la jocul cu zaruri. Un om de încredere avea să fie trimis în Fillonia, cu instrucţiuni precise, pentru a organiza pînă în cele mai mici detalii săvîrşirea asasinatului plănuit.

11.

„Noi, fizicienii întruniţi la Neturb în cea de a 32-a Reuniune internaţională anuală asupra structurii atomului, declarăm că împărtăşim întrutotul înaltul ţel al acţiunii colegului nostru, reputatul savant fillonian A. B. Sawafill, şi că îl vom sprijini fără rezerve în orice împrejurare. Alăturîndu-ne iniţiativei sale, cerem încheierea neîntîrziată a tratatului de dezarmare. Deşi neutralizarea materialelor fisionabile ar aduce prejudicii serioase progresului fizicii şi al ştiinţei în general, considerăm că acest sacrificiu este pe deplin justificat, dacă nu se ajunge în cel mai scurt timp la abolirea, printr-un acord internaţional eficient, a arsenalului nuclear. Continuarea dezastruoasei curse a înarmării atomice trebuie oprită cu orice preţ. Conştienţi de riscul personal pe care şi l-a asumat colegul nostru şi îngrijoraţi de tonul ameninţător al unor luări de poziţie din cadrul campaniei de presă desfăşurate în jurul acestui caz, ne afirmăm solidaritatea cu cauza sa, voinţa de a veghea asupra vieţii lui preţioase. Cerem autorităţilor filloniene să ia toate măsurile pentru a pune în afara oricărei primejdii persoana lui A. B. Sawafill."

— Aţi primit cu toţii, zise preşedintele Reuniunii, textul proiectului de mesaj pe care propunem să-l adresăm, prin intermediul LIGAMONDIEI, tuturor statelor lumii. Are cineva de făcut vreo observaţie ? Chiar dumneavoastră, domnule Sawafill ?

— Chiar eu. Sînt mişcat şi mulţumesc din inimă comitetului de organizare pentru intenţia generoasă de a cere delegaţilor prezenţi aici să-şi manifeste public so-

lidaritatea cu acțiunea mea. Vă asigur că prețuiesc mult sprijinul moral pe care mi-l oferiți, dar nu-l pot accepta. Riscul asumat nu poate fi redus prin sporirea numărului celor în cauză ; dimpotrivă, pe lîngă faptul că se înmulțesc inutil viețile primejduite, amenințarea poate chiar să crească pentru fiecare în parte. Lucrurile sînt de așa natură încît siguranța maximă o prezintă tocmai caracterul strict individual al inițiativei. Orice solidarizare face să crească exponențial frontul presiunilor adverse. Țăria mea stă în singurătate, în izolare.

— Nu sînt de aceeași părere, interveni tynonianul G. E. Savatyn. În primul rînd, eu nu cred în succesul gesturilor individuale. Ideea că omenirea ar putea fi salvată prin sacrificarea unui om e falsă și e cinică, iar dacă omenirea ar accepta un asemenea sacrificiu, ea nici n-ar merita, poate, să fie salvată. În al doilea rînd nu înțeleg paradoxul acestei creșteri exponențiale a riscului specific în funcție de numărul părtașilor la acțiune. În al treilea rînd, adoptarea mesajului este problema noastră de conștiință, tot așa cum inițiativa colegului Sawafill a fost problema lui de conștiință : nu văd pentru ce am ține seama de opinia lui, de vreme ce el nici n-a cerut-o pe a noastră. Eu sînt pentru adoptarea mesajului.

Ceru apoi cuvîntul celebrul T. X. Zafaquash.

— Domnilor, începu el, eu sînt împotriva transformării întrunirii noastre științifice într-un club de pălăvrăgeală politică. Comitetul de organizare și-a depășit atribuțiile difuzîndu-ne acest proiect de mesaj. Cei care doresc să-l semneze n-au decît, dar un asemenea text nu poate și nu trebuie să apară ca emanație a Reuniunii, ci doar ca simplă inițiativă particulară a semnatarilor. În ce mă privește, ca delegat al Kașoniei, eu n-am să-l semnez, și nu cred că e cazul să fac aici o expunere de motive. Ar trebui atunci să-mi exprim rezervele în legătură cu pretinsul caracter imparțial, general-umanitarist, al țelului pe care, în mod obiectiv, colegul Sawafill îl servește. Ca om de știință, însă, și încă interesat în studiul cîmpului neutrinic, mă întreb dacă el deține, într-adevăr, posibilitatea practică de a anihila radioactivitatea.

În sală se făcu liniște. Cei prezenți se așteptau ca Sawafill să răspundă într-un fel la provocarea pe care i-o

adresase asociatul său la premiul Babel. Dar el părea cu totul absorbit într-o discuție cu vecinul lui, de parcă cele spuse mai înainte n-ar fi avut pentru el nici o importanță. Într-un tîrziu, președintele Reuniunii se hotărî să vorbească :

— Întrucît s-au adus aici unele obiecții, secretariatul retrage mesajul propus ca document oficial. Cu rectificările cuvenite, textul stă totuși la dispoziția acelora dintre colegii noștri care, ca persoane private, doresc să-l semneze. Eu unul o voi face. Cu acestea trecem la ultimul punct de pe ordinea de zi.

În lunile care au urmat reuniunii din orașul netonian, mesajul a fost semnat de peste două mii de fizicieni din numeroase țări ale lumii.

12.

Era pentrú prima oară în istoria Parlamentului Fillonniei că una dintre comisiile sale — în speță, cea pentru problemele științei, tehnologiei și ale apărării naționale — se întrunea în plen. Acest simplu amănunt sublinia în suficientă măsură importanța cu totul ieșită din comun atribuită acelei ședințe, care avea drept obiect audierea academicianului A. B. Sawafill, în scopul cercetării activității sale îndreptate — conform afirmațiilor făcute de generalul Packs în fața Parlamentului — împotriva intereselor strategice și a securității statului. Audierea era condusă de către N. J. Tepphyl, președintele comisiei. Lui Packs îi fusese încredințat rolul de acuzator public ; contrar uzanței, loja apărării era liberă, întrucît Sawafill obținuse încuviințarea să se apere singur. Ședința se desfășura cu ușile închise.

— Conform prevederilor constituționale, aveți dreptul să nu răspundeți la întrebări, preciză Tepphyl. Vă menținеți renunțarea la un apărător calificat ?

— Da.

— Acuzarea are cuvîntul.

Generalul se ridică, grav, impunător în uniforma lui împovărată de decorații.

— Domnilor, eu nu sînt procuror, ci militar, spuse el cu vocea aceea domoală cu care îl mai uimise o dată pe profesor, așa că voi merge direct la țintă. Voi dovedi onoratei comisii că declarația mea în Parlament este întemeiată. Primul argument : guvernul i-a cerut academicianului Sawafill în mod oficial să-i încredințeze secretul descoperirii sale. Este adevărat ?

— Adevărat, admise fizicianul.

— Și care a fost răspunsul dumneavoastră ?

— Am refuzat.

— Sînteți de acord că informațiile care v-au fost solicitate ar contribui la întărirea capacității de apărare a țării, că ar servi la interesele noastre strategice ?

— Obiectez împotriva întrebării. Ignorînd conținutul problemei, acuzarea nu are cum să presupună la ce ar servi informațiile. Orice răspuns ar periclita secretul pe care îl apăr.

— Obiecția se admite, hotărî președintele comisiei.

— Bine, renunț la această întrebare, deși ea ne-ar fi permis o demonstrație mai simplă și mai rapidă.

— Obiectez, ripostă Sawafill, acuzarea nu are dreptul să postuleze o pretinsă vină, ea trebuie să producă întîi dovezi.

— Se admite.

— Este adevărat, întrebă generalul ușor iritat, că în urmă cu trei luni un necunoscut v-a oferit suma de un milion în schimbul acelorași informații ?

— Da. Chiar eu am anunțat poliția.

— Credeți că putea fi vorba de agentul unei puteri străine ?

— Nu exclud această posibilitate.

— Socotiți deci plauzibil ca și alte state să fie interesate în aflarea secretului, ba chiar să acționeze în acest sens ?

— Bineînțeles.

— Vreți să ne spuneți ce răspuns i-ați dat necunoscutului ?

— Întrebarea acuzării este jignitoare, întrucît implică bănuiala că aș fi putut vinde altei țări informații pe care le-am refuzat patriei mele.

— Obiecția se respinge.

— Voi răspunde atunci că, desigur, am refuzat oferta.

— Permiteți să chem martorul, ceru Packs.

În sală fu adus maiorul Fibs care, după obișnuitul jurămînt, făcu următoarea depoziție :

— Am misiunea să asigur securitatea personală a profesorului Sawafill. Unul dintre subofițerii din subordinea mea îl însoțește întotdeauna pe profesor cînd pleacă de acasă. În ziua de 12 iunie, pe la ora trei și jumătate, agentul de serviciu mi-a raportat că fusese păcălit la urcarea în metrou și, deci, nu-l mai putea urmări.

— S-a mai întîmplat vreodată ca protejatul dumneavoastră să încerce să scape de urmăritor ?

— Nu, niciodată. După o oră, am fost informat că profesorul dăduse un telefon pentru a ne înștiința că fusese acostat de o persoană suspectă care i-a oferit un milion în schimbul descoperirii. Am trimis imediat toți oamenii disponibili în zona parcului, dar n-am reușit să-l găsim pe necunoscut. Au fost anchetați cetățenii care se aflau în parc. Unul dintre aceștia îl observase pe individul care se așezase lîngă profesor și văzuse de departe scena cu valiza diplomatică. El a declarat că a fost frapat mai apoi, cînd îl întîlnise pe același individ la ieșirea din parc, dar fără valiză.

— Vă mulțumesc, domnule maior, zise generalul.

— Apărarea are de pus întrebări martorului ?

— Da. Considerați declarația acelui cetățean ca o dovadă împotriva mea ?

— Nu înțeleg întrebarea.

— Să fiu mai explicit : considerați că dacă admitem ca dovedit că necunoscutul nu mai avea la el valiza diplomatică la ieșirea din parc, aceasta ar fi o dovadă că eu i-am acceptat oferta ?

— Nu, nici într-un caz. Individul putea să se descotorosească de milionul lui în vreun fel, să arunce valiza în lac, să o transmită altcuiva, sau să o ascundă undeva. Parcul e mare. Noi am făcut cercetări și n-am ajuns la nici un rezultat, însă între timp individul ar fi putut să-și recupereze obiectul. Singura dovadă valabilă ar fi fost dacă găseam banii la dumneavoastră.

— Asta e tot, zîmbi fizicianul.

— Puteți pleca, domnule maior, spuse Tepphyl.

— Aș mai preciza, reluă Sawafill, că necunoscutul putea fi tot atît de bine un provocator care acționa după instrucțiunile unor cercuri interesate în compromiterea mea.

— Totuși, cum explicați faptul că incidentul s-a petrecut exact în ziua cînd ați izbutit să vă debarasați de însoțitor.

— Aș putea obiecta și la această întrebare, dar ca să lămurim odată toată povestea, vă ofer înregistrarea discuției din parc pe minifonul pe care, din spirit de prevedere, îl port întotdeauna cu mine.

— Îl aveți și acum ? întrebă președintele comisiei.

— Știu că aici înregistrările particulare sînt interzise.

— Să ascultăm, așadar, convorbirea din parc.

Minuscula casetă fu introdusă într-un aparat de redare sonoră. „Bună ziua, se auzi vocea profesorului. Transmite te rog colegului scuzele mele pentru păcăleala neintenționată..." ș.a.m.d. Cînd discuția înregistrată luă sfîrșit, posesorul casetei conchise :

— Sper că acuzarea nu mai are întrebări asupra acestui punct.

Generalul chibzui o clipă, apoi observă :

— Și cine ne poate garanta că veți proceda la fel de fiecare dată ? Că nu veți ceda unor intervenții, cum spunea necunoscutul, mai puțin elegante ?

— Obiectez. Aici se analizează fapte, nu presupuneri.

— Obiecția se admite.

— Voi trece la argumentul decisiv, zise Packs. Incidentul de la reactorul nuclear din Neturb vă este cunoscut, așa că nu intru în detalii. Reținem doar că a doua zi după încheierea celei de a 32-a Reuniuni internaționale a fizicienilor, la care a participat și academicianul Sawafill, la reactorul din aceeași localitate s-a făcut constatarea că tot combustibilul nuclear devenise inert. Știți că guvernul Netoniei a refuzat oferta noastră de sprijinire a anchetei, declarînd că, în virtutea neutralității sale, nu va comunica nici un fel de amănunte pînă la data semnării unui tratat de dezarmare. Cunoașteți, de asemenea,

vîlva iscată în presă în jurul cazului. Ei bine, nu ne putem opri să facem o legătură între incident şi prezenţa dumneavoastră, domnule academician. Ce explicaţie puteţi da acestei coincidenţe ?

— Nici una. De altfel, incidentul s-a produs după plecarea mea.

— Constatarea, şi nu incidentul, despre a cărui declanşare nu ştim nimic. Aşadar, pretindeţi că nu există nici o legătură între dumneavoastră, mai exact între procedeul de anihilare pe care l-aţi descoperit, şi anihilarea care s-a produs la Neturb.

— Absolut niciuna. Dacă vă amintiţi, am precizat cu mult înaintea acestui incident că procedeul meu provoacă o reacţie în lanţ care duce la anihilarea tuturor materialelor fisionabile de pe glob.

— Poate că între timp v-aţi perfecţionat procedeul.

— Ştiţi bine că mi-am dat demisia de la laborator.

— După ce aţi avut grijă să ştergeţi din memoria calculatorului toate datele referitoare la lucrările din ultimii ani...

— După 16 mai 1984 voi dovedi că n-am adus prejudicii Universităţii.

— Dar să revenim : de vreme ce n-aveţi nici o legătură cu incidentul de la Neturb, ar însemna că el a fost provocat de către altcineva. Ar însemna că aţi destăinuit cuiva secretul anihilării.

— Sau că şi altcineva a reuşit să-l descopere, absolut independent. N-ar fi primul caz din istoria ştiinţei. Întîmplător, la aceeaşi reuniune a fost prezent şi T. X. Zafaquash, savantul kaşonian cu care împart onoarea premiului Babel şi ale cărui studii asupra cîmpului neutrinic sînt foarte strîns înrudite cu ale mele. Mai erau acolo şi alţi fizicieni eminenţi. Nu poate fi exclusă cu totul nici ipoteza unei cauze naturale a incidentului.

— Spuneaţi că analizăm fapte, nu presupuneri.

— Şi care sînt faptele ?

— Unul singur : incidentul de la Neturb. De vreme ce nu are nici o legătură cu dumneavoastră, să-i atribuim alt autor. Kaşonia ar putea deci deţine secretul ?

— N-am spus asta. Dacă îmi amintesc bine, Zafaquash şi-a exprimat în cadrul reuniunii chiar îndoiala asupra posibilităţii de a se realiza practic anihilarea. Evident, putea fi doar o manevră...

— Incidentul de la reactorul nuclear i-a dezmințit însă afirmaţiile. Reformulez întrebarea : putem fi siguri, în aceste împrejurări, că guvernul Kaşoniei nu deţine secretul ?

— Nu. După cum nu putem fi siguri că guvernul vreuneia dintre ţările ai căror delegaţi erau prezenţi la Neturb — şi, desigur, în primul rînd guvernul Netoniei însuşi — nu deţine secretul. Putem fi siguri de un singur lucru : că anihilarea este realizabilă practic. Aceasta constituie un răspuns convingător pentru toţi cei care, îndoindu-se de spusele mele, îmi cereau să ofer o experienţă demonstrativă.

— Ei bine, domnilor, rosti cu o energie neobişnuită generalul, nu voi mai întreba pe ce cale ar fi putut un alt guvern să intre în posesia secretului. Mă voi mulţumi doar să-l rog pe stimatul academician Sawafill să ne spună dacă nu crede că, în această situaţie, guvernul Filloniei este îndreptăţit să îi ceară ceea ce îi cere şi că refuzul său de a-i încredinţa descoperirea pune în primejdie securitatea ţării.

Membrii comisiei avură sentimentul că înfruntarea ajunsese la momentul culminant. Tepphyl interveni :

— Doriţi cumva să nu răspundeţi la această întrebare ?

— Dimpotrivă, domnule preşedinte. Este singura întrebare cu adevărat serioasă, demnă de a fi pusă în faţa unei comisii parlamentare. Doresc să declar aici solemn că, în clipa în care voi fi convins că guvernul uneia dintre puterile nucleare este în măsură să dispună practic de procedeul de anihilare, voi dezvălui secretul meu tuturor statelor lumii.

— Şi dacă va fi prea tîrziu ? ripostă Packs.

— Am toată încrederea în serviciul nostru de investigaţii.

— Dar poate surveni oricînd un accident... care să vă pună viaţa în primejdie !

— Maiorul Fibs veghează. Să-şi facă datoria.

— Calific atitudinea dumneavoastră ca iresponsabilă ! rosti generalul cu înverşunare.

— Sînt om, şi abia apoi cetăţean al Filloniei. Asta e tot ce-am avut să declar.

— Domnule academician, anunţă Tepphyl după o scurtă deliberare, comisia declară neîntemeiate acuzaţiile care v-au fost aduse de generalul Packs în faţa Parlamentului. Ea a luat act de declaraţia dumneavoastră şi va informa guvernul asupra audierii. Declar şedinţa noastră închisă.

13.

Automobilul înainta fără grabă pe străduţele înguste şi slab luminate din centrul Kashmorului. Zafaquash examină feţele tuciurii ale celor doi tăcuţi însoţitori şi se întrebă cam ce grad vor fi purtînd. Nu-i dăduseră nici o explicaţie cînd l-au luat de acasă, iar el încercase să-şi liniştească soţia şi copiii, spunîndu-le că era chemat la institut într-o problemă urgentă, deşi ştiau cu toţii foarte bine că directorul nu trimitea după el o asemenea limuzină neagră şi nici alt mesager decît şoferul. Cînd, într-un tîrziu, vehiculul opri în faţa unei clădiri flancate de sentinele şi unul dintre însoţitori îi făcu semn să coboare, fizicianul presupuse că avea să-l reîntîlnească pe necunoscutul care, în urmă cu cinci luni, îi ceruse în termeni atît de categorici să elaboreze un procedeu de anihilare a încărcăturilor nucleare. Ofiţerul de la intrarea de serviciu pocni din călcîie cînd trecură pe lîngă el. Urcară chinuit două etaje şi pătrunseră într-o cameră pustie, destul de sumar mobilată. După cîteva minute se arătă, într-adevăr, cel pe care se aştepta să-l vadă.

— Am onoarea, salută acesta, făcîndu-le semn însoţitorilor că sînt liberi. Vă rog să nu luaţi în nume de rău protocolul nostru oarecum rigid. Să mergem, mareşalul ne aşteaptă.

Străbătură un coridor, coborîră un etaj pe o scară monumentală, intrară într-o încăpere pe a cărei uşă scria „ministru" şi de unde un ofiţer tînăr, cu o figură inteligentă, îi pofti în cabinetul propriu-zis. Mareşalul şedea la

un birou impunător, împodobit cu sculpturi în lemn masiv. Nu-şi ridică ochii din dosarul pe care îl parcurgea, invitîndu-i doar printr-un gest vag să se aşeze. Cu o mişcare reflexă, savantul îşi potrivi ochelarii.

— Ei, care-i situaţia, mormăi ministrul cînd binevoi, în sfîrşit, să-şi îndrepte privirea obosită spre oaspetele său.

— Mareşalul vrea să ştie în ce fază se află arma noastră antiatomică, explică celălalt. Mai sînt doar cîteva săptămîni pînă la expirarea termenului ordonat...

— Domnule ministru, institutul nostru nu precupeţeşte nici un efort pentru îndeplinirea la timp a sarcinii de mare însemnătate...

— Bine, bine, asta ştiu. Dar cam bateţi pasul pe loc.

— Ştiţi, interveni iarăşi cel de al treilea, noi am apreciat poziţia dumneavoastră justă faţă de perfidul document pe care unii au încercat să-l impună Reuniunii de la Neturb a fizicienilor. Am înţeles, de asemenea, că din motive tactice v-aţi manifestat atunci neîncrederea în posibilitatea anihilării practice a materialelor fisionabile. Dar n-am putea tolera să ni se spună şi nouă asemenea poveşti, cînd e în joc cauza sacră a apărării patriei şi, în ultimă analiză, pacea lumii întregi.

Fizicianul zîmbi cu desăvîrşită candoare :

— Dar n-au fost nici un fel de motive tactice, chiar aceasta este opinia mea. Mi-am exprimat de la bun început îndoiala că însuşi Sawafill deţine secretul şi cu atît mai mult că noi am putea, în numai şase luni, să punem la punct... Vă amintiţi, nu-i aşa ? Mi-aţi promis atunci unele informaţii despre lucrările colegului fillonian... Facem şi noi ce putem !

— Mda, mormăi iarăşi ministrul, şi cum rămîne cu reactorul din Neturb ?

Zafaquash făcu ochii mari îndărătul lentilelor :

— Care reactor ?

— Chiar nu ştiţi nimic ? rînji celălalt. Imposibila anihilare s-a produs tocmai acolo, la Neturb, în barele de combustibil ale reactorului nuclear, exact în timp ce se desfăşura Reuniunea. Ziarele noastre n-au publicat ştirea, dar mă îndoiesc că aveaţi nevoie de relatarea agenţiilor de presă...

— Cu neputință, la Neturb nimeni nu știa nimic, vestea s-ar fi răspîndit !

— Constatarea a fost făcută abia a doua zi după încheierea Reuniunii.

— Dar e într-adevăr colosal ! se entuziasmă savantul. Este un eveniment epocal ! N-a fost cumva o eroare, o interpretare greșită ?...

— Deci n-ai nici un amestec ? i-o reteză ministrul.

— Cunoașteți doar tot ca și mine în ce stadiu ne aflăm noi cu cercetările... Sawafill deci...

— Vrei să spui că el a fost autorul ?

— Cine altul ? N-a declarat încă din mai că deține secretul acestei forțe de anihilare ?

— Ar fi bine să știți că Sawafill contestă că ar avea vreo legătură cu incidentul de la reactorul din Neturb, zise cunoștința mai veche a fizicianului și îi întinse un extras dintr-un raport confidențial asupra audierii din comisia parlamentului fillonian.

Zafaquash citi cu interes cele cîteva pagini și exclamă :

— Toată audierea asta pare cusută cu ață albă. Este desigur o manevră a militariștilor fillonieni, menită să ascundă faptul că Sawafill acționează în cîrdășie cu ei. Trebuie să recunosc însă că, dacă incidentul e cu adevărat opera lui, pe plan științific avem de-a face cu o realizare extraordinară. Nu putem afla amănunte ?

— Guvernul Netoniei a refuzat orice colaborare și orice comentarii.

— Ascultă-mă bine, vorbi răgușit ministrul aplecîndu-se peste birou, dacă ne duci cu vorba ai dat de bucluc ! Știi ce te așteaptă. Cît despre stadiul cercetărilor din institut, îți mai dau trei luni ca să puneți totul la punct. Acum nu vei mai zice că ți s-a cerut un lucru imposibil.

14.

O. Q. Segtin, secretarul general al LIGAMONDIEI, își apropie cu stînga microfonul de buze, pentru a fi auzit mai bine. În mîna dreaptă ținea o scrisoare desfăcută, ale

cărei rînduri le urmărea în timp ce vorbea, adresîndu-se delegaţiilor participante la sesiunea extraordinară convocată din iniţiativa Netoniei :

— Stimaţi delegaţi, am primit răspunsul lui A. B. Sawafill la solicitarea de a prelungi cu încă un an răgazul destinat încheierii tratatului de dezarmare ; din păcate, argumentele noastre nu l-au convins. „Termenul stabilit, scrie el, nu este negociabil. Hotărîrea mea a rămas şi va rămîne neschimbată, indiferent de împrejurări. Nu cred că durata răgazului este cea care îngreunează mersul tratativelor şi împiedică realizarea unui acord." Asta e tot. Vă rog să trageţi dumneavoastră concluziile. Are cuvîntul, în continuare, domnul G. G. Teldaque, conducătorul delegaţiei taquoneze.

Cei prezenţi în uriaşul amfiteatru aşteptau cu interes intervenţia anunţată de către secretarul general. Îl urmăriră pe orator care, apropiindu-se de tribună, îşi netezea cu palma părul lins, negru. Mic de statură, el fu nevoit să coboare microfonul. Apoi, mijindu-şi ochii pe sub pleoapele bridate, zise :

— Distins auditoriu, doamnelor şi domnilor ! Poporul pe care îl reprezint aici nu e nici foarte numeros, nici foarte bogat, el nu îşi poate permite să cheltuiască mult în scopuri militare, nu deţine şi nu aspiră să dobîndească arme nucleare, vrea să trăiască în pace cu toată lumea şi speră că va fi lăsat, la rîndul lui, să vieţuiască în pace. Concetăţenii mei au suflet deschis şi gîndul nesofisticat. Pentru ei pare de la sine înţeles că oamenii de pretutindeni năzuiesc la fel spre o viaţă mai bună, că doresc ca şi ei să-şi vadă crescînd în linişte copiii, nepoţii şi strănepoţii, că visează cu aceeaşi candoare la un trai netulburat de spectrul morţii atomice, de spaima războaielor nimicitoare. Şi adevărul este că nici un om întreg la minte nu-şi poate dori altceva. Adeseori sînt invitat să vorbesc despre problemele păcii şi ale războiului, şi atunci tineri şi vîrstnici mă întreabă cum e cu putinţă să nu se ajungă la o înţelegere în privinţa dezarmării, de vreme ce toţi se declară partizanii ei ? Mă întreabă, iar eu nu ştiu ce să le răspund. Cînd miliardele de suflete ale omenirii n-au speranţă mai sfîntă, cînd nu există măcar un singur guvern care să declare că ar vrea război, că ar vrea să

subjuge lumea — ce blestem ne paralizează oare în acest afurisit impas ? Să se fi săpat atît de adînc prăpastia neîncrederii între state, încît să zădărnicească orice efort de apropiere, făcînd să sune ridicol zecile de declarații de bune intenții ? E posibil, deși neîncrederea nu va reuși să justifice și să explice totul. Neîncrederea ar putea fi înlăturată prin pași mărunți dar efectivi, prin înțelegeri parțiale, prin convenirea de limitări și plafoane, prin reduceri minime dar reale. Țara mea, în rînd cu altele, a prezentat în repetate rînduri propuneri concrete în acest sens, propuneri care, spre marele nostru regret, au rămas deocamdată fără urmări — cu toate că s-au bucurat de o bună primire, de un ecou favorabil din partea opiniei publice de pe multe meridiane și din partea multor guverne. Ele vă sînt cunoscute și nu doresc să revin asupra lor, le-am amintit doar pentru a sublinia ideea că, oricît de mare ar fi neîncrederea, ea poate fi învinsă dacă dorința de înțelegere este mai mare.

Vorbitorul făcu aici o scurtă pauză pentru a-și drege glasul și continuă :

— I-am ascultat cu mare atenție pe toți cei care au luat cuvîntul pînă acum. Unii, cei mai mulți, au spus, poate cu alte cuvinte și desigur cu mai multă strălucire, cam ce am zis și eu. Alții — și, din păcate, printre ei se află tocmai reprezentanții statelor care dispun de cele mai puternice armate, inclusiv de armament nuclear — pe lîngă principiile întrutotul asemănătoare pe care le-au susținut cu aceeași elocvență, mi-au făcut impresia că se remarcă prin implicarea unui „dacă", a unui amendament. Unul se declară de acord să semneze tratatul numai dacă îl vor semna și ceilalți, proclamînd sus și tare că nu va fi primul care atacă și nici care să recurgă la arsenalul atomic. Altul condiționează dezarmarea nucleară de înfăptuirea globală a unei dezarmări generale, socotind că în limitele arsenalului clasic raportul de forțe îi e defavorabil și că deci securitatea națională i-ar fi pusă altfel în pericol. În sfîrșit, ca să mai dau cîteva exemple, alții fac o chestiune crucială fie din control, etichetîndu-l drept spionaj, fie din etapizare, respingînd practic toate variantele propuse, fie din procedură, de parcă miezul problemei ar sta în ordinea semnăturilor pe tratat. Nu vreau să acuz pe nimeni

și am convingerea că toate declarațiile de bune intenții sînt în deplină concordanță cu voința autentică de pace a tuturor națiunilor. Dar nu pot să nu remarc că îndărătul feluritelor cusururi găsite proiectelor prezentate, cu o stăruință ce pare direct proporțională cu numărul diviziilor blindate, al submarinelor atomice și al încărcăturilor nucleare, ar putea să se ascundă factorul comun al interesului celor care trag foloase de pe urma nesăbuitei curse a înarmărilor sau al celor care, fără să o declare, țintesc să-și extindă sfera de influență măcar prin presiuni și amenințări dacă nu chiar aprinzînd torța războiului. Noi n-avem dreptul să ne mințim, să ne înșelăm singuri de dragul vorbelor mari și frumoase ; trebuie să recunoaștem așadar că asemenea forțe există, că în anumite state ele exercită o înrîurire deloc neglijabilă chiar în elaborarea politicii. Intransigența cu care își susține Sawafill inițiativa este, în condițiile date, absolut îndreptățită. Pentru orice om de bună credință devine limpede că, dacă nu se va ajunge la încheierea tratatului și dacă la 16 mai întreaga masă de substanțe fisionabile va fi neutralizată, prejudiciile incalculabile aduse progresului și bunăstării omenirii pe această cale nu vor putea fi imputate eminentului savant, care și-a cucerit prin acțiunea sa curajoasă stima și simpatia maselor iubitoare de pace de pretutindeni, ci tocmai acelor forțe care, interesate în menținerea tensiunii și în sporirea arsenalelor, continuă să facă eforturi pentru a împiedica stabilirea unei înțelegeri unanim acceptabile. Să sperăm că o asemenea perspectivă va îndemna la luciditate fie și în al doisprezecelea ceas !

15.

În orașul Fylbab, la parterul importantei clădiri de pe Bulevardul Justiției Nr. 12 bis, deasupra unei vitrine ultramoderne pe care și-o împărțeau generos o carabină cu lunetă și o cupă de cristal (trofeu al faimoaselor campionate internaționale de tir ale Tyroniei), o firmă plină de calități grafice îi lămurea pe trecători asupra numelui și ocupației patronului : „Guills K. Guills — Asasin Pro-

fesionist — Autorizaţia nr. 2154/75". În conformitate cu articolul 46 al Constituţiei Republicii Fillonia, domnul Guills îşi exercita dreptul de a-şi cîştiga existenţa practicînd meseria pentru care natura şi o excelentă calificare profesională îl înzestraseră optim. Desigur, prin articolul 52 al aceleiaşi Constituţii el era obligat să respecte legile ţării, dar desăvîrşita lui măiestrie şi, în egală măsură, abilitatea unui bun avocat îi asiguraseră o carieră tihnită. Singura infracţiune care i-a putut fi dovedită vreodată a fost depăşirea vitezei legale pe o autostradă, în urmă cu vreo cinci ani, cînd a scăpat cu o amendă nesemnată.

De comenzi nu ducea lipsă, ba dimpotrivă. Era chemat să aducă definitiva împăcare între milionari longevivi şi moştenitori exasperaţi, între femei generoase şi soţi cu vederi înguste, între antreprenori angajaţi în proiecte grandioase şi mici proprietari lipsiţi de umor, între clanuri rivale, între prieteni la catarama despărţiţi de cîte un înger prea brunet, sau între asociaţi statornici cuprinşi de un subit spirit întreprinzător. Îi refuza pe cei ce păreau mînaţi de hotărîri pripite, de mînii trecătoare, mici ranchiune hipertrofiate după o noapte indigestă. Clienţii pe care îi accepta erau însă serviţi cu discreţie şi onestitate ; cerea onorarii pipărate, dar se achita conştiincios de obligaţii, fără să bage vreodată pe cineva în bucluc. Nu dădea greş niciodată, pentru că lucra singur. Îşi făurise cu migală faima de cel mai bun specialist din întreaga ţară, ajunsese să lucreze şi pentru străinătate, iar în cîteva rînduri, cînd raţiuni superioare de stat o ceruseră, a fost solicitat chiar de către poliţia secretă. Un „da" al lui cîntărea cît o sentinţă capitală fără drept de apel.

Guills îl cîntări dintr-o privire pe necunoscutul care, după ce examinase îndelung firma şi vitrina, intrase fără să salute şi ceruse să vorbească personal cu patronul. Ar fi putut paria că omul venise de departe, poate chiar de pe alte meleaguri — deşi pronunţia nu-l trăda — şi că îi va oferi oricît, fără să se tîrguiască. Uneori, lipsa de respect pentru bani îl irita, alteori se întreba chiar cît preţ se poate pune pe o viaţă.

— Patronul şi unicul salariat sînt eu, zise. Vă rog, scrieţi cu acest bastonaş numele „protejatului" dumnea-

voastră aici, în tava cu nisip. Cu litere de tipar. Şi adresa, ocupaţia, anul naşterii...

Virtualul client pricepu şi începu să brăzdeze nisipul : „A. B. SAWAFILL, PHILCYT, STRADA..."

— Mulţumesc, îl întrerupse Guills, cunosc cazul.

Netezi cu palma nisipul din tavă.

— V-ar fi costat cam mult, continuă el, dar aveţi noroc. Lucrarea a fost deja contractată şi nu obişnuiesc să încasez două onorarii pentru acelaşi serviciu. E o chestiune de etică profesională.

— Cum adică a fost contractată ?

— Sînteţi al treilea care îmi comunică acest nume.

Omul rămase descumpănit. Apoi, stăpînindu-şi uimirea, încercă să explice :

— Dar nu mă pot întoarce cu banii... cine o să mă creadă ? Vă rog să mă înţelegeţi !

— Îmi pare rău, eu nu fac compromisuri. O să vă descurcaţi dumneavoastră, nu mă îndoiesc...

Străinul nu mai insistă.

— Vă previn însă că s-ar putea să mai dureze.

— Aveţi comenzi atît de multe ?

— Nu mă pot plînge.

— Ştiţi, eu am mai fost pe aici, dar am găsit de fiecare dată închis. Probabil eraţi... pe teren...

— Tot ce se poate.

— Nu v-aţi gîndit la un funcţionar permanent, poate o secretară ?

Guills îl măsură cu o expresie deloc amabilă.

— Vă rog să mă scuzaţi, băigui celălalt, ştiu că nu-i treaba mea... Ziceam şi eu...

— Cine mă caută, mă găseşte. Cît despre posibila întîrziere a lucrării care vă interesază, ea n-are nici o legătură cu asta. Am perceput taxa specială de urgenţă, aşa că îi voi acorda prioritate, dar condiţiile sînt, se pare, extrem de dificile. Oricum, fiţi fără grijă, e onoarea mea în joc !

Necunoscutul ieşi, mai aruncă o privire carabinei din vitrină, apoi porni agale spre Piaţa Independenţei. Ajuns la

administrația ziarului „Lumina", ceru să i se tipărească la mica publicitate următorul anunț : „Persoană onorabilă închiriază garsonieră mobilată, cu jaluzele verzi, de preferință la celibatar fără serviciu, iubitor de animale mici. Plata anticipată".

16.

Lucrurile încep să se complice, își zise Sawafill așezîndu-se alături de maiorul Fibs, după ce șoferul îi aranjase valizele în portbagaj. Refuzase în mai multe rînduri să-și părăsească apartamentul pentru un domiciliu temporar mai ușor de supravegheat — o cabană izolată din mijlocul unei rezervații naturale, după cum i s-a spus. În definitiv, paza îi fusese impusă, el nu solicitase protecția poliției, n-aveau decît să se descurce cum pot, era treaba lor. De astă dată însă, maiorul obținuse un mandat de arestare în toată regula, și ar fi făcut desigur uz de forță. Ce-i drept, colonelul se lăsase foarte greu convins, nici amenințarea cu demisia nu îl impresionase, dar a cedat pînă la urmă în fața argumentului suprem adus de Fibs : un regim de domiciliu forțat l-ar putea pune în dificultate pe fizician acum cînd scadența începea să se apropie, împiedicîndu-l în vreun fel să-și aducă dispozitivul în stare de funcționare. Exista o șansă ca o asemenea constrîngere să-l oblige să le destăinuiască secretul, o unică șansă, și ca nu trebuia cu nici un preț irosită.

Portierele fură închise și automobilul demară rapid. Maiorului îi reveni în minte schema pe care o întocmise îndată după primirea misiunii. După zece luni de investigații minuțioase, la laborator și — în lipsa profesorului — în apartamentul acestuia (bineînțeles, cu cea mai mare discreție), de atentă supraveghere a tuturor persoanelor cu care el se întîlnise, fie și întîmplător, de interceptare a corespondenței și a apelurilor telefonice, își formase convingerea definitivă că ipoteza cea mai incomodă era cea adevărată, așa cum intuise de la bun început : omul plănuise totul și acționa fără sprijinul altcuiva. Cu excepția scurtelor lui deplasări în străinătate și a cîtorva mici

bîlbîieli cum fusese păcăleala cu metroul, îl urmăriseră pas cu pas, fără să poată dibui nici un capăt de fir. Dacă declanşarea procesului de anihilare avea să se facă în mod automat, aşa cum pretindea în ultimatumul său, Sawafill era absolut imbatabil !

Părăsiseră oraşul, şoseaua traversa acum o pădure de pini. Razele oblice ale unui soare abia răsărit răzbăteau pe alocuri prin negura uşoară a dimineţii, făcînd ultimele petice de zăpadă să scînteieze. O ambulanţă a salvării părea că ţine cu tot dinadinsul să-i ajungă din urmă. Fibs îl bătu pe şofer pe umăr, făcîndu-i semn să încetinească pentru a înlesni depăşirea. Se angajară într-o curbă, distanţa dintre cele două vehicule se micşoră vădit, cînd de-a curmezişul şoselei, ocupînd-o în întregime, se ivi un enorm excavator portocaliu. Frînele scrîşniră, şoferul îşi încleştă mîinile pe volan, sergentul de alături fu proiectat cu fruntea în parbriz, iar maiorul şi fizicianul se felicitară în gînd că îşi cuplaseră centurile de siguranţă. Dar bucuria fu scurtă : în clipa următoare, din duba albă cu semnul triunghiului roşu, care oprise în spate, ţîşniră trei indivizi mascaţi, cu armele automate întinse spre ei. Maiorul îşi duse mîna spre tocul pistolului, dar o rafală scurtă îl făcu să se răzgîndească.

— Nici o mişcare, strigă unul dintre agresori. Domnule academician, vă rugăm să coborîţi !

Sawafill se supuse.

— Urcaţi aici !

— Şi valizele mele ?

Cel întrebat nu răspunse. Profesorul se aşeză pe o banchetă şi aşteptă. De afară se auziră cîteva rafale, apoi dudui motorul excavatorului. Indivizii mascaţi îşi făcură apariţia, cu cele două valize, le azvîrliră pe podea şi se instalară pe locurile libere.

— Pornim, porunci acelaşi glas tunător.

Drumul continuă fără noi incidente. Geamurile mate îl împiedicau pe ostatic să urmărească traseul, şi nu i se păru tocmai potrivit să ceară lămuriri de la însoţitorii săi intempestivi. Ceva îi spunea că acea călătorie avea alte scopuri decît satisfacerea curiozităţii turistice.

17.

„Aflăm dintr-un laconic comunicat al Biroului 4 al Poliției că, în dimineața zilei de 20 martie, indivizi neidentificați l-au răpit pe cunoscutul savant A. B. Sawafill și că, încercînd să li se opună, trei polițiști (printre care și maiorul Fibs) au fost uciși. Surse neautorizate ne furnizează detalii suplimentare : agresiunea s-a produs la kilometrul 589 al șoselei 18, în timp ce un automobil îl transporta pe fizician spre o cabană izolată, în intenția de a i se asigura o pază mai fermă decît ar fi fost posibil dacă rămînea în Philcyt ; maiorul Fibs era chiar șeful echipei care primise încă din mai trecut misiunea de a ocroti viața profesorului. Se pare că nu există nici martori, nici supraviețuitori, ceea ce reduce simțitor șansele de a-i descoperi pe făptași, mai ales că aceștia nu și-au făcut în nici un fel cunoscute intențiile. După cum precizează comunicatul, o amplă acțiune a fost organizată în scopul regăsirii academicianului Sawafill.

Inevitabilul s-a produs".

(*„Tribuna Fillonici"*)

„Cei care au pus la cale răpirea lui A. B. Sawafill țintesc departe. Ei urmăresc, desigur, să torpileze definitiv tratativele de dezarmare, aflate și așa în impas, căci dispariția celui care ar fi putut opri, în cazul încheierii tratatului, declanșarea anihilării face superfluă orice înțelegere asupra arsenalului nuclear, sortit oricum să dispară, în mod automat, la 16 mai. Or, cum se știe și cum am mai afirmat în numeroase rînduri, țările membre ale P.P.C. se pronunță consecvent pentru dezarmare, începînd cu dezarmarea nucleară, pentru utilizarea energiei atomului exclusiv în scopuri pașnice. Propunerile noastre comune la LIGAMONDIA au fost de altfel primite cu viu interes de către cercurile progresiste din întreaga lume și ele pot constitui, credem, baza unei înțelegeri unanim acceptabile.

Dar răpitorii savantului fillonian vor chiar mai mult, ei vor să zădărnicească orice șansă de a păstra marile foloase ale radioactivității în beneficiul omenirii. Împiedicînd oprirea anihilării, ei doresc de fapt distrugerea tutu-

ror rezervelor terestre de substanțe fisionabile. O asemenea crimă odioasă, îndreptată în primul rînd împotriva popoarelor mai sărace, a națiunilor mai puțin dezvoltate, care au cea mai mare nevoie de energie ieftină, de feluritele cîștiguri ale tehnologiei izotopilor radioactivi, îi identifică pe făptași cu cele mai reacționare forțe ale istoriei. Pentru a bara calea războiului exterminator, prețul n-ar fi fost prea mare ; pentru a face însă jocul dușmanilor de moarte ai progresului, acest preț nu poate fi acceptat, nu trebuie acceptat".

(„Superczytrolul")

„Dînd glas opiniei publice profund indignate din întreaga țară, ziarul nostru condamnă răpirea profesorului Sawafill ca pe un act inadmisibil, ca pe o încercare de înveninare a atmosferei internaționale și așa destul de încordate, ca pe un atentat odios la adresa drepturilor fundamentale ale ființei umane. Văzînd în ilustrul savant nu numai pe unul dintre cei mai strălucîți oameni de știință, dar și pe unul dintre cei mai înflăcărați apărători ai cauzei păcii, socotim sechestrarea lui drept o rușinoasă umilire adusă demnității și curajului, adevărului și dreptății. Sutele de mii de cetățeni taquonezi, oameni simpli de la orașe și sate, întruniți în calde manifestații de simpatie, alăturîndu-și glasurile la cele ale milioanelor de oameni cinstiți de pe toate meridianele, cer eliberarea necondiționată a lui A. B. Sawafill și pedepsirea exemplară a atentatorilor. Să se pună stavilă recrudescenței terorismului !".

(„Glasul Taquoniei")

„Nu, onorați cititori, noi nu ne vom lăsa înșelați de aparențe ! Nu, noi nu ne vom alătura corului ridicol al celor care clamează în deșert, denunțînd comploturi născocite și învinuind fără temei autoritățile de neglijență sau chiar de complicitate. Pentru noi este limpede ca lumina zilei faptul că însuși A. B. Sawafill este autorul moral și coordonatorul așa-zisei sale răpiri, căreia i-au căzut victimă maiorul Fibs și ceilalți doi viteji apărători ai legii. Da, da, de trei ori da ! Cînd denunțam adevăratele interese

care se ascund îndărătul perfidului ultimatum adresat LIGAMONDIEI, cînd arătăm cui servește refuzul de a încredința guvernului secretul anihilării, am fost învinuiți de rea credință ; ei bine, acum lucrurile sînt clare pentru oricine vrea să vadă. Dispariția lui Sawafill este dovada izbitoare a trădării, azi ne putem dispensa de ipoteze și presupuneri. Sîntem convinși că cercetările poliției nu vor duce la nici un rezultat : Sawafill a și părăsit teritoriul Filloniei și se află desigur sub protecția celor pe care i-a slujit cu abjectă credință. Tot disprețul nostru pentru vînzătorii de patrie !"

(„Monumentul")

„Ziua de 16 mai 1983 va rămîne înscrisă cu litere de aur în Cartea Istoriei, ca deschizătoare a unei noi ere. Din zorii civilizației, descoperirile au servit întotdeauna, din nefericire, în primul rînd, la perfecționarea armelor, la amplificarea necontrolată și nelimitată a puterii lor de distrugere, la desăvîrșirea tehnologică a omuciderii. Știința a fost instrumentul cel mai eficient al suprimării aproapelui, a semănat pe suprafața planetei cu mult sîrg pustiire și masacre. Savanții au înțeles de fiecare dată prea tîrziu că e mai ușor să nimicești decît să zidești ; hrănindu-se cu iluzia că știința ar fi dincolo de bine și de rău, ei au avut nevoie de peste două milenii pentru a identifica glasul propriei lor conștiințe. Și iată, în sfîrșit, prin gestul eroic al unui mare fizician și mare om, cea mai nouă descoperire nu numai că este sustrasă zeului însîngerat al războiului, ci e îndreptată fățiș spre aneantizarea celor mai cumplite piese ale odiosului său arsenal, spre spulberarea pentru totdeauna a coșmarului nuclear. Citim cu stupoare știrea răpirii lui Sawafill și nu ne vine a crede : putea fi oare imaginată sfidare mai josnică la adresa omeniei, a noblețe sufletești și a rațiunii responsabile ? Tristul presentiment cu care am semnat apelul nostru n-a vrut să se lase dezmințit. Nădăjduim cu toată puterea că situația n-a ajuns încă la punctul tragic de la care nu mai există întoarcere. O viață cît patru miliarde se află în primejdie !"

(„Revista internațională a fizicienilor pacifiști")

„Militarismul fillonian nu se dezminte ; după ce s-a slujit de marioneta sa pentru a-şi face jocul, acum o înlătură din cale ca pe o unealtă netrebuincioasă. A. B. Sawafill ştia, desigur, prea multe ca să mai fie lăsat în libertate — poate chiar prea multe ca să mai fie lăsat în viaţă. Răpirea înscenată zilele trecute (a cîta răpire, oare, din analele Filloniei ?) nu va păcăli însă pe nimeni : ca în atîtea alte rînduri, ancheta se va încheia desigur fără rezultate, iar cazul va fi clasat ; dar noi ştim prea bine, de pe acum, cine sînt răpitorii. Este trist totuşi că un om de ştiinţă talentat, a cărui inteligenţă ar fi putut să contribuie la progresul cunoaşterii, la bunăstarea omenirii, şi-a semnat astfel singur sentinţa ratării, încă atunci cînd a acceptat să intre în solda oligarhiei reacţionare. Se demonstrează din nou adevărul de netăgăduit că, pentru un savant între fermitatea morală, reuşita profesională şi supravieţuirea fizică există o legătură indestructibilă. Iată un bun subiect de meditaţie".

(*„Puterea"*)

18.

— E o încăpăţînare copilărească, domnule academician, vă rog să mă credeţi. Dispunem de cele mai moderne sisteme de interogatoriu şi încă nu s-a întîmplat să dăm greş. Nici un om nu se poate sustrage detectorului nostru de minciuni, ori acţiunii insidioase a drogurilor. Ar fi însă de preferat să ne spuneţi totul de bună voie, nu de alta dar după un asemenea tratament nu garantez că aţi mai fi în stare să vă reluaţi activitatea ştiinţifică ; au fost chiar cazuri de tulburare iremediabilă a raţiunii...

Sawafill tăcea.

— Poate mai reflectaţi, noi nu ne grăbim, luna aprilie abia a început. Vremea e bună, locurile sînt frumoase, putem face o conversaţie plăcută, sau să organizăm mici petreceri rafinate. Va veni însă şi ziua cînd menţinerea refuzului dumneavoastră ne va constrînge să acţionăm fără menajamente. Oare ţineţi cu tot dinadinsul să deveniţi martir ?

— Domnule Packs, eu nu-mi fac nici o iluzie. Știu bine că, supus ori nu interogatoriului, scăpat teafăr sau cu mințile rătăcite, tot nu mi-e dat să-mi reiau activitatea științifică, pentru simplul motiv că nu vă puteți îngădui să mă repuneți în libertate. Nu sînt atît de naiv încît să-mi închipui că veți accepta vreodată riscul de a fi nevoit să explicați în fața unui tribunal temeiurile răpirii mele și ale uciderii celor care mă păzeau. Adevăratul motiv care vă face să mai ezitați nu poate fi deci altul decît lipsa încrederii depline în eficacitatea sistemelor dumneavoastră ultramoderne de interogatoriu. Știm prea bine amîndoi că încă n-a putut fi născocită o metodă infailibilă de a afla ceea ce un creier omenesc e hotărît să ascundă. Bineînțeles că nu doresc să devin martir și că voi face tot ce-mi stă în putință pentru a-mi apăra ființa și cugetul, pentru a-mi păstra viața și a-mi redobîndi libertatea, împotriva tuturor amenințărilor, constrîngerilor și uneltirilor. Acțiunea în care m-am angajat este riscantă, și am știut asta întotdeauna.

Generalul se apropie de piscină și privi în lungul terasei. La capătul pajiștei se ghicea, șerpuind printre arbuști, cursul unui pîrîu. Coline împădurite, străjuite de spinările depărtate ale munților completau peisajul.

— Mai credeți și acum că ați putea evada ?

— De ce nu ! Întotdeauna mai rămîne o șansă...

Se auzi un pocnet înfundat, apoi ecoul văii și, imediat, un geamăt de moarte. Packs se răsuci brusc pe călcîie : profesorul se prăbușise pe dalele de piatră, cu fața în jos, cu țeasta năclăită de sînge. Cei doi indivizi înarmați care stătuseră pînă atunci nemișcați lîngă ferestrele vilei se apropiară. Generalul șuieră printre dinți :

— Cineva o să plătească pentru asta ! De unde a pornit împușcătura ? Răscoliți-mi toată pădurea, asasinul n-are să ajungă prea departe. Șoseaua e supravegheată. Îl vreau viu ! Hai, mișcați-vă odată, idioților !

Se aplecă și, opintindu-se, răsuci trupul inert cu fața spre cerul albastru. O expresie ciudată, amestec de uimire și revoltă, se întipărise pe chipul celui care fusese A. B. Sawafill.

În dimineața următoare, Guills K. Guills își aștepta în liniște, ca de obicei, clienții. Pe la ora zece cadavrul

savantului era găsit, în urma unui telefon anonim, într-un automobil furat, abandonat într-un parcaj din centrul Fillurbului.

19.

Strict confidențial

Mehoda, 11 mai 1984

Către Alteța Sa Regală Roymeh I

În urma întregului șir de evenimente culminînd cu asasinarea fizicianului fillonian A. B. Sawafill, apreciem că ar trebui luată în considerare posibilitatea ca la 16 mai a.c., ora internațională 0, 00, să se producă pe întregul glob neutralizarea substanțelor fisionabile, conform mesajului adresat LIGAMONDIEI de către savant. Într-adevăr, incidentul de la reactorul nuclear din Neturb pare să demonstreze veridicitatea realizării practice a unui asemenea proces ; pe de altă parte, nu deținem nici o informație care să îndreptățească speranța că secretul procesului ar fi ajuns în posesia guvernului Filloniei sau a altor cercuri interesate în a împiedica declanșarea anihilării. Se dovedește și pe această cale că pretinsele „dispozitive Sawafill" de protecție împotriva unui atac nuclear, care ne-au fost oferite prin mesagerul secret Poongs în schimbul încheierii unui pact de neagresiune cu Fillonia erau, în cel mai bun caz, ca să folosim o străveche zicală, frumoasa blană a ursului din pădure.

În situația dată, este de presupus că strategii puterilor nucleare analizează consecințele posibile ale dispariției arsenalului atomic asupra raportului de forțe existente pe plan mondial. Doi factori se impun mai cu seamă atenției : încetarea subită a acțiunii de descurajare pe care o masivă contralovitură nucleară potențială o exercită în prezent și lipsa de certitudine din partea fiecăreia dintre marile puteri asupra superiorității forței sale în limitele armamentului convențional, mai ales în cazul unei alianțe

între virtualii ei adversari. Privind lucrurile în mod realist, putem să ne aşteptăm la acţiuni duse pînă la ultima limită a riscului şi, ca întotdeauna cînd incertitudinea se însoţeşte cu teama, chiar la acte iraţionale.

Neutralizarea la ora H a tuturor încărcăturilor nucleare ar crea o situaţie cu totul specială ; e uşor de stabilit prin calcule un interval I de cîteva minute, în preajma acestei ore, în cuprinsul căruia ar putea fi desfăşurată o ofensivă cu armamentul atomic, teoretic fără a risca vreo contralovitură similară din partea inamicului. Un atac pornit mai devreme ar lăsa timp suficient pentru replică, mai înainte de a avea loc neutralizarea, iar unul pornit mai tîrziu ar fi zădărnicit prin anihilarea focoaselor aflate pe traiectorie. Tentaţia unei asemenea lovituri scutite de represalii, în intervalul I, ar putea fi destul de mare pentru ca măcar una dintre puterile deţinătoare de arme nucleare să nu-i reziste — dar nu este exclus nici ca mai multe superputeri să se lase ademenite de mirajul acaparării supremaţiei asupra întregii lumi. Desigur, orice stat major îşi poate imagina că şi adversarii şi-au făcut aceleaşi calcule, dar poate să aprecieze totodată că ei nu vor îndrăzni să-şi asume răspunderea morală a declanşării războiului atomic.

În faţa unei astfel de eventualităţi, am da dovadă de lipsă de realism dacă nu am admite că Regatul Mehonului este confruntat şi el cu riscul de a constitui ţinta unuia sau a mai multor atacuri simultane cu arme nucleare. Avînd în vedere obligaţia sacră, pe care ne-am asumat-o în faţa naţiunii mehoneze, de a veghea neclintit la apărarea patriei, propunem Majestăţii Sale Regale :

1. Să uzeze de amendamentul 4 d la Constituţia Regatului Mehonului ;

2. Să dispună aplicarea planului „Cîrtiţa" ;

3. Să ordone realizarea operaţiunii „Bumerangul Violet" în intervalul I.

Mareşalul Kyorr
Şeful Marelui Stat Major al Armatei Mehoneze

20.

Ora internațională 0,00 a zilei de 16 mai era așteptată cu emoție pe meridianele globului. Indiferent de ora locală, fie că era zi sau noapte, oamenii își întrerupseseră lucrul sau odihna, urmărind cu înfrigurare comunicatele transmise la radio și la televiziune. Reactorii fuseseră puși sub observație, contoarele înregistrau clipă de clipă nivelul radiațiilor emise prin fisiunea spontană a unor bare-etalon de izotopi radioactivi, în sistemele energetice naționale erau gata pregătite capacități de rezervă, pentru a interveni în cazul opririi centralelor nucleare.

În al șaptelea subsol antiatomic al Palatului Prezidențial din Fillurb, președintele Filloniei se ruga, îngenuncheat în fața cadranului electronic pe care se succedau implacabil cifrele unei numărători inverse : 1.54, 1.53, 1.52... Neobaal, dumnezeule atotputernic, repeta E.U. Prezphil cu voce tremurîndă, ocrotește poporul acestei țări, care ți se închină ! Ajută-ne să supraviețuim momentelor decisive, fie în veci lăudat numele tău ! Coboară harul tău divin asupra hotărîrii noastre de a instaura în lume o pace durabilă și adevărată, întru nepieritoarea ta glorie ! Zădărnicește intențiile criminale ale potrivnicilor noștri, aruncă peste ei blestemul îndoielilor și al ezitării, și dă-ne nouă puterea de a duce pînă la capăt acțiunea începută ! Neobaal, dumnezeule atotputernic, se tot ruga președintele așezat în genunchi, iar sub ochii săi numărătoarea inversă continua să se deruleze monoton : 0.54, 0,53, 0.52... O simplă apăsare pe butonul albastru și cursul ei ar fi fost curmat. Dar înțeleptul gest a rămas neîmplinit, aici și în alte subsoluri antiatomice, din alte capitale : 0.04, 0.03, 0.02, 0.01, 0.00 !

Pe întreaga planetă începuse ofensiva nucleară a tuturor împotriva tuturor. Submarinele atomice din toate mările și oceanele lansau asupra tuturor continentelor mii de rachete de croazieră cu focoase nucleare multiple ; din silozuri subterane porniseră mii de rachete balistice purtînd încărcături nucleare nimicitoare ; miile de bombardiere strategice aflate în stratosferă trecuseră frontierele și se îndreptau spre obiectivele stabilite. Toate lovi-

turile fuseseră astfel calculate încît să nu mai lase timp pentru replică — dar toți făcuseră același calcul, așa încît replica nici n-ar mai fi fost necesară. Milioanele de megatone ale explozivului atomic fuseseră distribuite cu generozitate și se apropiau acum pe traiectorii riguroase de țintă, promițînd să stingă definitiv orice urmă a vieții. Pretutindeni se declanșă alarma, îndemnînd pe toți cei ce puteau să se pună la adăpost. Înnebunite de spaimă, mulțimile alergau pe străzi, luau cu asalt ascensoarele, năvăleau în metrouri, în marile canale subterane, în subsoluri : oamenii se năpusteau în beciuri, încercau să se ascundă pe unde nimereau. Cerul era brăzdat de elegantele siluete argintii ale fantomaticelor vehicule purtătoare de moarte. Înștiințați de ceea ce se petrecea, șefii statelor care porniseră atacul pricepură adevărul, cutremurătorul adevăr. Îngrozită, omenirea își aștepta sfîrșitul. Și, cu cîteva minute înaintea orei internaționale 0,00, conform calculelor, cumplitele arme se abătură spre sol.

Dar nu se întîmplă nimic. Sorocul stabilit cu un an în urmă de către A. B. Sawafill încă nu se împlinise, și totuși rachetele căzură inerte, bombele căzură inerte, metalul pătrunse în țărînă ori perforă betonul armat, fără ca focoasele să aprindă torțele exterminatoare, fără să facă să dospească ciupercile colosale ale exploziilor atomice. În aceeași clipă, contoarele instalate lîngă barele-etalon de izotopi radioactivi înregistrară încetarea oricărei emisii de radiații, iar reactorii centralelor nucleare își opriră subit activitatea.

Neîncrezători, oamenii așteptau să se producă dezastrul. Planeta își continuă însă rotirea egală, ca și cum nimic n-ar fi reușit s-o tulbure.

* * *

T. X. ZAFAQUASH

Secretariatul Academiei de Științe din Kașonia anunță cu adîncă durere încetarea fulgerătoare din viață, în urma unui atac de cord, în zorii zilei de 17 mai 1984, a

ilustrului fizician T. X. Zafaquash, laureat al premiului Babel, membru activ al Academiei noastre, al altor numeroase instituții științifice de prestigiu din țară și de peste hotare. Prin această tristă întîmplare, poporul kașonian și întregul front al științei mondiale suferă o grea, o iremediabilă pierdere.

Sicriul cu corpul neînsuflețit al defunctului va fi expus în holul Institutului de fizică nucleară din Kashmor. Funeraliile vor avea loc mîine, 19 mai, la orele 12,00.

Secretariatul Academiei de Științe din Kașonia

1978

CUPRINS

Astitot 5

Isprava androidului mut 41

Dulceața de cireșe amare 46

Himera 63

Evadarea lui Algernon 115

Puțin mai devreme 146

Lector : LUCIAN HANU
Tehnoredactor : MARIANA PUȘCAȘU

Bun de tipar 29 VI/79. Apărut : 1979. Comanda nr. 1 638. Tiraj : 80 000 ex. broșate. Coli de tipar : 13.

Tiparul executat sub comanda nr. 90 299 la Întreprinderea Poligrafică „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Fantastic Club

ÎN ACEEAȘI COLECȚIE
au mai apărut:

Doru Davidovici
ZEIȚA DE ORICALC

Vladimir Colin
BABEL

A.E. van Vogt
ODISEEA NAVEI «SPACE BEAGLE»

Constantin Cubleșan
PARADOXALA ÎNTOARCERE

Corneliu Omescu
PLANETA FĂRĂ MEMORIE